

AUSPICI A

Recenzovaný časopis pro oblast společenských a humanitních věd

Reviewed Journal Dealing with Social Sciences

Рецензируемый журнал для общественных наук

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ
ČESKÉ BUDĚJOVICE

VYSOKÁ ŠKOLA TECHNICKÁ A EKONOMICKÁ
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

AUSPICIA

Recenzovaný časopis pro otázky společenských věd.

Založen v r. 2004. Vydáván:

- Vysokou školou evropských a regionálních studií České Budějovice, Česká republika
- ve spolupráci s jihočeskou pobočkou České společnosti pro politické vědy České Budějovice, Česká republika

AUSPICIA

A peer-reviewed journal for questions of the social sciences.

Founded in 2004. Published by:

- College of European and Regional Studies České Budějovice, Czech Republic
- in cooperation with the South Bohemian office of the Czech Society of Political Science České Budějovice, Czech Republic

Toto mimořádné číslo 3/2009 recenzovaného časopisu *Auspicia*
je věnováno rozvíjející se spolupráci mezi

Vysokou školou evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích

a

Vysokou školou technickou a ekonomickou v Českých Budějovicích

Adresa redakce: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., Žižkova 4/6, 370 01 České Budějovice, tel.: 00420 387 201 156, fax: 00420 386 116 824, auspicia@vsers.eu, předmět: *Auspicia*, <http://www.vsers.cz/manazereo.php>. Vychází dvakrát ročně. Objednávky telefonicky přijímá redakce. Předplatné na rok: 200 Kč. Způsob placení: fakturou (na základě objednávky). Sazba: L - PZv s.r.o., Na Barborce 2, Dobrá Voda u Č. Budějovic. Tisk: Tiskárna JIE s.r.o. Povoleno MK ČR pod ev. č. MK ČR E 14912. Prosinec 2009. Časopis je financován VŠERS. ISSN 1214-4967

Editorial Office Address: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., Žižkova 4/6, 370 01 České Budějovice, tel.: 00420 387 201 156, fax: 00420 386 116 824, auspicia@vsers.eu, subject: *Auspicia*, <http://www.vsers.cz/manazereo.php>. Issued twice a year. Orders will be taken over the phone at the editor's office. The annual subscription fee is 200 CZK. Payment: by invoice (based on an order). Type: L - PZv s.r.o., Na Barborce 2, Dobrá Voda u Č. Budějovic. Print: Tiskárna JIE s.r.o. Approved by MK ČR under reg. Nr. MK ČR E 14912. December 2009. This journal is financed by VŠERS. ISSN 1214-4967

EDIČNÍ RADA VŠERS · EDITORIAL BOARD OF VŠERS

Předseda ediční rady · Chairman of the Editorial Board

doc. Dr. Lubomír PÁNA, Ph.D.

Členové · Members

PhDr. Jan GREGOR, Ph.D.; doc. JUDr. Vilém KAHOUN, Ph.D.; Mgr. Magdalena MALECHOVÁ, Ph.D.;
doc. Karol MURDZA, Ph.D.; Mgr. Vladimíra NECHVÁTALOVÁ, Ph.D.; doc. Ing. Oldřich PEKÁREK, CSc.;
doc. Ing. Ladislav SKOŘEPA, Ph.D.; Dr. Mgr. Jan ŠMÍD, Ph.D.; prof. PaedDr. Gabriel ŠVEJDA, CSc.

REDAKCE ČASOPISU AUSPICIA · EDITORIAL OFFICE OF JOURNAL AUSPICIA

Předseda redakční rady · Chairman of the Editorial Board

prof. PaedDr. Gabriel ŠVEJDA, CSc.

Šéfredaktor · Editor-in-Chief

PhDr. Jan GREGOR, Ph.D.

Výkonný redaktor · Executive Editor

Mgr. Lenka BEJLKOVÁ

Technický redaktor · Technical Editor

Dr. Milena BEROVÁ

Redaktoři anglických textů · English Language Editors

Mgr. Richard ŘÍHA

Christopher Erwin KOY, M.A. (USA)

Redaktor ruských textů · Russian Language Editor

Jekatěrina Anatoljevna ANISIMKOVA (Russia)

Redaktor německých textů · German Language Editors

Mgr. Magdalena MALECHOVÁ, Ph.D.

Dorothea CUCE (Germany)

Členové mezinárodní redakční rady (30) · Members of the International Editorial Board (30)

prof. ALEFIRENKO Nikolaj Fjodorovič, DrSc. (Belgorodskij gosudarstvennyj universitet, Belgorod, *Rossija*)

Ing. BEDNÁŘOVÁ Petra, Ph.D. (Vysoká škola technická a ekonomická, České Budějovice, *ČR*)

doc. PhDr. CABADA Ladislav, Ph.D. (Západočeská univerzita, Plzeň, *ČR*)

prof. Dr. ČUMAK Vladimír Michailovič, CSc. (Južnoukrajinskij gosudarstvennyj pedagogičeskij universitet imeni K. D. Ušinskogo, Oděssa, *Ukrajina*)

prof. Ing. DUFINEC Imrich, Ph.D. (Vysoká škola bezpečnostného manažérstva, Košice, *Slovensko*)

PhDr. GREGOR Jan, Ph.D. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, *ČR*)

doc. PhDr. HEROLD Vilém, CSc. (Filosofický ústav AV, Praha, *ČR*)

doc. Ing. HOLÁTOVÁ Darja, Ph.D. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, *ČR*)

prof. Dr. JURCZEK Peter (Technische Universität, Chemnitz, *Deutschland*)

prof. zw. dr hab. JUSZCZYK Stanisław (Uniwersytet Śląski, Katowice, *Polska*)

Mgr. KOROSTENSKI Jiří, CSc. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, *ČR*)

prof. ThDr. LÁŠEK Jan B. (Univerzita Karlova, Praha, *ČR*)

doc. PhDr. LIĐÁK Ján, CSc. (Ekonomická univerzita, Bratislava, *Slovensko*)

doc. Dr. PÁNA Lubomír, Ph.D. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, *ČR*)

prof. dr hab. inž. PAWEŁCZYK Marek (Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa im. prof. Edwarda Lipińskiego, Kielce, *Polska*)

JUDr. PETR Bohuslav, Ph.D. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, *ČR*)

doc. POČTOVJUK Andrij, Ph.D. (Kremenčuskij gosudarstvennyj universitet imeni Michaila Ostrogradskogo, Kremenčug, *Ukrajina*)

prof. POPOVA Tatjana Vitaljevna, DrSc. (Uralskij gosudarstvennyj techničeskij universitet - UPI imeni pervogo Prezidenta Rossiji B. N. Jelcina, Jekatěrinburg, *Rossija*)

doc. RNDr. PROCHÁZKOVÁ Dana, DrSc. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, *ČR*)

JUDr. Ing. PROUZA Daniel, Ph.D. (Krajský soud, České Budějovice, *ČR*)

Dr. ROUČEK Libor (Parlement européen, Bruxelles, *Belgique*)

RNDr. STOLÍN Radek, Ph.D. (Vysoká škola polytechnická, Jihlava, *ČR*)

doc. PhDr. SZARKOVÁ Miroslava, CSc. (Ekonomická univerzita, Bratislava, *Slovensko*)

doc. Ing. ŠVIHLOVÁ Dana, Ph.D. (Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, *Slovensko*)

doc. PhDr. VALEŠ Lukáš, Ph.D. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, *ČR*)

PhDr. VOBOŘIL Ladislav, Ph.D. (Univerzita Palackého, Olomouc, *ČR*)

doc. PhDr. VYCHODILOVÁ Zdeňka, CSc. (Univerzita Palackého, Olomouc, *ČR*)

doc. ThLic. PaedDr. WEIS Martin, Th.D. (Jihočeská univerzita, České Budějovice, *ČR*)

doc. PhDr. Ing. ZNOJ Milan, CSc. (Univerzita Karlova, Praha, *ČR*)

doc. MUDr. ZVĚŘINA Jaroslav, CSc. (Univerzita Karlova, Praha, *ČR*)

OBSAH

EDITORIAL	11
1 EKONOMIKA A MANAGEMENT	
VLIV ZÁMĚNY PRVKŮ ZATEPLOVACÍHO SYSTÉMU NA EKONOMICKÝ EFEKT ZATEPLENÍ BUDOV	13
<i>Petra BEDNÁŘOVÁ - Alena HYNKOVÁ</i>	
ZKRESLOVÁNÍ HODNOTY PODNIKŮ VYLOUČENÍM MAJETKOVÉHO OCENĚNÍ	17
<i>Petra BEDNÁŘOVÁ - Petr MULAČ</i>	
VYMEZENÍ DESTINACE - PŘEDPOKLAD FUNKČNÍHO DESTINAČNÍHO MANAGEMENTU	20
<i>Marie HESKOVÁ - Eva JADERNÁ</i>	
POLITIKA KVALITY A ŘÍZENÍ NÁKLADŮ	27
<i>Darja HOLÁTOVÁ</i>	
VÝVOJ PODNIKOVÝCH PROCESŮ FIRMY ZEELANDIA V OBDOBÍ 2002-2006	30
<i>Tsolmon JAMBAL - Ladislav ŠOLC - Gabriela ŠVEJDOVÁ</i>	
UJIŠŤOVACÍ VERSUS KONZULTAČNÍ SLUŽBY INTERNÍHO AUDITU	34
<i>Tomáš KAFKA</i>	
STATISTICKÉ VYHODNOCENÍ VÝVOJE VÝKUPNÍCH CEN MLÉKA V EU	37
<i>Daniel KOPTA - Martin MARŠÍK</i>	
PŘIJETÍ EURA VE SLOVINSKU A INFLACE	43
<i>Vendula KRÁLOVÁ</i>	
DOPADY HOSPODÁŘSKÉ KRIZE NA DLUHOPISOVÉ FONDY V ČR	48
<i>Martin MARŠÍK - Daniel KOPTA</i>	
PROBLÉMY APLIKACE EKONOMICKÉ PŘIDANÉ HODNOTY PŘI OCEŇOVÁNÍ PODNIKŮ	54
<i>Petr MULAČ - Marek VOCHOZKA</i>	
TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ V MALOOBCHODĚ	57
<i>Věra MULAČOVÁ - Ludmila OPEKAROVÁ</i>	
VELKÁ DEPRESE POHLEDEM SOUČASNOSTI - POUČENÍ Z HISTORIE	61
<i>Ludmila OPEKAROVÁ - Věra MULAČOVÁ</i>	
IMPLEMENTACE POPTÁVKOVÝCH PRVKŮ DO SYSTÉMU POSKYTOVÁNÍ MUNICIPÁLNÍCH SLUŽEB	65
<i>Pavel ROUSEK</i>	
PREFERENCE POTRAVIN DOMÁCÍ PROVENIENCE	69
<i>Ladislav SKOŘEPA - Jiří DUŠEK</i>	
PROJEKCE A IMPLEMENTACE PODNIKOVÉ STRATEGIE NA PŘÍKLADU LANDAL MARINA LIPNO	74
<i>Jan VÁCHAL - Zdeněk RAAB - Jarmila STRAKOVÁ - Gabriela ŠVEJDOVÁ - Dana KUBŮ</i>	
HODNOCENÍ FINANČNÍ SITUACE SPOLEČNOSTI EVRAZ VÍTKOVICE STEEL, A. S.	
PROSTŘEDNICTVÍM UKAZATELE EVA	83
<i>Marek VOCHOZKA</i>	
PREDIKCE VÝVOJE SPOLEČNOSTI BERNARD, A.S. NA ZÁKLADĚ VÝSLEDKŮ VYBRANÝCH BANKROTNÍCH A BONITNÍCH MODELŮ	87
<i>Marek VOCHOZKA - Petr MULAČ</i>	
2 VYBRANÉ PŘÍSPĚVKY Z DALŠÍCH HUMANITNÍCH OBORŮ	
SVOBODNÝ SOFTWARE V KOMERČNÍ A SPRÁVNÍ SFÉŘE	92
<i>Kamil DEDECIUS</i>	
ONLINE VÝUKA JAKO KOMPLEXNÍ VÝUKOVÁ METODA	95
<i>Lenka HRUŠKOVÁ</i>	
METODIKA IMPLEMENTACE INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ PRO MALÉ PODNIKY	100
<i>Jana KALOVÁ - Věra KURCOVÁ</i>	
STÁTNÍ SPRÁVA VE VÝSTAVBĚ	103
<i>František KONEČNÝ</i>	
PŘÍSPĚVEK K PROBLEMATICE ROZVOJE AGROTURISTIKY V ČR NA PŘÍKLADU REGIONU VYSOČINA	105
<i>Petra PÁRTLOVÁ - Dagmar ŠKODOVÁ PARMOVÁ</i>	

LÁTKOVĚ-ENERGETICKÉ TOKY A EFEKTIVNOST HOSPODAŘENÍ	110
<i>Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ - Radka VÁCHALOVÁ - Jarmila STRAKOVÁ</i>	
STANOVENÍ POTENCIÁLU KRAJINY - PŘEDPOKLAD REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	114
<i>Radka VÁCHALOVÁ - Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ</i>	
3 RECENZE	
HESKOVÁ, M. - ŠTARCHOŇ, P.: MARKETINGOVÁ KOMUNIKACE A MODERNÍ TRENDY V MARKETINGU	118
<i>Ladislav SKOŘEPA</i>	
KAFKA, T.: PRŮVODCE PRO INTERNÍ AUDIT A RISK MANAGEMENT	119
<i>Marek VOCHOZKA - Petr MULAČ</i>	
GERŠLOVÁ, J.: VÁDEMÉKUM VĚDECKÉ A ODBORNÉ PRÁCE	120
<i>Marek VOCHOZKA - Jan VÁCHAL - Pavel ROUSEK</i>	
SEZNAM RECENZENTŮ VĚDECKÝCH ČLÁNKŮ DO ČASOPISU AUSPICIA Č. 3/2009 A PRŮBĚH RECENZNÍHO ŘÍZENÍ	123
CHARAKTERISTIKA ČASOPISU A POKYNY AUTORŮM	125
FORMULÁŘ NA PŘEDPLATNÉ ČASOPISU	141

CONTENTS

EDITORIAL	11
1 ECONOMICS AND MANAGEMENT	
EFFECT OF CHANGE OF PARTS OF INSULATED SYSTEMS ON ECONOMIC EFFECT OF INSULATION OF BUILDINGS	13
<i>Petra BEDNÁŘOVÁ - Alena HYNKOVÁ</i>	
DISTORTION OF ENTERPRISE VALUE BY EXCLUSION OF PROPERTY ASSESSMENT	17
<i>Petra BEDNÁŘOVÁ - Petr MULAČ</i>	
SOFT CLIP DESTINATION - FILE FUNCTION ATTRIBUTE FOR DESTINATION MANAGEMENT	20
<i>Marie HESKOVÁ - Eva JADERNÁ</i>	
QUALITY POLICY AND COST MANAGEMENT	27
<i>Darja HOLÁTOVÁ</i>	
DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURIAL PROCESSES OF THE COMPANY ZEELANDIA IN 2002 -2006	30
<i>Tsolmon JAMBAL - Ladislav ŠOLC - Gabriela ŠVEJDOVÁ</i>	
ASSURANCE VERSUS CONSULTING SERVICES OF INTERNAL AUDITING	34
<i>Tomáš KAFKA</i>	
STATISTICAL EVALUATION OF DEVELOPMENT OF REDEMPTION PRICES OF MILK IN EU	37
<i>Daniel KOPTA - Martin MARŠÍK</i>	
INFLATION WITHIN THE CONTEXT OF THE EURO ADOPTION IN SLOVENIA	43
<i>Vendula KRÁLOVÁ</i>	
IMPACTS OF ECONOMIC CRISIS ON BOND FUNDS IN THE CZECH REPUBLIC	48
<i>Martin MARŠÍK - Daniel KOPTA</i>	
PROBLEMS OF APPLICATION OF ECONOMIC VALUE ADDED FOR ENTERPRISE ASSESSMENT	54
<i>Petr MULAČ - Marek VOCHOZKA</i>	
SUSTAINABILITY IN RETAIL	57
<i>Věra MULAČOVÁ - Ludmila OPEKAROVÁ</i>	
GREAT DEPRESSION IN THE VIEW OF THE PRESENT - LEARNING FROM THE HISTORY	61
<i>Ludmila OPEKAROVÁ - Věra MULAČOVÁ</i>	
IMPLEMENTATION OF DEMAND ELEMENTS IN THE SYSTEM OF MUNICIPAL SERVICE DELIVERING	65
<i>Pavel ROUSEK</i>	
PREFERENCE OF DOMESTIC FOOD PRODUCTS	69
<i>Ladislav SKOŘEPA - Jiří DUŠEK</i>	
CORPORATE STRATEGY PROJECTION AND IMPLEMENTATION UNDER CURRENT ECONOMIC CONDITIONS	74
<i>Jan VÁCHAL - Zdeněk RAAB - Jarmila STRAKOVÁ - Gabriela ŠVEJDOVÁ - Dana KUBŮ</i>	
EVALUATION OF FINANCIAL SITUATION OF EVRAZ VÍTKOVICE STEEL, INC. BY EVA INDICATOR	83
<i>Marek VOCHOZKA</i>	
PREDICTION OF DEVELOPMENT OF BERNARD COMPANY, INC. ON THE BASIS OF SELECTED BANKRUPTCY AND CREDIBILITY MODELS	87
<i>Marek VOCHOZKA - Petr MULAČ</i>	
2 SELECTED ENTRIES FROM OTHER FIELDS IN THE HUMANITIES	
FREE SOFTWARE IN BUSINESS AND ADMINISTRATION	92
<i>Kamil DEDECIUS</i>	
ONLINE LEARNING AS COMPLEX EDUCATIONAL METHOD	95
<i>Lenka HRUŠKOVÁ</i>	
IMPLEMENTATION METHODOLOGY OF INFORMATION SYSTEMS FOR SMALL ENTERPRISES	100
<i>Jana KALOVÁ - Věra KURCOVÁ</i>	
STATE ADMINISTRATION IN CONSTRUCTION	103
<i>František KONEČNÝ</i>	

CONTRIBUTION TO DEVELOPMENT OF AGRI-TOURISM IN CZECH REPUBLIC ON VYSOČINA REGION EXAMPLE	105
<i>Petra PÁRTLOVÁ - Dagmar ŠKODOVÁ PARMOVÁ</i>	
MATERIAL POWER FLOWS AND MANAGEMENT EFFECTIVENESS	110
<i>Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ - Radka VÁCHALOVÁ - Jarmila STRAKOVÁ</i>	
LANDSCAPE POTENTIAL ASSESSMENT AS A REGIONAL DEVELOPMENT PRESUMPTION	114
<i>Radka VÁCHALOVÁ - Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ</i>	
3 REVIEWS	
HESKOVÁ, M. - ŠTARCHOŇ, P.: MARKETING COMMUNICATION AND MODERN TRENDS IN MARKETING	118
<i>Ladislav SKOŘEPA</i>	
KAFKA, T.: GUIDE TO INTERNAL AUDIT AND RISK MANAGEMENT	119
<i>Marek VOCHOZKA - Petr MULAČ</i>	
GERŠLOVÁ, J.: VADEMECUM OF SCIENTIFIC AND SCHOLARLY WORK	120
<i>Marek VOCHOZKA - Jan VÁCHAL - Pavel ROUSEK</i>	
LIST OF REVIEWERS OF AUSPICIA No 3/2009 SCIENTIFIC ARTICLES	123
CHARACTERISTICS OF THE JOURNAL AND INSTRUCTIONS TO AUTHORS	130
JOURNAL SUBSCRIPTION FORM	142

СОДЕРЖАНИЕ

РЕДАКЦИОННАЯ СТАТЬЯ	11
1 ЭКОНОМИКА И МЕНЕДЖМЕНТ	
ВЛИЯНИЕ ЗАМЕНЫ ЭЛЕМЕНТОВ СИСТЕМЫ ПОДОГРЕВА НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ УТЕПЛЕНИЯ ЗДАНИЙ	13
<i>Petra BEDNÁŘOVÁ - Alena HYNKOVÁ</i>	
ИСКАЖЕНИЕ СТОИМОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ ПОСРЕДСТВОМ ИСКЛЮЧЕНИЯ ОЦЕНКИ ИМУЩЕСТВА	17
<i>Petra BEDNÁŘOVÁ - Petr MULAČ</i>	
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ДЕСТИНАЦИИ - ПРЕДПОСЫЛКА ФУНКЦИОНАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТА, НАПРАВЛЯЮЩЕГО РАЗВИТИЕ	20
<i>Marie HESKOVÁ - Eva JADERNÁ</i>	
ПОЛИТИКА КАЧЕСТВА И УПРАВЛЕНИЕ ЗАТРАТАМИ	27
<i>Darja HOLÁTOVÁ</i>	
РАЗВИТИЕ ВНУТРЕННИХ ПРОЦЕССОВ ФИРМЫ „ZEELANDIA“ ЗА ПЕРИОД 2002-2006 ГГ.	30
<i>Tsolmon JAMBAL - Ladislav ŠOLC - Gabriela ŠVEJDOVÁ</i>	
(ПРЕДВАРИТЕЛЬНО) КОНСУЛЬТАЦИОННЫЕ УСЛУГИ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА	34
<i>Tomáš KAFKA</i>	
СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ЗАКУПОЧНЫХ ЦЕН НА МОЛОКО В ЕС	37
<i>Daniel KOPTA - Martin MARŠÍK</i>	
ПРИНЯТИЕ ЕВРО В СЛОВЕНИИ И ИНФЛЯЦИЯ	43
<i>Vendula KRÁLOVÁ</i>	
ПОСЛЕДСТВИЯ ВЛИЯНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА НА ФОНДЫ ДОЛГОВЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ В ЧЕХИИ	48
<i>Martin MARŠÍK - Daniel KOPTA</i>	
ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТИ ПРИ ОЦЕНКЕ ПРЕДПРИЯТИЙ	54
<i>Petr MULAČ - Marek VOCHOZKA</i>	
УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТИ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ	57
<i>Věra MULAČOVÁ - Ludmila OPEKAROVÁ</i>	
БОЛЬШАЯ ДЕПРЕССИЯ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ СОВРЕМЕННОСТИ - УРОКИ ИЗ ИСТОРИИ	61
<i>Ludmila OPEKAROVÁ - Věra MULAČOVÁ</i>	
ВВЕДЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ СПРОСА В СИСТЕМУ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ МУНИЦИПАЛЬНЫХ УСЛУГ	65
<i>Pavel ROUSEK</i>	
ПРЕИМУЩЕСТВА ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТОВ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА	69
<i>Ladislav SKOŘEPA - Jiří DUŠEK</i>	
СОЗДАНИЕ И ВВЕДЕНИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ СТРАТЕГИИ НА ПРИМЕРЕ „LANDAL MARINA LIPNO“	74
<i>Jan VÁCHAL - Zdeněk RAAB - Jarmila STRAKOVÁ - Gabriela ŠVEJDOVÁ - Dana KUBŮ</i>	
ОЦЕНКА ФИНАНСОВОЙ СИТУАЦИИ КОМПАНИИ АО „EVRAZ VÍTKOVICE STEEL“ ПОСРЕДСТВОМ ПОКАЗАТЕЛЯ „EVA“	83
<i>Marek VOCHOZKA</i>	
ПРОГНОЗ РАЗВИТИЯ КОМПАНИИ АО „BERNARD“ НА ОСНОВЕ РЕЗУЛЬТАТОВ ВЫБРАННЫХ БАНКРОТНЫХ И ПЛАТЕЖЕСПОСОБНЫХ МОДЕЛЕЙ	87
<i>Marek VOCHOZKA - Petr MULAČ</i>	
2 ИЗБРАННЫЕ РАБОТЫ ИЗ ДРУГИХ ГУМАНИТАРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ	
СВОБОДНОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ В КОММЕРЧЕСКОЙ И АДМИНИСТРАТИВНОЙ СФЕРАХ	92
<i>Kamil DEDECIUS</i>	
ОБУЧЕНИЕ ОНЛАЙН КАК КОМПЛЕКСНЫЙ МЕТОД ПРЕПОДАВАНИЯ	95
<i>Lenka HRUŠKOVÁ</i>	
МЕТОДИКА ВВЕДЕНИЯ В ДЕЙСТВИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ ДЛЯ МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	100
<i>Jana KALOVÁ - Věra KURCOVÁ</i>	

РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ СТРОИТЕЛЬСТВА <i>František KONEČNÝ</i>	103
О ПРОБЛЕМАТИКЕ РАЗВИТИЯ АГРОТУРИЗМА В ЧЕХИИ НА ПРИМЕРЕ РЕГИОНА ВЫСОЧИНА <i>Petra PÁRTLOVÁ - Dagmar ŠKODOVÁ PARMOVÁ</i>	105
ВЕЩЕСТВЕННО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ ПОТОКИ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВЕДЕНИЯ ХОЗЯЙСТВА <i>Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ - Radka VÁCHALOVÁ - Jarmila STRAKOVÁ</i>	110
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛА МЕСТНОСТИ - ПРЕДПОСЫЛКА РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ <i>Radka VÁCHALOVÁ - Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ</i>	114
3 РЕЦЕНЗИИ	
HESKOVÁ, M. - ŠTARCHOŇ, P.: МАРКЕТИНГОВАЯ КОММУНИКАЦИЯ И СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕНДЫ В МАРКЕТИНГЕ <i>Ladislav SKOŘEPA</i>	118
КАФКА, Т.: ПРОВОДНИК ПО ВНУТРЕННЕМУ АУДИТУ И РИСК-МЕНЕДЖМЕНТУ <i>Marek VOCHOZKA - Petr MULAČ</i>	119
GERŠLOVÁ, J.: ПОСОБИЕ ПО НАУЧНОЙ И СПЕЦИАЛЬНОЙ РАБОТЕ <i>Marek VOCHOZKA - Jan VÁCHAL - Pavel ROUSEK</i>	120
СПИСОК РЕЦЕНЗЕНТОВ НАУЧНЫХ СТАТЕЙ В ЖУРНАЛЕ „AUSPICIA“ № 3/2009 И ПРОЦЕСС РЕЦЕНЗИРОВАНИЯ	123
ХАРАКТЕРИСТИКА ЖУРНАЛА И УКАЗАНИЯ АВТОРАМ	135
БЛАНК ПОДПИСКИ НА ЖУРНАЛ	142

EDITORIAL

Kudy vede cesta k motivaci k tvůrčí práci?

*Tvůrčí myšlení je nejvíce povznášející činností lidského mozku
a přináší nejvíce uspokojení.*

Je to nejvyšší činnost, jaké je schopna lidská mysl.

H. Bruno Selye

Vážené čtenářky, Vážení čtenáři,
stále častěji si kladu otázky související s nalezením a následnou implementací účinných a efektivních metod a forem motivace k tvůrčí práci. Mimo hmotných stimulů, jejichž vliv je nepopiratelný, významný a v procesu prvotního rozhodování často dominující, zde jistě hrají neméně tak důležitou roli osobní vlastnosti a dispozice každého z nás. Je nesporné, že spouštěcím mechanismem pro orientaci jednotlivce na profesní dráhu výzkumného a tvůrčího pracovníka musí být příznivé celospolečenské klima, příklady a vzory významných osobností z oblastí vědy, výzkumu a tvůrčí činnosti a v neposlední řadě i osvojení si základních principů badatelské práce. Je bohužel potřebné konstatovat, že počínaje rodinou, následně pak na středních a vysokých školách nejsou tyto elementární předpoklady pro výchovu mladé tvůrčí generace naplňovány na úrovni odpovídající 21. století.

Tvůrčí činností, myšlením se vydělujeme z živočišné říše, ne s nadřazeností, ale s pokorou a v duchu holistické zásady. Ano, jsme součástí přírody, ne abychom ji řídili, podřizovali bezhlavě a sobecky svým zájmům, nýbrž kultivovali, tvořili a ochraňovali s cílem jejího zachování pro příští generace. Toto by měla být základní filozofie jakékoli výzkumné a tvůrčí práce, tímto směrem by měl být orientován základní a aplikační výzkum, transfer získaných poznatků do uživatelské praxe. Etickým kritériem by měla být zásada, že binárním kódem vědy je pravda-nepravda, a ta má svá kritéria, jak konstatoval ve vynikající inaugurační řeči Niklas Luhmann, kterou přednesl u příležitosti udělení Hegelovy ceny.

Tvůrčí činnost provází lidské společenství již od jeho vzniku až po současnost. Pro toto tvrzení existuje celá řada konkrétních důkazů, někdy však i s negativním dopadem na lidskou civilizaci. Stále mi znějí slova pana profesora ze střední školy, který si vždy našel čas v hodině fyziky na příklady, jak moudrý je lidský rod, jak nelze násilně měnit fyzikální zákony, ale i jaké výsledky tvůrčí práce měnily svět zejména v oblasti vzdělávání. Vzpomínám na výklad o objevení Gutenbergova knihtisku z roku 1445, na tvrzení, že ten, kdo vynalezl a zavedl školní tabuli v roce 1841, by měl být zařazen mezi těmi, kteří nejvíce přispěli ke vzdělanosti lidstva.

Motivace k tvůrčí práci předpokládá u všech aktérů rovněž i poznání teoretických základů tvůrčí práce. U akademických pracovníků je to základní premisa a poslání při vzdělávacím procesu na vysokých školách. Již na středních školách by měl existovat dostatečný prostor pro seznámení studentů se základními elementárními pravidly samostatné a tvořivé práce. Období vysokoškolského studia by mělo být naplněno tvůrčím myšlením, jako nezbytného předpokladu pro tvůrčí a samostatnou práci. Je všeobecně respektováno, že vztah mezi tvůrčím myšlením a tvůrčí prací je vztahem mezi myšlenkou a uvědomělým činem. Pojmy tvůrčí myšlení a tvůrčí práce lze shrnout do jediného pojmu „*tvořivost*“, neboť tvořivost je souborem vlastností, které dávají člověku schopnost, aby v důsledku změn ve svém vědomí vytvářel nový produkt. Tvořivost přesahuje meze inteligence uplatněním produktivního myšlení a nalézáním takových řešení úloh, která jsou nejen správná, ale navíc se vyznačují *původností*. Tvořivost jako vlastnost se projevuje takovými výsledky činnosti, které jsou novým přínosem pro jednotlivce i lidskou společnost. Tvůrčí práce tedy znamená analyzovat a syntetizovat jevy a procesy, aplikovat teoretické znalosti a umět se dopracovat k originálnímu myšlení. Tvůrčí práce studentů by tedy měla být dominantní stránkou samotného studia. Položme si každý z nás otázku, jak naplňujeme toto základní poslání a jak každý z nás může přispět ke zlepšení současného stavu.

Věda ve své podstatě představuje konzistentní systém verifikovatelných poznatků o dané množině jevů stejně jako metod spojených s jejich získáváním, zpracováním, teoretickým vysvětlením a využitím. Výzkum lze pak vymezit jako systematickou tvůrčí práci rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury nebo společnosti, metodami umožňujícími potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků. Výzkum v obecné rovině lze dělit na *základní výzkum*, kterým jsou experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získat znalosti o základech či podstatě pozorovaných jevů, vysvětlení jejich příčin a možných dopadů při využití získaných poznatků a aplikovaný výzkum, kterým jsou experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získání nových poznatků zaměřených na budoucí využití v podnikové praxi. Výzkum vždy předpokládá tvůrčí myšlení, tedy samostatnost a originalnost v uvažování, řešení nového i na základě již poznaného a vytváření nových hodnot.

K dosažení blahobytu společnosti jsou potřebné jak materiální, tak zejména kvalitní lidské zdroje. Rozhodující úlohu při jejich zabezpečování zaujímá vzdělávací soustava od primárního vzdělávání k terciárnímu. Oblast terciárního vzdělávání stojí dnes před svou zásadní transformací a lze si jen přát, aby přinesla jak zvýšení úrovně pedagogického procesu, tak i očekávané výsledky v oblasti výzkumu, vývoje a tvůrčí činnosti. O současném stavu

úrovně našeho vysokého školství vypovídá celá řada studií, expertíz u nás i v zahraničí. Jako příklad lze uvést výsledky z výzkumu „funkční gramotnosti“, podpořené programy OECD, UNESCO a EOROSTAT: Z řešení 114 úkolů získali Švédové 304 bodů, Němci 284, ČR 248 bodů. Závěrem lze konstatovat, že veškeré aktivity při zkvalitňování současného vysokého školství by měly být směřovány na dosažení vyššího stupně kvality vzdělávacího procesu vyjádřeného počtem relevantních kompetencí pro příslušné obory, učít je novému v mezinárodním srovnání a vést je k řešení neočekávaných situací a úkolů. Lidský vývoj se nedá zastavit, stále nám přináší a bude přinášet poznatky dnes pouze předvídané a očekávané jak v biologických vědách, genetice, tak ve vědách společenských a technických. Přejme si společně, aby tyto výsledky tvůrčího myšlení lidstva vždy sloužily k pokroku a ve prospěch lidského rodu a naší modré, zatím neskutečně krásné a plodné planety.

*Za redakci časopisu *Auspicia*
Jan Váchal, prorektor VŠTE*

1 EKONOMIKA A MANAGEMENT · ECONOMICS AND MANAGEMENT

VLIV ZÁMĚNY PRVKŮ ZATEPLOVACÍHO SYSTÉMU NA EKONOMICKÝ EFEKT ZATEPLENÍ BUDOV

Effect of Change of Parts of Insulated Systems on Economic Effect
of Insulation of Buildings

Petra BEDNÁŘOVÁ - Alena HYNKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Certifikované zateplovací systémy se u jednotlivých výrobců liší z hlediska:

- ceny jednotlivých aplikovaných materiálů;
- spotřeby na m² zejména lepidel a omítek;
- chemické báze.

Jednotlivé systémy a jejich varianty mají deklarovanou životnost a mechanicko - fyzikální vlastnosti. Volba projektanta vždy směřuje k certifikovanému systému. Realizační firma a investor - stavebník často do systému vstupuje záměnou materiálů za materiály levnější a ovlivňuje cenu složkou montážní a režijní. Výsledkem je ztráta certifikace a záruk, snížení životnosti a zvýšení ceny následujících oprav a tedy snížení ekonomického efektu.

Klíčová slova: certifikované zateplovací systémy - ekonomická hlediska

ABSTRACT: The certified insulated systems differ according to their particular producers in the following aspects:

- the prices of the applied materials;
- the consumption of the glues and the plastering per sq meter;
- the chemical base.

Every single system and its variations have the stated durability and the mechanical and physical properties. The designer always chooses a certified system. The implementing company and the investor often change designed materials for cheaper ones and influence the assembly and indirect costs.

The result of this is the loss of the certification and the guarantee, the decrease in durability and the increase in price of the repairs and, consequently, the reduction in economic effect.

Key words: certified insulated systems - economic aspects

ÚVOD

Certifikované zateplovací systémy jsou jednotlivými výrobci vyráběny v základních variantách:

- A - zateplovací systém s izolantem polystyren EPS F;
- B - zateplovací systém s izolantem desky z minerální vlny. Tento systém může být aplikován dále ve dvou variantách:
 - Ba - s deskami z minerálních vláken podélně orientovaných;
 - Bb - s deskami z minerálních vláken příčně orientovaných.

Všechny tyto jednotlivé certifikované systémy a jejich varianty jsou dále děleny podle finální krycí vrstvy na systémy s konečnou povrchovou úpravou silikátovou, akrylátovou a silikonovou. Každý z uvedených zateplovacích systémů a jejich variant je z hlediska ekonomiky oceněn jako systém u jednoho výrobce jinou cenou za jednotku tj. za m². Další cenové rozdíly a rozdíly ve spotřebě materiálů jsou u jednotlivých výrobců systému.

Za předpokladu dodržení technologie realizace a spotřeby materiálu při velké cenové variabilitě je obvykle výrobci i realizačními firmami poskytována

stavebníku záruční doba 5 let. Pojem záruční doba nelze slučovat s pojmem životnost systému. Po dobu 5 let tedy realizační firma i výrobce deklaruji, že by nemělo docházet ke vzniku vad systému a po dobu životnosti by nemělo dojít ke ztrátě funkce systému. Realizovaná skutečnost je však jiná a je vyvolána změnami ve skladbě systému v průběhu stavby, změnami v provedení detailů s dopadem do ceny stavby, a to zejména do ekonomického výsledku realizovaného díla.

Základní skladba zateplovacího systému

1. úprava podkladu spočívající v mytí fasády, sejmutí

nesoudržných vrstev podkladu, stabilizace statického zabezpečení nosné části stěny, vyspravení podkladu do roviny;

2. disperze lepicí tmel pro lepení tepleného izolantu;
3. tepelný izolant s mechanickým kotvením talířovými hmoždinkami;
4. stěrková armovací lepicí podkladní vrstva;
5. penetrační nátěr pod omítkový systém;
6. probarvená nebo neprobarvená tenkovrstvá krycí vrstva;
7. krycí nátěr v případě neprobarvené omítky.

Tab. č. 1: Základní ekonomické údaje.

Vrstva	Spotřeba materiálu kg/m ²	Průměrná cena materiálu dle volby systému	Průměrná pracnost v NH/m ²	Průměrná cena realizace Kč/m ²
1	dle stavu podkladu	4,00 - 556,00	0,06 - 1,57	7,10 - 830,0
2	4,0 - 5,3	51,60 - 73,40	0,19 - 0,27	168,0 - 195,0
3	1,05 m ²	293 - 430	0,32	423,00 - 650,00
4	sítovina 1,15 m ² hmoždinky 4-6 ks lepicí stěrka 3	20,40 - 30,00 51,60 - 63,00 49,0 - 65,4	1,54	254,00 - 324,00
5	0,18 - 0,24	111,0 - 233,0	0,14	213,00 - 321,00
6	3,3 - 9,5	92,90 - 156,00	0,53	146,00 - 254,00
CELKEM				1.202,10 - 2.574

Zdroj: Vlastní tvorba.

Změny v průběhu stavby

V projektové dokumentaci je vždy uvažováno s kompletním zateplovacím systémem. V průběhu přípravy stavby dochází k těmto negativním vstupům jednotlivých účastníků výstavby:

1. **Investora a stavebníka** - je vyloučena obvykle úprava podkladu z důvodů snížení ceny systému. Při vyloučení statického zabezpečení nosné konstrukce je životnost systému snížena až o průměrně 46 % s tím, že první vady vznikají cca za půl roku po zhotovení. Při ponechání nesoudržných vrstev dochází k snížení životnosti průměrně o 54 % s tím, že první vady vznikají do 1 roku od opravy.

Pokud je vyloučeno mytí fasády, dochází ke snížení životnosti systému průměrně o 8 % s tím, že první vady se projevují do 2 let od realizace.

Pokud je vyloučeno vyrovnání podkladu, dochází sice ke snížení ceny o cca 12 %, ale současně, což si stavebník obvykle neuvědomí, k zvýšení spotřeby lepicího tmele a tloušťky izolantu pro vyrovnávání nerovností a to cca o 23 % původní ceny, tedy vlastně ke zdražení o cca 11 %.

Často stavebník požaduje změnu tepleného izolantu za izolant, který si sám nakupuje a velmi často se jedná o polystyren, který není určen pro fasádní úpravy, minerální desky výměťové, často požaduje změnu tloušťky

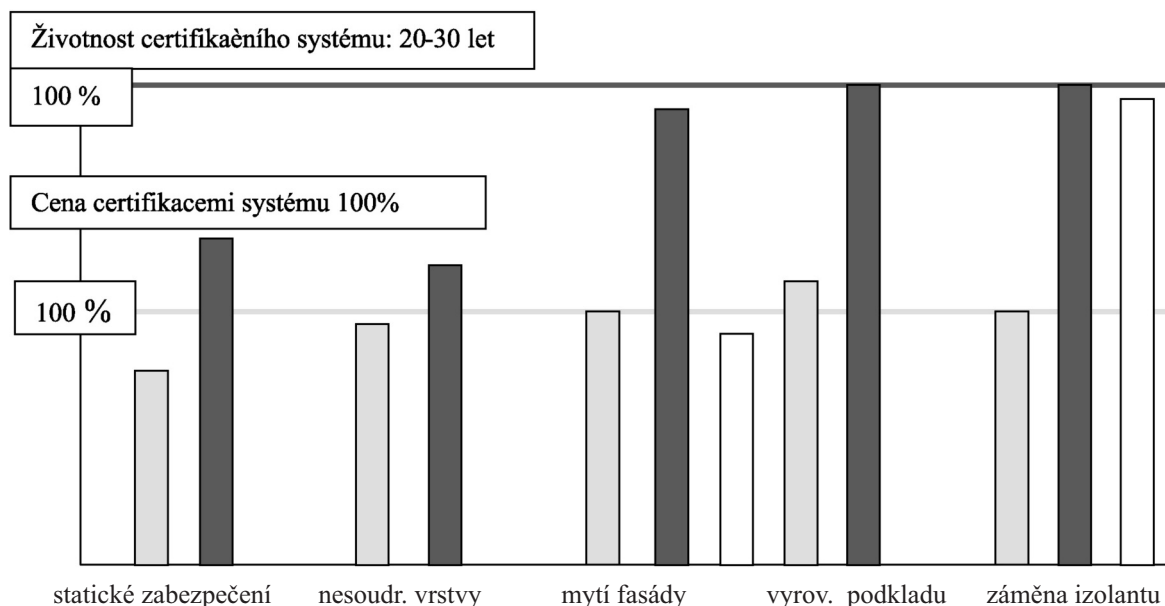
polystyrenu nebo souhlasí s dodáním izolantu, který není součástí certifikovaného systému. Výsledkem je sice snížení ceny o částku cca 3-5 %, ale současně jsou znehodnoceny a sníženy tepelně izolační vlastnosti systému a spotřeba energie zpětně vzroste až o 8 % proti energetické úspoře.

2. **Realizační firmy** - nedodržení technologie lepení izolantu a lepení pouze na „buchty“ bez „zahrádky“ - sníženy náklady stavby snížením spotřeby lepicího tmele o cca 16-20 %. Pokud investor nemá fundovaný technický dozor, není tato záměna řešena a na výši ceny vůči stavebníku se změna neprojeví. Tato „úspěšná“ záměna se obvykle vyskytuje u staveb, kde investor při výběru firmy stlačil cenu realizace na neúnosnou úroveň bez míry zisku firmy. Důsledkem je však snížení životnosti až o 61 %.

Další záměnou je nedodržení technologie - snížení počtu hmoždinek na 3-4 ks / m² a to i na nárožích domu, nebo u domů o větších výškách. Důsledkem je snížení výrobních a materiálových nákladů firmy, které však, pokud není dodatečně kontrolováno investorem se na výši ceny neprojeví. Důsledkem je snížení životnosti systému o cca 9 %.

Zásahy stavebníka lze vyjádřit následujícím grafem:

Obr. č. 1: Záměny stavebníka.

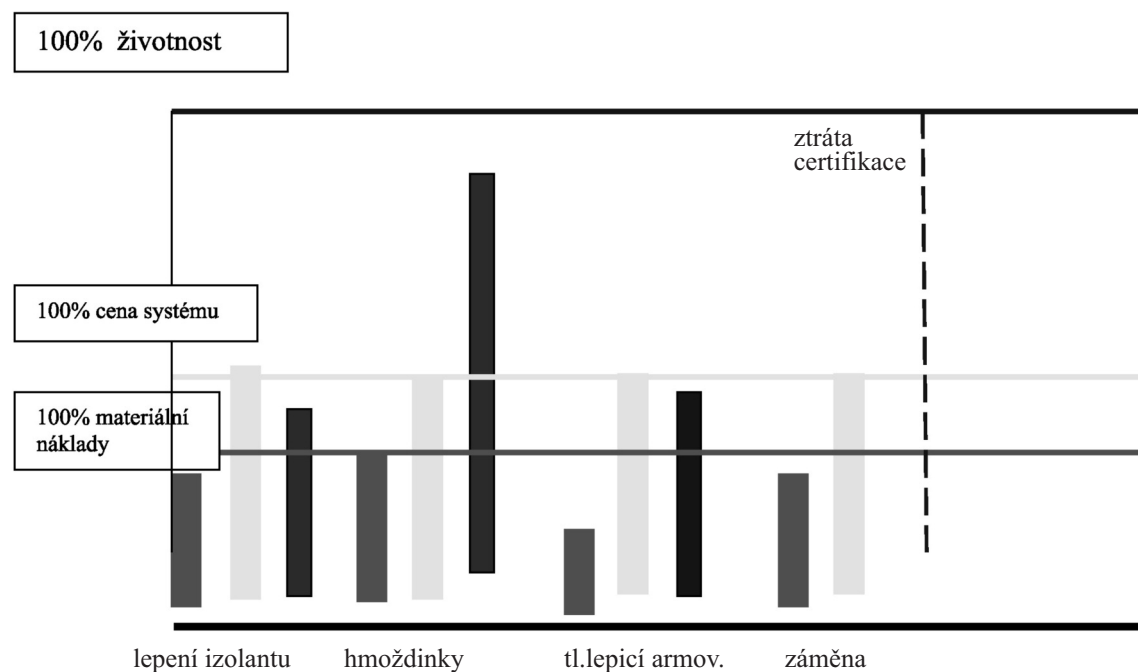
Zdroj: Vlastní tvorba.

Velmi častou záměnou je nedodržení technologie a minimální tloušťky lepicí stěrkové armovací vrstvy, a to mnohdy výrazně až o 60 % z původní tloušťky. Snížení materiálových nákladů se bez řádné kontroly neprojeví na změně ceny vůči investoru, ale výrazně se sníží životnost systému, a to až o 55 %.

K vadám systému s nedodržením technologie dochází ve velmi krátké době, a to již cca do 2 let od realizace.

U firmy se sníženou cenou za dílo na výši bez míry zisku často dochází k záměně zejména lepicích a šterkových tmelů od jiných výrobců mimo certifikované systémy. Úspora ceny materiálových nákladů ve výši cca 20 % se neprojeví na ceně systému vůči investovi, ale důsledkem je ztráta certifikace a tedy i záruky za životnost systému.

Obr. č. 2: Záměny realizační firmy.

Zdroj: Vlastní tvorba.

ZÁVĚR

Volba projektanta vždy směřuje k certifikovanému systému. Realizační firma a stavebník často do systému vstupují záměnou materiálů za materiály levnější, nebo v rozporu s technologií, která je podmínkou certifikace, záruk a životnosti. Důsledkem je ztráta certifikace a záruk, snížení životnosti, zvýšení ceny díla o hodnotu následných oprav. Výsledným efektem je vždy ztráta ekonomického efektu.

Vyloučení těchto negací je možné za těchto předpokladů:

Stavebník by měl:

- vyloučit snižování ceny realizace pod hranici bezziskovosti realizační firmy;
- sjednat si výkony technického dozoru fundovaným pracovníkem a výkony autorského dozoru projektanta;
- formulací ve smlouvě o dílo vyloučení svévolných záměn materiálů v průběhu realizace.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

Archiv autorek článku.

ADDRESS & ©

Ing. Petra BEDNÁŘOVÁ, Ph.D.
Katedra stavebnictví
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
bednarova@mail.vstecb.cz

Ing. Alena HYNKOVÁ, CSc.
Katedra stavebnictví
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
hynkova@mail.vstecb.cz

ZKRESLOVÁNÍ HODNOTY PODNIKŮ VYLOUČENÍM MAJETKOVÉHO OCENĚNÍ

Distortion of Enterprise Value by Exclusion of Property Assessment

Petra BEDNÁŘOVÁ - Petr MULAČ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Současná praxe oceňování podniků ve velké míře reflektuje anglosaské tendence k výrazné preferenci výhradně výnosových způsobů určování hodnoty. Slepá aplikace tohoto přístupu se však jeví velmi nebezpečná a nevyhovující, neboť s sebou nese celou řadu problémů a rizik. Dynamika změn v dnešním turbulentním prostředí a obtížná predikovatelnost vývoje ekonomik nevýhody výnosových metod ještě prohlubují a představují tudíž pádnou argumentaci pro renesanci klasických majetkových přístupů. Přímou implikací tohoto závěru jsou i odlišné nároky na osoby zpracovatele posudku a jejich kvalifikační a profesní předpoklady, kdy výrazně roste potřeba patřičného technického vzdělání.

Klíčová slova: hodnota - oceňování - pokračující podnik - majetek

ABSTRACT: Nowadays the form of assessing the enterprises is strongly reflecting Anglo-Saxon tendencies in marked preferences of income methods of value determination. The incorrect application of these principles seems to be very dangerous and unsatisfactory because of many related problems and risks. Dynamics of changes in current turbulent environment even deepens disadvantages of income methods and therefore results to the renaissance of traditional property techniques. Direct implications of this deduction are also modifications of qualification and professional requirements on professional personal skills, especially in technical knowledge.

Key words: value - assessment - ongoing enterprise - property

ÚVOD

Oceňování podniku je disciplínou, která je v rámci klasifikace znaleckých oborů řazena do sekce ekonomika. Základním kvalifikačním kritériem pro aspiraci na jmenování soudním znalcem v této oblasti pak je vzdělání ekonomického nebo právního směru. V hodnotících komisích, které předsedům krajských soudů udělují doporučení, zda příslušného kandidáta jmenovat či nikoliv, sedí logicky lidé, kteří sami odpovídají uvedenému profilu, tj. ekonomové a právníci. Znalecká obec tedy zcela logicky udává směr praktického zaměření disciplíny oceňování podniku a tím determinuje i vnímání ze strany dalších uživatelů, mezi něž patří mj. i akademičtí teoretici a výzkumníci. Důsledkem výše uvedeného je velmi silná preference anglosaských přístupů.

METODIKA

Základní metody stanovování hodnoty podniku je názorné rozdělit do určitých skupin, které zachycují jejich vzájemnou příbuznost a akcentují společné rysy. Teorie nabízí hned několik možností takové klasifikace, uvedené přístupy se však v zásadě příliš neliší.

Například Kislingerová [1] využívá velice důkladný vícestupňový systém, jenž člení množinu všech metod oceňování podniku dle rozhodných vlastností krok po kroku. Tento přístup je na jednu stranu velice názorný a logický, na druhou stranu však trochu zdouhavý a složitý. Naopak jednoduchou klasifikaci využívá Mařík [2], ten třídí metody pouze podle jejich principu do třech základních skupin. Mulač - Vochozka - Mulačová [5] doporučují: „*samostatně vyčlenit skupinu metod kombinovaných*“, přičemž toto pojetí aplikujeme i my v tomto textu.

Rozeznáváme tedy:

- metody výnosové;
- metody majetkové;
- metody kombinované;
- metody založené na analýze trhu.

První, velmi rozsáhlou skupinu, tvoří metody založené na výnosovém principu. Tyto metody odvozují hodnotu podniku od očekávaných budoucích výnosů, které podnik přinese svým vlastníkům. Klíčem k jejich aplikaci je finanční plán podniku. Patří sem:

- metoda diskontovaných peněžních toků;
- metoda kapitalizovaných čistých výnosů;

- metoda ekonomické přidané hodnoty.

Druhou skupinou jsou metody založené na majetkovém principu. Ty pracují zásadně se stavovými veličinami, na podniku hledí optikou finančního výkazu rozvaha. Východiskem ocenění je inventura majetku a závazků podniku k určitému časovému okamžiku. Podnik je oceněn po položkách a souhrnné ocenění je sumou dílčích ocenění.

Do skupiny majetkových metod se řadí:

- metoda účetní hodnoty;
- metoda substanční hodnoty;
- metoda likvidační hodnoty.

Třetí skupinou jsou metody kombinované. Vochozka - Mulač [6]: „*Jejich podstata spočívá v agregaci výsledků získaných aplikací metod výnosových a metod pracujících na majetkové bázi.*“ Patří sem:

- Schmalenbachova metoda střední hodnoty;
- metoda nadzisku.

Do poslední skupiny patří metody založené na analýze trhu. Ty odvozují hodnotu podniků od vývoje kapitálových trhů, čímž odrážejí názory široké investorské obce. Do této skupiny patří následující metody:

- ocenění na základě tržní kapitalizace;
- metoda tržního porovnání.

VÝSLEDKY A DISKUSE

V anglosaském pojetí oceňování podniků má dominantní postavení role trhu a podnik je zde považován především za investiční aktivum. Jeho hodnota je odvozena od toho, za kolik je schopen jej prodat stávající držitel jinému zájemci. Tato potenciální cena dispozice je dána čistou současnou hodnotou úhrnu peněžních toků, jež je podnik vzhledem ke svému potenciálu schopen vygenerovat za celou dobu své existence. Důležitou je zde povětšinou uvažováno s předpokladem, že vlastník podniku či podílu na podniku (tj. akcionář) má natolik diverzifikované portfolio svých investičních titulů, že nepodléhá specifickému riziku příslušného podniku a má tedy nárok na prémii pouze v případě rizika systematického neboli tržního.

Jak píše Vochozka - Mulač [7]: „*tradiční kontinentální přístupy, vycházející především z německé školy oceňování podniků, jsou v české znalecké praxi často vytlačovány na samý okraj zájmu.*“ V rámci tohoto pojetí je zdůrazňována nezastupitelnost majetkové podstaty podniku a rozhodně neplatí, že majetkové ocenění se provádí pouze v situaci, kdy výnosová technika z nějakého důvodu selhává. Majetkové ocenění je zde doporučováno provést v podstatě při každém ocenění, neboť není podniku bez majetkové báze. Toto pojetí již však klade na zpracovatele posudku výrazně větší nároky v oblasti technického vzdělání, neboť podniková aktiva sestávají z rozličných nemovitostí a movitých věcí, jejichž hodnotu je potřeba určit.

V případě aplikace majetkového ocenění podniku

je tedy znalec nucen buď sám disponovat příslušnými znalostmi (a oprávněními) nebo do svého týmu zapojit i odborníky z technických disciplín, především stavaře a strojaře. Tento krok však z jeho pohledu navyšuje náklady na zpracování posudku, nároky na koordinaci i potřebný čas pro zpracování jednotlivých částí i závěrečného sumáře. Je zřejmé, že z pohledu znalce je výhodnější ve jménu dodržení postulátu o nejlepší teoretické vhodnosti výnosových modelů zpracovat posudek „od stolu“ pouze na základě účetních a jiných ekonomických dat. Dle názoru autorů je však toto nepřijatelné a vede to nejen ke zkreslování skutečných hodnot oceňovaných podniků, a tím i k nesprávným rozhodnutím uživatelů, ale též dochází k deformaci disciplíny jako takové. V následujícím textu se pokusíme uvést několik argumentů, proč výnosové metody selhávají a že je k ocenění podniku zapotřebí využít majetkové techniky, a to alespoň jako doplněk přístupů výnosových k poměření realnosti jejich výstupů.

Jak již bylo naznačeno, výnosové metody mají řadu nedostatků a problematických prvků. Jedná se, zjednodušeně řečeno, o nereálnost předpokladu, že lze spolehlivě odhadnout budoucnost. Dnešní podnikatelské prostředí i ekonomika jako taková je extrémně turbulentní a proměnlivá, přičemž navíc dochází ke zkracování ekonomických cyklů a v důsledku globalizace i k růstu závislosti na vývoji řady dříve nesouvisejících faktorů. Výnosové metody jsou velmi citlivé na přesnou predikci následujících skupin dat:

- 1) vývoj světové ekonomiky, potažmo té české;
- 2) vědeckotechnický pokrok, jenž ohraničuje životnost a atraktivnost jednotlivých odvětví a oborů;
- 3) legislativní a společenský vývoj, jenž determinuje působení podnikatelských subjektů;
- 4) vývoj relevantního trhu, zejména jeho obratu;
- 5) budoucí výsledky konkurenčního boje mezi hodnoceným podnikem a jeho rivaly o tržní podíly a z toho plynoucí prognóza obratu podniku;
- 6) budoucí úroveň ziskových marží na relevantním trhu;
- 7) budoucí nákladové profily v dané oblasti;
- 8) budoucí investiční náročnost příslušné podnikatelské činnosti;
- 9) budoucí rizikovost příslušné podnikatelské činnosti.

Je zřejmé, že uvedené veličiny se prostě spolehlivě odhadnout nedají. Znalecká praxe vše proto často obchází předpoklady fixace přítomné úrovně řady indikátorů i do budoucnosti. Tento postup je však extrémně nebezpečný, a to zejména u dynamicky se vyvíjejících odvětví nebo v obdobích velkých turbulencí ekonomiky. A to je právě případ dnešní doby, kdy trvá tzv. hospodářská krize. Ekonomičtí odborníci po celém světě spekulují, zda je krize na začátku, vrcholu či již ve fázi ústupu, zda další vývoj bude takový či jiný, zda je vhodné nakupovat či prodávat. Tyto projekce však mají charakter pouhých tipů či subjektivních názorů, sami prognostici se netají tím, že jejich odhady nejsou ničím podloženy a stejně tak

se hospodářství může vyvíjet i zcela opačným směrem. Lze v takovém případě postavit výrok o hodnotě podniku na předpokladu dostatečně přesného plánu výše uvedených devíti veličin? Odpovídat ani netřeba.

Nejlepším důkazem našich kritických postojů k bezbřehé důvěře ve výnosové postupy oceňování podniků je srovnání cen akcií na trhu k dnešnímu dni a výnosově koncipovaných ocenění předmětných podniků před začátkem krize, determinujících vnitřní hodnoty příslušných akcií. Přitom početně vše bylo provedeno správně, extrapolace minulosti nabádala k projekci trvalého růstu, a to dokonce s postupným navyšováním růstových temp. Problém byl tedy ve volbě metody, resp. v tom, že nedošlo k provedení relace s majetkovou podstatou daného podniku. Její výše přes uvedené turbulence zaznamenala pouze konvenční pokles (daný především vývojem trhu s nemovitostmi) a ne zlomy v řádu stovek procent. A právě určitá stabilita a robustnost majetkového přístupu daleko lépe reflektuje dlouhodobost až trvalost veličiny hodnota podniku a dává podstatně větší záruky minimalizace chyb.

ZÁVĚR

Před počátkem ekonomické krize znalci a odhadci bez váhání preferovali výnosové metody ocenění podniku a v řadě případů zcela ignorovali majetkovou bázi. Docházelo dokonce k situacím, že stanovené hodnoty podniků i stonásobně překračovaly bilanční sumu podniku s odkazem na velký růstový potenciál do budoucnosti. Na základě takových odhadů pak jejich uživatelé prováděli svá strategická a finanční rozhodnutí. Je zřejmé, že řada takových rozhodnutí měla fatální negativní dopad. Autoři věří, že zkušenosti z nesprávných rozhodnutí firemního sektoru na

základě doporučení výnosových technik tuto skupinu zadavatelů posudků patřičně „vychovejí“ a povedou tudíž k většímu tlaku na příslušné znalce a odhadce ve směru většího uplatňování majetkových přístupů, čehož důsledkem by mělo být postupné ozdravení a docílení větší vyváženosti teorie i aplikační praxe v oblasti oceňování podniků.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. KISLINGEROVÁ, E. (2001): *Oceňování podniku*. Praha: C.H. Beck. ISBN 80-7179-529-1.
2. MAŘÍK, M. et al. (2003): *Metody oceňování podniku. Proces ocenění, základní metody a postupy*. Praha: Ekopress. ISBN 80-86119-57-2.
3. MULAČ, P. (2008): *Oceňování malých a středních podniků*. In: *Sborník z mezinárodní konference - Hradecké ekonomické dny 2008*. Hradec Králové: UHK. ISBN 978-80-7041-202-2.
4. MULAČ, P. - PETR, B. - MULAČ, J. (2006): *Oceňování podniku*. České Budějovice: VOŠ ČB, České Budějovice.
5. MULAČ, P. - VOCHOZKA, M. - MULAČOVÁ, V. (2009): *Podniková ekonomika*. České Budějovice: VŠTE. 176 s. ISBN 978-80-87278-25-3.
6. VOCHOZKA, M. - MULAČ, P. (2009): *Aplikace bonitních a bankrotních modelů na příkladu společnosti T-Mobile, a.s. v letech 2003 - 2007*. In: *Podniková výnosnost a její faktory*. Jihlava: VŠPJ, s. 1-7.
7. VOCHOZKA, M. - MULAČ, P. (2009): *Rating of the national corporation Budweiser Budvar*. *Littera Scripta*, roč. 2, č. 2, s. 43 - 57. ISSN 1802-503X.

ADDRESS & ©

Ing. Petra BEDNÁŘOVÁ, Ph.D.
Katedra stavebnictví
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
bednarova@mail.vstecb.cz

Ing. Petr MULAČ
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
mulac@mail.vstecb.cz

VYMEZENÍ DESTINACE - PŘEDPOKLAD FUNKČNÍHO DESTINAČNÍHO MANAGEMENTU

Soft Clip Destination - File Function Attribute for Destination Management

Marie HESKOVÁ - Eva JADERNÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Příspěvek je věnován problematice regionálního cestovního ruchu a předpokladům jeho rozvoje. Rozvoj regionálního cestovního ruchu je spojen s destinačním managementem. Pozornost je věnována vysvětlení pojmu destinace, destinačního managementu a marketingu, jsou popsány hlavní aktivity organizace destinačního managementu nutné pro efektivní fungování destinace. Součástí příspěvku jsou případové studie vybraných destinačních managementů. Příspěvek je podpořen řešením výzkumného záměru MŠMT MSM 6007665806 „Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na socioekonomický potenciál regionů“ v části „Marketingové nástroje podpory regionálních trhů“ ZF JU v Č. Budějovicích.

Klíčová slova: destinace - destinační management - marketing destinace - organizace destinačního managementu - cestovní ruch - regionální cestovní ruch

ABSTRACT: The paper is devoted to the question of regional tourism and conditions of its development. The regional tourism development is attached to destination management. Our attention is paid to the explication of destination, destination management and marketing, there are described the main activities of tourism organization, necessary for effective destination functioning here, too. One part of the paper is a case study of chosen destination managements. This article is a part of a broader scholarly research project running at the University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Faculty of Agriculture, MŠMT MSM 6007665806 „Factors of regional development and their influence on a social-economic potential of regions“ in a part „Marketing tools of regional market support“ ZF JU in Č. Budějovice.

Key words: destination - destination management - destination marketing - organization of destination management - tourism - regional tourism

ÚVOD

I v současné době se řada regionů v ČR dostatečně nevyrovnala s problematikou vlastního strategického rozvoje. Výchozím bodem pro strategické dokumenty je identifikace potenciálu daného regionu. Zpracování strategie rozvoje ukládá mj. zákon o Obcích (č. 128/2000 Sb.). V současné době přesto existují obce, které nemají dosud zpracovaný strategický plán.

Pokud bychom analyzovali strategické dokumenty regionů (obcí, měst), téměř ve všech najdeme v různých podobách podporu rozvoje cestovního ruchu jako jednoho z pilířů jejich rozpočtových příjmů. Rozvoj cestovního ruchu, z pohledu strategických záměrů, je spojen s kvalitativně novými zásadami udržitelného rozvoje, které sledují využitelnost a zachování potenciálu regionu i pro další generace. Na principech udržitelného rozvoje cestovního ruchu jsou primárně postaveny základy destinačního managementu a marketingu. Fungující destinační ma-

nagement je předpokladem k nastartování a udržení vyváženého rozvoje cestovního ruchu oblastí (regionů, obcí, měst).

Přínosy cestovního ruchu jsou z velké části nekvantifikovatelné, přesto jeho význam a váha v rozvoji regionů neustále roste. Vznikají organizace zabývající se rozvojem cestovního ruchu, municipality měst zakládají odbory cestovního ruchu. Rozvoj cestovního ruchu pozitivně přispívá ke zvyšování podnikatelských příležitostí v regionu. Pro vyvážený rozvoj cestovního ruchu v oblastech (destinacích, regionech) je nutné vytvořit odpovídající institucionální podmínky. Obecně je platné, že jakákoliv samostatná jednotka musí být profesionálně řízena, aby mohla růst. Z tohoto hlediska může být destinace samostatnou jednotkou (v podstatě jde o samostatnou podnikatelskou jednotku - SPJ). Charakter destinační jednotky určuje strategické cíle pro prosazení destinace na trhu cestovního ruchu. Právě destinační management je často

definován jako nejvyzrálejší forma řízení cestovního ruchu.

METODIKA A CÍL

Výchozím předpokladem pro zpracování příspěvku je skutečnost, že rozvoj regionálního cestovního ruchu je spojen s destinačním managementem.

Cílem příspěvku je odpovědět na otázku: proč zakládat organizace destinačního managementu, jakou velikost by měla mít destinace a jaké činnosti bude destinační organizace zajišťovat ve vztahu k účastníkům cestovního ruchu a subjektům destinace?

Na základě analýzy sekundárních pramenů a vlastního výzkumu provedeného v rámci grantových projektů je navržen postup pro určení velikosti destinace, rozsah činnosti, které má destinační management vykonávat prostřednictvím destinační organizace. Návrh je podpořen vybranými případovými studiemi.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Destinační management a marketing

Nároky účastníků cestovního ruchu na komplexnost

turistických produktů stále rostou. Ze strany regionu je nezbytné předložit dostatek informací o regionu a vytvořit atraktivní nabídku produktů. Na straně destinace to vyžaduje úsilí ke koncentraci sil pro společný rozvoj, organizaci a aktivní prodej klíčových konkurenčních výhod. Vnitřní motivace zainteresovaných regionálních subjektů je základem funkčnosti destinace, které jsou schopny nabídnout klientům perfektně zorganizovaný řetězec služeb korespondující s jejich potřebami. Jde o komplexní nabídku produktů cestovního ruchu zahrnující: poskytování informací, komunikaci se systémem rezervací, zajištění služeb v průběhu pobytu v destinaci, až po služby související s návratem domů. Součástí činností destinačního managementu je měření spokojenosti klientů pro zvýšení opakované spotřeby regionálních produktů.

Nejčastější otázkou ve spojitosti s destinačním managementem bývá: „Proč zakládat organizaci destinačního managementu?“ Odpovědí je dosažení synergických efektů, které vznikají vhodnou koordinací kooperujících jednotek v destinaci. Blíže přínosy znázorňuje následující schéma č. 1.

Schéma č. 1: Přínosy destinačního managementu.

Zdroj: Holešinská (2007: 24).

Dalším přínosem destinačního managementu a marketingu je účast na krizovém managementu destinace. Ve veřejném zájmu se organizace destinačního managementu (vhodně nastavenou krizovou komunikací) může podílet na zvládnání případných krizových situací spojených s aktivitami účastníků cestovního ruchu v destinaci. Krizový management destinace je možné

chápat jako „univerzální termín pro pojmenování procesů spojených se zvládnáním krizových situací přírodního, antropogenního, sociálně společenského, ekonomického či podnikohospodářského charakteru“ (Hálek 2008: 54). Nutnost existence krizového managementu prověřilo např. období přírodních katastrof. V oblastech postižených povodněmi bylo nutné

nejen vše uvést do takového stavu, který je vhodný pro využití v rámci účasti na cestovním ruchu, ale také ve smyslu informovanosti potenciálních návštěvníků o znovuoživení zařízení poskytujících služby cestovního ruchu.

Řada příkladů dokládá důležitost destinačního managementu pro další rozvoj cestovního ruchu v regionu. Pro praktickou implementaci je nutné definovat destinační management a marketing, dostatečně vymežit aktivity nutné pro řízení destinace.

Destinační management je definován např. ve Výkladovém slovníku cestovního ruchu (Pásková 2002: 35), jako „soubor technik, nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci cestovního ruchu v dané destinaci“. Komplexnějším vymezením destinačního managementu je „soubor technik, nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci cestovního ruchu v destinaci za účelem dosažení jeho udržitelného rozvoje a zachování konkurenceschopnosti na trhu“ (Kirářová 2003: 22). Podstatné je propojení destinačního managementu se zásadami udržitelného rozvoje, a tím i udržení konkurenceschopnosti destinace na trhu cestovního ruchu.

Management destinací je označován jako „proces vytváření a řízení silných, tržně orientovaných a systémově řízených jednotek - destinací“ (Hesková 2004: 12). Management destinace by měl své aktivity směřovat k tomu, aby mohl region (ve smyslu destinace) nabídnout turistovi produkt jako řetězec služeb sestavený podle přání klientů, poskytoval potřebné informace, možnost rezervace, hladký průběh pobytu až k návratu domů (Bartl - Schmidt 1998: 2). Ve své podstatě jde o formu horizontální kooperace, která pokud bude funkční, přinese prospěch jak ze strany subjektů nabídky, tak samotnému klientovi destinace.

Destinační management se tak stává jedním z prostředků, jak vyhovět stále náročnějším požadavkům ze strany spotřebitele a napomáhá ke zvyšování konkurenceschopnosti na národním i mezinárodním trhu. Prostřednictvím destinačního managementu se zefektivňuje řízení nabídky a poptávky v příslušné turistické destinaci. Podle Mussnera (1999: 43) destinační management musí rozpoznat šanci destinace a vlastní činností uspokojovat potřeby návštěvníků.

Destinační management může být funkční za předpokladu, že:

- zájmové skupiny chtějí kooperovat a místní obyvatelstvo přijímá destinaci;
- jedná se o jednotnou, komplexní nabídku;
- turistický produkt má potřebnou tržní kvalitu;
- destinace má dostatečné finance na marketingovou činnost;
- turistická, korporátní značka existuje a je schopna přitáhnout počáteční kapitál.

Aktivity organizace destinačního managementu

Problémem v destinační organizaci je stanovení standardů aktivit, které jsou přisuzovány organizaci destinačního managementu. Organizace destinačního managementu by měla působit v pěti hlavních oblastech (Bartl - Schmidt 1998: 10):

- organizuje a koordinuje vertikální a horizontální kooperaci subjektů s cílem jednotného; flexibilního a trhem řízeného dynamického, konkurenceschopného celku;
- provádí benchmarking s cílem většího užítu pro klienta a zeštíhlení potřebných procesů;
- odpovídá za plnění základních funkcí řízení cestovního ruchu v destinaci;
- plní nabídkovou funkci;
- plní marketingovou funkci.

Mezi aktivity prováděné v rámci destinačního managementu a marketingu se řadí (Kirářová 2003: 20):

- plánování územního rozvoje;
- vydávání povolení k vykonávání podnikatelské činnosti a provádění následné kontroly;
- regulace v oblasti životního prostředí, případně v souvisejících oblastech;
- podílí se na iniciativách různých asociací;
- činnosti v zájmu formování rozvoje cestovního ruchu;
- vytváření iniciativy při výchově představitelů státní správy a místních samospráv; podnikatelů i místních obyvatel k cestovnímu ruchu;
- operační řízení aktivit spojených s cestovním ruchem.

Aktivity organizací destinačního managementu (ODM) je možné rozdělit podle úrovně (Bieger 2008: 101) na: normativní, strategické a operativní. Na normativní úrovni je především nutné se zaměřit na upřesnění a definování filozofie managementu, podnikatelských cílů, politiky, kultury podnikání a zajištění procesů v podnikání. Aby byla zajištěna stálá konkurenceschopnost, růst hodnoty podnikání, je nutné definovat strategii podniků i destinace jako celku. Na strategické úrovni je zpracována strategie týkající se oblasti služeb a strategie konkurenceschopnosti.

Další typem aktivit ODM jsou kooperační a koordinační činnosti, projektové a koncepční činnosti, marketingové, informační a výzkumné činnosti, poskytování služeb a další manažerské činnosti (Holešinská 2007: 27).

Řada vzniklých destinačních společností v České republice se zaměřuje z velké části na marketingové činnosti zahrnující:

- budování a podporu image destinace;
- tvorbu, inovaci turistických produktů;
- přípravu a realizaci marketingové komunikace destinace (komunikační kampaň, podpora prodeje, public relations, reklama);
- definování klíčových produktových balíčků pro touroperátory.

Organizace destinačního managementu by měla dále podněcovat a zajišťovat soubor kooperačních a koordinačních činností:

- komunikaci a spolupráci se zainteresovanými partnery cestovního ruchu;
- udržování kontaktů s významnými institucemi;
- koordinaci subjektů a aktivit v oblasti cestovního ruchu;
- vyhledávání partnerů pro společné marketingové a rozvojové aktivity, spolupráce s regiony;
- spolupráce na tvorbě produktů cestovního ruchu;
- motivování a podpora aktérů cestovního ruchu ke spolupráci;
- koordinace turistických informačních center v destinaci.

Základem úspěšného řízení destinace je projektová a koncepční činnost organizace destinačního managementu. Jde především o vytváření vizí rozvoje, rozvojové strategie destinace (včetně marketingové a komunikační strategie). Pro vlastní realizaci strategií je nutné vytvářet akční plány a stanovit rozpočet. Organizace destinačního managementu se aktivně zapojuje do zpracovávání a podávání projektů pro rozvoj cestovního ruchu v destinaci a podílí se na tvorbě podkladů pro územní plánování. Organizace destinačního managementu, stejně jako každý jiný podnikatelský subjekt, potřebuje ke svému rozhodování informace širokého charakteru. Proto provádí výzkumnou (monitorovací) činnost. Jde o různá statistická a marketingová šetření, sběr dat, tvorbu databází a její aktualizace.

Destinace se dále zabývá hodnocením, monitorováním a zpětnou vazbou u realizovaných aktivit, sleduje rozvoj cestovního ruchu, jeho dopad na destinaci a stanovuje únosné zatížení území destinace pomocí indikátorů udržitelného rozvoje cestovního ruchu.

Získaná data nejsou pouze pro vlastní potřebu organizace destinačního managementu, ale plní informační

funkci, tj. informuje všechny aktéry cestovního ruchu, technicky a marketingově zabezpečuje a provozuje turistický informační portál destinace.

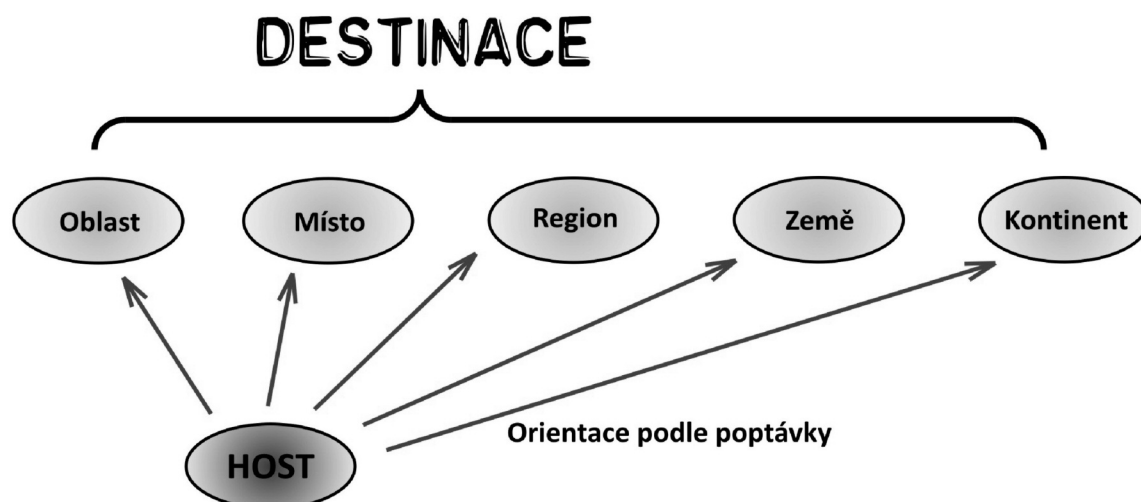
V literatuře bývají dále citovány další manažerské činnosti organizace destinačního managementu. Jde např. o organizační zajišťování jednotlivých aktivit, o administrativní činnost, vytváření fondu cestovního ruchu, resp. řízení podpory cestovního ruchu. Kromě organizátora výše zmiňovaných činností vystupuje organizace destinačního managementu jako poskytovatel služeb. Jedná se o informační a poradenský servis, vzdělávání nebo zprostředkovatelské služby pro subjekty nabídky služeb cestovního ruchu v destinaci. Informační a poradenský servis je vykonáván především pro podnikatele, investory, místní obyvatele. Vzdělávání by mělo být jednou ze základních funkcí dobře fungující destinační společnosti a jedná se především o předávání vědomostí nebo plánování a spoluorganizování školení a tréninků, tak jako je tomu např. v Rakousku.

Destinace - teoretická východiska

Pokud bychom chtěli vymežit destinaci účelně, je nutné nejprve pochopit, co je chápáno pod označením destinace cestovního ruchu. Následující text podá teoretická východiska pro vnímání tohoto pojmu a uvede podmínky, které by různě velký region měl splňovat, aby byl konkurenceschopný na národní nebo mezinárodní úrovni trhu cestovního ruchu.

Destinací cestovního ruchu se rozumí „geografický prostor (stát, místo, region), který si návštěvník (segment) vybírá jako svůj cíl cesty“ (Bieger 2008: 56). Proto je nutné nejprve specifikovat, o jak velké území se v rámci aktivit destinačního managementu a marketingu bude jednat. Účastník cestovního ruchu se orientuje na základě svých potřeb a vybírá si různě velké oblasti. Příklad určení destinace podle velikosti ukazuje schéma č. 2.

Schéma č. 2: Velikost destinace cestovního ruchu.

Zdroj: Bieger (2008: 57).

Turistická destinace může být rovněž „*geografická jednotka, která je konkurenceschopná, organizačně, jednotně vedena a také podle toho, jaký cíl cesty nebo dovolené může být vybrán*“ (Mussner 1999: 38). Je to koneckonců host, kdo určuje nabídku destinace a kdo se podílí na jejím úspěchu. Velikost destinace je pak určována především vzdáleností návštěvníka od cílového místa. Např. Američan si za svou destinaci zvolí Střední Evropu, zatímco Čech, vášnivý golfista, může za destinaci považovat hotel se svým zázemím, především pro poskytování služeb při golfu.

Destinaci lze vymežit i v homogenním a heterogenním pojetí (Vystoupil - Holešinská - Šauer 2007: 6). Homogenní region je charakterizován hledisky fyzicko-geografickými (podobnost morfologie krajiny, fauna a flory atd.). Je kladen důraz na vizuální odlišnost od okolního území. Heterogenní pojetí destinace bývá považováno v dnešní době za vhodnější. Jde o vztahový region, jehož soudržnost je zajištěna vnitřními vazbami komplementárního charakteru v rámci destinačních procesů, které probíhají na daném území.

Základním subjektem rozvoje cestovního ruchu v destinaci je samotná destinační společnost (organizace). Primárním úkolem destinační společnosti je posilování vzájemné spolupráce, koordinace aktivit zájmových skupin v destinaci tak, aby byl zajištěn komplexní a systematický rozvoj. Destinace potom „*představuje prostor, který ji vymezuje prostřednictvím partnerů spolupráce*“ (Holešinská 2007: 19). Zároveň destinace plní funkci „*produktu cestovního ruchu*“, který představuje komplexní nabídku služeb v daném území. Destinace se tak stává předmětem koupě, prodeje i spotřeby (marketingový pohled).

Pro fungování destinační organizace je nutný především region s odpovídající kvalitou potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, kde je dostatek subjektů se schopností propojení do síťových vazeb a vhodných pro spolupráci v oblasti řízení a prodeje. Často se stává, že jsou subjekty poskytovatelů služeb nekoordinované a neuspořádané. V tomto případě je prostor pro destinační management, který by měl najít „*společnou píseň*“ a dirigenta (organizace destinačního managementu), pro koordinaci a motivaci všech významných poskytovatelů služeb usilujících o rozvoj destinace (Schmidt 1998: 12).

Charakteristické komponenty mohou být formulované i v následující podobě tzv. „6 A“ (Buhalis 2000: 98):

1. *Attractions* - **primární nabídka** cestovního ruchu, která množstvím, kvalitou a atraktivitou vyvolává návštěvnost;
2. *Accessibility, ancillary services* - **všeobecná infrastruktura**, která umožňuje přístup do destinace, pohyb za atraktivitami destinace, patří sem také služby využívané především místními obyvateli;

3. *Amenities* - suprastruktura a infrastruktura cestovního ruchu, které umožňují pobyt v destinaci a využití jejich atraktivit;
4. *Available packages* - **příprava produktových balíčků**;
5. *Activities* - **soubor dalších aktivit v destinaci**.

Uvedené komponenty určují, jaký potenciál by region měl mít, aby mohl plnit úlohu destinace cestovního ruchu. Kromě toho Bartl - Schmidt (1998, s. D/1) určují požadavky, které je nutné splňovat, aby se destinace mohla prosadit na globálním trhu nebo v mezinárodní konkurenci, jak naznačuje schéma č. 3.

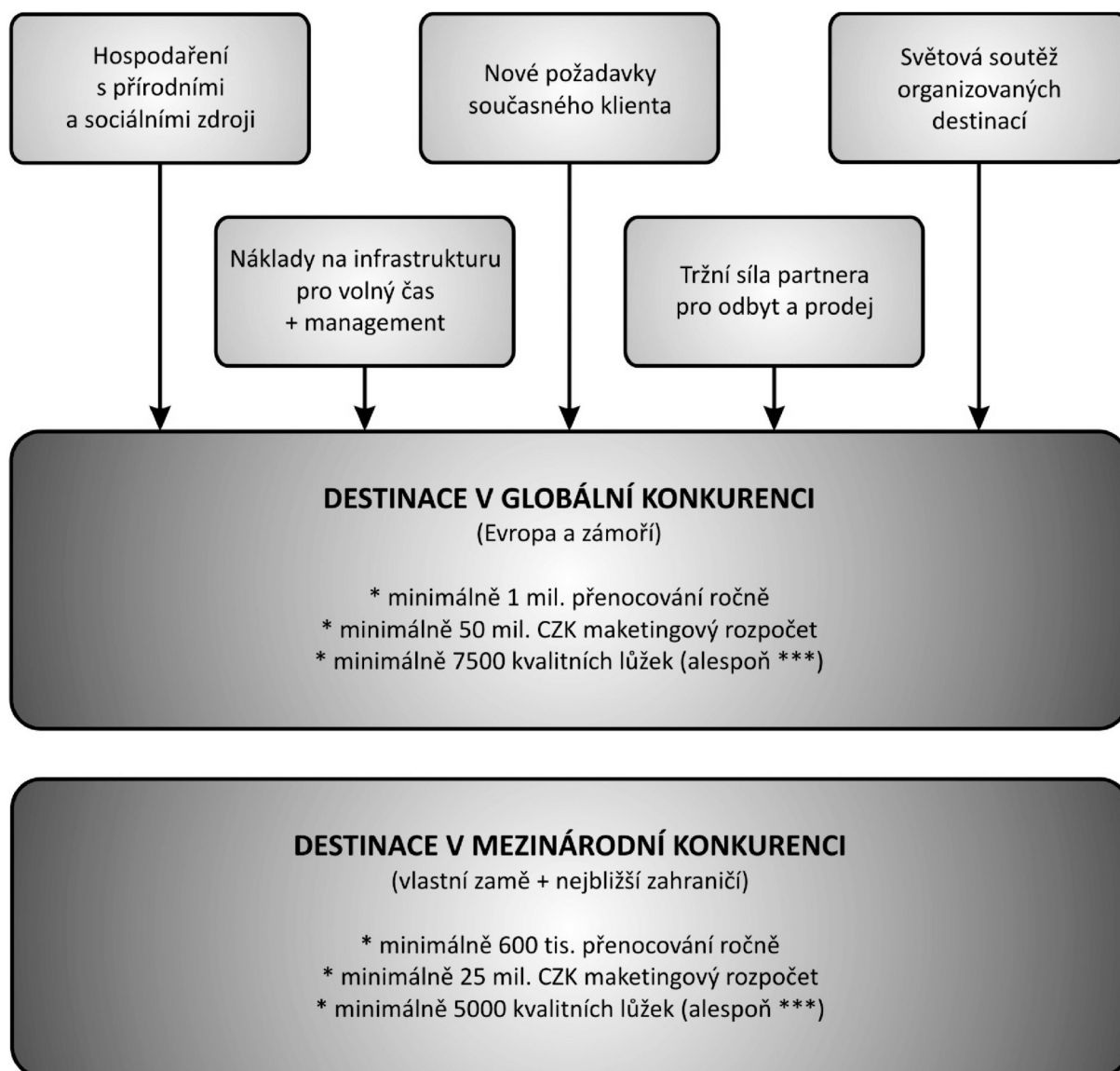
Regiony, které by těchto ukazatelů nedosáhly, by se měly vydat cestou alternativních strategií rozvoje. Jedna z cest je možnost připojení se k sousednímu regionu, pokud nějaký existuje a pokud je toto připojení smysluplné. Příkladem může být vznik organizace Valposchiavo (Švýcarsko).

Příklad založení **organizace destinačního managementu** nově vzniklé **destinace Valposchiavo** poukazuje na nutnost vhodného vymezení velikosti destinace a na možnost vzniku organizace destinačního managementu spojením stávajících turistických organizací. Region Valposchiavo má rozlohu 237,9 km, populaci okolo 4500 a nabízí pro účastníky cestovního ruchu následující aktivity: horolezectví, kultura, gastronomie, wellness, sport, Rhetian železnice. Projekt zabývající se vytvořením organizace destinačního managementu tohoto regionu se snažil vyřešit problémy, které byly v destinaci definovány.

V rámci kooperace a organizace se jednalo především o rozdělení kompetencí mezi dvě turistické organizace (Poschiavo a Brusio), které obě nebyly příliš velké, pouze s jedenácti členy a jejich rozhodovací proces byl velmi pomalý. Zaznamenávaly také problémy s koordinací nabídky především kvůli zástupcům hotelů a vlastníkům soukromých ubytovacích zařízení. Strategie nebyla komunikovaná se zájmovými skupinami v destinaci a cestovní ruch nebyl vnímán jako důležitý ekonomický faktor velkým potenciálem pro tuto oblast. Finanční stránka rozvoje aktivit těchto turistických organizací byla postižena snížením počtu přenocování, minimální podporou ze strany municipalit a snižování důležitosti členství. Strategicky nebyla destinace jasně umístěna na trhu, nebyla vytvořena značka destinace, podpora tvorby image destinace. Bylo možné zaznamenat nedostatečnou PR, prodejní aktivity.

Turistická organizace Poschiavo používala stále stejné prostředky reklamy po mnoho let ve stejných novinách. Implementace plánu proběhla velmi rychle. Byl vytvořen základ společné strategie pod jménem jedné destinace. Byl snížen počet 11 členů na 5, čímž se zlepšil rozhodovací proces. Byl sestaven ad-hoc pracovní tým složený z místních specialistů, kteří jsou zainteresováni na specifických projektech a akčních plánech (reklamní kampaně, spolupráce

Schéma č. 3: Destinace v globálním a mezinárodním pojetí.

Zdroj: Bartl - Schmidt (1998: D/1).

s místním průmyslem a obchodem, zvyšování kvalifikace místních vlastníků soukromých ubytovacích zařízení). Byly také upřesněny pravomoce prezidenta organizace a jeho spolupůsobnost s manažery turistických center. Pamatovali také na zvyšování flexibility finančního plánování, a to nastartováním rozpočtového systému na nulové základně.

Kromě organizačního zajištění implementace plánu, bylo nutné naplnit strategické kroky. Byla vytvořena strategie řízení značky celé destinace, která nebyla limitována městy Poschiavo a Brusio samostatně. Byla vytvořena zacílená marketingová komunikace prezentací na akcích cestovního ruchu, reklamními inzertami v novinách, plakáty atd. na více trzích (sousední Lombardie - Itálie, Německo - příhraničí). V rámci destinačního managementu nově vzniklé destinace byly

vytvořeny sezónní produkty, destinace se začala více prezentovat v místních médiích s cílem oslovit vybrané zájmové skupiny v destinaci. Byla nastartována spolupráce s železnicemi v destinaci a sousední turistickou destinací Grisons a Itálií (oblast Valtelliny), a to především na úrovni tvorby produktů cestovního ruchu a aktivitách marketingové komunikace (Bieger 2006).

Další možností pro regiony, které nenaplnují podmínky prezentované ve schématu č. 3, je vytvořit produkt, který by byl diferencovaný, vhodně zacílený na specifické cílové skupiny. Tím by destinace mohly dále proniknout i na mezinárodní a globální trh.

Při vymezení destinace je také důležitá otázka systému řízení, resp. jeho vyprofilování. Jde o výběr řízení ve smyslu „shora dolů“ nebo „zdola nahoru“.

Destinace mohou být propojeny na silné subjekty nebo skupiny z oblasti komerčních subjektů, ale i na veřejnoprávní organizace cestovního ruchu (Palatková 2006: 20).

Vlastní návrhy

Vymezení destinace je jedním z prvotních kroků při zakládání organizace destinačního managementu. Již při rodící se myšlence destinačního řízení je nutné si uvědomit, jakou destinaci chceme rozvíjet, kam až bude sahat naše činnost a proč chceme rozvíjet aktivity právě pro tento určený region.

Na národní úrovni je jasné, že se jedná o území, které je vymezeno administrativními hranicemi a destinací cestovního ruchu pak může být např. Česká republika. Nižší úrovně řízení se pak velmi často odvíjejí od již stávajících celků, jež fungují při rozvoji regionu jako celek.

Při realizaci vymezení destinace v konkrétní oblasti je praktikován přístup, který využívá stávající organizace řídící jejich rozvoj (mikroregiony, svazy měst a obcí). Tyto organizace mají přesně vymezené hranice své působnosti. Navíc si již v regionu získaly důvěru zájmových skupin, region pojmají jako celek, mají zpracovanou a nastartovanou strategii rozvoje.

Další možností je navázat na vytvořené přirozené celky např. v Jihočeském kraji rekreační střediska (Lipensko), chráněné oblasti (Blanský les a jeho okolí), geomorfologické celky (Šumava) a další. Další přístupem je navazovat na stranu poptávky trhu cestovního ruchu, kdy návštěvníci a účastníci cestovního ruchu si sami určují destinace.

ZÁVĚR

Velikost destinace není přesně určena (ani není možné ji přesně vymezit), odvíjí se od naplnění mnoha předpokladů a podmínek. Při vymezení destinace je nutné sledovat nabídku a poptávku po destinaci. Jedná se o potenciál, který destinace nabízí (primární a sekundární nabídku regionů), požadavky a přání potenciálních návštěvníků destinace. Pokud se chce destinace umístit na mezinárodním či globálním trhu cestovního ruchu, měla by splňovat podmínky vyjádřené skutečnostmi uvedenými ve schématu č. 3. Není-li možné toto naplnit, může se region připojit

k jinému regionu, a tím vytvořit dostatečně silnou „vybavenou“ destinaci. Existují i další alternativy strategie řízení regionu. Destinace může vzniknout také zcela přirozeně, popř. navazuje na aktivity již vzniklého regionu, který má svou organizaci pro rozvoj regionu. Uvedený přístup je praktikován i v praxi destinačního managementu vybraných regionů ČR.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BARTL, H. - SCHMIDT, F. (1998): *Destination Management*. Wien: Institut für regionale Innovation WU Wien.
2. BIEGER, T. (2008): *Management von Destinationen*. Wien/München: Oldenbourg Verlag.
3. BUHALIS, D. (2000): Marketing the Competitive Destination of the Future. In: *Tourism Management: Research Policies Practice*, 1/2000.
4. HÁLEK, V. (2008): *Marketing obcí*. Hradec Králové: Gaudeamus.
5. HESKOVÁ, M. (2004): *Analýza destinačních managementů v cestovním ruchu na příkladech České republiky a Rakouska*. Bratislava: Kartprint.
6. HOLEŠINSKÁ, A. (2007): *Destinační management aneb Jak řídit turistickou destinaci*. Brno: Masarykova univerzita.
7. KIRALOVÁ, A. (2003): *Marketing destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress.
8. MUSSNER R. - PECHLANER H. - SCHÖNHUBER A. (1999): *Destinations management*. Chur/Zürich: Verlag Rüegger.
9. PALATKOVÁ, M. (2006): *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu. Jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing.
10. PÁSKOVÁ, M. - ZELENKA, J. (2002): *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
11. PECHLANER, H. - SMERAL, E. - MATZLER, K. (2002): *Customer value management as a determinant of the competitive position of tourism destination*. The Tourist Review (AIEST), č. 4.
12. VYSTOUPIL, J. - HOLEŠINSKÁ, A. - ŠAUER, M. (2007): *Vymezování destinace a formulace jejich charakteristik a organizace cestovního ruchu v destinaci*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Príspevek je podpořen řešením výzkumného záměru MŠMT MSM 6007665806 „Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na socioekonomický potenciál regionů“ v části „Marketingové nástroje podpory regionálních trhů“ ZF JU v Č. Budějovicích.

ADDRESS & ©

doc. Ing. Marie HESKOVÁ, CSc.
Katedra managementu podnikatelské sféry
Zemědělská fakulta
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
mheskova@seznam.cz

Ing. Eva JADERNÁ, Ph.D.
Katedra obchodu a cestovního ruchu
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
e.jaderna@seznam.cz

POLITIKA KVALITY A ŘÍZENÍ NÁKLADŮ

Quality Policy and Cost Management

Darja HOLÁTOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Politika kvality a řízení kvality jsou rozhodujícími faktory stabilního ekonomického růstu podniku. Firmy s moderními systémy managementu kvality dosahují dlouhodobě podstatně lepších výsledků než firmy s tradiční orientací na zabezpečování jakosti prostřednictvím kontroly. Znalost podmínek a prostředků zvyšování kvality by měla být samozřejmou součástí rozhodovacích procesů manažerů. Podmínkou kvalitního řízení nejen kvality, ale výrobního procesu jsou objektivní propočty. Analýze a popisu ekonomických účinků a nákladům zvyšování kvality se dosud ne vždy věnuje přiměřená pozornost.

Klíčová slova: politika kvality - řízení kvality - ekonomické účinky - náklady

ABSTRACT: Quality policy and quality management are crucial factors of a permanent economic growth of the company. Companies with modern quality management systems achieve significantly better long-term results than those with traditional business-oriented quality assurance implemented by means of inspection. The knowledge of the conditions and means of quality improvement should be a common part of the decision-making processes of managers. Objective calculations are the condition of quality control not only the quality but the production process, too. The analysis and the description of the economic effects and costs of quality improvement are still not provided with the adequate attention.

Key words: quality policy - quality management - economic effects - costs

ÚVOD

V tržní ekonomice je kvalita jedním ze základních faktorů konkurenceschopnosti. Management kvality a analýza konkurence je širokou problematikou a je jednou z nejnáročnějších manažerských činností. Kvalita výrobků a služeb je výsledkem podnikových a mimopodnikových odborných činností, které je třeba kvalifikovaně ovlivňovat, usměrňovat, koordinovat a manažersky aktivizovat. Úroveň managementu ovlivňuje kvalitu produkce, ale i naopak. Kvalita výrobků je významným nástrojem v manažerské práci, neboť otvírá možnost dostat se na náročné světové trhy, získat obchodní úspěch i v mezinárodním prostředí. S ní je spjata i záruka dlouhodobé kvality a spolehlivosti. Další měřítko úspěšnosti je nejen v získání zákazníka a trhu, ale hlavně v jeho udržení, což je mnohdy těžší, než jeho získání (Nenadál et al. 2002). V této vzájemné provázanosti je třeba posuzovat vztah kvality, nákladů na ni a managementu. Management usiluje o zvyšování kvality výrobků a služeb, ale právě tato činnost je podмінěna kvalitou řízení.

METODIKA A CÍL

Článek vznikl v rámci projektu II MŠMT 2E06044. Cílem projektu: „Manažerský audit jako nástroj pod-

pory trvale udržitelného rozvoje malého a středního podnikání“, jehož dílčí část uvádí. Cílem projektu bylo zvýšení konkurenční schopnosti vybraných firem, zjištění možnosti využití metody koučování v provozních podmínkách vybraných podnikatelských subjektů. Součástí projektu byla i analýza současného stavu a potřeb manažerského vzdělávání. Byla ověřována metodika využívání koučování v praxi jako metody podpory rozvoje a pomoci podnikatelů v malých a středních podnicích. Koučovací rozhovor byl zaměřen především na oblast řízení produkce, finanční řízení, marketing, personálního řízení. Součástí analýzy byl sběr informací o sledovaném podniku týkající se jeho právní formy, historického vývoje, podnikatelských aktivit, produktového portfolia, geografické působnosti, podílu hlavního produktu na trhu, velikosti dle počtu zaměstnanců, tržeb a zisku, rozvojové strategie a další. Jako podpora projektu byl proveden doplňující dílčí kvalitativní výzkum v 48 podnikatelských subjektech, malých a středních podnicích, ve kterých byla respondenty hodnocena úroveň a kvalita podnikových procesů dle metodiky vytvořené v rámci uvedeného projektu ve škále 1 nejlepší až 5 nejhorší v oblastech:

- kvalita výstupů /výrobky, služby; marketing / odbyt, prodej, cena, propagace;

- vnitřní procesy/ výrobní, nákup, informační; ekonomika/ finanční řízení;
- řízení lidských zdrojů a personální řízení; proces zlepšování, TQM, ISO.

Příspěvek je zaměřen na problematiku řízení kvality a nákladů při zajišťování kvality, na specifikaci nákladů, které při řízení kvality vznikají, měly by být sledovány a ovlivňovány. Nedílnou součástí sledování a řízení nákladů na kvalitu by mělo být i hledání účinné stimulace zvyšování kvality.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Náklady na kvalitu nejsou zanedbatelné a lze je vymezit jako souhrn finančních prostředků vynaložených na kvalitu. Jde o vyjádření nákladů vynaložených na tvorbu kvality v předvýrobních etapách, ohodnocení manažerské práce spojené s mnohostupňovým procesem vytváření kvality, náklady vlastní výroby při zhotovování kvalitní produkce i náklady na zabezpečení po výrobních služeb zákazníkům. Náklady na kvalitu jsou souhrnem hlavních složek:

- a) nákladů na tvorbu a dosažení stanovené kvality produkce;
- b) nákladů na udržení a zabezpečení současné úrovně kvality;
- c) nákladů potřebných na zvýšení kvality v souladu se strategií kvality v podniku.

Z věcného hlediska klasifikuje Nenadál (1986) náklady vynaložené nebo přisuzované k dosažení a řízení kvality výrobku, které by měli manažeři sledovat, následovně:

- vady a zmetky - náklady spojené s nedodržováním norem, zmetky, přepracování;

- hodnocení - náklady na zjištění dosažené kvality, např. na kontrolu;
- prevence - náklady na činnost zaměřenou na zkoumání a předcházení vad, zavádění nových systémů kvality a řízení kvality.

Při sledování nákladů Leščišin - Macko (1992) uvádějí, že se manažeři mají zaměřit:

- 1) na náklady na přípravu kvality, např. náklady na prognózování vývoje parametrů kvality, tvorbu norem, na marketingové studie kvality a konkurence, na manažery kvality a útvary kvality, školení a výchovné programy ke kvalitě, personální zabezpečení kvality v podniku;
- 2) na náklady na interní nedostatky v kvalitě, např. náklady na ztráty na zmetky, ztráty na opravy, na výrobu náhradních výrobků, na chybné manažerské rozhodnutí;
- 3) na náklady na externí chyby v kvalitě, např. na slevy z titulu nedostatečné kvality, náklady na vybavení reklamací, sankce za nekvalitní dodávky zákazníkům, na arbitrážní spory o kvalitě a ceně, ztráty dobré pověsti;
- 4) na náklady povýrobní, např. na skladování, odvoz a likvidaci nekvalitní výroby;
- 5) na náklady na kontrolu kvality, např.: informačních vstupů, meziooperační kontroly, na kontrolu kvality produkce, zkoušky, měření v autorizovaných laboratořích.

Komparace v tab. č. 1 vyjadřuje náklady na kvalitu v procentuelním zastoupení dle jednotlivých autorů a doporučení Leščišina - Macko (1992) na jejich zastoupení.

Tab. č. 1: Procentuelní zastoupení nákladů na kvalitu dle jednotlivých autorů.

Náklady / rok	1986 ¹	1992 ²	2002 ³	2006 ⁴	Doporučení ²
na prevenci kvality	10%	5 %	5%	5 - 10%	změnit na 26%
vyvolané nízkou jakostí	65%	25 %	20%	20 - 25%	
na kontrolu kvality	25%	70 %	75 %	65 - 75%	změnit na 35%

Zdroj: ¹Nenadál (1986), ²Leščišin, Macko (1992), ³Nenadál et al. (2002), ⁴Vebr et al. (2006).

Z tabulky vyplývá, že management jakosti na přelomu let 1986 až 1992 nabírá směr zaměřující se ke zvyšování jakosti samotných výrobků - dochází ke snižování nákladů na nekvalitní výrobu, avšak stále směřuje ke zvyšování nákladů na kontrolu kvality. Z doporučení, která uvádí Leščišin - Macko (1992) vyplývá, že náklady na prevenci by se měly zvyšovat a oproti tomu, náklady na kontrolu vzhledem k zapojení pracovníků do procesu řízení a kontroly, by se měly snižovat. Z doporučení vyplývá, že procentuelní zastoupení nákladů vyvolaných nízkou jakostí bude vyšší vzhledem k tomu, že budou vyjadřovány z nižšího celku.

V rámci projektu bylo zjištěno, že respondenti malých a středních podniků hodnotili úroveň a kvalitu podnikových procesů zlepšování a řízení kvality průměrnou známkou 2,8 na škále 1- nejlepší až 5- neprofesionální a nevyhovující řízení kvality. Hodnocení řízení kvality však se jeví jako ne zcela objektivní, neboť hodnotiteli a respondenty byli manažeři samotní.

Proces zvyšování kvality je proces neukončený, stejně jako hledání účinné stimulace zvyšování kvality (Plura 2001). Stimulační systém mohou manažeři dle Leščišina - Macko (1992) utvářet a zdokonalovat z více hledisek:

- podle stupně řízení je možné najít konkrétní stimulační možnosti, které jsou odlišné dle vykonávané pozice a stupně řízení. Každý řídicí stupeň má jiné poslání, možnosti, pravomoci, odpovědnost a fakticky rozdílný vliv na kvalitu. A právě z těchto odlišností je třeba odvodit stimulační kritéria, způsoby a míru zainteresovanosti na zvyšování úrovně kvality výrobku, služeb a řízení;
- podle druhu zainteresovanosti je možné rozlišit možnosti zvláště pro hmotný a zvláště pro nehmotný pobídkový systém. V každém z nich je nutné rozpracovat stimulační kritéria a zvolit adekvátní formy, jak motivovat pracovníky na zvyšování kvality. Složitě, ale důležité je měření zásluhovosti a vlivů na kvalitu, protože od něho se odvíjí spravedlivé odstupňování stimulů. Velmi těžké je toto stanovit a změřit u nehmotné stimulace, která musí být citlivá, psychicky vhodně působící, kultivovaná. Pro nehmotnou stimulaci je zvláště důležitý čas, místo i způsob ocenění;
- podle míry individuálnosti je možné rozpracovat stimulační hodnocení za kvalitu buď podle jednotlivců, nebo za celé týmy, organizační jednotky. Oba okruhy jsou důležité. To přináší problémy zpracování stimulací: jednoho pro tým, kolektiv a v nich ještě individualizovaná kritéria pro jednotlivce. Účinnost bude záležet na tom, jak podrobně a konkrétně budou specifikovaná kritéria, participace jednotlivých pracovníků na tvorbě kvality;
- podle funkcí, které v organizačním systému podniku pracovníci zastávají, z funkčně - personálního hlediska. Každá manažerská pozice má určitou míru vlivu na kvalitu produkce. Funkční aspekt stimulace kvality musí korespondovat s vymezeným posláním a pracovní náplní každé pozice v podniku;
- podle stimulačních kritérií lze rozlišit dvě hlavní skupiny zainteresované na kvalitě: mzdovou a cenovou. Mzdová stimulace je individuálního charakteru. Cenová stimulace, i když je výrobkově a útvarově orientovaná, v konečném efektu realizuje také mzdovou složku;
- podle hloubky stimulace je možno rozlišit vnější a vnitřní stimulaci pracovníka, která ho podněcuje a aktivuje.

Avšak stimulace může mít úskalí, neboť i velmi kvalitní výrobek, cenově výhodný, nemusí uspět na trzích. Příčinou mohou být další faktory, které ovlivňují schopnost uplatnění, např. nedostatečný servis, dlouhé dodací lhůty, nedostatečný image a goodwill, nepružnost přizpůsobit se požadavkům zákazníka. Některé výrobky také nelze inovovat každý rok, např. výrobky s již vysokou kvalitou.

ZÁVĚR

Zlepšování kvality, sledování, vyhodnocování a řízení nákladů na kvalitu by měli provádět manažeři s cílem zvýšit efektivnost a účinnost činností a pro-

cesů ve prospěch organizace i zákazníků. Manažeři uvádějí, že při koučování zaměstnanců s cílem zvýšení konkurenční schopnosti vybraných firem 86 % z nich zaznamenalo pozitivní změny v chování v návaznosti na využití metody koučování (Skillsbase. <http://www.skillsbase.cz/cz/cz_executive_coaching.htm>). Podle studie instituce Metrikglobal dotazování manažeři v průměru uvedli zvýšení produktivity práce o 60 % v důsledku koučování (Moderní řízení. <http://modernirizeni.ihned.cz/c4-10018440-22378200-600000_d-koucovani-manazeru>).

Česká republika je zemí s omezenými surovinovými a energetickými zdroji, a proto vyrábět kvalitní výrobky znamená také lépe zhodnocovat suroviny a materiál, snižovat energetickou náročnost, poskytovat kvalitní služby, zvyšovat produktivitu práce a efektivněji využívat kvalifikace pracovních sil.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. LEŠČIŠIN, M. - MACKO, J. (1992): *Manažment kvality*. Bratislava: Edičné stredisko Ekonomické univerzity v Bratislave.
2. Moderní řízení. *Koučování manažerů* [online]. [cit. 5. 11. 2009]. Dostupné na <http://modernirizeni.ihned.cz/c4-10018440-22378200-600000_d-koucovani-manazeru>.
3. NENADÁL, J. et al. (2002): *Moderní systémy řízení jakosti*. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-071-6.
4. NENADÁL, J. (1986): *Měření efektivnosti zvyšování kvality*. Praha: Nakladatelství Svoboda.
5. PLURA, J. (2001): *Plánování a neustálé zlepšování jakosti*. Praha: Computer Press. ISBN 80-7226-543-1.
6. Skillsbase. *Koučování manažerů* [online]. [cit. 10. 10. 2009]. Dostupné na <http://www.skillsbase.cz/cz/cz_executive_coaching.htm>.
7. VEBER, J. et al. (2006): *Řízení jakosti a ochrana spotřebitele*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1782-1.

Článek vznikl v rámci projektu II MŠMT 2E06044.

ADDRESS & ©

doc. Ing. Darja HOLÁTOVÁ, Ph.D.
Katedra řízení
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Česká republika
holatova@ef.jcu.cz

VÝVOJ PODNIKOVÝCH PROCESŮ FIRMY ZEELANDIA V OBDOBÍ 2002-2006

Development of Entrepreneurial Processes of the Company Zeelandia
in 2002-2006

Tsolmon JAMBAL - Ladislav ŠOLC - Gabriela ŠVEJDOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: V posledních desetiletích lze sledovat vznik nových vědeckých disciplín a metod, zabývajících se řízením podnikových aktivit (procesů). Často diskutovaným tématem se staly procesní řízení, procesně orientovaná organizace nebo podnikové procesy jako takové. Modelovým podnikem, ve kterém byl proveden výzkum, je firma Zeelandia spol. s r. o. Jde o česko-holandský podnik zajišťující vývoj, výrobu a prodej surovin pro potravinářský průmysl. Článek je zaměřen na analýzu podnikových procesů a jejich vývoj v období 2002-2006.

Klíčová slova: procesní řízení - podnikové procesy - analýza podnikových procesů

ABSTRACT: During the last decades new scientific disciplines and methods dealing with entrepreneurial process management have been developed. There are mentioned topics such as the process management, process oriented organization or just entrepreneurial processes very often. A firm, in which this kind of research ran, is Zeelandia Ltd. This is a Czech-Dutch firm dealing with development, production and sale of additives and materials for food industry. This article is aimed at the analysis of entrepreneurial processes of the chosen company and the development of such processes in 2002-2006.

Key words: process management - entrepreneurial processes - analysis of entrepreneurial processes

ÚVOD

„Proces“ je podle mezinárodní normy ISO 9000 definován jako systém činností, který využívá zdroje pro přeměnu vstupů na výstupy.

Procesy můžeme definovat na všech úrovních podniku, ale vždy mají vymezený začátek, určitý počet kroků uprostřed a jasně vymezený konec (Truneček 1999). Podnik se skládá ze vzájemně více nebo méně provázaných procesů, které lze rozložit na nižší úroveň podle složitosti vlastního průběhu. Basl - Tuma - Glasl (2002) rozlišují pět úrovní procesu, tj. proces, subprocess, činnost, operace a kroky. Tato hierarchie slouží k přehlednému monitoringu jednotlivých procesů s vysokou vypovídací schopností.

Dosud však není sjednocená terminologie pro názvy jednotlivých podnikových procesů. Podle mého názoru klíčové, kořenové, stěžejní či primární procesy vyjadřují totéž a mohou být označeny jednotným termínem jako hlavní procesy, které tvoří přidanou hodnotu. Podobně pomocné, podpůrné či sekundární procesy pak lze jednotně nazvat jako vedlejší procesy.

CHARACTERISTIKA ZKOUMANÉHO SUBJEKTU

Zeelandia spol. s r. o. je česko-holandský podnik zajišťující 1) vývoj, výrobu a prodej surovin pro po-

travinářský průmysl, 2) nákup a prodej již existujících výrobků, hlavně zahraničních. Zaměřuje se především na tři segmenty trhu - pekaře a cukráře, gastronomii a potravinářský průmysl. Základní filozofií firmy je péče o zákazníka. Firma obchoduje s více než 2100 zákazníky, dodává na trh více než 2000 druhů zboží a zabezpečuje svým zákazníkům i služby v oblasti technologie.

METODIKA

K provedení procesní analýzy byly použity následující metody: metoda vlastního pozorování, metoda srovnávání a technika řízeného rozhovoru. Cílem příspěvku je analýza vývoje hlavních a vedlejších procesů v průběhu sledovaného časového období a dále zpravování a interpretace získaných údajů v souvislosti s podnikovými aktivitami.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Problematikou procesního řízení se firma zabývá již od roku 2002, a to především v souvislosti se zaváděním ISO normy 9001: 2000. Zvláštním požadavkem této normy je dokumentovat, uplatňovat a udržovat systém managementu jakosti a neustále zlepšovat procesy a jejich efektivnost.

V roce 2002 bylo ve firmě Zeelandia identifikováno celkem 17 procesů, z nich 13 bylo hlavních a 4 pod-

půrné. O rok později přibyl další proces, a to vlastní výroba ve firmě (viz tabulka č. 1).

Tab. č. 1: Přehled procesů v systému řízení jakosti v roce 2002 a 2003.

Hlavní procesy	Podpůrné procesy
1. Plánování a řízení vedení 2. Řízení personálních zdrojů 3. Marketing 4. Interní audity 5. Opatření k nápravě, prevenci a zlepšování 6. Řízení dokumentů a záznamů 7. Získávání zákazníků a servis 8. Přijímání a realizace zakázek 9. Vývoj a zavedení nového výrobku 10. Řízení neshodného výrobku 11. Nákup výrobků a služeb 12. Příjem, skladování, distribuce 13. Monitorování výroby 14. Vlastní výroba (v roce 2003 přebyl)	1. Stanovení odpovědnosti a pravomocí 2. Řízení výrobní dokumentace a standardů 3. Řízení monitorovacích zařízení 4. Hodnocení dodavatelů

Zdroj: Interní materiály firmy Zeelandia.

Od roku 2004 firma zredukovala podnikové procesy z 18 na 5 hlavních v souvislosti s recertifikací ISO normy 9001, která probíhá každý druhý rok. Při předchozích kontrolách byly vytknuty managementu firmy nezávislou komisí některé nedostatky v oblasti měření a hodnocení procesů. Ukázalo se, že jde o značný problém vzhledem k tomu, že některé procesy lze hodnotit z několika pohledů, jiné však nikoliv. Výkonnost procesu se může měřit pomocí takových veličin, jako jsou čas, kvalita servisu, výše nákladů a tržeb. Přesto je zřejmé, že jednotlivé procesy se nepodílí stejnou mírou na spokojenosti zákazníka. Například řízení podniku, plánování, řízení neshodného výrobku a některé další procesy sice nevytvářejí přímo hodnotu pro zákazníka,

ale zajišťují plynulé fungování nastavených procesů napříč firmou.

Hlavní procesy firmy Zeelandia byly pojmenovány jako hlavní činnosti a podpůrné procesy byly pozmeněny na podpůrné činnosti (viz tabulka č. 2). Tím se snížil počet povinného měření podle ISO normy z 18 na 5 procesů. o značný problém vzhledem k tomu, že některé procesy lze hodnotit z několika pohledů, jiné však nikoliv. Výkonnost procesu se může měřit pomocí takových veličin, jako jsou čas, kvalita servisu, výše nákladů a tržeb. Přesto je zřejmé, že jednotlivé procesy se nepodílí stejnou mírou na spokojenosti zákazníka. Například řízení podniku, plánování, řízení neshodného výrobku a některé další procesy sice

Tab. č. 2: Členění procesů dle hlavních a vedlejších činností v roce 2004.

Proces	Hlavní činnosti	Podpůrné činnosti
A. Řízení společnosti	A1 Plánování a řízení vedením A2 Řízení personálních zdrojů A3 Interní audity A4 Opatření k nápravě, prevenci a zlepšování A5 Řízení dokumentů a záznamů	a1 Stanovení odpovědnosti a pravomocí
B. Akvizice a prodeje	B1 Získávání zákazníků a servis B2 Marketing	
C. Vývoj	C1 Vývoj a zavedení nového výrobku C2 Řízení neshodného výrobku	c1 Řízení výrobní dokumentace a standardů c2 Řízení monitorovacích zařízení
D. Logistika	D1 Nákup výrobků a služeb D2 Skladování a realizace zakázek	d1 Hodnocení dodavatelů
E. Výroba	E1 Monitorování výroby E2 Vlastní výroba	

Zdroj: Interní materiály firmy Zeelandia.

nevytvářejí přímo hodnotu pro zákazníka, ale zajišťují plynulé fungování nastavených procesů napříč firmou.

Hlavní procesy firmy Zeelandia byly pojmenovány jako hlavní činnosti a podpůrné procesy byly pozměněny na podpůrné činnosti (viz tabulka č. 2). Tím se snížil počet povinného měření podle ISO normy z 18 na 5 procesů.

Každý proces ve firmě má svého vlastníka, cíle a měřící veličinu. Podnik provádí dvakrát ročně přezkoumání těchto procesů v souladu s vytýčenými cíli. Tyto cíle se liší podle časového horizontu a jejich plnění se kontroluje na konci roku interním auditem.

V následujícím přehledu (tabulka 3) je možné zjistit, které procesy byly přezkoumány, na jaké procesy se management zaměřil v tom určitém období a jaká byla hodnotící kritéria za poslední tři roky. Například v roce 2004 bylo preferováno získávání nových zákazníků, vybudování centrálního skladu v Malšicích, vykrývání objednávek a doba trvanlivosti produktů. V roce 2005 bylo důležité vybudovat nový celopodnikový informační systém. Naopak v roce 2006 se podnik zaměřil na zlepšování pracovního prostředí, zlepšování kvality produktů a rozšíření portfolia výrobků a zákazníků.

Tab. č. 3: Přehled procesů v období 2004-2006.

Procesní přehled v roce 2004			
Proces	Vlastník procesu	Cíl procesu v daném roce	Měřící veličina
A1. Plánování a řízení vedením	Ředitel společnosti	Plán rozvoje firmy a zabezpečení potřebných zdrojů pro jeho realizaci	Vybudování nového skladu pro suroviny
B1. Získávání zákazníků a servis	Vedoucí útvaru pekařů a cukrářů	Rozšíření portfolia zákazníků	Prodejní aktivita a akce
C1. Vývoj a zavedení nového výrobků	Vedoucí pro vývoj a výrobu	Rozšíření portfolia výrobků	Výrobek BOLERO
D1. Přijímání a realizace zakázek	Vedoucí útvaru logistiky	Realizace dodávky zboží podle objednávky zákazníka	Vykrývání objednávek
D2. Příjem, skladování a distribuce	Vedoucí pro vývoj a výrobu	Uchování a expedice zboží podle objednávky zákazníka	Doba trvanlivosti produktů
Procesní přehled v roce 2005			
A. Řízení společnosti	Ředitel společnosti	Plán rozvoje firmy a zabezpečení potřebných zdrojů pro jeho realizaci	Příprava k realizaci informačního systému SCALA
B. Akvizice a prodej	Vedoucí pro pekaře a cukráře	Rozšířit portfolio zákazníků	Náhrada neefektivních výrobků s minimálním obrátem
C. Vývoj	Vedoucí pro vývoj a výrobu	Rozšíření portfolia výrobků	
D. Logistika	Vedoucí útvaru logistiky	Uchování a expedice zdravotně nezávadných výrobků	Doba trvanlivosti produktů
E. Výroba	Vedoucí pro vývoj a výrobu	Výroba zdravotně nezávadných výrobků	Zlepšení kvality pracovního prostředí
Procesní přehled v roce 2006			
Proces	Vlastník procesu	Cíl procesu v daném roce	Měřící veličina
A. Řízení společnosti	Ředitel společnosti	Plán rozvoje firmy a zabezpečení potřebných zdrojů pro jeho realizaci	Plné využití informačního systému
B. Akvizice a prodej	Vedoucí pro pekaře a cukráře	Rozšíření portfolia zákazníků	Prodejní aktiva a akce
C. Vývoj	Ředitel společnosti	Rozšíření portfolia výrobků	Efektivita vývoje
D. Logistika	Vedoucí útvaru logistiky	Uchování a expedice zdravotně nezávadných výrobků	Doba trvanlivosti produktů
E. Výroba	Ředitel společnosti	Zlepšení kvality pracovního prostředí	Zlepšení kvality pracovního prostředí

Zdroj: Zpracováno autorem podle interních materiálů podniku Zeelandia.

ZÁVĚR

Firma Zeelandia spol.s r.o věnuje již několik let velkou pozornost procesnímu řízení. Uplatněním ISO normy 9001 podnik zároveň vyřešil problematiku jednotlivých procesů. Přezkoumání těchto procesů v souladu s vytýčenými cíli podniku výrazně přispělo k doladění podnikových procesů a jejich správnému fungování.

Výzkum ukázal změnu jak hlavních, tak i vedlejších procesů v průběhu sledovaného časového období a potvrdil platnost trvání a preference jednotlivých procesů. Je skutečností, že ve firmě Zeelandia nejsou u některých procesů dořešeny kontrolní ukazatelé. Povaha a charakter jednotlivých procesů také komplikuje jejich měřitelnost.

Na stabilitu procesů má přitom značný vliv ekonomická situace podniku a jeho budoucí zaměření.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BASL, J. - TŮMA, M. - GLASL, V. (2002): *Modelování a optimalizace podnikových procesů*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
2. TRUNEČEK, J. (1999): *Systémy podnikového řízení ve společnosti znalostí*. Učební texty pro předmět management změny. Praha: VŠE.
3. *Komentované vydání návrhů norem ISO/DIS 9000:2000, ISO/DIS 9001:2000 a ISO/DIS 9004:2000*. Praha: Český normalizační institut. ISBN 80-7283-008-2.
4. *Systémy managementu jakosti - Zvláštní požadavky na používání ISO 9001:2000 v organizacích zajišťujících sériovou výrobu a výrobu náhradních dílů v automobilovém průmyslu*. ČSN ISO/TS 16949:2002. Praha: Český normalizační institut, s.68
5. *Vnitropodnikové dokumenty firmy Zeelandia*.

ADDRESS & ©

Ing. Tsolmon JAMBAL, Ph.D.
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
tsolmon@email.cz

Ing. Ladislav ŠOLC, Ph.D.
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
solc@mail.vstecb.cz

Ing. Gabriela ŠVEJDOVÁ
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
gabriela.svejdova@gmail.cz

UJIŠŤOVACÍ VERSUS KONZULTAČNÍ SLUŽBY INTERNÍHO AUDITU

Assurance versus Consulting Services of Internal Auditing

Tomáš KAFKA

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Příspěvek se snaží na příkladech ze současné praxe poukázat na problémy při poskytování ujišťovacích a konzultačních služeb ze strany interního auditu a to jak v soukromých tak také ve veřejných organizacích. Přestože příspěvek primárně z hlediska teoreticko-metodologického vychází z anglo-saské literatury, důsledně zohledňuje podmínky aktuálního uplatňování interního auditu v České republice (resp. ve střední Evropě). Příspěvek se navíc snaží o to, aby přinesl související doporučení jednotlivým vedoucím útvarů interního auditu na úrovni mezinárodně srovnatelné dobré praxe.

Klíčová slova: interní audit - konzultační služby - risk management - rizika - ujišťovací služby - vedoucí útvaru interního auditu

ABSTRACT: The aim of this text is to point out some difficulties within assurance and consulting services of internal auditing. There are used practical examples from private and public organizations. Although the paper primarily stems from the Anglo-Saxon literature, it takes into account the conditions of implementing internal auditing in the Czech Republic (in the Central Europe respectively). Another aim of the paper is to give some related recommendation at the level of international experience for CAE.

Key words: internal auditing - consulting services - risk management - risks - assurance services - CAE - chief of audit execution

ÚVOD

Podíváme-li se na současné uplatňování interního auditu ve střední Evropě, můžeme v praxi identifikovat mnoho problémů spojených s příslušnými činnostmi uvnitř organizací a to jak soukromého, tak i veřejného sektoru¹. Během téměř patnáctileté historie se zde sice interní audit již svým způsobem „zabydlel“ a stal se běžným nástrojem podpory managementu, přesto se v mnoha směrech stále potýká s fundamentálními problémy.

Mezi ně lze pak zařadit především nepřesný výklad příslušných pojmů a často nenaplněnou snahu o provádění činností interního auditu v souladu s mezinárodními standardy². Nejenže je zde stále velmi pomalý přenos informací o mezinárodním „best practices“, ale vážně tady rovněž samotná aplikace příslušných doporučení pro praxi ve specifických podmínkách střední Evropy.

Interní auditoři nikde, a tedy ani v našem regionu, nežijí ve vakuu a musí být schopni reagovat na podmínky jak uvnitř organizace, tak ve vztahu k jejímu okolí. Vše je o to obtížnější, že zásady interního auditu pocházejí a jsou dále rozvíjeny především v anglo-saském světě.

Provádění interního auditu je přímo odvislé od samotné definice interního auditu³, která přímo definuje strukturu činností zahrnutých do profese interního auditora. Ve své podstatě jde o dva druhy služeb: služby ujišťovací a služby konzultační. Obě služby by navíc měly být charakterizovány jako nezávislé a objektivní. Současně musí být zaměřeny na přidávání hodnoty a zdokonalování procesů uvnitř organizace.

A právě rozdílem mezi ujišťovacími a konzultačními službami je věnován tento krátký příspěvek.

¹ Tvrzení je podloženo výsledky empirického výzkumu, který byl realizován v letech 2007 až 2008 na Vysoké škole ekonomické v Praze a kterého se zúčastnilo 69 respondentů ze středoevropského regionu (Kafka 2008), více naleznete na <http://www.poradce-auditor.cz>.

² Pro účely tohoto textu se budu zjednodušeně odkazovat pouze na Standardy pro profesionální praxi interního auditu, které jsou součástí Rámce profesionální praxe interního auditu vydávaného Mezinárodním institutem interního auditu - IIA [Mezinárodní rámec ...]; více informací naleznete na: <http://www.theiia.org>.

³ Oficiální v současnosti platnou definici interního auditu naleznete například v [Mezinárodní rámec ...] nebo (Kafka 2009).

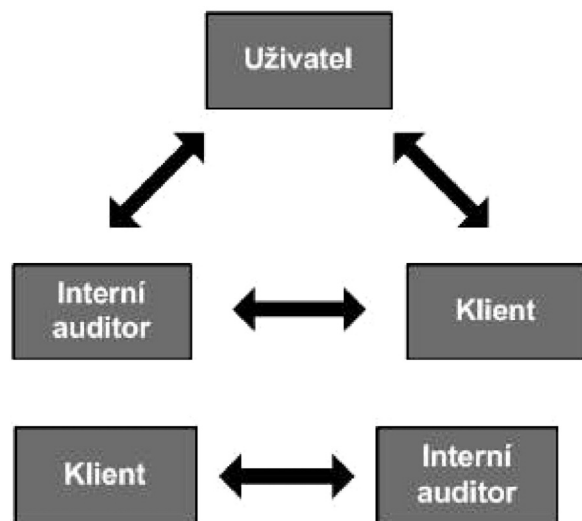
ROZDÍL MEZI UJIŠŤOVACÍMI A KONZULTAČNÍMI SLUŽBAMI INTERNÍHO AUDITU

Ujišťovací služby se vymezují jako dlouhodobé, systematické, komplexní služby poskytované vlastníkovvi nebo vrcholovému manažerovi v návaznosti na pravidelně nezávisle prováděném hodnocení rizik, hodnocení vnitřního řídicího a kontrolního systému (Internal Control) a hodnocení procesů spojených se správou a řízením organizace (Corporate Governance). Ujišťovací služby jsou více komplexní a je třeba u nich klást zásadní důraz na jejich nezávislost a objektivnost.

Naproti tomu konzultační služby jsou z hlediska rozsahu a zaměření více přizpůsobeny potřebám klienta, který v nich musí z dlouhodobého hlediska spatřovat přidanou hodnotu. Často se zaměřují zejména na zdokonalování procesů správy a řízení organizace, risk managementu a řídicí a kontrolní mechanismy, jež jsou v přímé odpovědnosti klienta - resp. příslušně odpovědného manažera.

Nejvýznamnější rozdíl při poskytování daných služeb je vyjádřen pomocí následujícího obrázku, ze kterého je patrné, že zatímco při ujišťovacích zakázkách spolu komunikují tři osoby: uživatel, interní auditor a klient, při konzultačních zakázkách jsou to jen osoby dvě: klient a interní auditor.

Obr. č. 1: Ujišťovací a konzultační služby interního auditu.

Zdroj: Kafka, 2009.

Tento možná na první pohled nepatrný rozdíl je z hlediska praxe poskytování daných služeb přímo zásadní.

U ujišťovacích služeb totiž probíhá kromě komunikace mezi (1) interním auditorem a uživatelem, a (2)

interním auditorem a klientem, také komunikace mezi uživatelem a klientem auditu, která však je zcela mimo dosah interního auditora. Toto je nutné zohlednit při výkonu interního auditu.

V situaci, kdy uživatel interního auditu řádně definuje svůj požadavek, například ve formě potřeby přidané hodnoty⁴, nemusí výše uvedená skutečnost hrát podstatnou roli. Pokud je tomu však opačně (tj. požadavky na interní audit jsou ze strany uživatele vymezeny obecně a nepřesně), hraje tento rozdíl roli zásadní. V praxi jsem se s tímto stavem setkal zejména v institucích veřejné správy, kde s ohledem na povinnost funkce interního auditu⁵, mnoho uživatelů ani neví, proč má interní audit zřízen. To vede v konečném důsledku k tomu, že je zde interní audit téměř zbytečný.

PROBLÉMY SOUČASNÉ PRAXE

Co lze v návaznosti na výše uvedené rozdíly mezi ujišťovacími a konzultačními službami interního auditu považovat za největší problém? Přestože teorie a nejen ona, ale i mezinárodní standardy striktně rozlišují mezi ujišťovacími a konzultačními službami interního auditu⁶, v praxi v našem regionu dochází často ke slučování těchto služeb a to ještě ad hoc.

To pak následně samo o sobě vyvolává další problémy při uplatňování interního auditu uvnitř různých typů organizací. V důsledku toho může například docházet k(e):

- narušení nezávislosti interního auditu;
- narušení objektivity interního auditu;
- špatné komunikaci výsledků interního auditu;
- nedostatečnému vnímání přidané hodnoty interního auditu;
- narušení plánů/programů interního auditu;
- netransparentnosti z hlediska postupů interního auditu;
- tomu, že uživatelé i klienti auditu mají různá/neadekvátní očekávání.

To vše v mnohém zhoršuje pozici interního auditu uvnitř organizace a z dlouhodobého hlediska to může vést k trvalému snižování jeho efektivnosti.

DOPORUČENÍ V SOULADU S MEZINÁRODNĚ UZNÁVANOU DOBRŮU PRAXÍ

Jak předcházet výše uvedeným problémům?

Vedoucí útvaru interního auditu by měl v první řadě sám pochopit rozdíl v poskytování ujišťovacích a konzultačních služeb interního auditu, tj. zejména rozlišovat komunikaci s příjemcem auditní zprávy a auditovaným, která se v mnoha směrech liší.

Dále by měl vedoucí útvaru interního auditu dané služby jednoznačně definovat ve všech dokumentech útvaru, tzn. zejména v manuálu interního auditu. Je

⁴ Viz např. (Vochozka 2008).

⁵ Tato povinnost je dána zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole v platném znění.

⁶ Dané naleznete např. v (Anderson 2007) nebo v (Reding 2007).

potřeba popsat nejen možné formy poskytovaných služeb, ale též specifika při jejich plánování, výkonu a komunikaci výsledků interního auditu. Toto vše se bohužel v praxi dnes neděje.

Kromě toho je vhodné řešit dané otázky i personálně, čili určit auditory, kteří se primárně zaměří na ujišťovací zakázky a auditory, kteří se budou věnovat konzultačním činnostem.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. ANDERSON, U. - DAHLE, A. J. (2007): *Implementing the Professional Practices Framework*. Second Edition. Altamonte Springs, USA: The IIA Research Foundation. ISBN 0-89413-596-1.
2. *Mezinárodní rámec profesní praxe interního auditu*. Praha: Český institut interních auditorů, o.s., 2009. ISBN 80-86689-42-5.
3. KAFKA, T. (2008): *Analýza vzájemných vztahů mezi interním auditem a risk managementem organizace z pohledu interního auditu*. Doktorská disertační práce. Praha: VŠE.
4. KAFKA, T. (2009): *Průvodce pro interní audit a risk management organizace*. Praha: C.H. BECK. ISBN 978-80-7400-121-5.
5. KAFKA - FEHÉR - ŠTĚDRONSKÝ (2008): *Výkladový slovník interního auditora*. Praha: Český institut interních auditorů. ISBN 80-86689-37-9.
6. REDING (2007): *Internal Auditing: Assurance & Consulting Services*. Altamonte Springs: The IIA Research Foundation. ISBN 978-0-89413-610-8.
7. VOCHOZKA, M. - MULAČ, P. (2009): Ekonomická přidaná hodnota a její interpretace. In *Sborník příspěvků z odborného semináře Katedry managementu a marketingu*. České Budějovice: Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích. ISBN 978-80-87278-07-9.

ADDRESS & ©

Ing. Tomáš KAFKA, B.B.A., Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
kafka@mail.vstecb.cz

STATISTICKÉ VYHODNOCENÍ VÝVOJE VÝKUPNÍCH CEN MLÉKA V EU

Statistical Evaluation of Development of Redemption Prices of Milk in EU

Daniel KOPTA - Martin MARŠÍK

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Trh s mlékem patří k jednomu z nejdůležitějších komoditních trhů s agrárními produkty. Ve vývoji výkupních cen mléka zemí Evropské unie v letech 1987 až 2009 je možné identifikovat dvě zcela rozdílná období. První období je vymezeno roky 1987 až 2006. Při statistickém vyhodnocení cenového vývoje této etapy jsme využili model konstantní sezónnosti se schodovitým trendem. V této etapě jsme neidentifikovali výrazné dlouhodobé trendy, volatilita cen vycházela zejména z cyklického periodického kolísání výkupních cen. Ve druhém období (roky 2007 až 2009) dochází k turbulentnímu vývoji, nemožnému popisu matematickým modelem. Příspěvek je součástí řešení výzkumného záměru MSM 6007665806.

Klíčová slova: mléko - výkupní ceny - statistické vyhodnocení

ABSTRACT: The milk market is one of the most important commodity markets of agrarian products. In the development of redemption prices of milk in the European Union from 1987 to 2009 it is possible to identify two completely different periods. The first period is defined by the years 1987 to 2006. For statistical evaluation of the price development of that time we used the model of constant seasonality stepwise trend. At this stage we did not identify significant long-term trends, the volatility was based on particular cyclic seasonal fluctuations in feed prices. In the second period (the years 2007 to 2009) the turbulent development is visible, which does not allow a description of the mathematical model. The contribution is a part of the research project MSM 6007665806.

Key words: milk - redemption prices - the statistical evaluation

ÚVOD

Trh s mlékem patří k jednomu z nejdůležitějších komoditních trhů s agrárními produkty. V České republice bylo v roce 2008 vyprodukováno 2,7 mil. tun mléka v celkové hodnotě vyšší než 23 miliard korun a v Evropské unii 87,3 mil. tun mléka v hodnotě více než 35,5 miliard EUR. V obou případech je vyčíslena primární produkce mléka, takže hodnota mléčných produktů je ještě výrazně vyšší. V posledních dvou letech komoditní trhy s mlékem prošly značnou turbulentností ve výkupních cenách. Tyto cenové výkyvy sice představují investiční příležitosti pro spekulanty, ale pro zemědělské prvovýrobce mohou být likvidační. V článku je ukázán a analyzován průběh cen v období od roku 1987 do současnosti v zemích EU.

MATERIÁL A METODIKA

Při vyhodnocení sezónního kolísání cen mléka v EU jsme využili model konstantní sezónnosti se schodovitým trendem. Tímto modelem je myšlena časová řada, jejíž trend α_i pro jednotlivé roky $i = 1, 2, \dots, m$ má v jednotlivých letech konstantní úroveň a mění se pouze sezónní kolísání β_j pro jednotlivé sezóny $j = 1, 2, \dots, r$.

V každé časové řadě se může vyskytovat i náhodná složka ε_{ij} . Časovou řadu můžeme popsat pomocí následující rovnice:

$$y_{ij} = \alpha_i + \beta_j + \varepsilon_{ij} \quad (1)$$

Pokud provedeme odhad systematické složky rovnice č. 1 dostaneme model ve tvaru:

$$\hat{Y}_{ij} = a_i + b_j \quad (2)$$

Parametry tohoto modelu, kterých je $m + r$, je možné vypočítat pomocí metody nejmenších čtverců, která vede k soustavě následujících rovnic:

$$\sum_{j=1}^r y_{ij} = r a_i + \sum_{j=1}^r b_j, \quad i = 1, 2, \dots, m \quad (3)$$

$$\sum_{i=1}^m y_{ij} = m b_j + \sum_{i=1}^m a_i, \quad j = 1, 2, \dots, r$$

Při splnění podmínky, že součet výkyvů kolem trendu v rámci jednoho roku je nulový ($\sum_{j=1}^r b_j = 0$) má soustava rovnic (3) konečné řešení ve tvaru:

$$a_i = \frac{1}{r} \sum_{j=1}^r y_{ij} = \bar{y}_i, \quad i = 1, 2, \dots, m \quad j = 1, 2, \dots, r \quad (4)$$

$$b_j = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m y_{ij} - \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m a_i = \bar{y}_{.j} - \bar{y},$$

$$i = 1, 2, \dots, m \quad j = 1, 2, \dots, r \quad (4)$$

kde \bar{y}_i jsou roční průměry ($i = 1, 2, \dots, m$), $\bar{y}_{.j}$ jsou průměry v odpovídajících si sezónách a \bar{y} je celkový průměr.

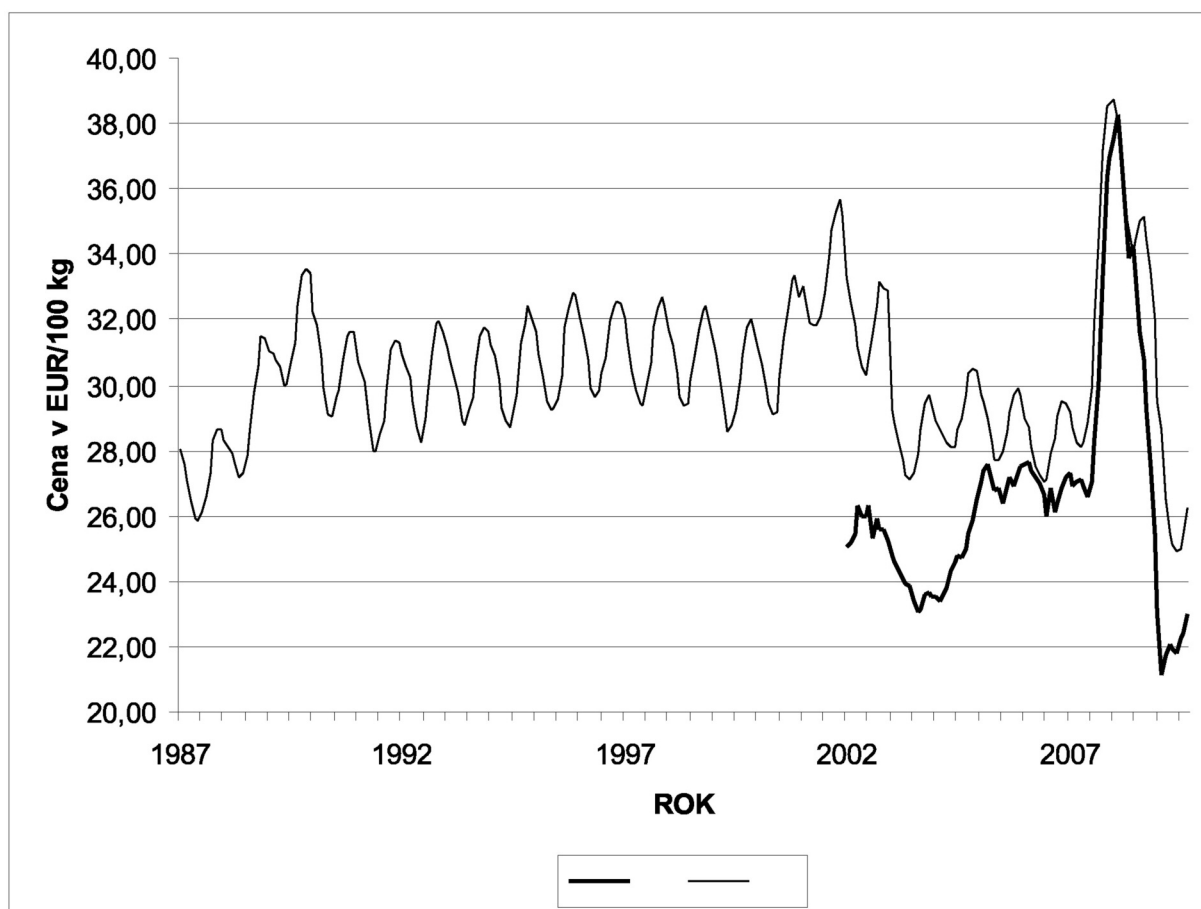
Ostatní statistické ukazatele, jako je variační rozpětí, směrodatná odchylka, rozptyl a variační koeficient jsou všeobecně známé vzorce, proto je nebudeme podrobněji popisovat.

Zdrojem dat byla databáze cen zemědělských produktů Eurostatu.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Vývoj výkupních cen mléka zemí Evropské unie v letech 1987 až 2009 je možné rozdělit do dvou rozličných období lišících se rozdílnou dynamikou. První období je vymezeno roky 1987 až 2006. Tato etapa je charakterizována sezónním kolísáním výkupních cen. Ve druhém období (roky 2007 až 2009) dochází k turbulentnímu vývoji, který je charakterizován prudkým zvýšením výkupních cen mléka (38 EUR/100 kg mléka) a posléze prudkým propadem až k hodnotám mírně převyšující 21 EUR za 100 kg komodity. Toto období nelze popsat matematickým modelem. Cenový vývoj mléka v EU (období 1987-2006) a v ČR (2002-2009) ukazuje graf č. 1.

Graf č. 1: Vývoj výkupních cen mléka v EU a ČR v období 1987 - 2009.

Zdroj: Vlastní šetření.

První období: od roku 1987 do roku 2006

V prvním období, které bylo charakteristické pravidelným čtvrtletním kolísáním a malými trendovými výkyvy, je zřejmé, že výkupní cena mléka v jednotlivých zemích EU vykazovala relativně stabilní úroveň. Nejvyšší průměrná výkupní cena mléka (v přepočtu na 100 kg komodity) byla zjištěna v Itálii (35,66 EUR), která zároveň po celé prvé období vy-

kazovala nejnižší hodnotu jak variačního rozpětí (9,20 EUR), tak i variačního koeficientu (6,69 %). Naopak nejnižší výkupní cena mléka byla vypočtena u Irsku, těsně následovaného Velkou Británií u které byla zároveň zjištěna nejvyšší variabilita cen placečných zemědělským prvovýrobcům (var. koef. 11,26 %) - viz tab. č. 1.

Tab. č. 1: Výkupní cena mléka v EU v letech 1987-2006 - základní charakteristiky.

	Průměr	Rozptyl	Variační rozpětí	Směrodatná odchylka	Variační koeficient v %
Belgie	29,03	9,97	13,19	3,16	10,88
Dánsko	32,95	3,90	9,87	1,97	5,99
Německo	30,49	4,29	11,02	2,07	6,79
Řecko	31,23	11,12	16,37	3,33	10,68
Španělsko	28,19	5,04	12,32	2,25	7,97
Francie	29,24	8,13	11,49	2,85	9,75
Irsko	27,03	5,53	11,28	2,35	8,70
Itálie	35,66	5,69	9,20	2,39	6,69
Luxembursko	31,82	7,24	12,62	2,69	8,45
Holandsko	31,94	7,08	13,57	2,66	8,33
Anglie	27,23	9,41	15,93	3,07	11,26
EU	30,22	3,31	9,82	1,82	6,02

Zdroj: Vlastní šetření.

Z grafu č. 1 je zřejmé, že ceny v prvním období vykazovaly periodické sezónní kolísání. Pomocí metody konstantní sezónnosti se schodovitým trendem jsme zjistili, že nejvíce za mléko dostali farmáři

v roce 2002 a v letech 1989, 2000 a 1997. Z vývoje trendů je ale patrné, že cenová úroveň výkupu mléka byla po celé sledované období velmi stabilní - tabulka č. 2.

Tab. č. 2: Trend vývoje ceny mléka v letech 1987-2006 v EUR za 100 kg.

Rok	Trend Eur/100 kg	Rok	Trend Eur/100 kg	Rok	Trend Eur/100 kg	Rok	Trend Eur/100 kg
1987	27,21	1992	30,28	1997	31,03	2002	31,95
1988	28,84	1993	30,34	1998	30,91	2003	28,40
1989	31,50	1994	30,47	1999	30,38	2004	29,10
1990	30,66	1995	30,87	2000	31,04	2005	28,91
1991	29,75	1996	31,20	2001	33,41	2006	28,24

Zdroj: Vlastní šetření.

Sezónní kolísání pak ukazuje, že nejvíce za své produkty dostali farmáři v podzimním období (+1,45 EUR/100 kg), naopak nejméně obdrželi v jarním období (minus 1,343 EUR/100 kg) - viz tab. č. 3. Rozdíl v sezónním kolísání cen byl tedy vyšší než 2,5 EUR za 100 kg komodity.

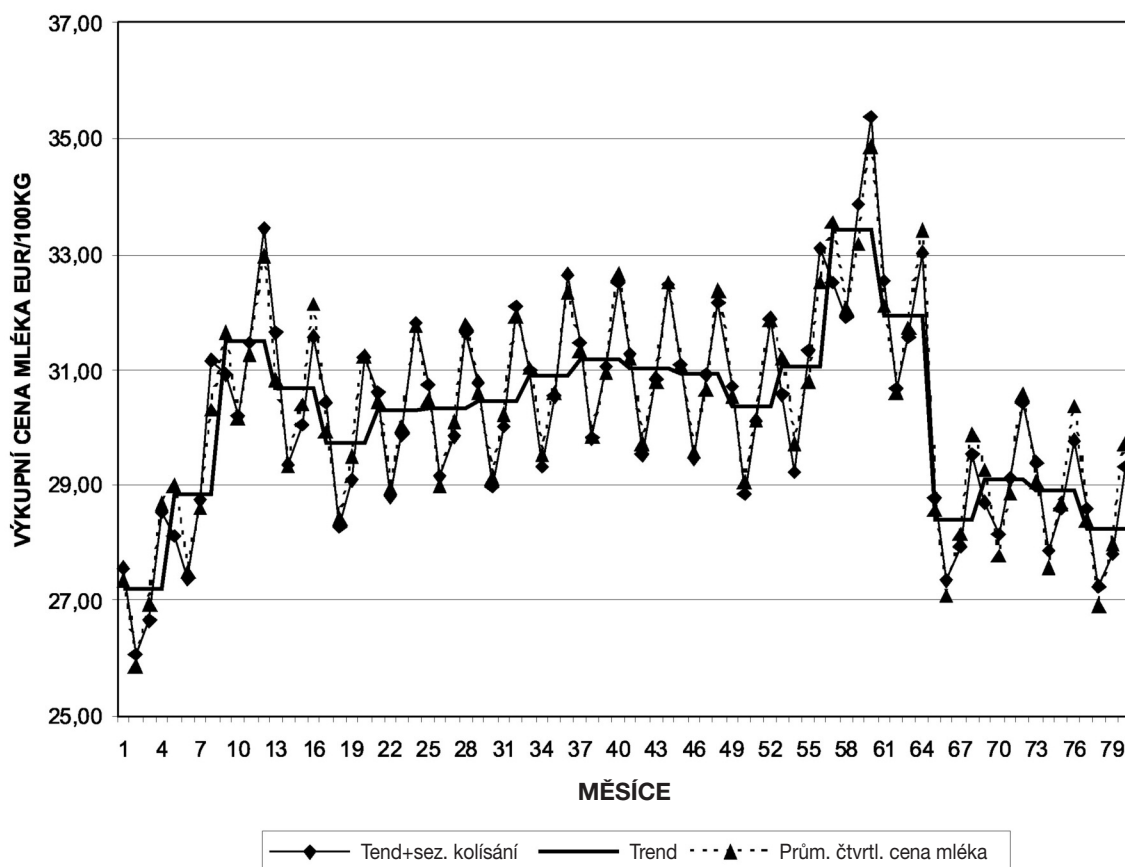
Průběh vývoje cen placených zemědělským prvovýrobcům za mléko v období od roku 1987 do roku 2006 je ukázán v grafu č. 2. Do stejného grafu je uveden i model konstantní sezónnosti se schodovitým trendem.

Tab. č. 3: Sezónní kolísání výkupních cen mléka v EU v EUR/100 kg.

Sezónní kolísání	Měsíce
$b_1 = 0,142$	leden, únor, březen
$b_2 = -1,343$	duben, květen, červen
$b_3 = -0,257$	červenec, srpen, září
$b_4 = 1,458$	říjen, listopad, prosinec

Zdroj: Vlastní šetření.

Graf č. 2: Statistické vyhodnocení vývoje cen za mléko v EU - období 1987-2006.

Zdroj: Vlastní šetření.

Druhé období: od roku 2007 do roku 2009

Druhá etapa vývoje realizačních cen mléka začala prudkým nárůstem cen. Z 29,18 EUR v lednu 2007 vystoupila cena za 12 měsíců až na 38,61 EUR na 100 kg mléka. Nejčastěji je uváděno, že tento nárůst byl způsoben zvýšením poptávky na světových trzích (zejména v Asii). Po tomto zvýšení cen však nastal stejně prudký propad. V polovině roku 2009 poklesla cena mléka až na 24,80 EUR za 100 kg. Takto nízké ceny nebyly v zemích EU dosaženy za posledních 20 let sledování. Opětovný pokles poptávky je nejčastěji dáván do souvislosti s finanční krizí, která podlomila místní kupní sílu. Na propadu cen placených zemědělským prvovýrobcům za mléko se také významným způsobem podílelo odbourání exportních podpor v Evropské unii koncem roku 2007.

Tabulka č. 1 a tabulka č. 4 dokládají rozdílný charakter cenového vývoje v obou popsáních etapách. Variační koeficient dosahuje v letech 2007/2009 přibližně o 5-10 procentních bodů vyšších hodnot oproti předcházejícímu období. Výjimkou je Řecko (variační koeficient poklesl z 10,68 % na 9,06 %). Nejvyšší nárůst volatility byl zaznamenán v Irsku (variační koeficient se zvýšil z 8,70 % na 22,03 %).

Z tabulky č. 4 jsou dále patrné rozdíly v cenách mléka mezi jednotlivými státy Evropské unie. Pod

průměrem Evropské unie se nachází zejména nově přistoupené země. Nejnižší výkupní ceny má Lotyšsko a Litva. Druhou kategorií zemí tvoří Česká republika, Slovensko, Estonsko, Maďarsko a Polsko. Nadprůměrné ceny mléka mají naopak Itálie, Lucembursko, Rakousko, Španělsko a zejména Řecko a Finsko.

Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. 1. 2002. K tomuto datu dosahovaly výkupní ceny mléka v ČR 25 EUR za 100 kg komodity. To představovalo přibližně 75 % aktuální průměrné cenové hladiny v Evropské unii. Do roku 2006 kopírovaly ceny mléka v České republice evropský vývoj. Zároveň ale docházelo k postupnému vyrovnávání cen. Koncem roku 2002 vzrostly ceny již na 80 % průměrné evropské úrovně. Tento trend pokračoval i v dalších letech a roce 2006 již zaostávaly ceny mléka v ČR oproti průměru zemí EU jen o 5-7 %.

Také v druhé etapě kopírovaly ceny placené zemědělským prvovýrobcům vývoj v EU, ale s rozdílnou dynamikou. Propad cen totiž nastal zhruba s 2 měsíčním zpožděním (k poklesu došlo až v březnu 2008), a zpočátku nebyl tento pokles tak výrazný. Díky tomu se v únoru až červnu 2008 dostaly ceny mléka v České republice na evropskou úroveň. Pak se však dynamika poklesu začala v ČR zrychlovat (zejména v posledním

čtvrtletí roku 2008). Počátkem roku 2009 již ceny u nás zaostávaly za průměrem evropských zemí přibližně o 7 EUR na 100 kg mléka (dosahovaly 75 % úrovně

EU). V druhém čtvrtletí roku 2009 došlo k určité stabilizaci a cena mléka stagnovala jak v Evropské unii, tak i v ČR.

Tab. č. 4: Výkupní cena mléka v EU v letech 2007-2009 - základní charakteristiky.

	Průměr	Rozptyl	Variační rozpětí	Směrodatná odchylka	Variační koeficient
Belgie	30,29	46,62	22,42	6,83	22,54
Bulharsko	27,47	16,78	14,05	4,10	14,91
ČR	28,74	29,14	17,18	5,40	18,79
Dánsko	31,97	31,60	15,75	5,62	17,58
Německo	30,38	34,30	19,00	5,86	19,28
Estonsko	26,21	19,28	14,56	4,39	16,76
Řecko	40,13	13,21	11,27	3,63	9,06
Španělsko	34,57	30,49	18,25	5,52	15,97
Francie	32,75	19,05	16,67	4,36	13,33
Irsko	32,07	49,92	23,57	7,07	22,03
Itálie	34,82	11,21	10,57	3,35	9,62
Kypr	47,10	19,63	12,44	4,43	9,40
Litva	24,48	28,35	18,65	5,32	21,75
Lotyšsko	22,67	27,14	18,03	5,21	22,98
Lucembursko	34,01	41,94	22,73	6,48	19,04
Maďarsko	27,76	26,41	17,07	5,14	18,51
Holandsko	31,79	43,11	23,53	6,57	20,65
Rakousko	34,29	28,55	17,26	5,34	15,58
Polsko	27,59	23,06	16,42	4,80	17,40
Portugalsko	32,70	19,11	13,10	4,37	13,37
Slovinsko	29,31	11,18	9,46	3,34	11,41
Slovensko	27,67	30,86	17,94	5,56	20,08
Finsko	41,14	28,15	17,85	5,31	12,90
Švédsko	31,35	25,36	15,53	5,04	16,06
UK	29,18	14,43	14,47	3,80	13,02
EU	31,55	20,25	13,84	4,50	14,26

Zdroj: Vlastní šetření.

ZÁVĚR

Porovnáme-li vývoj výkupních cen mléka v EU v letech 1987 až 2009, je možné identifikovat dvě zcela rozdílná období. V první etapě (od roku 1987 do roku 2006) nedocházelo k žádným výrazným dlouhodobým cenovým trendům. Cenová úroveň výkupních cen byla po celé toto dlouhé období stabilní. Projevovaly se však sezónní výkyvy. Nejvyšších hodnot dosahovaly ceny mléka pravidelně na podzim, nejhůře pak byli placeni zemědělští prvovýrobci na jaře. Rozdíl přitom činil 2,5 EUR. Druhé období (zahrnující roky 2007 až 2009) je charakterizováno prudkými výkyvy cenové hladiny a vysokou cenovou volatilitou (variační koeficient vzrostl průměrně o 10 procentních bodů). Ceny mléka vzrostly nejprve až na 38,61 EUR

za 100 kg mléka, aby následně propadly až na 24,8 EUR/100 kg. Tato cena je nejnižší za celých 20 let sledování. Vývoj cen mléka v ČR kopíruje evropský trend, ale s rozdílnou dynamikou. V prvním období docházelo k postupnému sblížování cenových hladin a cena mléka v ČR rostla na evropskou úroveň. Propad výkupních cen v druhé etapě nastal v ČR později, ale byl o to prudší.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. ČERMÁKOVÁ, A. (1998): *Statistika II*. České Budějovice: Jihočeská univerzita Zemědělská fakulta.

2. NESNÍDAL, T. - PODHAJSKÝ, P. (2007): *Obchodování na komoditních trzích*. Praha: Grada.
3. *Vývoj výkupních cen mléka* (2009). [online]. [cit. 2009-11-01]. Dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>>.

Příspěvek je součástí řešení výzkumného záměru MSM 6007665806.

ADDRESS & ©

Ing. Daniel KOPTA, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
kopta@ef.jcu.cz

Ing. Martin MARŠÍK, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
martin.marsik@volny.cz

PŘIJETÍ EURA VE SLOVINSKU A INFLACE

Inflation within the Context of the Euro Adoption in Slovenia

Vendula KRÁLOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: První část příspěvku se lehce dotýká rizik a přínosů obecně spojených se vstupem do měnové unie, podrobněji pak rizika růstu cenové hladiny a s ním spojeného rizika vnímané inflace. Druhá část se pak zabývá konkrétně případem Slovinska jako nové členské země eurozóny, která je nám historicky, demograficky i ekonomicky poměrně blízká. Tato část dále obsahuje popis a analýzu inflace ve Slovinsku v období těsně před přijetím eura a ve dvou následujících letech. Poslední součástí příspěvku je porovnání vývoje ve Slovinsku s Evropou a naznačení možných souvislostí. Teoreticky je práce založena zejména na teorii optimálních měnových oblastí a na dalších poznatcích z oblasti nominální a reálné konvergence členských států eurozóny a jejím vztahem k inflaci.

Klíčová slova: inflace - euro

ABSTRACT: The first part of the paper touches the risks and benefits of the monetary union accession, in more detail it deals with the risk of the price level growth and the related risk of perceived inflation. The second part is focused on the concrete case of Slovenia as a new Euroarea country, relatively similar to the Czech Republic. This part also contains the description and the analysis of inflation in Slovenia in the period before and after the Euro adoption. The final part of the paper draws the attention to the comparison of inflation development in Slovenia with the development in Europe and it indicates possible connections. It is theoretically based on the optimum currency area theory and other findings from the field of nominal and real convergence and its relation to the inflation.

Key words: inflation - euro

ÚVOD

Zavedení jednotné evropské měny euro je problém, který v současnosti hýbe politickým i ekonomickým děním nejen u nás, ale i ve velké části Evropy. Přístupy názory na euro jsou mezi členskými zeměmi Evropské unie dosti rozdílné.

Některé země postupovaly velmi aktivně a úspěšně do eurozóny vstoupily, nebo se o to alespoň pokusily, již velmi krátce po vstupu do Evropské unie. Například Slovinsko, které zavedlo euro již dva a půl roku po vstupu do EU, tedy prakticky v nejkratším možném termínu. Jiné země, mezi nimi i někteří ze „starších“ členů unie, se zavedením eura váhají, nebo se přímo povinnosti zavést jednotnou evropskou měnu zprostily. Jako třeba Dánsko či Velká Británie.

Česká republika je prozatím v otázce zavedení eura poněkud rozpačitá. Původní ambiciózní plán, zavést tuto měnu v roce 2008, byl v listopadu 2005 nahrazen strážlivějším termínem 1. 1. 2010, později byl opět odložen na rok 2012, a i tento termín byl nakonec odvolán.

Důvodem těchto rozdílných přístupů jsou, podle mého mínění, odlišné názory jak na jednotlivá rizika a přínosy, které s sebou vstup do eurozóny nese, tak na jejich váhu a důležitost.

Právě riziky a přínosy zavedení eura jako jediné měny se chci zabývat v tomto příspěvku.

Mezi rizika zavedení společné měny euro jsou nejčastěji uváděna tato:

- Jednorázové náklady přechodu na jinou měnu;
- Ztráta samostatné hospodářské politiky (riziko asymetrických šoků);
- Riziko růstu agregátní cenové hladiny - riziko vnímané inflace;

Přínosy, které jsou se vstupem do eurozóny spojeny, bývají často, někdy dokonce záměrně opomíjeny. Jsou to zejména:

- Snížení kursového rizika;
- Redukce transakčních nákladů;
- Přímá srovnatelnost cen;
- Růst vzájemného obchodu s ostatními zeměmi eurozóny;
- Nárůst důvěryhodnosti v očích investorů a mezinárodních institucí.

METODIKA A CÍL

Inflace je definována jako všeobecný růst cenové hladiny a je jedním z nejdůležitějších a nejsledovanějších ekonomických ukazatelů, a to jak odbornou, tak

laickou veřejností. Číselně je inflace vyjadřována pomocí míry inflace, což je procentní přírůstek nejčastěji indexu spotřebitelských cen (CPI) za určité období. V této práci používám míru měsíční (přírůstek CPI oproti předchozímu měsíci) a míru meziroční (přírůstek CPI oproti stejnému měsíci předchozího roku).

K porovnání hodnot inflace mezi zeměmi eurozóny, Evropské unie či kandidátskými zeměmi, je používán takzvaný harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP), který je určován podle jednotného postupu. Slouží pro potřeby monetární politiky eurozóny či k vyhodnocování maastrichtského konvergenčního kritéria týkajícího se cenové stability.

Vnímanou inflací rozumíme subjektivní míru inflace, kterou má v povědomí obyvatelstvo dané země. Tato hodnota může být, a často také je, značně odlišná od té skutečně naměřené.

Jedním z předpokladů pro bezproblémové a úspěšné začlenění transformujících se zemí do eurozóny je nutnost docílení minimálních rozdílů v úrovni produkce na obyvatele a úrovni celkové cenové hladiny ve srovnání s průměrem eurozóny.

Slovinsko mělo v době poměrně krátce před vstupem do eurozóny cenovou hladinu nižší, než byla průměrná hodnota v eurozóně.

Teorie dále naznačuje, že země blíže propojené obchodními vztahy a kapitálovými toky, například země Evropské unie či eurozóny, se postupně z hlediska reálné konvergence vzájemně přibližují. Reálná konvergence je měřena pomocí HDP na hlavu v paritě kupní síly.

Spolu s reálnou konvergencí však zároveň dochází i ke konvergenci nominální měřené pomocí srovnatelné cenové hladiny. Sbližování cenových hladin jednotlivých zemí je možné buď prostřednictvím nominálního zhodnocování domácí měny při srovnatelných hodnotách inflace - „kursovým kanálem“ nebo vyšší inflací v domácí ekonomice při zachování stabilního nominálního kursu - „cenovým (inflačním) kanálem“. Konvergence cenových hladin samozřejmě může být dosaženo i kombinací obou zmiňovaných kanálů - reálným zhodnocením kursu domácí měny.

Se vstupem do měnové unie není nadále možné, aby cenová konvergence probíhala prostřednictvím kursového kanálu, protože kurs bude nezvratně zafixován. Jedinou možností sblížení cenových hladin zůstane kanál cenový - inflační. Vstoupí-li tedy stát, v našem případě Slovinsko, do měnové unie v době, kdy je jeho ekonomická, a s ní i cenová, úroveň nižší než úroveň zbytku měnové unie, měl by mít, podle této teorie, vyšší míru inflace než zbytek měnové unie. Tuto hypotézu by mohl potvrdit vývoj v dalších členských státech s nižší ekonomickou úrovní, například v Portugalsku.

Další příčinou vyšších měr inflace v přistupujících zemích může být vysoké tempo růstu HDP, kterého tyto země dosahovaly před současnou finanční krizí a také rychlejší tempo růstu produktivity práce, které je pro méně ekonomicky rozvinuté země obvyklé.

Rostoucí cenová hladina způsobená růstem mezd spojeným s přiměřeným růstem produktivity práce není považována za problematickou či nebezpečnou.

V tomto příspěvku se soustředím na jedno z rizik a to na riziko růstu cenové hladiny a s ním spojené riziko vnímané inflace.

Konkrétně na vývoj inflace v období krátce před přijetím Eura ve dvou následujících „kritických“ letech. Mým cílem bylo porovnat získaná data o inflaci ve Slovinsku s vývojem v Evropě a zjistit, zda přijetí měny euro v této zemi vyvolalo výrazné inflační tlaky. Zároveň porovnat vývoj v této zemi s průměrem Evropské unie a eurozóny a okomentovat případné odchylky.

Jako vzorovou zemi jsem zvolila Slovinsko, jako zemi s již tříletou zkušeností s měnou euro a zároveň jako zemi nám poměrně blízkou.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Když Slovinsko v roce 1991 získalo samostatnost a zahájilo proces transformace, byla meziroční míra inflace vyšší než 200 %. Tato vysoká míra inflace se přenesla do nově vzniklého státu z éry zániku Jugoslávie, kdy se inflace pohybovala v řádech stovek i tisíců procent.

Slovinsko se na rozdíl od ostatních tranzitivních ekonomik rozhodlo pro program založený na velmi striktní kontrole nabídky peněz. Slovinská centrální banka neměla dost devizových rezerv, aby mohla intervenovat na ochranu kursu tolaru. Také bylo v období velkých změn spojených se vznikem nové ekonomiky velmi obtížné vůbec stanovit udržitelný nominální kurs tolaru. Fixní kurs by také bránil nastolení makroekonomické rovnováhy.

V příštích letech byla meziroční míra inflace úspěšně snížena pod 10 %. Pod hodnotu Maastrichtského kritéria klesla inflace ve Slovinsku v listopadu 2005 a zůstala tak až do vstupu do eurozóny v lednu 2007.

Její trvalé snižování bylo výsledkem společných opatření Slovinské národní banky a vlády. Hlavním bodem těchto opatření byla stabilizace kursu tolaru. Na druhé straně vláda pokračovala v pomalém zvyšování regulovaných cen, proticyklickém přizpůsobování nepřímých daní a zpomalení růstu mezd. Dodatečným impulsem pro snížení inflace byly také jednorázové efekty spojené se vstupem Slovinska do Evropské unie.

Slovinsko využilo zkušeností některých zemí eurozóny z doby, kdy přecházely na euro, například dvojití ceny byly zavedeny devět měsíců před přechodem na euro a byla zahájena informační kampaň seznamující širokou veřejnost s možnými riziky tohoto přechodu. Výsledkem bylo, že inflace zůstala, těsně před přijetím eura relativně stabilní.

Podle analýzy IMAD z března 2007 přechod na euro neovlivnil dlouhodobou dynamiku inflace, ale měl výrazný vliv na některé části CPI, především na služby restaurací.

Na základě analýzy vlastností časových řad každé individuální ceny zahrnuté do CPI bylo odhadnuto, že celkový efekt přijetí eura na ceny obnáší okolo 0,24 procentního bodu, což je jedna z nejnižších hodnot zaznamenaných v eurozóně. Je však třeba zdůraznit, že konečný odhad dopadu přijetí eura vyžaduje analýzu dlouhodobějších časových řad a nebyl v té době možný.

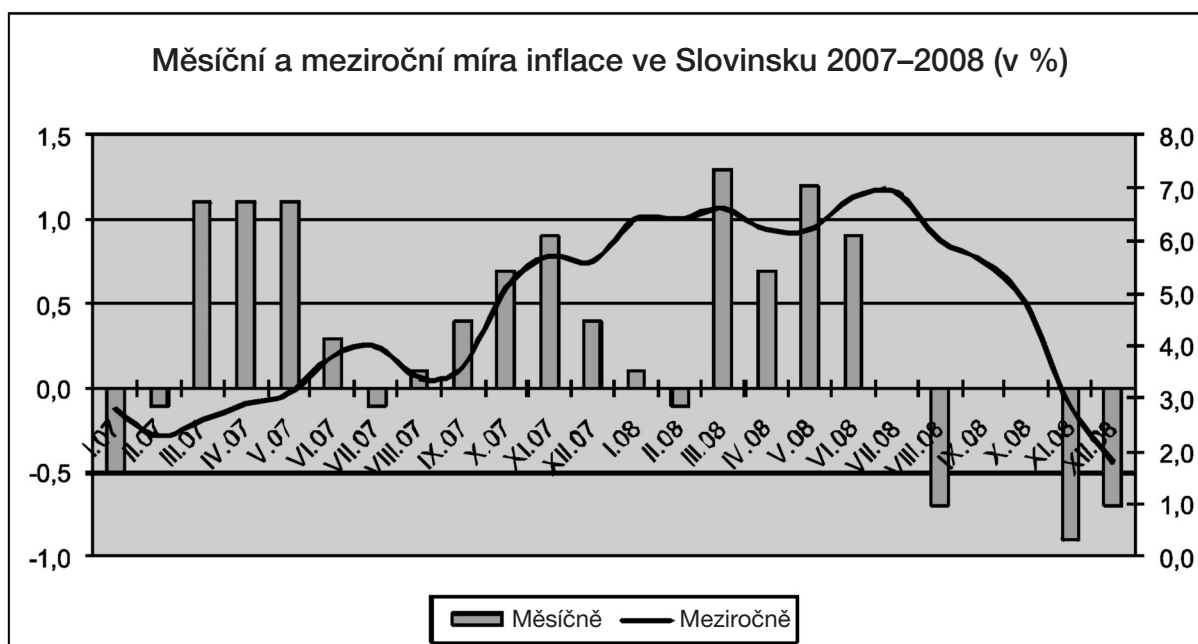
Zmíněné ceny služeb restaurací a kaváren v prosinci 2006 zvýšily inflaci o 0,1 procentního bodu. Jako neobvyklé byly identifikovány také některé ceny osobních služeb, některé druhy oprav domácích spo-

třebičů, některé zdravotní a stravovací služby. Tyto služby dohromady způsobily nárůst inflace v prosinci o 0,03 procentního bodu.

Podobně také většina nárůstů cen v lednu, které mohou být spojovány s přechodem na euro, byly pozorovány v této oblasti. V únoru 2007, podle této analýzy, efekt přechodu na euro již mizel.

Když se podíváme na následující graf, mohlo by se zdát, že krátce po přijetí Eura začala inflace ve Slovinsku dost prudce stoupat a „do normálu“ se vrátila až po více než 18 měsících.

Graf č. 1: Vývoj meziroční a měsíční míry inflace ve Slovinsku v letech 2007 a 2008.

Zdroj: Statistical Office of the Republic of Slovenia, Consumer price indices, Slovenia, January 2007 - December 2008.

To by však nebyla správná interpretace tohoto vývoje. Pro správné vysvětlení se na věc musíme dívat v širších souvislostech.

Ještě ani v roce 2008 nebyla cenová hladina ve Slovinsku vyrovnána s průměrem eurozóny, dosahovala úrovně kolem 80 % tohoto průměru.

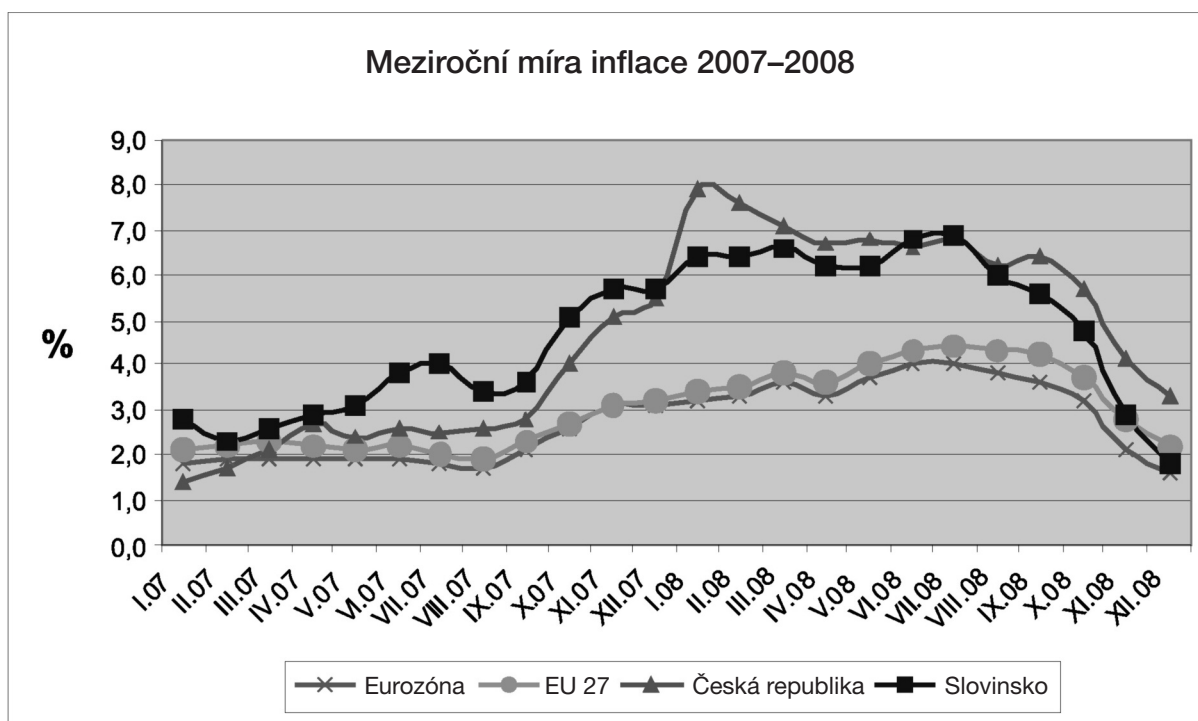
Dalším důvodem je vysoké tempo růstu slovinské ekonomiky v roce 2007 a prvních třech čtvrtletích 2008. Ke konci roku 2008, kdy se začíná naplno projevovat současná finanční krize, začíná tempo růstu a s ním i inflace klesat.

Kromě toho konec roku 2007 a první polovina roku 2008 byly tak říkajíc „ve znamení inflace“ po celé Evropě. Zejména v rychle rostoucích ekonomikách dosahovala meziroční inflace v průběhu roku 2008

poměrně vysokých hodnot. V této době, před nástupem finanční krize, některé ekonomiky, mezi nimi i Slovinsko a Česká republika, rostly o více jak 6 % ročně.

V druhé polovině roku začalo tempo růstu HDP naopak výrazně klesat a s ním i míry inflace. Slovinsko jako malá otevřená ekonomika nemá sílu ovlivňovat světové ceny mezinárodně obchodovatelného zboží, které jsou pro ni víceméně dány. Takováto ekonomika bude silně ovlivněna ekonomickým vývojem ve svém okolí, zejména u svých hlavních obchodních partnerů - států Evropské unie a eurozóny.

Vývoj inflace ve Slovinsku a v Evropské unii či eurozóně mají podobný průběh, to naznačuje určitou závislost.

Graf č. 2: Vývoj meziroční (HICP) míry inflace ve Slovinsku, České republice, Evropské unii a eurozóně v letech 2007 a 2008.

Zdroj: Statistical Office of the Republic of Slovenia, Consumer price indices, Slovenia, January 2007 - December 2008, Eurostat.

ZÁVĚR

Z analýz cenového vývoje ve Slovinsku vyplývá, že v souvislosti se zavedením Eura došlo k růstu některých cen, například hotelů a restaurací, či služeb opraven, tedy cen typicky neobchodovatelného zboží. Na druhou stranu ale došlo v jiných skupinách sledovaných cen k jejich poklesu a celkový dopad vstupu do eurozóny na inflaci byl minimální.

Hodnoty inflace ve Slovinsku jsou stále vyšší, než je průměr Evropské unie či eurozóny z několika důvodů:

- Slovinsko je, vzhledem k minulému vývoji, země s vysokými inflačními očekáváními;
- Cenová hladina Slovinska není ani více než dva roky po vstupu do měnové unie vyrovnána s jejím průměrem. To by mohlo vést k úvahám, zda nebyl vstup do měnové unie přeci jen poněkud předčasný. Po zablokování cenového kanálu se sblížení cenových úrovní děje inflačním kanálem;
- Slovinsko je dále takzvaná malá otevřená ekonomika a jako taková je silně ovlivněna ekonomickým vývojem v zemích EU a eurozóny;
- Slovinsko ve sledovaném období dosahovalo poměrně vysokého tempa růstu HDP a produktivity práce, což je také spojeno s růstem mezd a následně cenové hladiny.

Pro Českou republiku by mohl být vývoj ve Slovinsku velmi poučný, například v tom, jak lze rozsáhlou

informační kampaní zmírnit „paniku“ ohledně růstu cen spojeným se vstupem do měnové unie. Dále by příklad Slovinska mohl být argumentem pro odklad vstupu České republiky do kursového mechanismu ERM II a následně do eurozóny z již zmíněného důvodu nevyrovnanosti cenových hladin a zablokování kursového kanálu jejich sblížení.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BALDWIN, R. - WYPLOSZ, CH. (2008): *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada.
2. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES (2006): *Convergence report 2006 on Slovenia*. Brusseles.
3. GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA, INSTITUTE OF MACROECONOMIC ANALYSIS AND DEVELOPMENT (2007): *Euro changeover effect on inflation in Slovenia*. Ljubljana.
4. HORVÁTH, R. (2006): *Splňuje Česká republika kritéria teorie optimálních měnových zón k přijetí eura? (Vybrané aspekty)*. Praha: Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky 4/2006.
5. KUČEROVÁ, Z. (2005): *Teorie optimální měnové oblasti a možnosti její aplikace na země střední*

- a východní Evropy*. Praha: Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky 3/2005.
6. LACINA, L. (2007): *Měnová integrace*. Praha: C. H. Beck
 7. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA (2006): *Analýzy stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou*. Praha.
 8. REZENDE ROCHA, R. (1991): *Country economics department The World Bank: Inflation and stabilization in Yugoslavia*. Beograd.
 9. UNIVERSITY OF LJUBLJANA AND INSTITUTE FOR SOUTH-EAST EUROPE (2001): *Slovenia Country Study for GDN Project*. Ljubljana.
 10. ŽDÁREK, V. (2007): *Konvergence nových členských zemí EU a aktuální problémy*. Praha: Centrum ekonomických studií VŠEM.

ADDRESS & ©

Ing. Vendula KRÁLOVÁ
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
kralova@mail.vstecb.cz

DOPADY HOSPODÁŘSKÉ KRIZE NA DLUHOPISOVÉ FONDY V ČR

Impacts of Economic Crisis on Bond Funds in the Czech Republic

Martin MARŠÍK - Daniel KOPTA

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: V článku je analyzován vývoj sedmi nejvýznamnějších dluhopisových fondů v České republice (měřeno velikostí tržní kapitalizace). Sledované období bylo vymezeno 1. říjnem 2006 až 30. říjnem 2009. Měsíc říjen byl vybrán jako počátek šetření proto, že v říjnu 2007 naplno propukla finanční krize, a zároveň dle našich výpočtů ve stejném měsíci, ale roku 2008, nastala u dluhopisových fondů regenerace. Sledované období tak zahrnuje rok předkrizového období, rok krize, i období regenerace trhů. Vedle klasických ukazatelů míry rizika a výnosu byly pro vyhodnocení fondů použity specifické metody kolektivního investování (Sharpův index, Treynorův index, Jansenova metoda). Během tohoto období dosáhl výnos sledovaných subjektů hodnot od -2,5 % až do 11,7 %. Tento nárůst hodnoty vysoce převyšuje výnosnost akciových fondů i samotného trhu PX. Fondy obligací přitom dosahovaly po celé období nejnižší míry rizika. Směrodatná odchylka se pohybovala v rozmezí od 0,81 % do 5,10 %. Finanční krize přitom působila na dluhopisové fondy nejmenší silou, a zároveň trvala nejkratší dobu (regenerace nastala již na podzim 2008, zatímco hodnota indexu PX padala až do počátku března 2009). Nepříznivě však vychází srovnání dluhopisových fondů s bezrizikovou investicí. Hodnoty specifických ukazatelů vycházejí u většiny fondů záporné (s výjimkou fondů ČPI - OPF korporátních dluhopisů a ISČS - ČS), to znamená, že dosažený výnos nedosahuje ani úrovně požadované pro bezrizikovou investici.

Klíčová slova: dluhopisové fondy - akciové fondy - finanční trhy - výnos - riziko

ABSTRACT: In the article there are analyzed seven most significant bond funds in the Czech Republic (measured by size of market capitalization). The reference period was defined from the 1st October 2006 to the 30th October 2009. October was chosen as the beginning of the research because in October 2007 the financial crisis fully erupted while according to our calculations in the same month, but in 2008, the regeneration in bond funds occurred. The reference period covers the year of the pre-crisis period, the year of crisis, and the period of market's recovery. In addition to the traditional indicator of the degree of risk and return specific methods of collective investment were used to evaluate the fund with (Sharp's index, Treynor's index, Jansen's method). During this period the profit of subjects reached values from -2.5 % to 11.7 %. This increase in value far exceeds the return of equity funds and the market PX itself. Bond funds were reaching the lowest level of risk during the period. Standard deviation ranged from 0.81 % to 5.10 %. The financial crisis affected bond funds by the smallest force, and also lasted the shortest time (the regeneration occurred in autumn 2008 while the PX index fell until the beginning of March 2009). Comparisons of bond funds and the risk-free investment is, however, unfavourable. Values of specific indicators are negative for most funds (with the exception of funds CPI-OPF corporate bonds and ISCS-CS), this means that the obtained profit is lower than the level required for the risk-free investment.

Key words: bond funds - equity funds - financial markets - profit - risk

ÚVOD

V příspěvku, který vyšel v čísle 2/2009 tohoto časopisu, jsme se zabývali využitím specifických metod ke komparaci ekonomických ukazatelů akciových fondů. Na tento článek nyní navážeme analýzou dluhopisových fondů, které oproti rizikovějším a „výnosnějším“ fondům akciovým přinášejí výnos nižší až střední, ale s nízkým stupněm rizika. V zásadě lze konstatovat, že dluhopisový fond má převážnou část svých aktiv investovanou v dluhopisech, zatímco akciový

fond by měl mít minimálně 80 % svých aktiv investovaných v akciích. Další rozdíl mezi uvedenými fondy je v doporučeném časovém investičním horizontu. Investiční horizont se u akciových fondů v odborné literatuře uvádí nad pět let, zatímco u dluhopisových fondů je doporučené držení podílů fondů nižší, a to v období dvou až tří let. V České republice stále převažují konzervativní formy investování. V roce 2008 fondy peněžního trhu, zajištěné fondy a fondy dluhopisové tvořily celých 66,2 % objemu peněžních prostředků vložených do kolektivního investování. Do fondů

akciových bylo v uvedeném roce proinvestováno pouze 12,5 % z celkového objemu těchto prostředků.

V článku, na který navazujeme, byly analyzovány následující akciové fondy:

- Akro akciový fond nových ekonomik;
- ČPI - OPF Fond nové ekonomiky;
- ČSOB Akciový mix;
- Pioneer akciový fond;
- IKS Světových indexů.

Na aplikaci specifických metod měření výkonnosti dluhopisových fondů jsme vybrali významné následující fondy působící v České republice:

- ČPI - OPF korp. dluhopisů;
- ČSOB Bond mix;
- ČSOB dluhopisových příležitostí;
- ISČS - Bondinvest;
- ISČS - Trendbond;
- ISČS - Sporobond;
- Pioneer obligační fond.

METODIKA A CÍL

Pro analýzu uvedených dluhopisových fondů jsme hledali metody, které by měřily nejen výnos portfolia, ale braly by v úvahu i investiční riziko, tj. rozkolísanost výnosů portfolia v jednotlivých obdobích. Nakonec jsme ke komparaci ekonomických ukazatelů fondů použili následující metody měření - Sharpův index (1), Treynorův index (2) a Jensenovu metodu (3). Sharpův index porovnává tzv. dodatečnou výnosovou míru se směrodatnou odchylkou výnosové míry portfolia. Metoda Treynorova indexu je založena na principu odstranění pomocí vhodné diverzifikace jedinečného rizika a zůstane tedy pouze riziko systematické. Poslední, Jensenova metoda, je založena na měření výkonnosti fondu absolutním způsobem, kde u tohoto výpočtu je zohledněno riziko.

$$S_p = \frac{TPR - RF}{SD} \quad (1)$$

$$T_N = \frac{TPR - RF}{\beta_n} \quad (2)$$

$$TPR - RF = \alpha + \beta (RM - RF) \quad (3)$$

kde

TPR je celková míra portfolia

RF je bezriziková míra státních pokladničních poukázek

SD je směrodatná odchylka výnosové míry portfolia

Beta je beta faktor portfolia

Alfa je alfa faktor

RM je výnosová míra tržního portfolia.

Další statistické a ekonomické ukazatele [1,2,3] jako výnosnost, směrodatná odchylka, korelační koeficient, výpočet alfa a beta faktoru jsou všeobecně známé postupy výpočtů, proto se nebudeme o nich více zmiňovat.

Vyhodnocení vývoje analyzovaných dluhopisových fondů - postup výpočtů:

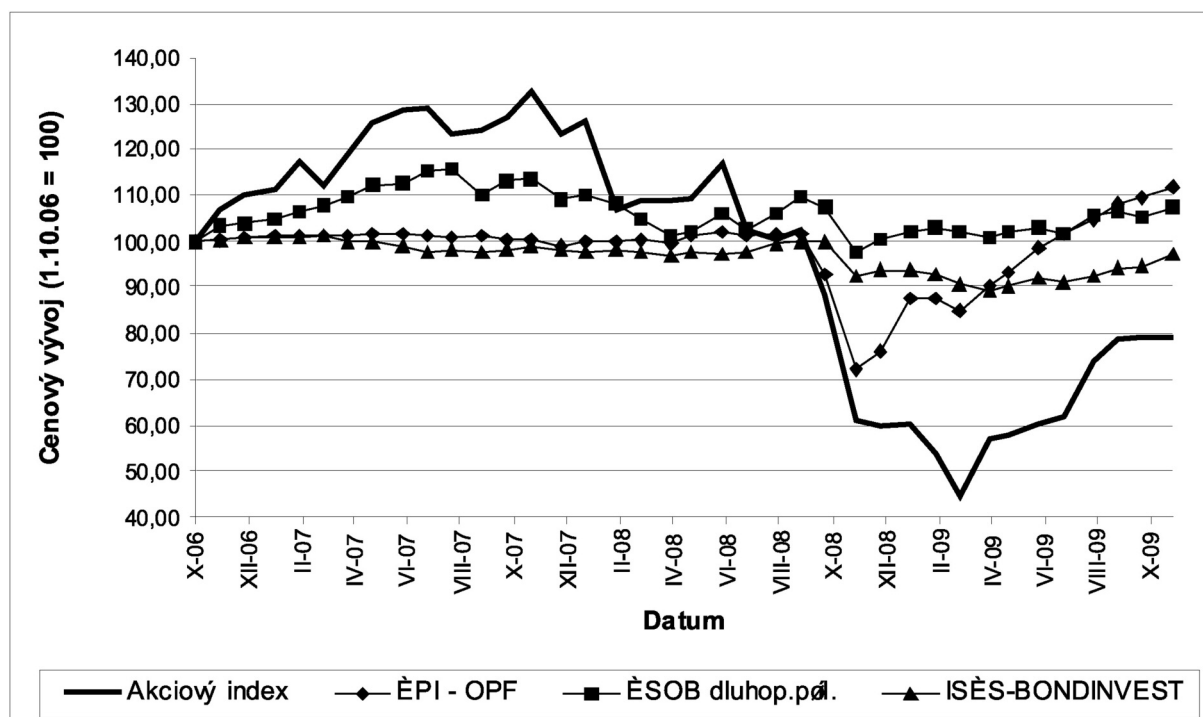
1. Byl určen absolutní, celkový výnos sledovaných dluhopisových fondů za analyzované období od 1. října 2006 do 30. října 2009. Měsíc říjen byl vybrán jako počátek šetření proto, že v říjnu 2007 naplno propukla finanční krize, a zároveň, dle našich výpočtů, v říjnu 2008 nastala u dluhopisových fondů regenerace (viz graf č. 1). Pomocí výše uvedených ekonomických ukazatelů jsme určili, kolik by potenciální investor získal na konci sledovaného období, pokud by začal investovat na začátku analyzovaného období. Dále jsme zjistili průměrný měsíční výnos, vývoj směrodatné odchylky (ukazující stupeň rizikové volatility) a variační koeficient;
2. Určili jsme alfa a beta koeficient u analyzovaných dluhopisových fondů. Dle ukazatele alfa jsme zjistili, zda fond dosahuje vyšší výkonnosti než je výkonnost tržního portfolia. Pomocí koeficientu beta jsme vyhodnotili citlivost výnosnosti příslušného fondu na výnosnosti všech akcií na trhu;
3. K analýze výpočtu specifických metod hodnocení úspěšnosti dluhopisových fondů jsme využili Sharpův index, Treynorův index a Jensenovu metodu. Vzhledem ke specifickému vývoji trhu v období finanční krize, byly indexy vypočítány za období od 1. října 2008 do 1. října 2009. Uvedené metody porovnávají výnos sledovaného fondu s výnosem tzv. dokonalého portfolia.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Z grafu č. 1 je patrné, že vývoj výnosnosti dluhopisových fondů je možné rozdělit do několika období. Rok 2006/07 byl pro většinu fondů obdobím velmi mírného růstu výnosnosti v řádech jednotek procent. Výjimkou byl pouze fond ČSOB dlouhodobých příležitostí, jehož výnos stoupl o více než 13 procent. Na druhé straně tohoto vývoje stály dva fondy (ISČS - Bondinvest a Pioneer obligační fond), které se dostaly do záporných čísel.

Všechny fondy vykazovaly maximálního výnosu v období měsíců červenec až říjen roku 2007. Od počátku listopadu 2007 dochází vlivem hospodářské krize k prudkým propadům cen, a to jak u akcií, tak i u obligací. Zatímco index PX postupně ztratil 56 % své hodnoty, propady fondů byly mírnější a pohybovaly se maximálně do 28 % původní hodnoty fondu oproti říjnu 2006 (fondy CPI a ISČS - korporátní) - viz tab. č. 1. Fond ČSOB Bond mix dosáhl i v tomto, pro investice těžkém období, kladný výsledek. V dalším období (rok 2008/2009) dochází k oživování ekonomiky a postupnému navyšování výnosů dluhopisových fondů. U fondů ČPI-OPF a ISČS-ČS se výnosy v tomto období zvýšily o desítky procent (46,9 % a 38,64 %). U ostatních fondů se výnos za uvedený rok pohyboval v řádu jednotek procent.

Graf č. 1: Porovnání cen vývoje vybraných dluhopisových fondů s akciovým indexem PX.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tab. č. 1: Výnos dluhopisových fondů v procentech za období 2006/2009.

Název fondu	Výnos v % 2006/2007	Výnos v % 2007/2008	Výnos v % 2008/2009	Výnos v % 2006/2009
ČPI - OPF korp. dluhop.	0,16	-27,91	46,90	11,69
ČSOB Bond mix	1,43	1,90	3,93	9,94
ČSOB dluhop. příležitosti	13,43	-13,44	7,19	7,43
ISČS - Bondinvest	-1,03	-5,86	3,88	-2,52
ISČS - Trendbond	6,48	-8,59	5,29	4,03
ISČS - Sporobond	1,03	-4,47	7,25	4,33
ISČS - ČS korporátní	1,03	-25,41	38,64	7,14
Pioneer obligační fond	-0,48	1,10	3,32	6,42

Zdroj: Vlastní šetření.

Podíváme-li se na rozdíl mezi cenovým vývojem dluhopisových fondů a akciovým indexem PX, je patrné, že ceny fondů dosáhly svého dna na podzim roku 2008. Naproti tomu hodnota akciového indexu klesala až do období začátku března 2009 a teprve poté došlo k jeho oživení. Dalším podstatným rozdílem mezi cenovým vývojem akcií a dluhopisových fondů je ten, že akciím se do současné doby nepodařilo dosáhnout výchozích pozic z období před finanční krizí, zatímco většina fondů již hodnoty podzimu 2006 překonala. Celkový výnos dluhopisových fondů se za období 2006/2009 pohyboval v rozmezí od -2,52 % do 11,69 %, přičemž záporného výsledku

dosáhl pouze jediný fond (ISČS - Bondinvest).

Tabulka č. 2 analyzuje vývoj rizika u jednotlivých dluhopisových fondů. Aby bylo možné použít specifické metody hodnocení fondů, jako produktů kolektivního investování, neměla by charakteristika vývoje rizika a jeho struktury vykazovat přílišné kolísání. Jak je z tabulky č. 2 zřejmé, tato podmínka je splněna. U všech fondů rizikovost kolísá v akceptovatelném rozmezí, přičemž nejvyšších hodnot směrodatná odchylka dosahuje ve druhém roce sledování. Tuto skutečnost jsme předpokládali, vzhledem k turbulenci na finančních trzích v České republice i ve světě.

Tab. č. 2: Rizikovost výnosů dluhopisových fondů v období 2006/2009.

Název fondu	Rizikovost (směr. odchylka) 2006/2007	Rizikovost (směr. odchylka) 2007/2008	Rizikovost (směr. odchylka) 2008/2009	Rizikovost (směr. odchylka) 2006/2009
ČPI - OPF korp. dluhop.	4,21	6,29	1,95	5,10
ČSOB Bond mix	1,07	0,80	0,50	0,81
ČSOB dluhop. příležitosti	1,64	3,48	2,07	2,72
ISČS - Bondinvest	1,47	2,12	1,39	1,60
ISČS - Trendbond	2,51	2,74	2,32	2,33
ISČS - Sporobond	1,44	1,92	1,18	1,51
ISČS - ČS korporátní	3,44	5,91	2,00	4,53
Pioneer obligační fond	1,64	1,30	1,44	1,31

Zdroj: Vlastní šetření.

V tabulce č. 3 je vypočítán průměrný měsíční výnos za sledované období. U všech fondů bylo dosaženo kladného výsledku (do 0,5 %), pouze fond ISČS - Bondinvest vykázal výsledek záporný (-0,06 %). Dále se statistickými výpočty potvrdila relativně vysoká korelace u většiny analyzovaných fondů na trh (do 0,693), který byl reprezentován indexem PX. Tento poznatek opět opravňuje k použití specifických

metod hodnocení produktů kolektivního investování. Zároveň lze konstatovat, že vypočtené hodnoty koeficientu beta odpovídají nízké volatilitě trhů dluhopisových fondů. Kladná hodnota koeficientu alfa svědčí o tom, že hodnota dluhopisových fondů za sledované období 2006/2009 rostla rychleji, než odpovídalo míře jejich vykazovaného tržního rizika.

Tab. č. 3: Souhrnné údaje dluhopisových fondů v období 2006/2009.

Název fondu	Průměrný měs. výnos v %	Korelace na trh	Faktor Alfa	Faktor Beta
ČPI - OPF korp. dluhop.	0,44	0,651	0,50	0,34
ČSOB Bond mix	0,26	0,200	0,28	0,02
ČSOB dluhop. příležitosti	0,23	0,537	0,28	0,15
ISČS - Bondinvest	-0,06	0,445	-0,03	0,07
ISČS - Trendbond	0,13	0,627	0,19	0,15
ISČS - Sporobond	0,13	0,447	0,16	0,07
ISČS - ČS korporátní	0,30	0,693	0,37	0,32
Pioneer obligační fond	0,18	0,077	0,18	0,01

Zdroj: Vlastní šetření.

Tab. č. 4: Specifické metody měření výkonnosti dluhopisových fondů 2006/2009.

Název fondu	Sharpův index v %	Treynorův index v %	Jensenova metoda v %
ČPI - OPF korp. dluhop.	0,396	0,060	3,64
ČSOB Bond mix	-0,263	-0,129	-0,13
ČSOB dluhop. příležitosti	-0,205	-0,038	0,16
ISČS - Bondinvest	-2,526	-0,556	-3,70
ISČS - Trendbond	-0,749	-0,117	-1,03
ISČS - Sporobond	-1,224	-0,268	-1,52
ISČS - ČS korporátní	0,062	0,009	1,82
Pioneer obligační fond	-0,944	-1,199	-1,18

Zdroj: Vlastní šetření.

Principem specifických metod hodnocení kolektivního investování (viz tab. č. 4) je poměření výnosnosti daného fondu s bezrizikovou výnosností. Jako bezriziková investice byl brán průměrný výnos státních pokladničních poukázek. Z šetření vyplývá, že investo-

vat by bylo vhodné dle těchto metod pouze do fondů ČPI - OPF korp. dluhopisů a ISČS - ČS. Pouze u těchto fondů se podařilo dosáhnout kladné hodnoty specifického ukazatele, to znamená, že výnos byl vyšší, než odpovídalo vynaloženému riziku.

Tab. č. 5: Porovnání specifických metod měření výkonnosti fondů - rok 2008/09.

Název fondu	Sharpův index v %	Treynorův index v %	Jensenova metoda v %	Výnosnost % - 2008/09	Výnosnost % - 2006/2009
Akciové fondy					
Akro akciový fond	17,43	2,05	39,26	53,32	-21,72
ČPI - OPF	8,45	0,49	-0,41	52,53	-10,62
ČSOB akciový mix	5,36	0,36	7,99	27,01	-33,49
Pioneer akciový fond	5,09	0,26	4,09	23,10	-36,76
IKS světových indexů	5,59	0,63	15,49	39,27	-29,54
Dluhopisové fondy					
ČPI-OPF korp. dluhop.	12,53	3,74	47,64	46,90	11,69
ČSOB Bond mix	3,11	3,76	2,98	3,93	9,94
ČSOB dluh.příležitosti	3,99	3,57	5,81	7,19	7,43
ISČS - Bondinvest	1,41	0,97	1,22	3,88	-2,52
ISČS - Trendbond	1,91	0,53	1,18	5,29	4,03
ISČS - Sporobond	3,98	2,73	4,90	7,25	4,33
ISČS - ČS korporátní	11,59	2,57	33,69	38,64	7,14
Pioneer obligační fond	1,96	8,30	3,07	3,32	6,42

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka č. 5 porovnává cenový vývoj akciových a dluhopisových fondů v letech 2006/2009. Zároveň je zde zachycen vývoj specifických identifikátorů v období po ukončení nejhorších projevů krize v letech 2008/2009.

U akciových fondů je výrazný nárůst hodnoty v posledním roce šetření. Ten se pohybuje od 23 % u akciového fondu Pioneer, až po 53 % u akciového fondu Akro. Stejně pozitivní hodnoty získáme, porovnáme-li výnosnost fondů jednou ze specifických technik měření. Především v případě Sharpova indexu je patrné, že růst akciových fondů je výrazně vyšší než růst fondů dluhopisových (s výjimkou fondů ČPI - OPF dluhopisový a ISČS - ČS korporátní), a že je dokonce vyšší (měřeno Jensenovou metodou), než by odpovídalo míře jejich tržního rizika. Jedná se však o extrémní hodnoty vycházející z regenerací trhu po prasknutí finanční bubliny a nelze je zobecnit na dlouhodobý vývoj trhů.

Uvedené tvrzení je zřejmé, pokud porovnáme vývoj akciových a dluhopisových fondů za tříleté analyzované období. Kladného výnosu se za toto období nepodařilo dosáhnout žádnému ze sledovaných akciových fondů. Ztráty se pohybovaly od -11 % do -33 %. Průměrná ztráta se přitom blížila spíše druhé z uvedených hodnot.

U dluhopisových fondů byl tříletý výnos téměř

u všech sledovaných subjektů kladný (výjimkou byl fond ISČS - Bondinvest se ztrátou -2,52 %). U ostatních fondů dosahoval výnos od 4,03 % do 11,69 %. Tyto ekonomické výsledky lze pokládat v čase hospodářské krize za úspěch.

ZÁVĚR

Předložená práce se zabývá analýzou vývoje dluhopisových fondů v letech 2006 až 2009. Během tohoto období dosáhl celkový výnos sledovaných subjektů hodnot od -2,5 % až do 11,7 %. Tento nárůst hodnoty vysoce převyšuje ukazatele dosažené akciovými fondy (s výnosem od -10,6 % do -37 %) i samotným trhem - měřeno indexem PX s výnosem -21 %. Fondy obligací přitom dosahovaly po celé období nejnižší míry rizika. Směrodatná odchylka se pohybovala v rozmezí od 0,81 % do 5,10 %. Ve srovnání s akciovými podílovými fondy byl na tyto investiční instrumenty méně ničivý dopad prasknutí finanční bubliny. Zatímco index PX se propadl na 44 % své počáteční hodnoty (z října 2006) a akciové fondy ztratily 35-50 % své hodnoty, ztráty dluhopisových fondů byly mírnější a činily maximálně 28 % původní hodnoty fondu. Fondu ČSOB Bond mix se dokonce podařilo dosáhnout kladného výnosu. Příznivé pro potencionální investory je i to, že krize na dluhopisovém trhu netrvala tak dlouho jako na trhu akcií. Zatímco fondy obligací do-

sáhly dna na podzim 2008, hodnota indexu PX padala až do počátku března 2009. Od tohoto data však rostou akciové fondy rychleji a dosahují vyšších výnosů, a to i při zohlednění volatility a rizika. Přes vývoj posledního roku však lze konstatovat, že dluhopisové fondy dosahovaly během sledovaného období lepších výsledků než konkurenční fondy akciové.

Zcela jinak však vypadá srovnání těchto fondů s bezrizikovou investicí. S výjimkou dvou fondů (ČPI - OPF korporátních dluhopisů a ISČS - ČS) je výnos pod úrovní bezrizikové investice a pro potenciálního investora by bylo výhodnější investovat do státních pokladničních poukázek. Ty dosahovaly za sledované období nejen vyššího průměrného výnosu, ale navíc se jedná o investice s nulovou volatilitou se stabilním výnosem garantovaným státem.

ADDRESS & ©

Ing. Martin MARŠÍK, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
martin.marsik@volny.cz

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. MUSÍLEK, P. (2002): *Trhy cenných papírů*. Praha: Ekopress.
2. MUSÍLEK, P. (1994): *Instrumenty, instituce a management*. Praha: VŠE.
3. VALACH, J. (2006): *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Praha: Ekopress.

Ing. Daniel KOPTA, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
kopta@ef.jcu.cz

PROBLÉMY APLIKACE EKONOMICKÉ PŘIDANÉ HODNOTY PŘI OCEŇOVÁNÍ PODNIKŮ

Problems of Application of Economic Value Added for Enterprise Assessment

Petr MULAČ - Marek VOCHOZKA

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Teorie finančního managementu velmi výrazně prosazuje přechod od tradičních měřítek výkonnosti podniku k tzv. novým ukazatelům. Mezi těmito indikátory zaujímají speciální pozici hodnotová kritéria, zejména ekonomická přidaná hodnota (EVA) a tržní přidaná hodnota (MVA). Tato hlediska svým pojetím nejlépe vystihují klasický mikroekonomický pohled na rozhodování firmy, neboť důsledně reflektují její základní cíl - maximalizaci ekonomického zisku. Proto se stále výrazněji prosazují i do specializovaných finančních disciplín, mj. i do oceňování podniků. V rámci teoretických přístupů je metoda EVA řazena mezi ty nejsprávnější a nejpřesnější. Její popularita v české znalecké praxi je však poměrně malá a její aplikace v posudcích velmi vzácné. Je to způsobeno tím, že metoda EVA má celou řadu praktických úskalí a problémů.

Klíčová slova: ekonomická přidaná hodnota - oceňování - cash flow

ABSTRACT: The financial management theory prefers the changeover from traditional measures of company performance to so-called new indicators. Value criteria have special positions in this group, especially economic value added (EVA) and market value added (MVA). These criteria fit traditional microeconomic views of firm decision making process the best because they strictly illustrate its main goal - economic profit maximizing. That is why these methods also affect specialized financial disciplines, i. e. enterprise assessment. Within theoretical procedures EVA is considered to be one of the best and most precise techniques. Even so practical application of EVA in assessment is quite rare because of its practical problems and complications.

Key words: economic value added - assessment - cash flow

ÚVOD

Teorie finančního managementu velmi výrazně prosazuje přechod od tradičních měřítek výkonnosti podniku k tzv. novým ukazatelům. Mezi těmito indikátory zaujímají speciální pozici hodnotová kritéria, zejména ekonomická přidaná hodnota (EVA) a tržní přidaná hodnota (MVA). Tyto veličiny se stále výrazněji prosazují i do specializovaných finančních disciplín, mj. i do oceňování podniků. V české znalecké praxi je však její používání spíše výjimečné, daleko větší uplatnění nacházejí klasické výnosové metody, zejména model diskontu cash flow (DCF). Proč je tomu tak? Důvod je potřeba hledat zejména ve větší náročnosti a pracnosti použití metody EVA i potřebě širšího teoretického povědomí zpracovatele, což bohužel není ani na úrovni soudních znalců zdaleka vždy pravidlem. Druhým fundamentálním důvodem jsou pak určité specifické rysy této techniky, které i oku laika umožňují odkrýt jisté nestandardní projekce, předpoklady a dílčí závěry znalce, jejichž nereálnost se dá v modelu DCF velmi účelně zastříhat. Metoda EVA má však i svá úskalí. Bylo by tedy vhodné ji v praxi preferovat před klasickým modelem DCF? Odpověď není jednoznačná, my se

zde pokusíme uvést některé argumenty pro i proti a ponecháme na čtenáři, ať sám posoudí, zda převažují výhody či nevýhody. Vlastní názor však samozřejmě též uvedeme.

METODIKA

Koncept ekonomické přidané hodnoty (EVA) byl poprvé zpracován v roce 1991 poradenskou firmou Stern & Stewart, jedná se v mnoha ohledech o převratný posun v náhledu na finanční řízení podniku. Tento přístup přináší řadu výhod, lze ho využít nejen při hodnocení výkonnosti podniku, ale i jako nástroj jeho oceňování.

EVA představuje odhad skutečného ekonomického zisku podniku (či jeho částí) za příslušné období, obvykle rok. Hlavní výhodou tohoto ukazatele spočívá v tom, že kombinuje hospodářský výsledek s velikostí rizika, které je spojeno s dosahováním tohoto výsledku. Ukazatel EVA je definován jako čistý výnos z provozní činnosti podniku snížený o náklady kapitálu. Formálně to lze zapsat takto:

$$EVA = NOPAT - C \cdot WACC,$$

kde EVA je ekonomická přidaná hodnota,
 NOPAT - provozní hospodářský výsledek po zdanění,
 C - investovaný kapitál,
 WACC - vážené náklady kapitálu.

NOPAT, neboli čistý provozní zisk, je počítán pouze z provozní činnosti podniku, která slouží k základnímu podnikatelskému účelu. Neprovozní činnost se nezačítává z důvodu odlišné výše podnikatelského rizika, které vyžaduje využití rozdílných diskontních měr. Z hospodářského výsledku je tedy nutné vyjmout veškeré náklady a výnosy, které nesouvisí s hlavní provozní činností podniku. Tento pohled je obdobný jako v ostatních výnosových metodách.

S přísně provozním pohledem na činnost podniku souvisí i definice investovaného kapitálu. Za ten je považován dlouhodobý zpoplatněný kapitál, který slouží k financování provozní činnosti podniku, neprovozní kapitál a závazky z obchodního styku nemohou být v žádném případě zahrnuty. Vážené náklady na kapitál představují cenu použitých peněz.

EVA je rozdílový ukazatel. Levá strana představuje tvorbu nové hodnoty, pravá pak spotřebu té stávající. Pro konečné posouzení je stěžejní rozdíl obou vlivů, tedy jakési „hodnotové saldo“. Pokud je tedy EVA kladná, dochází k vytvoření nové hodnoty, naopak v případě záporného výsledku EVA dochází k úbytku hodnoty. Čím větší je hodnota ukazatele EVA, tím větší hodnotu podnik pro vlastníky vytváří.

Ukazatel ekonomické přidané hodnoty se svým charakterem velice blíží ekonomickému zisku, jak jej definuje klasická mikroekonomická teorie. Podobnost spočívá mimo jiné v zahrnutí veškerých ekonomických nákladů, tedy i těch implicitních. EVA porovnává dosažený efekt s neuskutečněným výnosem plynoucím z alternativního použití kapitálu, čímž do propočtu zahrnuje oportunitní náklady [4].

Ukazatel EVA vyjadřuje hodnotu přidanou akcionáři k jeho původní investici za předemné období, slouží k měření reálného zhodnocení investovaných prostředků. Z tohoto důvodu je tudíž velice dobrých kritériem posouzení okamžité výkonnosti podniku. Pro účely ocenění podniku je však podstatný dlouhodobý pohled. Z toho důvodu nelze za směrodatné hledisko považovat jednu partikulární hodnotu ukazatele EVA v určitém konkrétním roce, ale celkovou přidanou hodnotu.

Tuto skutečnost zachycuje ukazatel MVA. Ten vyjadřuje hodnotu přidanou trhem a není ničím jiným, než součtem všech ekonomických přidaných hodnot (všech jednotlivých ukazatelů EVA). MVA tedy představuje úhrn dílčích ročních přírůstků hodnoty a znázorňuje přírůstek celkový. Tuto skutečnost lze mimo jiné využít také pro účely ocenění podniku. Hodnotu podniku lze stanovit jako součet stávající výše inves-

tovaného kapitálu a budoucí hodnoty přidané trhem za celou dobu životnosti podniku. Vzorec vypadá následovně:

$$HP = C_0 + MVA,$$

kde HP je hodnota podniku,
 C₀ - investovaný kapitál v přítomném čase,
 MVA - hodnota přidaná trhem.

Budoucí hodnota přidaná trhem je dána součtem všech budoucích ekonomických přidaných hodnot za všechny roky existence podniku, převedených na jejich současnou hodnotu. Vzorec pro určení hodnoty podnik pak má tento tvar:

$$HP = C_0 + \sum \frac{EVA_t}{(1 + WACC)^t},$$

kde HP je hodnota podniku,
 C₀ - investovaný kapitál v přítomném čase,
 EVA - ekonomická přidaná hodnota,
 WACC - vážené náklady kapitálu.

Při aplikaci bývá budoucí MVA rozdělena na dvě fáze, podobně jako v případě metody diskontu cash flow. Pro první fázi jsou propočteny hodnoty EVA v jednotlivých letech, druhá fáze je postavena na odhadu trvale dosažitelné úrovně tohoto ukazatele. Součet druhé fáze se provádí pomocí perpetuity, růstové příležitosti jsou zahrnuty prostřednictvím kompenzace diskontní sazby.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Nejprve je vhodné shrnout přednosti oceňování podniku metodou EVA. Její teoretická správnost již byla zdůrazněna v rámci exkurzu do mikroekonomie, je potřeba připomenout i praktické výhody. Je jí především přesnost ve srovnání s jinými metodami na bázi zisku - metoda EVA nenabízí pouze paušální pohled jako jiné ziskové metody, citlivě zahrnuje plány na jednotlivé roky. Podle některých teoretiků, viz např. [1] nebo [2], by se její výsledek dokonce v případě splnění několika fundamentálních předpokladů měl shodovat s oceněním dvoufázovým modelem diskontu cash flow⁷. S tímto názorem však autoři nesouhlasí, resp. jej nepovažují za relevantní z důvodu nereálnosti předpokladů, jejichž splnění je podmínkou rovnosti obou veličin (viz níže u nevýhod). Velkou předností (avšak někdy zároveň praktickou nevýhodou) je fakt, že výstup stanovený pomocí EVA ilustruje vlastní postup tvorby hodnoty v jednotlivých letech, což žádná jiná metoda neumožňuje. Proč je to někdy v praxi nežádoucí? Důvodem je tzv. cílení výsledku posudku dle zadání klienta, kdy je jednodušší „objednanou“ vysokou či nízkou konečnou hodnotu podniku schovat do složitějšího vzorce DCF s nulovým interpretačním potenciálem mezivýsledků než vše názorně ilustrovat na časové řadě vývoje hodnot v jednotlivých obdobích

⁷ Blíže viz Mařík, M. et al. (2003): *Metody oceňování podniku. Proces ocenění, základní metody a postupy*. Praha: Ekopress, s. 261.

pomocí EVA. Ale od takových postupů se autoři důrazně distancují a proto uvedenou vlastnost metody zahrnují do oddílu výhod, byť pro názornost pojednali i popsany vedlejší efekt.

Za největší překážku aplikace metody EVA v české znalecké obci je bezpochyby nutno považovat vysokou konzervativnost jejich členů a nedostatečnou erudici. Zjednodušeně řečeno, model EVA se nepoužívá, neboť to řada znalců vůbec neumí. Paradoxně tedy nejsou hlavní brzdou rozvoje metody její nedostatky, ale exogenní faktory. To však neznamená, že tato technika nemá slabá místa. Je zažitým mýtem, že se jedná o metodu velmi pracnou. Ale je tomu tak ve skutečnosti? Odpověď zní nikoliv. Pracnost metod EVA a DCF je prakticky srovnatelná, obě staví na stejné bázi podkladových dat, obě vyžadují kompletní finanční plán v podobě pro forma výkazů, obě jej transformují do podoby veličin potřebných pro dosažení do příslušných vzorců. Skutečnou nevýhodou modelu EVA je však její nepřesnost oproti DCF, neboť apriori předpokládá nereálné skutečnosti. Proto v 99 % případů nemůže nastat některými teoretiky postulovaná shoda výsledků obou metod, odchylky mohou být naopak velmi podstatné. K dosažení shodných výstupů je potřeba následujícího [4]:

- odhadované tempo růstu obrátu pro pokračující fázi se rovná tempu růstu korigovaného provozního zisku (NOPATu) pro pokračující fázi;
- odhadované tempo růstu obrátu pro pokračující fázi se rovná změně investovaného kapitálu pro pokračující fázi.

Dodržení obou rovností je spíše utopické. Je extrémně nepravděpodobné, že se všechny nákladové položky ovlivňující NOPAT budou vyvíjet zcela proporcionálně s tržbami, to by platilo jen u podniků s nulovými fixními náklady. A u druhé podmínky je shoda taktéž téměř nemožná, vždyť tržby spíše se zpožděním reagují na investice, než že jsou s nimi přímo zkorelované v přítomném období. Dále je zde problematika speci-

fických aktiv, zejména nehmotného majetku, kdy je jeho reprodukce atypická, nejistá a nespojitá. Výsledkem toho je, že teoreticky správná metoda blízká mikroekonomickým fundamentům přináší nesprávné výsledky.

ZÁVĚR

Názory na aplikaci metody EVA pro potřeby oceňování podniků jsou různé. Na jedné straně jsou patrné její nové možnosti a vyšší interpretační potenciál. Oproti tomu se u ní vyskytuje řada problémů a nedostatků. Pravou je, že ani v kolébce výnosových metod oceňování podniků, tj. ve Velké Británii potažmo v USA, není technika EVA znaleckou obcí přijata za způsob srovnatelný s modely DCF, které výrazně dominují. Hlavní důvodem zde však, na rozdíl od ČR, není kvalifikační deficit zpracovatelů, nýbrž její nepřesnost. Tamní posudky jsou klíčovými podklady pro strategická finanční rozhodnutí a nepřesnost nemůže být tolerována. Z tohoto důvodu i autoři příspěvku preferují zůstat u tradičních výnosových přístupů, avšak pro názornost a větší uživatelský komfort klientů doporučují využívat EVA jako kontrolní doplňkovou metodu k základnímu propočtu DCF.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. KISLINGEROVÁ, E. (2001): *Oceňování podniku*. Praha: C.H. Beck. ISBN 80-7179-529-1.
2. MAŘÍK, M. et al (2003): *Metody oceňování podniku. Proces ocenění, základní metody a postupy*. Praha: Ekopress. ISBN 80-86119-57-2.
3. MULAČ, P. - PETR, B. - MULAČ, J. (2006): *Oceňování podniku*. České Budějovice: VOŠ ČB, České Budějovice.
4. MULAČ, P. - VOCHOZKA, M. - MULAČOVÁ, V. (2009): *Podniková ekonomika*. 2. dopl. vyd. České Budějovice: VŠTE. 176 s. ISBN 978-80-87278-25-3.

ADDRESS & ©

Ing. Petr MULAČ
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
mulac@mail.vstecb.cz

Ing. Marek VOCHOZKA, MBA, Ph.D
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vochozka@mail.vstecb.cz

TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ V MALOOBCHODĚ

Sustainability in Retail

Věra MULAČOVÁ - Ludmila OPEKAROVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Cílem příspěvku je seznámit odbornou veřejnost s výsledky mezinárodního projektu Leonardo da Vinci s názvem „Education for Sustainability and Environment for Retail“. Tento projekt probíhající v letech 2007 - 2009 akcentoval význam společenské odpovědnosti obchodních firem a environmentálního přístupu v jejich podnikání a vytvořil základ vzdělávacích přístupů k uvedené problematice jak v zapojených vzdělávacích institucích, tak v obchodních firmách při využití moderních výukových metod. Přidanou hodnotou projektu je shromáždění příkladů dobré praxe ze šesti zapojených zemí, navázání dlouhodobých kontaktů se zahraničními partnery a spolupráci s Zentrale für Berufsbildung im Einzelhandel Berlin, která umožní pracovníkům katedry ekonomiky a financí VŠTE v Českých Budějovicích pokračovat v implementaci problematiky trvale udržitelného rozvoje do výuky.

Klíčová slova: udržitelný rozvoj - maloobchod - výukové moduly

ABSTRACT: The main goal of the contribution is to make general public acquainted with results of international Leonardo da Vinci Project „Education for Sustainability and Environment for Retail“. The project was focused on the importance of corporate social responsibility and environmental management and established operating principles for implementing this theory into education activities of institutions from six European countries involved in the project. New e-learning modules oriented to sustainability and environment in retail were created and tested. Project's added value is the best practice collection from all of partners' retail businesses. New partners and cooperation with Zentrale für Berufsbildung im Einzelhandel in Berlin enable lecturers of department business and finance of VŠTE in České Budějovice to follow up their education activities and implement modules as an optional part of the study programme.

Key words: sustainability - retail - learning modules

ÚVOD

Udržitelný rozvoj je novým rámcem strategie civilizačního rozvoje. Vychází z široce přijaté definice Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj z roku 1987, která považuje rozvoj za udržitelný tehdy, naplní-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích. Jeho obsah byl poté rozvíjen jednotlivými státy i v mezinárodním měřítku a došlo ke shodě, že hlavním cílem je takový rozvoj, který zajistí rovnováhu mezi třemi základními pilíři: sociálním, ekonomickým a environmentálním, jak symbolicky vyjadřuje heslo: lidé, planeta, prosperita (Strategie udržitelného rozvoje České republiky 2005).

Je proto zcela logické, že východiska udržitelného rozvoje a jejich začlenění do filozofie a činnosti různých subjektů jsou předmětem četných projektů a aktivit. V následujícím textu je pozornost věnována východiskům, teoreticko-metodologickému konceptu a výsledkům mezinárodního projektu zaměřeného na implementaci přístupů trvale udržitelného rozvoje v obchodním podnikání s důrazem na maloobchodní jed-

notky do vzdělávacích aktivit škol a podnikového kvalifikačního rozvoje pracovníků.

CHARAKTERISTIKA A CÍLE PROJEKTU

Projekt EDU-SUS - DE/07/LLP-LdV/TOI/147049 s názvem „Education for Sustainability and Environment for Retail“ vznikl na základě podnětu německé vzdělávací agentury Zentrale für Berufsbildung im Einzelhandel Berlin a jeho cílem byl přenos a inovace obsahu vzdělávací platformy Handlungsweltinfo, dostupné pro zapojené firmy on-line na e-learningovém portálu ILIAS. Inovace spočívala v rozšíření dopadu na šest členských zemí EU, zpracování e-learningových výukových a vzdělávacích modulů pro oblast udržitelného rozvoje v maloobchodě pro všechny zúčastněné země a vyhledání příkladů dobré praxe. Záměrem všech zapojených bylo koncentrovat aktivity jednak na oblast odborného školního vzdělávání, jednak připravit produkty použitelné jako východiska vzdělávání zaměstnanců malých a středních firem, které na rozdíl od velkých nadnárodních retailerů nemají koncepci vnitro-

firemního vzdělávání. Proto volba příkladů a obsahu je také výrazně regionální.

Do projektu byly zapojeny poradenské a vzdělávací instituce jako ZBB Berlin, Německo, Unizo - VZW a MPO Brusel, Belgie, IDEC Pireaus, Řecko a Tüv-Karpat z Bukurešti, Rumunsko a školy ze tří zemí - Noorderpoortcollege Groningen v Nizozemí, IMUG Hannover v Německu a VŠTE v Českých Budějovicích, ČR. Uvedená skladba partnerů umožnila nejen výměnu zkušeností a přístupů ke vzdělávání v různých zemích, ale především nabídla dva pohledy na stejný obsah výuky - pohled školy a pohled firemní.

METODOLOGICKO-DIDAKTICKÝ KONCEPT MODULŮ

Každá z partnerských organizací během projektu inovovala obsah modulů se zaměřením na potřeby národního, resp. regionálního vzdělávacího trhu a zejména potřeb malého a středního podnikání v maloobchodě. Předmětem následujícího textu je charakteristika metodologicko-didaktického konceptu vzdělávacích modulů zpracovaných pracovníky katedry ekonomiky a financí VŠTE a studenty této školy.

Východiskem přístupu k řešení projektu bylo vymezení cílových skupin, pro které mají být vzdělávací moduly určeny. Z analýzy potřeb cílových skupin vyplynulo následně obsahové zaměření výukových modulů, jejich struktura a způsob poskytnutí koncovým uživatelům. Hlavní cílové skupiny, společné pro všechny zapojené partnerské instituce, vznikly na základě vymezení úrovně očekávaných výstupních kompetencí podle současného či budoucího postavení pracovníka v maloobchodě:

- První cílová skupina - zaměstnanec a student sekundárního vzdělávání;

- Druhá cílová skupina - management maloobchodu a student terciárního vzdělávání se zaměřením na obchod a jeho řízení.

DISKUSE A VÝSLEDKY

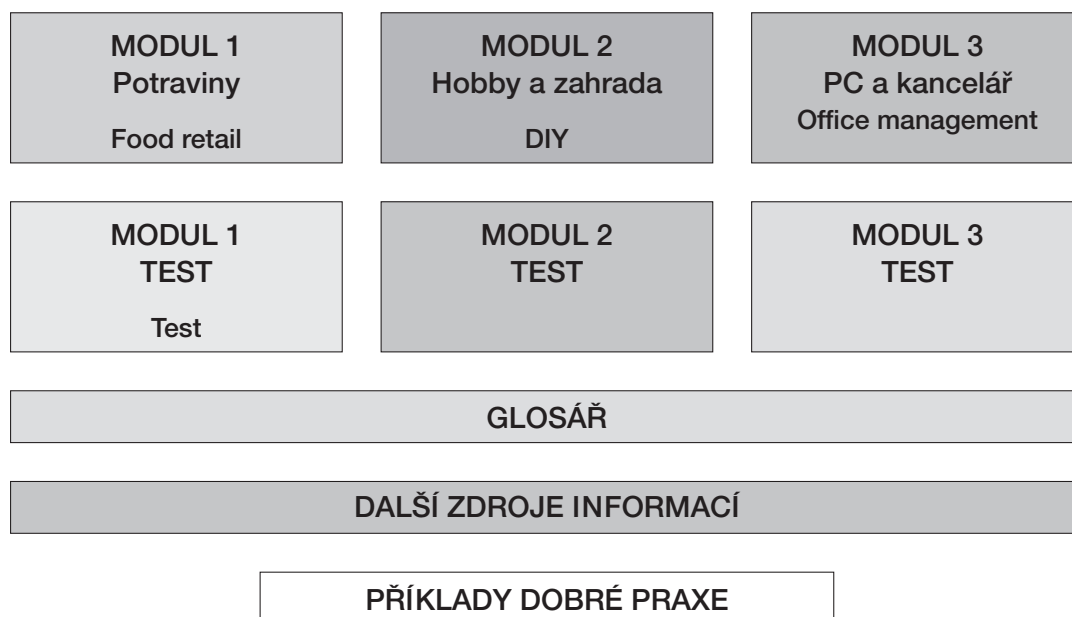
Prvním krokem při řešení záměrů projektu bylo vymezení specifických cílů pro tvorbu výukových modulů pro dané cílové skupiny. Současně s nimi byla diskutována volba metody a prostředků výuky, přičemž mezi partnery vznikla jednoznačná shoda na využití e-learningové platformy.

Pro skupinu zaměstnanců a studentů středního vzdělání byly vymezeny následující cíle pro přístup k tvorbě e-learningových modulů:

- Utvořit a rozvíjet znalosti o ekologických, ekonomických a sociálních aspektech udržitelného rozvoje a jeho aplikace v maloobchodních jednotkách;
- Zviditelnit problematiku trvale udržitelného rozvoje a promítnout ji do chování zaměstnanců;
- Nabídnout pracovníkům základní informace, prodejní argumenty a doporučení pro jednání se zákazníky při respektování přístupů udržitelného rozvoje.

Pro první cílovou skupinu byly vytvořeny tři moduly zaměřené sortimentně, jak uvádí níže uvedený obrázek č. 1. Uspořádání každé sortimentní skupiny vychází ze základní charakteristiky sortimentu a jeho specifik ve vztahu k udržitelnému rozvoji. Obsahuje dále doporučení pro spotřebitele a uživatele, znalostní test pro ověření stupně zvládnutí obsahu modulu, propojení na glosář, příklady dobré praxe a další zdroje informací. Glosář zahrnuje všechny základní pojmy v abecedním uspořádání a tvoří podpůrnou součást studijních materiálů. Je společný pro všechny výukové moduly.

Obr. č. 1: Struktura modulů pro první cílovou skupinu.

Zdroj: Vlastní šetření.

Vzhledem k odlišnému postavení a vyšším rozhodovacím kompetencím druhé cílové skupiny byly cíle pro e-learningové moduly pro management formulovány následně:

- Rozvíjet znalosti o ekologických, ekonomických a sociálních aspektech udržitelného rozvoje a jeho implementaci do rozhodování v maloobchodních jednotkách;
- Uvědomovat si význam a potřebu šetrného chování v oblasti hospodaření s odpady, energiemi, v rozhodování o dopravě a logistice, obalech, volbě sortimentu a v dalších obchodních aktivitách;

- Uplatňovat přístup sociálně odpovědné firmy;
- Používat principy udržitelného rozvoje jako součást každodenní manažerské činnosti a pravidelně vyhodnocovat jejich naplňování.

Uvedené cíle jsou řešeny ve dvou modulech zaměřených na řízení udržitelného rozvoje a řízení environmentálních přístupů. Základní struktura opět vychází z charakteristiky sledované oblasti, obsahuje test pro samohodnocení v uvedené oblasti sloužící k odhalení slabých míst, doporučení a propojení na glosář a další zdroje informací, zejména legislativní odkazy. Připojeny jsou shromážděné příklady dobré praxe.

Obr. č. 2: Struktura modulů pro druhou cílovou skupinu - management.

Zdroj: Vlastní šetření.

Po zpracování a testování studenty VŠTE byly uvedené moduly umístěny na e-learningovou platformu www.vstecb.cz/moodle a současně pro potřeby uživatelů a studentů vznikl metodický průvodce, který má pomoci každému při práci s moduly, při studiu a testování znalostí. Vzhledem k tomu, že projekt byl ukončen v říjnu letošního roku, vlastní využití ve výuce formou nepovinného předmětu i nabídka k využití partnerským firmám bude následovat v roce 2010.

ZÁVĚR

Postupné prosazování společenské odpovědnosti a implementace přístupů udržitelného rozvoje by se mělo stát podstatou fungování obchodní firmy. Příklady dobré praxe shromážděné během řešení projektu (Tuček - Opekarová - Mulač 2008: 98) dokládají, že také české firmy mění své chování a přístupy k prostředí, v němž podnikají a ke spotřebitelům, pro něhož podnikají. Rozvoj řešené koncepce má svá úskalí, zejména ignoraci udržitelného chování firem částí spotřebitelů. Další riziko rozvoje představuje také sou-

časná ekonomická krize, která nutí obchodní firmy ke snižování nákladů a cen, a především k orientaci na bezprostřední krátkodobé cíle. Proto lze považovat výstupy projektu za jednu z cest vedoucích k pochopení problematiky udržitelného hospodaření a sociální odpovědnosti, za prostředek růstu informovanosti, která je pro implementaci principů klíčová.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. *Strategie udržitelného rozvoje České republiky* (2005). [online]. [cit.2009-11-20] Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/koncepce-a-politiky/strategie-udrzitelneho-rozvoje-ceske/1000502/21089>.
2. TUČEK, J. - OPEKAROVÁ, L. - MULAČ, P. (2008): Trvale udržitelný rozvoj v maloobchodním podnikání. In: *Sborník příspěvků z konference Sto let spotřebního družstevnictví na jihu Čech*. České Budějovice: Jednota, s. 96-103.

ADDRESS & ©

Ing. Věra MULAČOVÁ, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
mulacova@mail.vstecb.cz

Ing. Ludmila OPEKAROVÁ, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
opekarova@mail.vstecb.cz

VELKÁ DEPRESE POHLEDEM SOUČASNOSTI - POUČENÍ Z HISTORIE

Big Depression in the View of the Present - Instructions from the History

Ludmila OPEKAROVÁ - Věra MULAČOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Současný světový ekonomický vývoj vede k reálným obavám z možnosti tak silného hospodářského propadu, jakým byla Velká deprese ve 30. letech. Teoretická platforma poskytuje široké spektrum názorů na příčiny, důsledky a obdobné vazby této krize vzhledem k současnosti. Analýza minulosti může být interpretací současného cyklického výkyvu v rámci globalizované tržní ekonomiky.

Klíčová slova: krize - cyklické výkyvy - Velká deprese - teoretická platforma

ABSTRACT: The contemporary world economic development is going to the real fear of the possible deep economic decline, a similar to the one which was the Great Depression in the 30s. The theoretic platform offers a wide spectrum of opinions on causes, consequences and similar connections to the present. The analysis of the past may be the interpretation of the present cyclic swing in the framework of the globalisation market economy.

Key words: crisis - cyclic swing - great depression - theoretic platform

ÚVOD

„*To, čemu jsme se naučili říkat hospodářská krize, je jiné pojmenování pro mravní bídu. Mravní bída je příčina, hospodářský úpadek je následek. Postavení, v němž se nyní nacházíme, nepotřebuje žádných geniálních obrátů a kombinací. Potřebujeme mravní stanoviska k lidem, k práci a veřejnému majetku.*“ (výrok Tomáše Bati z roku 1932). Letos v říjnu jsme si mohli připomenout 80. výročí události, která se negativně vepsala do historie světového hospodářství a v mnohém vedla ke změnám v ekonomickém myšlení. „Velká deprese“, považovaná za nejslavnější depresi moderní doby, začala ve čtvrtek 24. října 1929 v tzv. „černý čtvrtek“, kdy se začaly hroutit ceny akcií na newyorské burze a odtud se situace rozšířila do celé Evropy. V mezinárodním srovnání měla Velká deprese v českých zemích velmi těžký průběh, tehdejší Československo bylo označováno jako 3. nejpostiženější země světa (po USA a Německu), avšak velmi rychlý a hluboký pokles výkonnosti nastal až v roce 1931. Příčinou byla relativně malá otevřená ekonomika s velkým podílem exportních odvětví. Důsledkem tohoto výkyvu byl pokles průmyslové výroby na úroveň 60,2 % roku 1929, pokles národního důchodu o 15% oproti roku 1929. Počet nezaměstnaných dosáhl v roce 1933 - 738 tisíc oproti 42 tisícům v roce 1929 (V. Lacina 1995).

Zrovna tak, jako Velká hospodářská krize byla přirovnávána ke krizi po roce 1873, okolnosti současné světové hospodářské krize nesou velmi mnoho styč-

ných bodů z historicky označovaném obdobím tzv. Velké deprese (L. Taso v s k ý 2004).

Označení deprese jako rozsáhlého cyklického výkyvu se terminologicky nesetkávalo s ohlasem v novodobých ekonomických dějinách, a přestože USA postihlo od roku 1966 nejméně 15 úvěrových krizí, tak žádná z nich nebyla nazvána depresí. Nová ekonomie si spíše pohrávala s pojmem zpomalení. Podobnost současného období s Velkou hospodářskou krizí ve třicátých letech vytváří platformu konkrétních otázek. Co je příčinou opakujících se depresí? Jeví se makroekonomická tvorba modelů skutečně jako neúčinná? Je možné identifikovat kauzální jevy tohoto prostředí a pomohou dobové diskuse vytvořit ucelenější obraz o příčinách a důsledcích současného výkyvu? Lze poté odvodit alespoň teoretická východiska budoucího vývoje?

MATERIÁL A METODIKA - HISTORICKÝ EXKURS

Z hlediska správného pochopení základních myšlenkových východisek je nutné zastavit se u pojmů měnová a finanční krize. P. Dvořák (2008) uvádí, že měnové krize v čisté podobě (bez dluhových a bankovních problémů) jsou vzácné a z jeho pohledu je měnová krize pouze jeden z projevů celkové finanční krize, resp. hlubší krize finančního systému. Podle Dvořáka (2008) příčiny měnových krizí leží zpravidla v oblasti fiskální nerovnováhy. Obě deprese mají totiž výše zmiňované společné jmenovatele. Kolaps

newyorské burzy popsal Friedman (M. Sojka 2006) jako významný začátek světové hospodářské krize, tak jak byla interpretována keynesiánskými ekonomy. Již v polovině roku 1928 byl Federální rezervní systém znepokojen finančními spekulacemi a růstem cen akcií. Vedlo to ke zvyšování úrokových sazeb. V roce 1929 na jaře začal klesat produkt, což poté přerostlo v recesi. Obchodní bilance USA nebyla příznivá a podle Friedmana (M. Sojka 2006) byla správná reakce Newyorské federální banky nakupovat obligace, a tak doplňovat bankám rezervy a zvyšovat nabídku peněz. To umožnilo komerčním bankám tlumit šok poskytováním dodatečných úvěrů. Rada Federálního rezervního fondu tuto situaci nepodporuje a vyvíjí tlak na Newyorskou federální rezervní banku. Ta reaguje v roce 1930 politikou snižování peněz v oběhu. Na podzim roku 1930 krize vrcholí a důvěra bank je výrazně podlomena. Do roku 1933 zbankrotovalo více jak 11 tisíc amerických bank (z celkového počtu 25 tisíc). Zajímavostí je, že Federální rezervní systém nečinil nic a jen situaci přihlížel. Ani Rooseveltův vládní program tzv. New Deal, podle názoru Friedmana (M. Sojka 2006), neměl vliv na pro růstovou ekonomiku a naopak napomohl k prodloužení krize v letech 1937 a 1938, ale ještě předtím v roce 1935 dochází k oživení americké ekonomiky a ruší se zlatý standard. Dramatický růst vládních výdajů, jako prostředek k ozdravení ekonomiky, na projekty veřejných prací, zemědělské dotace a další podpůrné programy znamenaly v konečném důsledku prudký růst nejvyšší sazby daně z příjmu z 24 % v roce 1929 na 79 % v roce 1935. Co ovšem přetrvává, je stále velmi vysoká nezaměstnanost (v letech „New Dealu“ neklesla pod 14 %), která přivádí ekonomiku v předválečném období opět do recese. Paradoxně válečné hrozby vedou k oživení a poklesu nezaměstnanosti. (L. Tasovský 2004).

První přesvědčivý výklad mechanismu recese a příčin vzniku Velké deprese 30. let podal ve své knize *Obecné ekonomické teorie zaměstnanosti, úroku a peněz z roku 1936* - John Maynard Keynes. Keynes (R. Holman 2005) se soustředil na myšlenku nalézt důvody, proč nepůsobí ve vyspělé kapitalistické tržní ekonomice samoregulační tržní síly, které by spontánně vyvolaly oživení. Základ teoretické argumentace podle Keynese (R. Holman 2005) byla v nedostatečně efektivní poptávce spojené s nízkými podněty k investicím. Rozhodování o úsporách je podle Keynese (R. Holman 2005) závislé na příjmech domácností a úspory jsou rostoucí funkcí běžného důchodu. Peníze podle něho mají charakter zvláštního statku, který se za určitých okolností může ukázat jako nejlepší forma udržení bohatství. Protekcionistickou politiku v mezinárodním obchodě, negativní důsledky zlatého standardu považoval Keynes (R. Holman 2005) za další možné příčiny Velké deprese.

Na dílo J. M. Keynese reagovali později mnozí

ekonomové. Významným postkeynesiánským stoupencem byl Hyman Minsky, který se snažil o revizi některých Keynesových názorů. Jeho výklad deprese vycházel z vlastního pojetí endogenní teorie peněz, kdy poptávka po penězích není krátkodobě závislá na výši úrokových měr a peníze vstupují do ekonomiky pomocí úvěrů sloužících financování investiční aktivity firem. Byl přesvědčen, že kapitalistická tržní ekonomika je vnitřně nestabilní a dluhové financování investic a dalších aktiv je rozhodujícím a závažným atributem současné ekonomiky (J. Sojka 2006).

Teoriemi hospodářského cyklu se zabývaly také další školy. Například Stockholmská škola opustila pojem „vynucené úspory“ a zasloužila se o odlišení investic *ex post* a *ex ante*. Toto rozlišení se ukázalo být velmi užitečné a dodnes je využíváno v rámci moderní makroekonomické analýzy. Keynes a Robertson (J. Faltus et al. 1999) současně rozvíjeli podobnou analýzu. Klíč v potlačení hospodářských cyklů viděl Wicksell (R. Holman 2005) v udržování stabilní cenové hladiny centrální bankou. Cassel (R. Holman 2005) neviděl příčinu hospodářských cyklů v monetárních, nýbrž v reálných faktorech. Zvýšená vlna investic, vyvolaná reálnými faktory, posléze narazí na nedostatek úspor. Tehdy podle něho konjunktura přechází v depresi. Cassel (R. Holman 2005) neviděl možnost potlačení cyklů měnovou či jinou politikou. Wicksell a Cassel (L. Tasovský 2004) ve svých teoriích o hospodářských cyklech dále rozebírají vztah mezi agregátními investicemi a úsporami. Nejpravděpodobnější vysvětlení krize paradoxně nabídli ekonomové již na jejím počátku, ale jejich myšlenky byly naplněny až později. Vychází z tzv. Rakouské teorie hospodářského cyklu. Ta tvrdí, že nadměrná měnová expanze skutečně může krátkodobě povzbudit ekonomický růst, protože za prvé u podnikatelů vytváří iluzi, že ceny jejich produktů rostou, a za druhé snižuje úrokové sazby, které zlevňují investice. Podnikatelé pak více investují a spotřebitelé více spotřebovávají, což vyvolá období současného růstu spotřeby i investic. Na druhou stranu spotřebitelé kvůli nízkým úrokovým sazbám méně spoří, a tudíž neexistují zdroje pro udržení tempa ekonomického růstu. V určitém okamžiku nedostatek zdrojů způsobí vzestup úrokové míry, prudké ochabnutí investování, ekonomika se dostane do recese. Následně dojde k odstranění špatných investic. Ekonomická krize je v tomto ohledu léčebným procesem. Teorii reálného cyklu představuje Schumpeterova teorie. Autor neviděl příčiny cyklického vývoje hospodářství v peněžním oběhu, nýbrž v charakteru inovační činnosti právě inovace jsou podle Schumpetera zdrojem hospodářských cyklů, ale ne s plynulým charakterem, nýbrž ve formě nárazových vln, které podněcují další inovace multiplikuji. Schumpeter viděl v depresi ozdravný proces tzv. tvořivou destrukci (R. Holman 2006).

VÝSLEDKY A DISKUSE

Při rozboru příčin a následků současné finanční krize se musíme vrátit do Spojených států do doby o více než 40 let zpět, kdy se banky začaly úzce specializovat. Některé bankovní ústavy se stávaly téměř výhradně hypotečními či investičními. Banky tohoto typu fungují převážně s cennými papíry či hypotečními zástavními listy bez potřeby většího množství hotových peněz. Účetní hodnota těchto domů může být vysoká, ale je buď v nemovitostech jim zastavených, nebo akciích, které do nich vložili investoři. V případě potřeby hotových peněz jsou proto závislé na obchodních bankách, které jim poskytují krátkodobé úvěry. Heslo vlád USA ze sedmdesátých let minulého století „hypotéka pro každého“ vedlo k tomu, že se zmírnily podmínky pro jejich poskytování: Na úvěr na bydlení dosáhl téměř kdokoliv. Investiční banky za účelem vyššího zisku pro sebe i své klienty se pouštěly do riskantních obchodů. Podle Friedmana (M. Sojka 2005) by říjnový krach na newyorské burze v roce 1929 neměl tak závažné následky, kdyby nepřerostl v krizi v bankovním sektoru.

Podle Minského (1986) se současná ekonomika od předválečné liší v následujících ohledech:

- vznik většího deficitu státních rozpočtů v období recese v důsledku rozsáhlého vládního aparátu;
- prudký nárůst státního dluhu po recesi;
- Centrální banky do poslední chvíle plní úlohu půjčující instance, což brání zhroucení hodnoty kapitálových aktiv.

Přestože existuje názorová nejednotnost a nebylo dosaženo všeobecného konsensu ohledně příčin vzniku Velké deprese, lze na pozadí teoretického výčtu názorů klasiků ekonomie a na základě aktualizace sledovaného období, učinit jisté závěry, které mohou determinovat možné následující příčiny současné hospodářské krize. Oběma období předcházely vážné poruchy ve finančním a měnovém systému, které přerostly do globálních rozměrů. Dalšími možnými příčinami současné hospodářské krize je

- nesoulad mezi nabídkou a poptávkou;
- rozpor mezi volbou spotřeby zboží a poptávkou po penězích tzn. jít cestou racionalizace spotřeby či deflace;

Při nynějším poklesu inflace a zejména poklesu cen komodit hrozí, že nákupy budou spotřebitelé s očekáváním nižší ceny odkládat a tím budou ceny stlačovat ještě níže. Firmy budou reagovat na sníženou poptávku racionalizací výroby a propouštěním. To zas omezí poptávku na nové minimum. Důsledkem je deflační spirála - konkrétně stag-deflace, tj. kombinace recese s klesající cenovou hladinou.

- krize likvidity se vyvinula v krizi důvěry.

Možná řešení:

- protekcionismus (nacionalismus);
s postupným prohlubováním a šířením krize se hledají cesty k její léčbě formou návrhů na její řešení.

Richardova teorie komparativních výhod je v současné době ignorována politiky i voliči vidinou krátkodobých tučných zisků,

- zrychlení deflace;
- zkušenosti z krize v letech 1920-21
- intervencionismus;
- plánování;
- obnovení důvěry (i ve státní finance).

ZÁVĚR

„Máte pravdu, je třeba překonat krizi důvěry, technickými zásahy, finančními a úvěrovými ji však překonat nelze, důvěra je věc osobní a důvěru lze obnovit jen mravním hlediskem a osobním příkladem.“ (výrok Tomáše Bati z roku 1932)

Máme k dispozici vyčerpávající teoretické pochopení mechanismů, které krize vysvětlují. Přesto vznikající koncepce hospodářské politiky nezabraňují vzniku cyklických výkyvů a cíleně neodpovídají na otázky vzniku příčin, možných řešení jednoznačně. Současná hospodářská světová krize je často pojmově zaměňována za krizi morální, kde lze jednoznačně identifikovat jediný faktor - honbu za vysokým ziskem.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. DVOŘÁK, P. (2008): *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C.H. Beck. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
2. FALTUS J. - PRŮCHA, V. (1999): *Všeobecné hospodářské dějiny 19. a 20. století*. Praha: VŠE. 278 s. ISBN 80-7079-931-5.
3. HOLMAN, R. (2005): *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C.H. Beck. 540 s. ISBN 80-7179-380-9.
4. LACINA, V. (1995): *Hospodářství českých zemí 1918-1938*. In *Studie o technice v českých zemích 1918-1945 (V)*. Praha. ISBN 97-8808-5268-003.
5. MINSKY, H. (1986): *Stabilizing an Unstable Economy*. New Haven: Yale University, s. 20.
6. SOJKA, M. (2006): *Vybrané kapitoly z dějin ekonomických teorií*. Brno: MZLU. 435 s. ISBN 80-7157-935-1.
7. TASOVSKÝ, L. (2004): *Velká deprese v novodobých hospodářských dějinách*. /online/. 2004, cit. 16. 9. 2004. Dostupný na: <http://www.cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=487>.
8. VOCHOZKA, M. (2008a): *Správní úřady a měření jejich efektivnosti*. In *Sborník příspěvků z VIII. mezinárodní konference studentů doktorských studijních programů IMEA 2008*. Liberec: TU Liberec. ISBN 978-80-7372-335-4.
9. VOCHOZKA, M. (2008b): *Pojem efektivnosti v ekonomické literatuře*. *Littera Scripta*, roč. 1, č. 1. České Budějovice: VŠTE v Českých Budějovicích. ISSN 1802-503X.

ADDRESS & ©

Ing. Ludmila OPEKAROVÁ, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
opekarova@mail.vstecb.cz

Ing. Věra MULAČOVÁ, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
mulacova@mail.vstecb.cz

IMPLEMENTACE POPTÁVKOVÝCH PRVKŮ DO SYSTÉMU POSKYTOVÁNÍ MUNICIPALNÍCH SLUŽEB

Implementation of Demand Elements in the System of Municipal Service Delivering

Pavel ROUSEK

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: V příspěvku jsou popsány základní přístupy a koncepty v oblasti poskytování veřejných služeb na municipální úrovni. Rámcově jsou zde analyzovány výchozí podmínky v rámci soudobého nabídkového přístupu, který je v současnosti převažujícím systémem při poskytování veřejných služeb českými obcemi. Klíčová část článku je věnována alternativě v podobě poptávkového přístupu, jenž obsahuje pevně zabudované prvky umožňující obyvatelům ovlivňovat rozsah, úroveň a kvalitu poskytovaných veřejných služeb. V příspěvku je předkládán vzorový návrh poptávkového přístupu, který respektuje elementární zásady pro poptávkový přístup a umožňuje obcím ze všech velikostních kategorií jej implementovat. Vzorový poptávkový systém je rozčleněn na několik etap, z nichž se každá skládá z dílčích kroků.

Klíčová slova: veřejné služby - poptávkový přístup - municipality

ABSTRACT: The paper describes basic approaches and concepts of public service delivering at the municipal level. There are generally analyzed basic conditions of supply approach in this paper. This approach is a prevailing current system of public service delivering in the Czech Republic. The key part of the article is devoted to the alternative in the form of a demand approach. This approach enables inhabitants to influence the quantity and quality of public services. There is presented a draft model of demand approach in the paper. This sample model respects the fundamental principles of demand approach and it allows all municipalities to implement it. The draft demand system is divided into several stages. Each stage consists of several sub-steps.

Key words: public services - demand approach - municipalities

ÚVOD

Příspěvek přináší návrh na implementaci poptávkových prvků do systému poskytování veřejných služeb na úrovni obcí. Podkladem pro tento návrh je přístup českých municipalit k zabezpečování veřejných služeb. Současný stav zabezpečování veřejných služeb je znám jako tzv. nabízetelský model, tuto terminologii používá např. F. Ochrana (2007), nebo jako tzv. nabídkový přístup, což je termín užívaný v rámci tohoto příspěvku. Nabídkový přístup odráží zejména preference nabídkové strany, v případě zabezpečování municipálních služeb to znamená preference obecních zastupitelů, radních a úředníků.

V případě soukromých statků se rovnovážné množství a rovnovážná cena utváří na trhu, což znamená, že vliv na obě zmiňované veličiny má strana nabídky i strana poptávky. U veřejných statků a veřejných služeb rozhoduje o množství, kvalitě, ceně a dalších parametrech pouze strana nabídky. Tento problém by se měl alespoň částečně vyřešit aplikací poptávkového přístupu.

Na rozdíl od zmíněného nabídkového přístupu, poptávkový přístup zahrnuje prvky, které napomáhají zjištění poptávky po dané službě. Rozhodnutí o kvantitě, kvalitě, ceně a dalších parametrech poskytované veřejné služby je stále v kompetenci obecních úředníků. Úřad je nadále jediným kompetentním orgánem, který může rozhodnutí učinit, má k němu patřičná oprávnění a také za něj nese odpovědnost. Pro toto rozhodnutí má však podklady ve formě požadavků a přání občanů, kteří mají tímto způsobem možnost působit na orgány provádějící rozhodnutí.

V dosavadní literatuře je poptávkovému systému věnována pozornost pouze okrajově. Tento článek vznikl proto, aby přednesl návrhy na změnu současného systému a přiblížil dosavadní praxi k poptávkovému přístupu.

MATERIÁL, METODIKA A CÍL

V posledních letech proběhla v České republice řada výzkumů, které se zabývají fungováním veřejné správy. Od roku 2005 pracuje tým pod vedením prof.

PhDr. Františka Ochraný, DrSc., jehož členem je také autor tohoto příspěvku, na zkoumání efektivity zabezpečování veřejných služeb. Přitom za efektivnost považuje Vochozka (2008a) „stav, kdy jsou v určitém ekonomickém zdroje rozmístěny optimálním způsobem“. V rámci prací se uskutečnilo několik výzkumů zaměřených na problematiku veřejných služeb.

První výzkum byl realizován v roce 2006 a obsáhle zkoumal současný stav při zajišťování svozu komunálního odpadu, pohřebnictví, péče o podobu obce, údržby místních komunikací, zabezpečování veřejného osvětlení a čištění odpadních vod. V rámci výzkumu byly elektronicky či klasickou poštou osloveny všechny municipality České republiky, z nichž odpovědělo 900 obcí všech velikostních kategorií. Výzkum byl proveden dle metodiky popsané v publikaci P. Rouska (2007).

Druhý výzkum se uskutečnil mezi vybranými statutárními městy⁸ v roce 2007. Výzkumný tým má pro vyhodnocení k dispozici 13 vyplněných dotazníků z celkového počtu 17 oslovených statutárních měst. Metodika je uvedena v publikaci autorů P. Rouska a M. Fantové Šumpíkové (2008).

Mezinárodní výzkum zaměřený zejména na kvalitu veřejných služeb proběhl v letech 2008 a 2009 souběžně v České republice, na Slovensku a v Estonu. Jako forma sběru dat byl zvolen webový dotazník, na který odpovědělo 535 českých municipalit. Metodiku popisuje M. Fantová Šumpíková - P. Rousek (2009).

Výstupy všech uvedených výzkumů posloužily jako podklad pro analýzu současného stavu poskytování veřejných služeb a zejména jako východisko pro tvorbu poptávkového přístupu k zabezpečování veřejných služeb.

Za odborný cíl tohoto příspěvku lze tedy považovat vytvoření vzorového postupu aplikace poptávkového přístupu při zajišťování veřejných služeb. Jako základní východisko pro tvorbu poptávkového modelu posloužily zjištěné problémy a klíčové nedostatky vyskytující se v řadě českých municipalit.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Současný model veřejné správy zkoumají například autoři L. Skořepa - J. Dušek (2005), M. Vochozka - J. Krejsová - P. Bednářová (2008) či M. Vochozka (2008b). Z výzkumu L. Skořepy - J. Duška (2005) plyne, že „současný model veřejné správy považuje většina představitelů měst a obcí jako model principiálně správný, nutné jsou ale významné změny (44 % celkem). 33 % představitelů měst a obcí chce vytvořit nový model, protože současný model považuje za faktor brzdící hospodářský a občanský

rozvoj. Všechny obce a města se tedy ve své podstatě shodují na tom, že nějaké změny jsou nutné“.

V systému poskytování veřejných služeb a veřejných statků (blíže Vochozka 2008c) lze dojít k obdobným závěrům. Změnou v této oblasti by mohla být například navrhovaná implementace poptávkových prvků. Přičemž Vochozka (2008c) píše, že „při posuzování efektivity poskytování veřejných statků musíme považovat za veřejné služby rovněž meritní a klubové statky.“

Využití navrhovaného postupu nelze považovat za univerzální, vždy je potřeba přihlídnout ke specifickým podmínkám konkrétní municipality, která by se rozhodla uvést tento poptávkový přístup do praxe. Navrhovaný poptávkový přístup vychází ze stavu, který byl zjištěn několika rozsáhlými výzkumy mezi municipalitami na území České republiky. Vzorový poptávkový přístup je rozdělen do několika etap, které na sebe bezprostředně navazují či se jejich realizace vzájemně prolíná.

POČÁTEČNÍ ETAPA

Za první krok lze považovat samotné rozhodnutí o implementaci prvků poptávkového přístupu. Klíčovým předpokladem je tedy snaha municipality jako samosprávného subjektu o změnu stávajícího stavu, o přeměnu nabídkového přístupu na přístup obsahující poptávkové prvky.

Druhým krokem je předběžná kalkulace nákladů a vytvoření rámcového rozpočtu. Obec si musí v této fázi ujasnit, do jaké hloubky chce implementovat poptávkové prvky a jaký objem finančních prostředků chce na tuto přeměnu vyčlenit.

Třetím krokem v rámci počáteční etapy musí být výběr osoby odpovědné za tvorbu a implementaci poptávkového přístupu v podmínkách konkrétní obce, případně ustanovení celého expertního týmu včetně určení hierarchie v rámci týmu.

PŘÍPRAVNÁ ETAPA

Ve čtvrtém kroku se expertní tým věnuje studiu odborné literatury zaměřené zejména na problematiku veřejných služeb a problematiku sociologických výzkumů. Za předpokladu, že všichni členové týmu mají zkušenost s výzkumy v oblasti veřejných služeb, lze tento krok vynechat.

Pátým krokem je zjištění současného stavu v oblasti veřejných služeb ve specifických podmínkách zkoumané oblasti. K tomuto je vhodné využít zejména metodu pozorování, prostudování v minulosti došlých stížností od občanů či pasivní sběr dat ve formě minulých a aktuálních připomínek občanů.

V šestém kroku je potřeba formulovat hypotézy. Formulace probíhá na základě konkrétního defino-

⁸ Byl použit seznam statutárních měst platný před 1. lednem 2003 - Brno, České Budějovice, Havířov, Hradec Králové, Jihlava, Karlovy Vary, Kladno, Liberec, Most, Olomouc, Opava, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Ústí nad Labem, Zlín a hlavní město Praha. Důvodem pro toto rozhodnutí byla potřeba oslovení statutárních měst s minimálně pětiletou zkušeností s fungováním magistrátu.

vaného problému, který vzešel z realizace předchozího kroku.

Vymezení okruhu dotazovaných osob a regionu pro toto dotazování je *sedmým krokem* implementace poptávkového přístupu. Vymezení probíhá v závislosti na druhu informací, které je potřeba získat. Tímto je záměrně vybrán sledovaný prostor, respondenti v rámci tohoto prostoru mohou být osloveni všichni, nebo se pro zmenšení jejich počtu použije náhodného výběru. Zmenšením počtu respondentů se sníží náklady na průzkum, výsledky však nemusí dosahovat takové úrovně přesnosti.

V *osmém kroku* se provede rozhodnutí o způsobu provedení sběru informací, volba adekvátních metod a technik, které se budou využívat. Nejvhodnější se v tomto kontextu jeví provádění řízených rozhovorů. Dále je možné v určitých případech využít i jiné techniky jako např. otevřený rozhovor, skrytý rozhovor, dotazníkové šetření či pozorování.

V rámci *devátého kroku* je potřeba připravit a formulovat otázky. Obsah otázek se musí vázat k cílům rozhovoru a jejich forma musí být pro respondenty srozumitelná. Současně s formulací otázek je vhodné si připravit odpovědní arch.

TERÉNNÍ ŠETŘENÍ

Vedení řízených rozhovorů či provedení jiné z výše uvedených výzkumných technik je klíčovým *desátým krokem*. Otázky musí být kladeny neutrálně, jednoznačně, jasně, v předem stanoveném pořadí. Je možné využít doplňujících otázek. Respondent musí mít dostatek času pro svobodnou odpověď, která bude autenticky a nezkresleně zaznamenána.

Za *jedenáctý krok* lze považovat zaznamenávání odpovědí respondentů, které probíhá souběžně s vedením rozhovorů. Takovými záznam průběhu řízených rozhovorů je potřeba provádět pouze se souhlasem respondentů. Nejvhodnější je zaznamenávat celý rozhovor pomocí audiovizuálních záznamových zařízení, jakými jsou např. diktafon či videokamera.

STATISTICKÉ ZPRACOVÁNÍ

Dvanáctým krokem je kontrola a vyřazení neúplných či jinak nepoužitelných zdrojů informací. Neúplné a nepoužitelné dotazníky je potřeba vyřadit, aby nezkreslovaly výsledky průzkumu.

Na výše uvedené navazuje *třináctý krok*, kterým je statistické vyhodnocení výsledků. Toto vyhodnocení představuje třídění odpovědí v relativních četnostech, zpracování kontingenčních tabulek, výpočet koeficientů pro testování hypotéz, stanovení hladiny významnosti apod. Výstupem statistického vyhodnocení jsou kvantitativní a kvalitativní parametry veřejných služeb, které byly zjištěny zejména kauzální analýzou z dat získaných v průběhu terénního šetření.

ZPRACOVÁNÍ A IMPLEMENTACE OPATŘENÍ

Na základě získaných údajů se zpracuje hodnotící výzkumná zpráva, která je *čtrnáctým krokem* imple-

mentace poptávkového přístupu. Hodnotící zpráva obsahuje zejména návrhy na řešení problematických oblastí. Dalším obsahem této zprávy je charakteristika zkoumaného vzorku, interpretace jednotlivých bloků otázek testujících dané hypotézy, shrnutí záměrů a již výše zmiňované návrhy a doporučení, které by měly zlepšit stávající situaci.

V *patnáctém kroku* se zpracovaná hodnotící zpráva předloží k projednání zastupitelstvu obce, které k ní zaujme stanovisko a přijme příslušná opatření.

Expertní tým případně jiný obecní orgán v *šestnáctém kroku* dohlíží na korektní implementaci schválených opatření. Toto je klíčovým krokem, bez kterého by veškeré předchozí aktivity nevedly k požadovaným výsledkům.

ZPĚTNÁ VAZBA

V rámci *sedmnáctého kroku* probíhá sběr dat pro zpětnou vazbu. Toto druhotné shromažďování dat je možné stejně jako primární sběr provést různými způsoby. Jako vhodné se tentokrát nabízí zejména dotazníkové šetření či rozhovor s obyvateli doplněný o pozorování změn v nákladových položkách a změn v rámci došlých stížností.

Osmnáctým krokem je provedení korekcí v původním znění hodnotící zprávy. Do nové verze se zapracují změny vyvozené z výsledků šetření v rámci zpětné vazby.

V *devatenáctém kroku* je potřeba projednat upravenou hodnotící zprávu v zastupitelstvu obce. Zastupitelstvo opětovně zaujme stanovisko a přijme potřebná opatření.

Posledním, *dvacátým krokem* je dohled na implementaci nově schválených opatření ze strany expertního týmu či jiného orgánu obce.

Navrhovaný vzorový poptávkový model je spojen s možnými úskalími. Za takovéto překážky je potřeba považovat eventuální neochotu úředníků spojenou s odevzdáním části svých kompetencí do rukou občanů, přičemž odpovědnost by nadále zůstávala na byrokratickém aparátu.

Dále je potřeba uvažovat náklady spjaté s implementací poptávkových prvků. Zejména se jedná o náklady personální, které vznikou při najímání expertního týmu. S personálními náklady jsou nerozlučně propojené náklady materiální vznikající při vybavování týmu potřebným vybavením od drobných kancelářských potřeb až případně po výpočetní techniku.

ZÁVĚR

Príspevek přinesl návrh na implementaci poptávkových prvků do systému poskytování veřejných služeb na úrovni obcí. Je potřeba si uvědomit, že pro implementaci poptávkových prvků je potřeba vynaložit vstupní investici. Takto vynaložená finanční částka se ale odrazí ve snížených nákladech na zabezpečování dané veřejné služby nebo se projeví v efektivnějším využívání vynaložených prostředků, v souladu s požadavky občanů.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. FANTOVÁ ŠUMPÍKOVÁ, M. - ROUSEK, P. (2009): Přístupy ke kvalitě služeb v obcích v ČR. In *Bílá místa a černé díry reforem ve veřejném sektoru* [CD]. Brno: Masarykova Univerzita, 2009. 13 stran.
2. OCHRANA, F. (2007): *Veřejné služby - jejich poskytování, zadávání a hodnocení*. Vydání 1. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-31-6.
3. ROUSEK, P. (2007): Zajišťování veřejných služeb v ČR - Zkušenosti ze sběru primárních dat a analýzy. In *Ekonomická telia a prax - dnes a zajtra II* [CD]. 1. vydání. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2007. ISBN 978-80-8883-407-4. 9 stran.
4. ROUSEK, P. - FANTOVÁ ŠUMPÍKOVÁ, M. (2008): Jsou statutární města specifická v zabezpečování služeb? In *Teoretické a praktické aspekty veřejných financí* [CD]. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2008. 14 stran.
5. SKOŘEPA, L. - DUŠEK, J. (2005): Vnímání veřejné správy jejími představiteli a občany. *Auspicia*, 2005, ročník II., číslo 2, str. 57-61. ISSN 1214 - 4967.
6. VOCHOZKA, M. (2008a): Pojem efektivnosti v ekonomické literatuře. *Littera Scripta*, 2008, ročník I., číslo 1, str. 103-113. ISSN 1802-503X.
7. VOCHOZKA, M. (2008b): *Správní úřady a měření jejich efektivnosti*. In Sborník příspěvků z VIII. mezinárodní konference studentů doktorských studijních programů IMEA 2008. Liberec: TU Liberec, 2008. 6 s. ISBN 978-80-7372-335-4.
8. VOCHOZKA, M. (2008c): *Měření efektivnosti správních úřadů*. České Budějovice: Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, 2008. 158 s. *Ekonomie a finance*. ISBN 978-80-87278-02-4.
9. VOCHOZKA, M. - KREJSOVÁ, J. - BEDNÁŘOVÁ, P. (2008): *Organizace veřejné správy v České republice I*. [s.l.]: [s.n.], 2008. 110 s. ISBN 978-8087287-00-0.
10. Zákon č. 128/2000 Sb., *o obcích (obecní zřízení)*, ve znění pozdějších změn a doplňků.
11. Zákon č. 101/2000 Sb., *o ochraně osobních údajů*, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Tento článek vznikl s podporou grantu IGA VŠE, název projektu: Optimalizace poskytování veřejných služeb a zkoumání dopadů na veřejné výdaje.

ADDRESS & ©

Ing. Pavel ROUSEK
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
rousek@mail.vstecb.cz

PREFERENCE POTRAVIN DOMÁCÍ PROVENIENCE

Preference of Domestic Food Products

Ladislav SKOŘEPA - Jiří DUŠEK

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Autoři příspěvku uvádějí výsledky marketingového šetření vztahujícího se k propagaci českých výrobků na trhu potravin a znalosti regionální značky. Šance domácích potravinářských výrobků u respondentů z hlediska vztahu kvalita - cena potravin a ochoty kupovat potraviny domácí provenience. Významná část spotřebitelů upřednostňuje domácí potraviny, zajímá se o jejich složení a vliv na jejich zdraví. Bezpečnost, kvalita potravin a podpora domácích producentů se stávají významnými faktory při rozhodování spotřebitele. Příspěvek shrnuje výsledky dotazníkových šetření v letech 2006 - 2008, zabývajících se preferencemi spotřebitelů na trhu potravin, ochranou tuzemského trhu se zemědělskými a potravinářskými výrobky a propagací těchto výrobků na trhu.

Klíčová slova: regionální značka - preference českých potravin

ABSTRACT: Authors of this contribution present results of a marketing investigation relating to Czech products' promotion at the groceries market and the regional brand knowledge. It concerned the chance of home alimentary products with the respondents and the willingness of buying food products of home provenance. A significant number of consumers prefers local-made food; they are interested in the ingredients and health impacts. Safety, quality and support of domestic producers become substantial factors influencing consumers' decisions. This work summarizes the questionnaire surveys that took place from 2006 to 2008 and dealt with consumers' preferences at the food market, the protection of the domestic market in farming and food goods as well as means of promoting these products at the market.

Key words: regional brand - Czech food products preference

ÚVOD

Klasici marketingové komunikace zdůrazňují podobu i nástroje vytváření preferencí konkrétního výrobku ve vztahu k zákazníkovi. Přípravenost zákazníka začíná racionální fází znalosti výrobku, pokračuje emocionální fází tvorby oblíbenosti či preference a končí vědomým rozhodnutím o koupi tohoto výrobku. České produkty jsou velkou většinou obyvatel preferovány především u piva a vína, některých dalších potravin a dále u nealkoholických nápojů. Mírně jsou preferovány i u domácích potřeb a nářadí. Zahraniční produkty jsou výrazně preferovány jen u spotřební elektroniky, na druhém místě je parfumerie a kosmetika. U oděvů a drogistiky je nejčastější odpověď „jak kdy“, což znamená volbu podle potřeb a situace. V posledních letech nedošlo k žádným zásadním změnám kromě toho, že mírně roste podíl odpovědi „nevím, nerozlišuji“. Zajímavé jsou důvody preferencí českých produktů, především ve srovnání s minulým obdobím. Základními důvody, proč lidé preferují české produkty, jsou zvyk a jejich kvalita, která je srovnatelná se zahraničními. Celkově jsou uváděny tyto důvody:

- 96% - zvyk;
- 91% - nejsou o nic horší než cizí;
- 86% - podporují tím české výrobce;
- 77% - jsou kvalitnější;
- 73% - jsou levnější.

Změny s předchozím šetřením jsou znatelné. Mírně vzrostla motivace daná kvalitou produktů, přesvědčením, že nejsou horší než cizí a silnější je i ochota podporovat české výrobce. Poklesl motiv cenové výhodnosti. Porovnáme-li to se změnou týkající se značkových výrobků, je jasné, že neplatí beze zbytku implikace české = neznačkové. Takové chápání je mírně slabší než v předchozích šetřeních. Připomeneme-li si údaje z počátku 90. let, kdy byla preference českých výrobků minimální a pokud byla, byla dána cenou, vidíme, že vyrovnání českých a zahraničních výrobků ve vědomí spotřebitele proběhlo již před rokem 1997. Na konci století se na této věci již příliš nezměnilo a lze říci, že renomé a důvěra v „Czech made“ se nadále zvedá [1].

Mezi důvody preference garantované domácí značky potravin lze zařadit řadu významných argu-

mentů, mezi které patří např. změna preferencí spotřebitelů. Nedostatek času neumožňuje spotřebitelům získávat dostatečné poznatky a argumenty k vytváření subjektivního pocitu důvěry v nabízené produkty. Vznik produktů je prostorově i časově vzdálen a neumožňuje osobní kontrolu. Globální pojetí výroby a distribuce přispívají ke snižování ochoty důvěřovat deklarovaným vlastnostem produktů. Neustále se opakující ohrožování bezpečnosti potravin zvířecími nákazami přenosnými na člověka, zhoršující se kvalita životního prostředí, genetické zásahy do biologických procesů při vzniku potravin a další změny základních paradigmat během produkce výrazně spolupůsobí na snižování důvěryhodnosti potravin. Formuje se nový spotřebitelský postoj. Spotřebitelé chtějí být aktivními partnery s dostatkem korektních informací o produktu, který vyjadřuje jejich životní styl [2].

METODIKA A CÍL

V letech 2006 a 2008 realizovala skupina vysokých škol (Česká zemědělská univerzita v Praze, Západočeská univerzita v Plzni, Vysoká škola polytechnická v Jihlavě, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Stredoeurópska vysoká škola v Skalici, Polnohospodárska Univerzita v Nitře a VŠERS České Budějovice) dotazníkovou šetření. Dotazníkové šetření navazovalo na obdobné výzkumy z minulých let. Data byla analyzována pomocí programů Excel a Statistika a při sledování statistických závislostí byl použit hlavně Chí - kvadrát test. Cílem šetření bylo získat data o spotřebitelském chování ve vztahu k domácím potravinám. Zjistit u respondentů významná kritéria při volbě potravin a jejich znalost regionálních značek potravin.

VÝSLEDKY A DISKUSE

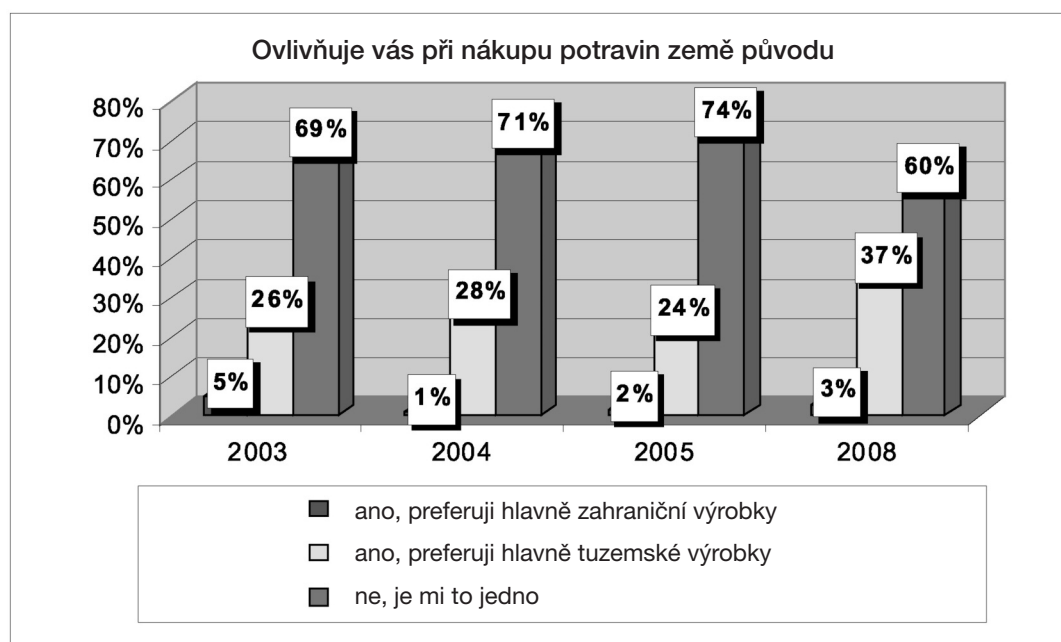
Chování spotřebitele na trhu potravin má své zákonitosti a vývoj. Vztah k výrobkům domácí provenience zaznamenal od roku 1991 výrazný posun. V tomto roce preferovalo zahraniční potraviny z hlediska všeobecné kvality 44,1 % a potraviny domácí provenience jen 5 % spotřebitelů [3].

Před vstupem do EU v roce 2003 preferovalo domácí potraviny již 26 % respondentů, zatímco zahraniční výrobky pouze 5 %. Z výsledků za období 2003 až 2008 lze vysledovat několik skutečností. Preference českých potravin stagnuje na úrovni kolem 25% do roku 2006 v roce 2008 výrazně roste na úroveň 37 %. Preference zahraničních potravin osciluje od 1-5 %. Pro české producenty je však důležitý počet lidí, kteří nerozlišují při nákupu mezi českým a zahraničním zbožím. V roce 2003 nerozlišovalo mezi zemí původu 69 % respondentů, v roce 2008 je to 60 %.

Tento stav je výsledkem snahy tuzemských producentů potravin a ministerstva zemědělství o propagaci a následnou vyšší spotřebu domácích potravin. V letech 2003-2006 tomu přispěla i propagace značky KLASA jako důvěryhodné značky objektivně garantující domácí kvalitu. Tento přesun preferencí navíc pro plnění ještě nepřímo podporuje i ohrožení kvality potravin světovými zvířecími nákazami, jako je například ptačí chřipka či BSE [4].

Význam značek na počátku tohoto století roste. Cílem je učinit značku žádanější a hodnotnější z hlediska spotřebitele a vytvořit mezi spotřebitelem a značkou osobní vztah [5]. Při tvorbě značky je nutné respektovat historický a kulturní vývoj. Je zřejmé, že postoje ke značce se mění i ve vztahu ke globalizačním jevům [6].

Graf č. 1: Ovlivňování respondentů proveniencí potravin.

Zdroj: Marketingové výzkumy autora.

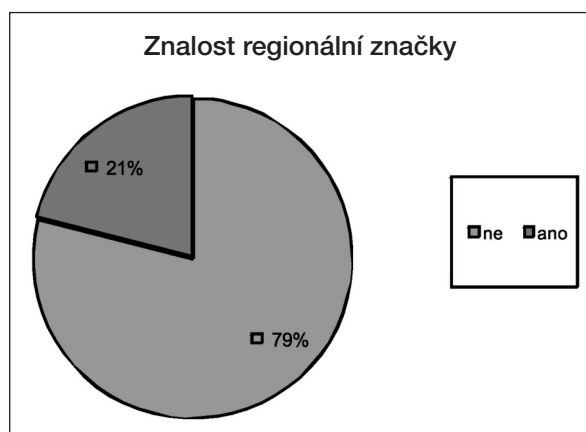
Jak toto označení vnímají spotřebitelé regionu, kde tento název vznikl, bylo předmětem výzkumu. Role značky je u piva významná. Jedná se o výrobek homogenní a právě značka rozhoduje o jeho uplatnění na trhu včetně tvorby ceny. Spotřební značky získávají nové postavení na trhu, vyjadřují specifické životní styly a spotřební vzorce a jsou úzce vázané na homogenní segmenty [7].

Výzkum spotřebitelského chování v roce 2008 byl významněji zaměřen na znalost regionálních značek potravin a pořadí preferencí spotřebitelů při koupi potravin. Znalost regionálních značek odpovídá marketingovému úsilí, které účastníci regio-

nálního trhu této komunikaci věnují. Na příkladu zavádění značky KLASA je patrné, že tento proces je dlouhodobý a vyžaduje značné prostředky a trvalé činnosti. Jen pětina respondentů je schopna vybavit si určitou regionální značku. Ve spektru vyjmenovaných značek převládají spíše značky největších regionálních výrobců (např. Madeta) než skutečné regionální značky.

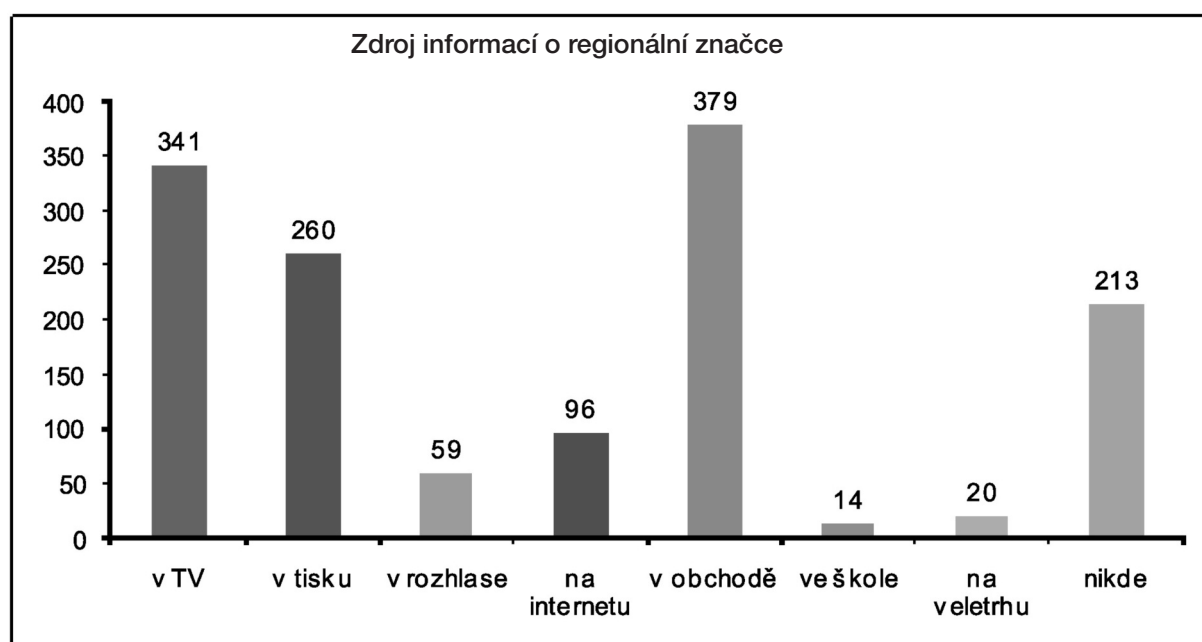
Při volbě strategie podpory regionálních výrobků by mělo být snahou skupin podniků shodnout se na jedné regionální značce a tu společně podporovat. Příkladem z Jihočeského kraje může být regionální značka „Chutná hezky. Jihočesky“, která vznikla jako aktivita Agrární komory a Jihočeského kraje a v současné době by se tato značka měla stát značkou kvality významné části potravinářských výrobků na jihu Čech. O regionálních značkách se spotřebitelé dozvídají nejčastěji v místě nákupu a tisku. Informace z TV se vážou na velké regionální výrobce, kteří si tuto reklamu mohou dovolit. O regionálních značkách se spotřebitelé dozvídají nejčastěji v místě nákupu a tisku. Propagace v TV je pro většinu regionálních výrobců finančně nedostupná. Upozornit spotřebitele na kvalitní domácí výrobky, podpořit národní hrdost i domácí producenty, je v souladu s politikou i v jiných státech EU. Regionální výrobci potravin, hledají i podporu u vedení kraje a dalších institucích, které jim v této snaze mohou pomoci. Velkou šancí pro malé a střední podniky je možnost na své aktivity v oblasti inovace výrobků, získání moderních technologií i a propagace získat prostředky z dotací Evropské unie.

Graf č. 2: Znalost regionální značky potravin.

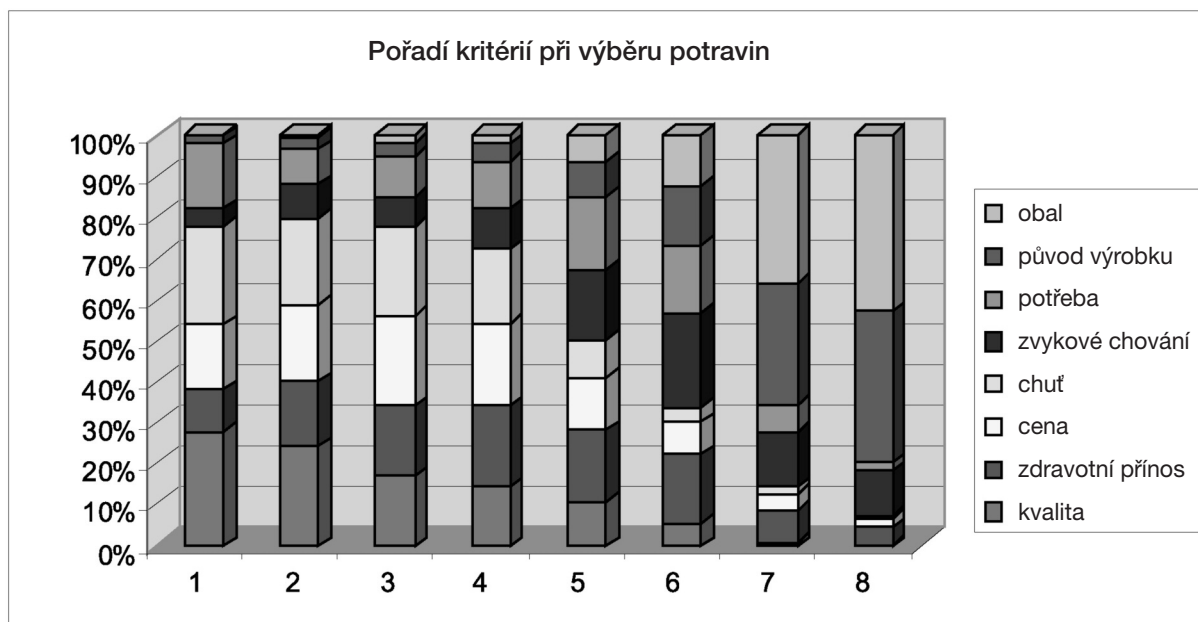
Zdroj: Marketingové výzkumy autora.

Graf č. 3: Zdroj informací o regionální značce.

Zdroj: Marketingové výzkumy autora.

Graf č. 4: Pořadí kritérií při výběru potravin.

Zdroj: Marketingové výzkumy autora.

Graf č. 4 znázorňuje procentické zastoupení preferencí spotřebitelů u nabídnutých kritérií výběru potravin. Při porovnání kritérií u potravin je upřednostňována kvalita a chuť potravin. Zdravotní přínos a cena potravin jsou dalšími významnými faktory, které spotřebitelé potravin vnímají jako významné. Respondenti v celkovém hodnocení vážnost nepřikládají obalu a původu výrobku.

ZÁVĚR

V podmínkách tržního hospodářství nelze spoléhat jen na mechanismy, které jsou založeny na tradičních kulturních hodnotách. Spotřebitel požaduje výrobky, které zná a základem úspěšnosti na trhu je profesionální komunikace. Bez efektivního sdělení, zaměřeného na cílovou skupinu, není možné na současném trhu pracovat. Celý postup zavádění značky a naplnění jejího poslání je proces, který má svá přesná pravidla. Na základě výsledků výzkumů lze konstatovat, že v současné době počet lidí, kteří sledují problematiku potravinářských výrobků a jejich kvality rok od roku roste.

Regionální výrobci i produkty prezentované silnými regionálními značkami budou vyžadovat masivní investici do komunikace se spotřebiteli. Komunikace se spotřebiteli distribučních řetězců, i regionálního významu, má svou frekvenci, médium i stimuly a směřuje k tomu, aby spotřebitel přišel a nakoupil jejich zboží. Poslední roky se stabilizoval pozitivní postoj spotřebitelů k domácím potravinám. Současné trendy ve vývoji spotřebitelského chování vedoucí k autentičnosti, informovanosti a aktivitě vytvářejí příznivý rámec pro účinné působení a vliv domácí značky potravin. Na základě vybraných preferencí spotře-

bitelů lze konstatovat, že nejsou vytvořeny z tohoto aspektu pozitivní podmínky pro podporu regionální značky kvalitních potravin. Rychlá a účinná komunikace by tuto situaci výrazně zlepšila ve prospěch podniků. Změna by měla nastat i na straně spotřebitelů, kteří by měli podpořit domácí potraviny a zachovat šance významné a tradiční součásti regionální produkce.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR: Bezpečnost potravin pohledem spotřebitele - Závěrečná zpráva pro Ministerstvo zemědělství České Republiky, 1995. [cit. 2006-05-6] Dostupné z WWW: < <http://www.mze.cz> >.
2. SKOŘEPA, L. (2004): Významné faktory spotřebitelského chování na regionálním trhu potravin. *Auspicia vědecký časopis VŠERS o.p.s.* České Budějovice. České Budějovice, s.23-26, ISSN 1214-4967.
3. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (1995, 1996): Statistika rodinných účtů. Praha: ČSÚ. [cit. 2006-08-19]. Dostupné z WWW: < www.czso.cz >.
4. SKOŘEPA, L. - HES, A. (2005): Vnímání značky KLASA na spotřebitelském trhu potravin. *Acta universitatis Bohemiae meridionales: vědecký časopis pro ekonomiku, řízení a obchod.* České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, s. 45-50. ISSN 1212-3285.
5. TOMEK, R. (2001): Češi a značka. *Marketing komunikace.* Praha MK ČR E 11218, roč. XII., č. 4, s. 8-11, ISSN 1211-5622.

6. VYSEKALOVÁ, J. (2003): Postoje české veřejnosti ke značce. *Marketing komunikace*. Praha MK ČR E 11218, roč. XIV., č. 2, s. 10-13, ISSN 1211-5622.
7. PŘIBOVÁ, M. - TESAR, G. et al.: Strategické řízení značky. Praha: Professional Publishing. ISBN 80-86419-38-X.

ADDRESS & ©

doc. Ing. Ladislav SKOŘEPA, Ph.D.
Katedra krajinného managementu
Zemědělská fakulta
Jihočeská univerzita
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
ladislav.skorepa@gmail.com

Ing. Jiří DUŠEK
Katedra managementu a marketingu služeb
Vysoká škola evropských
a regionálních studií, o.p.s.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
dusek@vsers.cz

PROJEKCE A IMPLEMENTACE PODNIKOVÉ STRATEGIE NA PŘÍKLADU LANDAL MARINA LIPNO

Corporate Strategy Projection and Implementation on Example of Landal Marina Lipno

*Jan VÁCHAL - Zdeněk RAAB - Jarmila STRAKOVÁ
- Gabriela ŠVEJDOVÁ - Dana KUBŮ*

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Popsány budou základní etapy projekce a implementace podnikové strategie se specifikací na konfrontační matici. Demonstrován bude postup tvorby Komplexních podnikových strategických plánů (KSP), specifikována budou významná strategická a operační rozhodnutí vedoucí k zefektivnění ekonomických podnikových procesů, charakterizovány základní rysy organizační efektivity a klasifikováno 5 základních charakteristik úspěšné realizace strategie s praktickými ukázkami z podnikové praxe.

Klíčová slova: komplexní podnikový strategický plán - projekce a implementace strategie - organizační efektivity

ABSTRACT: Corporate strategy elementary phases of the projection and implementation under current commercial-economical conditions will be described in this article. A procedure of the creation of the Complex Corporate Strategic Plans (CCSP) will be demonstrated, significant strategic and operational decisions leading to making the economical corporate processes efficient will be specified, basic features of the organizational efficiency will be characterized, and 5 key characteristics of the successful strategy implementation will be classified together with practical demonstrations from corporate practice.

Key words: The Complex Corporate Strategic Plan - strategy projection and implementation - organizational efficiency

ÚVOD

Strategie doprovází řízení lidské společnosti odedávna. Jako klíčový obor řízení s vlastním teoretickým základem, vlastními výzkumy, literaturou a školami se strategický management rozvinul na počátku 70. let. Strategický management se stal samostatným vědním oborem poté, co strategické plánování už nesplňovalo svou hlavní funkci. Vzrůstající potřeba uplatňovat principy strategického řízení je zapříčiněna významnou změnou jak vnitropodnikových parametrů, tak zejména zásadními změnami vnějšího prostředí podniků umocněnými v současné době ekonomickou recesí celosvětového rozměru.

METODIKA A CÍL

Komplexní strategické plánování a tvorba podnikové strategie je tvořena na úrovni vrcholového managementu firmy. Je charakterizováno jako proces formulace a realizace dlouhodobých strategických plánů, které sdružují individuální plány firmy do komplexního plánu. Zatím co dlouhodobé plánování vyjadřuje pouze dlouhodobé hledisko, komplexní stra-

tegické plánování zahrnuje v sobě i komplexní pohled na rozvoj podniku. Je nepřetržitým procesem, který předpokládá existenci zpětné vazby v každém okamžiku realizace plánu.

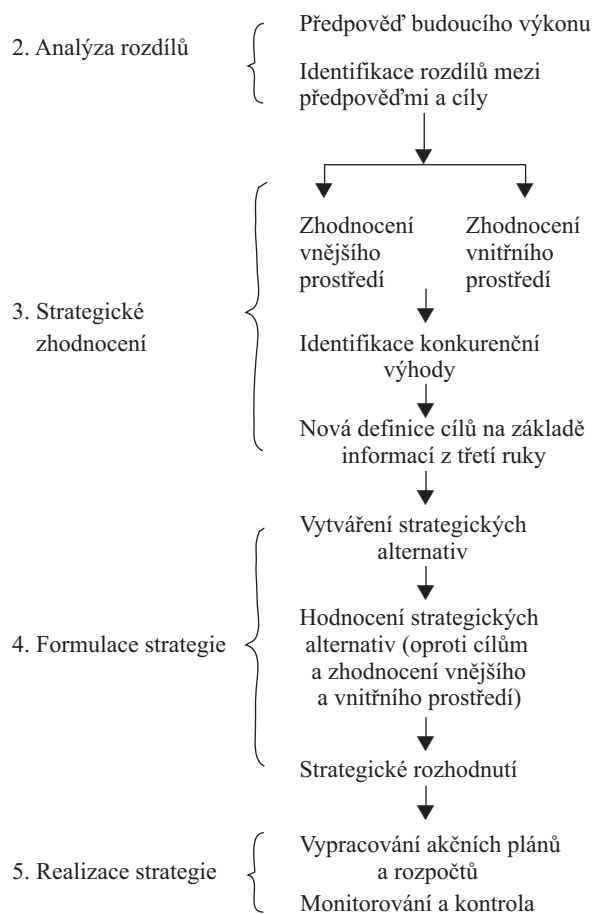
Cílem komplexního strategického plánu je odpovědět na tyto otázky:

- Jaká je vize a poslání firmy?
- Jaké jsou hlavní strategické cíle firmy?
- Jaký bude základní směr chování firmy?
- Jaké budou základní strategie chování portfolia firmy?
- Jaké budou základní pravidla a prostředky k dosažení vytyčených cílů?
- Jaké bude rozložení výrobních zdrojů?

Postup při formulaci komplexní podnikové strategie je znázorněn v následujícím schématu.

Schéma č. 1: Postup při formulaci komplexní podnikové strategie.

1. Stanovení cílů	}	Vyjasnění podnikových cílů
		Stanovení hierarchie cílů

analýzu vnitřního prostředí jsou vhodné *Analýza zdrojů specifických příležitostí, SWOT analýza, Portfolio analýza, SPACE analýza včetně indikace Hodnotového řetězce a Podnikové kultury.*

Jak vyplývá z uvedeného schématu, relevantní stanovení podnikové strategie předpokládá uplatnění řady metod směřovaných do vnitřního a vnějšího prostředí organizace. Z důvodu kapacitních jsou uvedeny výsledky vybraných metod.

MATERIÁL

Zájmovým podnikatelským subjektem, na kterém jsou demonstrovány praktické ukázky ze zpracování komplexní podnikové strategie, je Landal GreenParks pocházející z Nizozemí s vedoucí pozicí na trhu služeb zaměřených na ubytování ve víkendových chatách, na prázdninové pobyty v apartmánových typech ubytovacích zařízení. Pod obchodní značkou „Landal GreenParks“ existuje v Evropě 60 parků s celkovou kapacitou 10 000.

V České republice Landal GreenParks fungují pod obchodní značkou Marina Lipno Resort, s. r. o. a park Marina Lipno byl otevřen 1. října 2000.

V areálu parku je 37 objektů s 306 apartmány, které jsou v majetku družstev Marina Lipno I + II, Marina Lipno III, Marina Lipno IV a Marina Lipno V. Další jednotky jsou komerční - restaurace, kanceláře, sklady. Areál je provozován společností Marina Lipno resort, s.r.o.

Družstevníci mají uzavřenou smlouvu s družstvem, podnájemní smlouvu s Marina Lipno Resort, s.r.o. Dále firmě Marina Lipno Resort pronajímají inventář, který je v jejich vlastnictví (s výjimkou družstva Marina Lipno V, zde vlastní inventář přímo Marina Lipno Resort).

Zdroj: Váchal, Pártlová, 2008.

Při analýze vnějšího okolí firmy lze použít *STEP analýzu, Porterův model pěti sil, Strategické mapy, Analýzu konkurentů, Analýzu atraktivity odvětví.* Pro

VÝSLEDKY A DISKUSE

Step analýza

Tab. č. 1: Vybrané faktory použité při STEP analýze (vlastní zpracování).

<p>Ekonomické faktory</p> <ul style="list-style-type: none"> - vývoj HDP - ekonomický cyklus (fáze růstu) - úrokové sazby - vývoj peněžní zásoby - míra inflace - míra nezaměstnanosti 	<p>Politicko-právní faktory</p> <ul style="list-style-type: none"> - zákon na ochranu životního prostředí - regulace zahraničního obchodu - sociální politika - stabilita vlády - rozpočtová pravidla
<p>Sociálně-kulturní</p> <ul style="list-style-type: none"> - demografický vývoj - rozdělení důchodu - mobilita obyvatelstva - vývoj životní úrovně - míra vzdělanosti - přístup k práci 	<p>Technologické faktory</p> <ul style="list-style-type: none"> - vládní výdaje do oblasti cestovního ruchu - trend vývoje a růstu cestovního ruchu v ČR - rychlost technologických změn

Zdroj: Vnitřní informační systém Marina Lipno, s.r.o.

Analýza konkurenčního prostředí

Tab. č. 2: Rastr pro hodnocení konkurentů.

Charakteristika	KONKURENT			
	A	B	C	D
Ubytovací zařízení	Marina Lipno	Wellness Frymburk	Lipno Lake Resort	Riviera Lipno
Produkty, nabízené památky a další služby *	1	1	3	3
Rizikovitost struktury návštěvy turistů *	1	2	2	2
Očekávaný růst turistické destinace *	1	1	1	1
Kvalitní výhoda *	1	2	3	3
Technologická základna *	1	2	2	2
Odbytová základna *	1	2	3	3
Mezinárodní povědomí *	1	4	3	3
Distribuční podmínky *	3	3	3	3
Konkurenceschopnost (turistická destinace) *	1	2	2	2
Pozice v rámci odvětví (v příštím roce) *	1	2	3	3
Vážnost konkurence (současná) *	1	2	3	2
Vážnost konkurence (v příštím roce) *	1	2	2	2
Celkem	14	25	30	29

Zdroj: Vnitřní informační systém Marina Lipno, s.r.o., vlastní zpracování.

* = k hodnocení bylo využito následující škály:

1 = nejlepší (nejvyšší), 2 = nadprůměrný, 3 = průměrný, 4 = podprůměrný

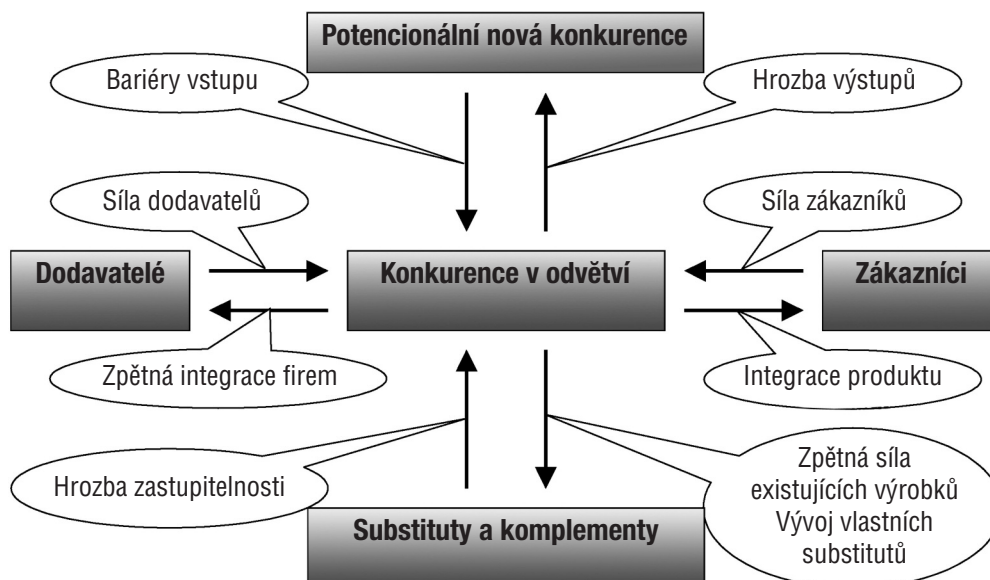
Dle výše uvedeného rastru konkurentů v rámci vybraných ubytovacích zařízení v obci Lipno nad Vltavou dosáhla testovací Marina Lipno jednoznačně nejvyšších hodnot, na druhém místě je pak hotel Wellness Frymburk. To je dáno především tím, že se jedná o nový komplex, který je samozřejmě v hledáčku a lidé chtějí zkusit novinky. Jak již bylo uvedeno, hodnocená společnost zaujímá na trhu uby-

tovacích služeb v Lipenské oblasti dominantní postavení.

Porterův model

Tato metoda analyzuje základních „pět konkurenčních sil“, které vytvářejí konkurenční prostředí. Úkolem je tyto síly analyzovat a navrhnout postup, jak jejich negativní hodnoty eliminovat.

Schéma č. 2: Porterův model.

Zdroj: Váchal, Pártlová 2001.

Zákazníci - zákazníci jsou v tomto případě spokojeni turisté, kteří navštěvují Lipensko, ať již pod záštitou Landalu (většina holandských klientů) či jiných tour - operátorů, případně čeští turisté.

Dodavatelé - jsou to především ty subjekty, které zabezpečují chod provozu (údržba zeleně, externí firma na úklid apartmánů, prádelny) a samozřejmě dodavatelé do dvou gastronomických provozů, které sice nespádají pod Marinu, ale s Marinou mají uzavřenou nájemní smlouvu k prostoru.

Nově vstupující - Jsou to především rekreační resorty, které vznikají jak v bližším, tak vzdálenějším okolí. Lipensko je velmi specifická oblast vyhledávaná tuzemskými a zahraničními turisty.

Substituty a komplementy - v tomto případě se jedná o produkty cestovního ruchu, ubytování, stravování, památky a další služby v této oblasti.

Tento model slouží ke zhodnocení nebezpečí a slabín, které hotel má. Ukazuje obranu proti současným i budoucím konkurentům.

Analýza SWOT

Prostřednictvím této metody se stanovuje současná pozice firmy na trhu, analyzují se faktory, které tuto pozici negativně ovlivňují a navrhuje se opatření, jak stávající pozici upevnit, respektive dále posílit. S ohledem na omezený rozsah příspěvku je prezentováno její použití na zahraniční klientele, obdobně se postupovalo i na klientele tuzemské.

Orientace na zahraniční klientelu

SILNÉ STRÁNKY

- 1) *Historie, tradice* - Landal, existuje již od padesátých let minulého století a pro Holanďany a Němce je zárukou příjemné, klidně strávené dovolené. V zahraničí je velmi dobře znám a hojně využíván;
- 2) *Kvalita poskytovaných služeb* - na úrovni evropského nadstandardu. Všichni zaměstnanci jsou si vědomi, že jejich společným cílem je spokojený zákazník, který se vrátí do této rekreační destinace a proto je kvalita služeb prvořadou prioritou;
- 3) *Široká nabídka* - nejen velký výběr typů apartmánů (11 typů), ale i nabídka volnočasových aktivit, plavecký bazén, exkurze. Je třeba dodržovat minimálně standart z jiných západoevropských parků;
- 4) *Kompletní servis* - od úklidu až po trávení volného času;
- 5) *Výhodná poloha* - jednak výhodná poloha České Republiky ve středu Evropy, tak i poloha blízko hranic s Rakouskem a Německem;
- 6) *Unikátnost* - jediný Landal GreenPark v Čechách, nejvýchodnější v Evropě, funguje zde jakási „zvědavost“;
- 7) *Nepřítomnost EURA* - výhodné ceny. Můžeme se bránit jak chceme, ale stále platy v západní Evropě a u nás jsou nesrovnatelné;
- 8) *Možnost využití* jak v *letní* (koupání v jezeře), tak v *zimní* (blízkost ski-areálu Kramolín, rakouská strana Šumavy, blízkost Alp) - tuto výhodu má

- Marina jako jediný Landal GreenPark;
- 9) *Široká škála kulturních* (blízkost Českých Budějovic), *historických* (Český Krumlov je na seznamu UNESCO) a *technických památek* (vodní elektrárna Lipno);
- 10) *Blízkost přírodních atraktivit, pestrost krajiny* - řada míst s výjimečně zachovalou a civilizací nedotčenou přírodou (Šumava, Třeboňsko...);
- 11) *Hustá a kvalitně značená síť pěších turistických stezek*;
- 12) *Relativně nepoškozené životní prostředí*;
- 13) *Schopný management*;
- 14) *Kvalifikovaní a ochotní pracovníci*;
- 15) *Maximální podpora obce Lipno nad Vltavou*.

SLABÉ STRÁNKY

- 1) *Špatná dopravní infrastruktura* - nízká kvalita komunikací, nedostatek cyklostezek, nerozvinutá síť hiposteze;
- 2) *Špatná dostupnost* - z jakéhokoli směru - od Českých Budějovic, z Dolního Dvořiště - může cizince, zvyklé na určitou úroveň, odradit (hlavně v zimě - v souvislosti s přehradou Lipno je zakázáno v Lipně a dalších obcích, ležících v bezprostřední blízkosti přehrady, používat chemických prostředků);
- 3) Landal GreenParks *není českou firmou, i když formálně ano*, pro zahraniční klientelu může toto být určitým kritériem spolehlivosti ale i riskem;
- 4) *Nepřítomnost EURA* - v rámci provozu jsou veškeré transakce vypočítávány v eurech (holandský rezervační systém), ale přijímána je česká měna;
- 5) *Externí najaté firmy*;
- 6) *Vysoká režie* (306 apartmánů, netypické stavby pro Českou republiku...).

PŘÍLEŽITOSTI

- 1) *Růst trhu* - tento potenciál je možný vzhledem k dobrému jménu Landal GreenParks v zahraničí;
- 2) *Využívání speciálních nabídek* - pro rodiny s dětmi, seniory atd.; balíčky - pobyt se skipasy, hlídáním dětí, exkurzí v ceně pobytu atd.;
- 3) Rostoucí poptávka po dovolených v „*levné východní Evropě*“;
- 4) *Prodloužení sezónnosti* - aktivní formy odpočinku - pěší a cykloturistika, nejen v létě;
- 5) Významně narůstá skupina seniorů, kteří chtějí trávit *aktivní dovolenou*, pro kterou jsou na Šumavě ideální podmínky;
- 6) Zájem o *wellness* pobyty - nabídky masáží, sportovních aktivit... - rozšíření;
- 7) Vstupem do EU byla odstraněna *řada bariér* pro turisty ze zemí Evropské Unie.

NEBEZPEČÍ

- 1) *Nárůst konkurence přímo v obci* Lipno nad Vltavou - několik konkurenčních projektů (Lipno Resort, Canada house atd.) - Marina ztrácí svoji exkluzivitu;

- 2) Konkurence v ubytovacích kapacitách - *určitá pře-sycenost*;
 3) *Zahraniční konkurence* - na holandském a německém trhu existuje několik provozovatelů podobných rekreačních parků. Které jsou již prověřené na „bezpečném území“ západní Evropy;
 4) *Terorismus* negativně ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu - Česká Republika zatím není nijak výrazně zajímavá pro teroristy, ale všechno může být jinak po schválení radaru.

Schéma č. 3: SWOT analýza - zahraniční klientela.

Interní faktory	Silné stránky S	Slabé stránky W
	15	6
Externí faktory	Přístup SO	Přístup WO
Příležitost trhu O	+	
7		
Nebezpečí trhu T	Přístup ST	Přístup WT
4		

Zdroj: *Vnitřní informační systém Marina Lipno, s.r.o.*

Dle této analýzy lze vymezit pozici SO, to znamená, že Marina Lipno Resort, s.r.o. má dostatek silných stránek, které zabezpečují kvalitní personál, výhodná poloha parku a určitá unikátnost. Je zde celá řada příležitostí, avšak i řada nebezpečí a rizik. Při takzvané krátkozrakosti se park může snadno dostat do krize, proto je důležité mít neustále na paměti slabé stránky a hrozby a zkvalitňovat nabízené služby. Park má velmi dobrou pozici se stát vedoucím podnikem na trhu prázdninových pobytů pro zahraniční klientelu.

Obdobně bylo postupováno u české klientely.

Metoda konfrontační matice

Metoda konfrontační matice vychází z metody SWOT - specifikovány jsou tři nejdůležitější slabé a silné stránky a tři příležitosti a nebezpečí při zachování klasického schématu SWOT.

Takto upravená matice je postoupena vybraným zaměstnancům Mariny Lipno Resort a manažerovi parku. Jejich prostřednictvím byly vybrané faktory obo- dovány (1 - nejmenší význam, 5 - největší význam) a vyhodnoceny.

V tabulce jsou uvedeny všechny interní a externí faktory vybrané z analýzy SWOT, zvýrazněny jsou ty faktory, které byly předmětem odborné analýzy.

Tab. č. 3: Shrnutí silných a slabých stránek - zahraniční klientela.

Silné stránky	Slabé stránky
<ol style="list-style-type: none"> 1. Historie, tradice S3 2. Kvalita poskytovaných služeb S1 3. Široká nabídka 4. Kompletní servis 5. Výhodná poloha 6. Unikátnost 7. Nepřítomnost EURA 8. Možnost využití v létě i v zimě S2 9. Široká škála kulturních, historických a technických památek 10. Blízkost přírodních atraktivit 11. Hustá a kvalitně značená síť pěších turistických stezek 12. Nepoškozené životní prostředí 13. Schopný management 14. Kvalifikovaní pracovníci 15. Maximální podpora obce 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Špatná dopravní infrastruktura 2. Špatná dostupnost W1 3. Landal GreenParks není českou firmou W3 4. Nepřítomnost EURA W2 5. Externí najaté firmy 6. Vysoká režie

Příležitosti	Nebezpečí
1. Růst trhu O3 2. Využívání speciálních nabídek, balíčky 3. Rostoucí poptávka po dovolených v „levné východní Evropě“ O1 4. Prodloužení sezónnosti 5. Senioři, kteří chtějí trávit aktivní dovolenou 6. Wellnes pobyty 7. Odstranění řady bariér O2	1. Konkurence přímo v obci T1 2. Přesycenost T2 3. Zahraniční konkurence T3 4. Terorismus

Zdroj: Vnitřní informační systém Marina Lipno, s.r.o.

Konfrontační matice pro zahraniční klientelu

Tab. č. 4: Konfrontační matice - zahraniční klientela.

		Interní faktory						
		Silné stránky S			Slabé stránky W			
		Historie a tradice	Kvalita poskytovaných služeb v létě i zimě	Možnost využití	Nepřítomnost EURA dostupnost minkách	Špatná dopravní	Existence firmy v jiných než domácích pod-	
Externí faktory	Příležitosti trhu O	Odstranění bariér po vstupu ČR do EU	5,3,3,1 12	3,5,3,3 14	1,5,1,5,5 17	1,1 2	0	0
		Rostoucí poptávka po dovolených v „levné východní Evropě“	3,3,1 7	3,5,1,3,5 17	1,1,5,5,3 15	5,1 6	0	0
		Růst trhu a poptávky po dovolených	1,3,5 9	3,5,5,1,3 17	5,3,3,5 17	1 1	1 1	0
	Nebezpečí trhu T	Nárůst konkurence přímo v obci	1,1,5 7	5,3 8	1,5,5 11	3,3,3,1 10	5,1 6	3 3
		Přesycenost	1 1	5,5 10	3,5,1,1 10	1,3 4	3,5,3 11	1,5,3 9
		Zahraniční konkurence	5,3 8	3,3,5,5 21	1,3,1 5	1,1,3 5	1 1	5 5
		44	87	75	28	19	17	

Zdroj: Vnitřní informační systém Marina Lipno, s.r.o.

Z konfrontační matice byly vyhodnoceny tzv. „**Klíčové strategické body**“ - (v tabulce zvýrazněny) jako výsledek konfrontační matice a implementace otázek „*Jak na to?*“; „*Jak to udělat?*“. V další části řešení byly poté formulovány odpovědi na takto vymezené problematiky. Tento postup byl demonstrován opět na zahraniční klientele.

Zahraniční klientela:

1. klíčový strategický bod s 21 body:

Jak může Marina Lipno využít svoji nejvýraznější silnou stránku - kvalitu poskytovaných služeb?

Landal musí využít výhodných cen v České republice, kdy stále ještě není zavedeno Euro, posílit marketing, musí i nadále těžit ze svých silných stránek!

2. klíčový strategický bod s 17 body:

Jak může společnost ještě lépe využít skutečnost, že park je využitelný celoročně?

Marina by měla dát do oběhu ještě více speciálních nabídek, přizpůsobit cenu tuzemské konkurenci, na internetu by měla být spuštěna nová prezentace s aktuálními údaji a fakty.

3. klíčový strategický bod s 17 body:

Jak může společnost Landal Marina Lipno ještě více zvýraznit kvalitu poskytovaných služeb, aby poptávka po levných dovolených ve „východní Evropě“ stále narůstala?

Zde bych doporučila stabilizaci cen na současné hladině, neustálé pracování na podávání služeb ve stávající kvalitě, a hlavně těžit z faktu, že stále v České Republice není hlavní měnou EURO.

Dalším důležitým momentem v této tabulce jsou čísla pod ní - z nejvyšších hodnot určíme „**Generické strategické body**“ - tzv. obecně platná doporučení:

87:

► Jak ještě zlepšit kvalitu poskytovaných služeb, abychom posílili tržní pozici Mariny Lipno?

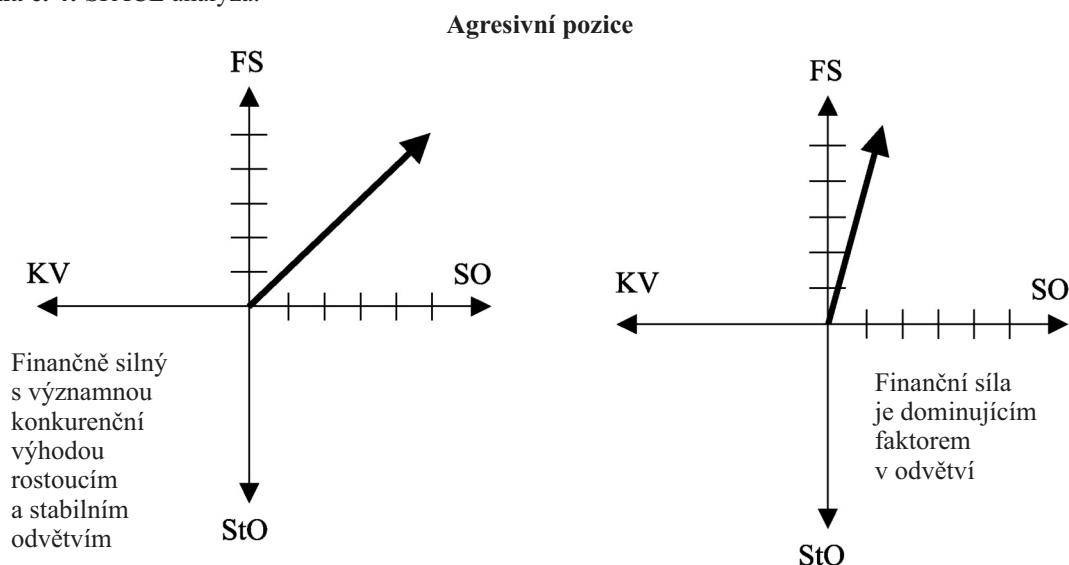
75:

► Jak ještě více zdůraznit výhodu možného dvojího využití v létě i v zimě, abychom posílili pozici Mariny Lipno na trhu?

SPACE analýza

Tato analýza určuje finanční sílu společnosti, sílu odvětví (v tomto případě cestovní ruch), stabilitu prostředí a vliv konkurence.

Schéma č. 4: SPACE analýza.

Zdroj: Váchal, Pártlová, 2001.

Analýza zdrojů specifických příležitostí

Tato analýza je zaměřena na získání specifických předností, kterými se vybraná společnost liší od ostatních

ubytovacích kapacit a resortů v obci Lipno (Lipno Lake Resort, Riviera Lipno, Lipno Point, Doky Lipno, Villa Park Lipno).

Tab. č. 5: Obecné vymezení zdrojů podniku.

Rekreační park Landal Marina Lipno	
Fyzické zdroje <ul style="list-style-type: none"> • Technické vybavení • Provozní plochy • Ubytovací prostory a kapacity 	Lidské zdroje <ul style="list-style-type: none"> • Struktura pracovních sil • Organizace práce • Vzájemná zastupitelnost
Finanční zdroje <ul style="list-style-type: none"> • Disponibilní kapitál • Závazky a pohledávky • Možnosti získat úvěr 	Zdroje nehmotné povahy <ul style="list-style-type: none"> • Image společnosti • „Dobré jméno“ parku • Znalost trhu

Zdroj: *Vnitřní informační systém Marina Lipno, s.r.o., (Váchal, Pártlová, 2001) - vlastní zpracování.*

Návrhy, opatření - zdůvodnění návrhů

Tab. č. 6: Návrhy opatření vytvořené na základě provedené SWOT analýzy (slabé stránky společnosti).

Označení (č.)	Identifikované slabé stránky společnosti Landal	Návrh opatření
1	<i>Špatná dopravní infrastruktura - nízká kvalita komunikací, nedostatek cyklostezek, nerozvinutá síť hipostepek.</i>	Bohužel toto není v možnostech společnosti.
2	<i>Špatná dostupnost - z jakéhokoli směru - od Českých Budějovic, z Dolního Dvořiště.</i>	Dostupnost je snesitelná v létě, v zimě problémová, ale vzhledem k přehradě každý musí pochopit, že toto opět není v moci společnosti.
3	<i>Landal GreenParks není českou firmou, i když formálně ano, pro zahraniční klientelu může toto být určitým kritériem spolehlivosti ale i riskem.</i>	Jediným opatřením je přijet a vyzkoušet.
4	<i>Nepřítomnost EURA - v rámci provozu jsou veškeré transakce vypočítávány v eurech (holandský rezervací systém), ale přijímány jsou pouze české koruny, jedná se sice o drobnost, ale v provozu může jít o zdržující a chvílemi zbytečnou věc (určitě nepohodlí).</i>	Jedná se zároveň i o silnou stránku, není v moci společnosti toto vyřešit, řešením by bylo přijímání i Eura, jednalo by se následně o další náklady.
5	<i>Externí najaté firmy.</i>	Nebude řešeno v období 2008 až 2009.
6	<i>Vysoká režie.</i>	Je třeba „přitáhnout“ zákazníky (několikanásobně), aby se tato režie vrátila, opět několikanásobně.
7	<i>Slabý marketing, nulová propagace - veškerý marketing je řízen centrálně z Nizozemí, což je velice zavádějící, dochází k neodhadnutí českého zákazníka.</i>	Během roku 2008 se již rozjela ne příliš rozsáhlá marketingová kampaň, která bude ještě podpořena v následujícím období.
8	<i>Zdání „luxusní dovolené“ - vysoké ceny pro Čechy.</i>	Opět - najmutí marketingového specialisty odhalí, že se nejedná a takový luxus, jak se na první pohled zdá.
9	<i>Málo informací na českých webových stránkách.</i>	Již řešeno během druhého pololetí 2007, problémem je centrální aktualizace webu v Nizozemí.
10	<i>Omitání zahraničních firem v rámci globalizace.</i>	Jedná se o nedostatek informací na webu, řešeno viz bod výše.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tab. č. 7: Návrhy opatření vytvořené na základě provedené analýzy SWOT (ohrožení společnosti).

Označení	Identifikované hrozby společnosti Landal	Návrh opatření
1	<i>Nárůst konkurence přímo v obci Lipno nad Vltavou - několik konkurenčních projektů (Lipno Resort, Canada house atd.) - Marina ztrácí svoji exkluzivitu.</i>	Snažit se být stále ten jediný, exkluzivní, nejlepší, specifický.
2	<i>Konkurence v ubytovacích kapacitách - určitá přesycenost.</i>	Nelze ovlivnit - je to logické, vyplývá ze silných stránek České Republiky, Jihočeského kraje a mikroregionu Lipensko.
3	<i>Zahraniční konkurence - na holandském a německém trhu existuje několik provozovatelů podobných rekreačních parků. Které jsou již prověřené na „bezpečném území“ západní Evropy.</i>	Snažit se nalákat cizince na stejně kvalitní dovolené za menší peníze - což bude asi ještě větším problémem vzhledem k sílící koruně a tím oslabujícímu Euru.

4	<i>Terorismus negativně ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu - Česká Republika zatím není nijak výrazně zajímavá pro teroristy, ale všechno může být jinak po schválení radaru.</i>	Nelze ovlivnit.
5	<i>Češi jsou konzervativní - nechtějí zkusit něco nového (dovolená na Šumavě měla vždy nádech romantiky - bydlení v chatách či pod stanem - proti tomu je luxusní areál Mariny něco naprosto odlišného), navíc proč trávit dovolenou v ČR, když cena za zahraniční dovolenou u moře je srovnatelná s cenou dovolené v Čechách - dochází k situacím, kdy zahraniční turisté znají určité oblasti a destinace skoro lépe než Češi.</i>	Toto by mělo být ovlivněno marketingovou kampaní (již probíhající a dále během příštích období) pro osvětlení situace, stále jde o nízkou informovanost českých turistů.
6	<i>Ve Frymburku se staví obrovský komplex - podobného ražení jako je Marina - odlákání jak klientů, spolupracovníků, najatých firem...</i>	Nelze přijmout opatření. Vyšší moc. Pouze preventivně - být nejlepší.
7	<i>Češi si dnes mohou dovolit exotickou dovolenou, dovolená v Čechách není tak prestižní záležitost jako dovolená například v Thajsku, a koupit si apartmán není opravdu tak nenáročná skutečnost - konkurence zahraničí.</i>	Nabídnout něco speciálního, přizpůsobit ceny, „doufat“ ve slušné počasí, které přiláká zákazníky, nabízet služby, které zákazníci budou „bavit“.

Zdroj: Vlastní zpracování.

ZÁVĚR

Na základě provedených analýz lze konstatovat, že firma Marina Lipno Resort s.r.o. zaujímá v oblasti poskytování rekreačních služeb jednu z předních pozic v Jihočeském regionu. Je to umocněno zejména kvalitním personálem, výhodnou polohou parku a unikátností přírodního prostředí. Existuje zde však potenciál pro další upevnění pozice firmy na tomto trhu, ale i řada rizik, které zejména v období ekonomické recese mohou negativně působit na další rozvoj podnikání v této oblasti. Z tohoto pohledu by bylo zajímavé konfrontovat dosažené výsledky s metodami pro hodnocení podniků, kdy se lze přiklonit k názoru, že vhodné pro majetkové ocenění a postavení firmy jsou metody agregující metody výnosové a metody pracující na majetkové bázi (Vochozka 2008, 2009).

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. DEDOUCHOVÁ, M. (2004): *Kvalitní strategie - předpoklad úspěchu firmy*. Praha: PROFESS. ISBN 80-85253-25-0.

2. KEŘKOVSKÝ, M. - VYKYPĚL, O. (2002): *Strategické řízení - teorie pro praxi*. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-578-X.
3. MLÁDKOVÁ, L. (2005): *Management znalostí*. Praha: VŠE. ISBN 80-245-0878-8.
4. TRUNEČEK, J. et al. (2004): *Management v informační společnosti*. 2. vydání. Učební text pro bakalářské studium. Praha: VŠE. ISBN 80-7079-201-9.
5. VÁCHAL, J. - PÁRTLOVÁ, P. (2010): *Strategický management*. České Budějovice: VŠTE. ISBN 978-80-87278-30-7.
6. VEBER, J. et al. (2000): *Management. Základy, prosperita, globalizace*. 1. vydání. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-029-5.
7. VEBER, J. (2005): *Management kvality a environmentu*. Praha: VŠE. ISBN 80-245-0765-X.
8. KOTLER, P. (2001): *Marketing management*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0016-6.
9. *Moderní řízení*. Praha: Economia. ISSN 0026-8720.
10. VOCHOZKA, M. (2008a): Pojem efektivnosti v ekonomické literatuře. *Littera Scripta*, ročník 1., číslo 1, s. 103-113. ISSN 1802-503X.
11. VOCHOZKA, M. - MULAČ, P. (2009): Aplikace bonitních a bankrotních modelů na příkladu společnosti T-Mobile, a.s. v letech 2003 - 2007. In *Podniková výnosnost a její faktory*. Jihlava: VŠPJ, s. 1-7.

ADDRESS & ©

prof. Ing. Jan VÁCHAL, CSc.
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vachal.jan@seznam.cz

HODNOCENÍ FINANČNÍ SITUACE SPOLEČNOSTI EVRAZ VÍTKOVICE STEEL, A. S. PROSTŘEDNICTVÍM UKAZATELE EVA

Evaluation of Financial situation of Evraz Vítkovice Steel, a.s. by Indicator EVA

Marek VOCHOZKA

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Pro hodnocení hospodářské situace podniků se v praxi využívá standardně finanční analýza. Je možné využít bankrotních a bonitních modelů. Nicméně veškeré zmíněné metody mají naprosto zřejmou nevýhodu. Jedná se o finanční ukazatele, které nezahrnují rozměr ekonomické podstaty jevů a riziko spojené s podnikovou praxí. Proto se objevují ukazatele jako například tržní přidaná hodnota nebo ekonomická přidaná hodnota. Příspěvek se zabývá aplikací ukazatele ekonomické přidané hodnoty a jeho interpretace v případě konkrétního podniku Evraz Vítkovice Steel, a.s.

Klíčová slova: ekonomická přidaná hodnota - riziko - náklady na kapitál - alternativní náklady na kapitál

ABSTRACT: For the evaluation of the economic situation of enterprises in practice financial analysis is used. It is possible to use the bankruptcy and credible models. However, all mentioned methods have quite a significant disadvantage. These are financial indicators that do not include the economic dimension of the nature of phenomena and the risks connected with business practice. Therefore there are indicators such as market value added and economic value added. The paper deals with the application of the indicator of economic value added and its interpretation in the case of the company Evraz Vítkovice Steel, Inc.

Key words: economic value added - risk - costs of capital - alternative cost of capital

ÚVOD

Ekonomická přidaná hodnota přináší do hodnocení podniků novou dimenzi. Na rozdíl od finanční analýzy pracuje s ekonomickými náklady (nikoliv jen s finančními) a zohledňuje riziko [1].

Ekonomické náklady, náklady ušlé příležitosti, umožňují hodnotiteli porovnávat několik rozhodovacích variant. Pomáhají nám určit, zda je jedna varianta investice vhodnější než druhá při zapojení veličin, které jsou ocenitelné, i když v reálném světě příslušné finanční toky neexistují.

Riziko chápeme obecně jako pravděpodobnost, že něco nedopadne podle plánu [2], [3]. Stejně jako je riziko reálné v našem běžném životě, stejně tak ho vnímáme v podnikatelském světě a možná ještě více. Proto, abychom dosahovali validních výsledků, musíme veškeré investiční možnosti (za investiční možnosti se považuje i investice v podobě vlastnického podílu v podniku, protože investici je nutné chápat jako poskytnutí kapitálu za úplatu) poměřovat na stejné úrovni rizika [4].

Příspěvek směřuje k aplikaci výpočtu a interpretaci ekonomické přidané hodnoty na příkladu konkrétního podniku, Evraz Vítkovice Steel, a.s.

METODIKA A CÍL

Cílem příspěvku je tedy hodnocení finanční a ekonomické situace společnosti Evraz Vítkovice Steel, a.s. pomocí metody ekonomické přidané hodnoty.

Pro výpočet ekonomické přidané hodnoty bude využita metoda manželů Neumaierových, která je používána Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky pro hodnocení průmyslu a stavebnictví. Postup vychází z benchmarkingového modelu INFA, jehož autory jsou taktéž Inka a Ivan Neumaierovi. Model je rovněž přístupný v metodikách Ministerstva průmyslu a obchodu. INFA vychází z pyramidového rozkladu vrcholového ukazatele, jímž je ROA (rentabilita aktiv) [6].

Neumaierovi, i když tuto skutečnost sami neuvádí, zjišťují prostřednictvím modelu ekonomickou přidanou hodnotu pro držitelé akcií či podílů v podniku [5]. Za výchozí vztah určili rozdíl rentability vlastního kapitálu a alternativních nákladů na vlastní kapitál násobený hodnotou vlastního kapitálu [5]:

$$EVA = (ROE - r_e) * VK$$

kde *EVA* představuje ekonomickou přidanou hodnotu (Economic Value Added),

ROE rentabilitu vlastního kapitálu (Return on Equity),
 r_e náklady na vlastní kapitál (rate of equity),
 VK vlastní kapitál. Pokud bychom použili značení proměnných uvedené v předchozí části, byla by zde hodnota E (Equity).

Rentabilitu vlastního kapitálu získáme standardně ze vztahu:

$$ROE = \frac{EAT}{E}$$

kde EAT zisk po zdanění (Earnings After Taxes),
 E vlastní kapitál (Equity),

Složitější výpočet je pak předpokládán v případě alternativních nákladů na vlastní kapitál. Zde uplatňují Neumaierovi vztah [5]:

$$r_e = \frac{WACC * \frac{UZ}{A} - (1-d) * \frac{U}{BU+O} * \left[\frac{UZ}{A} * \frac{VK}{A} \right]}{\frac{VK}{A}}$$

kde r_e představuje náklady na vlastní kapitál (rate of equity),
 $WACC$ vážené průměrné náklady na kapitál (Weighted Average, Cost of capital),
 UZ úplatné zdroje (vlastní kapitál a úročený cizí kapitál),
 A aktiva (Assets),
 BU bankovní úvěry,
 O dluhopisy,

$\frac{U}{BU+O}$ úrokovou míru. Lze použít též označení i (interest),

d sazbu daně z příjmů (v předchozích modelech se uplatnilo značení t (tax)).

Úplatné zdroje navazují na diskusi, zda do modelu výpočtu zahrnout či nezahrnout i zdroje neúplatné, neúročené.

Přitom vážené průměrné náklady na kapitál se získají pomocí vztahu [5]:

$$WACC = r_f + r_{LA} + r_{podnikatelské} + r_{FinStab}$$

kde r_f bezrizikový výnos (risk free),
 r_{LA} funkce ukazatelů charakterizujících velikost podniku,
 $r_{podnikatelské}$ funkce ukazatelů charakterizujících tvorbu produkční síly,
 $r_{FinStab}$ funkce ukazatelů charakterizujících vztahy mezi majetkem podniku a zdroji jejich krytí).

Použitá data pochází z výkazů účetní závěrky Evraz Vítkovice Steel, a.s. z let 2001 až 2007 [8].

VÝSLEDKY A DISKUSE

Získané výsledky, ekonomická přidaná hodnota podniku Evraz Vítkovice Steel, a.s., podkladová data a dílčí výsledky výpočtu jsou předmětem tabulky číslo 1 (pro roky 2001-2004) a tabulky číslo 2 (pro roky 2005-2007).

Tab. č. 1: Ekonomická přidaná hodnota v letech 2001 až 2004.

Označení	Popis	2001	2002	2003	2004
r_f	Bezrizikový výnos	6,30%	5,10%	4,00%	4,80%
r_{LA}	Ukazatelé charakterizující velikost podniku	0,26%	0,22%	0,13%	0,00%
$r_{podnikatelské}$	Ukazatelé charakterizující produkční sílu	10,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	XP	0,316	0,000	0,000	0,000
ROA	$EBIT/Aktiva$	-0,069	0,011	0,043	0,335
$r_{FinStab}$	Ukazatelé charakterizující vztahy mezi aktivy a pasivy	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	<i>Celková likvidita</i>	1,32	1,44	1,34	4,55
	<i>Běžná likvidita</i>	0,68	0,73	0,65	3,78
WACC	Vážené průměrné náklady na kapitál	16,56%	5,32%	4,13%	4,80%
ROE	<i>Rentabilita vlastního kapitálu</i>	-10,96%	1,94%	5,66%	36,65%
r_e	<i>Alternativní náklady na vlastní kapitál</i>	16,56%	5,32%	4,13%	4,80%
UZ	<i>Úplatné zdroje (vlastní kapitál + bankovní úvěry + vydané dluhopisy)</i>	2 344 980	2 391 298	2 534 697	4 001 903
D	<i>Sazba daně z příjmů právnických osob</i>	31%	31%	31%	28%
EVA	(ROE-r_e)*VK	-645 235	-80 904	38 748	1 274 769

Tab. č. 2: Ekonomická přidaná hodnota v letech 2005 až 2007.

Označení	Popis	2005	2006	2007
r_f	Bezrizikový výnos	3,53%	3,77%	4,28%
r_{LA}	Ukazatelé charakterizující velikost podniku	0,00%	0,00%	0,00%
$r_{podnikatelské}$	Ukazatelé charakterizující produkční sílu	0,00%	0,00%	0,00%
	XP	0,031	0,000	0,062
ROA	$EBIT/Aktiva$	0,271	0,215	0,199
$r_{FinStab}$	Ukazatelé charakterizující vztahy mezi aktivy a pasivy	0,00%	0,00%	0,00%
	<i>Celková likvidita</i>	4,16	4,99	3,75
	<i>Běžná likvidita</i>	3,03	4,06	2,87
WACC	Vážené průměrné náklady na kapitál	3,53%	3,77%	4,28%
ROE	<i>Rentabilita vlastního kapitálu</i>	39,24%	18,99%	27,81%
r_e	<i>Alternativní náklady na vlastní kapitál</i>	3,58%	3,77%	3,48%
UZ	<i>Úplatné zdroje (vlastní kapitál + bankovní úvěry + vydané dluhopisy)</i>	7 262 730	12 357 751	11 857 508
D	<i>Sazba daně z příjmů právnických osob</i>	26%	24%	24%
EVA	$(ROE-r_e)*VK$	2 340 405	1 881 129	1 861 969

Ekonomickou přidanou hodnotu lze interpretovat z mnoha pohledů. Je možné jistě manažerské pojetí, pojetí investorské a v neposlední řadě i pohled vlastníků společnosti [7]. V letech 2001, 2002 realizovala hodnocená společnost zápornou ekonomickou přidanou hodnotu. Důvod byl vždy jiný. V roce 2001 se nacházela společnost ve ztrátě. Tudíž není možné hovořit o jakémkoliv zvyšování hodnoty pro vlastníky. V roce 2002 se situace změnila. Společnost vytvořila kladný hospodářský výsledek. Avšak náklady na kapitál, především alternativní náklady na vlastní kapitál, způsobily, že hodnota ukazatele EVA je za rok 2002 záporná. Z pohledu managementu a vlastníků to znamená, že nebyl splněn v dostatečné výši základní cíl podniku. Vlastníci neinkasovali dostatečný efekt. Na trhu existovala jiná investiční varianta, která pro ně při stejné úrovni rizika představovala potenciálně vyšší ekonomické zisky. V dalších letech společnost vykazuje kladnou ekonomickou přidanou hodnotu. To znamená, že manažeři realizovali efekty vyšší, než byla očekávání investorů. To v manažerském pojetí podniku znamená, že přínos náleží podniku. Vlastníci byli uspokojeni růstem hodnoty podniku. V tu dobu pro ně neexistovala jiná vhodnější investiční varianta při stejné hladině rizika. Věřitelé mohli být spokojeni vzhledem k rostoucímu výplatnímu poměru a posléze i nižšímu riziku plynoucím z případné finanční tísně.

Z trendu je možné vysledovat, že podnik víceméně výrazně neměnil objem investovaného kapitálu. Avšak pro samotný výpočet ekonomické přidané hodnoty byly důležité vážené průměrné náklady na kapitál, které se kromě roku 2007 shodovaly s alternativními náklady na vlastní kapitál. Pozitivní roli sehrál i každoročně se zvyšující zisk společnosti.

ZÁVĚR

Společnost Evraz Vítkovice Steel, a.s. je významná ocelářská společnost, která navazuje na tradice bývalých vítkovických železáren. Vznikla restrukturalizací několika podniků po vstupu ruského kapitálu. Z pohledu vývoje a na základě provedeného hodnocení lze konstatovat, že vstup ruských vlastníků železárnám prospěl. Samozřejmě je otázkou, jakým způsobem se vypořádá se současnou hospodářskou krizí. Objektivně však má velké předpoklady krizi přežít a po jejím skončení možná i expandovat.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

- BREALEY, R. A. - MYERS, S. C. - ALLEN, F. (2008): *Principles of Corporate Finance*. 9 th edition. [s.l.] : [s.n.]. 976 s. ISBN 978-0-07328696-9.
- KISLINGEROVÁ, E. et al. (2004): *Manažerské finance*. [s.l.] : [s.n.]. 714 s. ISBN 80-7179-802-9.
- KISLINGEROVÁ, E. (1999): *Oceňování podniku*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-227-6.
- MULAČ, P. - VOCHOZKA, M. - MULAČOVÁ, V. (2009): *Podniková ekonomika*. 2. dopl. vyd. České Budějovice: VŠTE. 176 s. ISBN 978-80-87278-25-3.
- NEUMAIEROVÁ, I. - NEUMAIER, I. (2008): Finanční analýza průmyslu a stavebnictví za rok 2007. *Analýzy MPO*, č. 1, s. 1-187.
- NEUMAIEROVÁ, I. - NEUMAIER, I. (2005): *Benchmarkingový model INFA* [online]. 2005 [cit. 2009-09-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/cz/ministr-a-ministerstvo/ebita/>>.

7. VOCHOZKA, M. - MULAČ, P. (2009): *Ekonomická přidaná hodnota a její interpretace*. In *Sborník z katedrového semináře Katedry managementu a marketingu*. České Budějovice: Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích. ISBN 978-80-87278-07-9.
8. Výroční zprávy společnosti Evraz Vítkovice Steel, a.s. v letech 2001-2007.

ADDRESS & ©

Ing. Marek VOCHOZKA, MBA, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vochozka@mail.vstech.cz

PREDIKCE VÝVOJE SPOLEČNOSTI BERNARD, A.S. NA ZÁKLADĚ VÝSLEDKŮ VYBRANÝCH BANKROTNÍCH A BONITNÍCH MODELŮ

Prediction of Development of Bernard Company, Inc. on the Basis of Selected
Bankruptcy and Credibility Models

Marek VOCHOZKA - Petr MULAČ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: V současné době se v podnikové praxi používá několik metod, jak analyzovat finanční stav podniku. Mnohé metody vyžadují nejen expertní výpočty ale i expertní interpretaci. V minulosti proto vznikly metody komplexního hodnocení podniku, které nabízí jednoduchou aplikaci a zřejmou interpretaci výsledků. Je však tento způsob hodnocení podniku ještě aktuální a použitelný v dnešních podmínkách? Příspěvek se zabývá aplikací vybraných bankrotních a bonitních modelů. Odvozuje tak hospodářskou situaci konkrétního podniku, pivovaru Bernard, a.s. pouze za použití těchto metod. Vynechává tak tradiční ukazatele finanční analýzy a vyhýbá se interpretaci dílčích ukazatelů. Hodnotí podnik jako celek, jako systém.

Klíčová slova: bankrotní modely - bonitní modely - hodnocení podniku

ABSTRACT: Several methods to analyze the financial status of the company are used in the corporate practice at present. Many methods require not only expert calculations but also expert interpretation. That is why the methods of comprehensive evaluation of the company, which offer a simple implementation and apparent interpretation of the results, were developed in the past. However, there is a question, if these methods of evaluation of the company can be applicable in today's conditions. The paper deals with the application of selected bankruptcy and credibility models. It derives the economic situation from a particular company, Bernard Brewery, Inc. only by using these methods. It omits the traditional indicators of financial analysis and avoids the interpretation of sub-indicators. It values the company as a whole, as a system.

Key words: bankruptcy models - credibility models - evaluation of the company

ÚVOD

Finanční analýza přináší informace o finančním zdraví podniku. Jedná se tedy o metodický aparát, který zkoumá dílčí činnosti podniku, vyhodnocuje jejich efekty a pomáhá predikovat výsledky. Kislingerová dělí finanční analýzu na horizontální (porovnává stavové veličiny v čase), vertikální (hodnotí podíl jednotlivých položek na jednicové veličině) a poměrovou (hodnotí jednotlivé veličiny vždy v relaci s jinými veličinami) [2]. Nevýhodou horizontální, vertikální i poměrové finanční analýzy je především možnost jednoznačně interpretovat výsledky. Veškeré výsledky jsou dílčí. Nicméně jejich interpretace nemůže probíhat až právě v interakci s jinými dílčími výsledky. Finanční analýza tak vyžaduje mimořádné praktické zkušenosti, aby mohly být získány validní výsledky.

V posledních letech tak nabývají na významu metody komplexního hodnocení podniku, objevují se „nové“ ukazatele hodnocení podniku jako např. ekonomická přidaná hodnota či tržní přidaná hodnota.

Jejich přínosem je především možnost jednoduché interpretace.

Dostáváme se tak do situace, kdy vybíráme k použití nástroje finanční analýzy, jejichž výpočty jsou velice přesné, avšak existuje velká pravděpodobnost, že výsledky budou autorem analýzy zkresleny či dezinterpretovány. Na straně druhé máme možnost zvolit komplexní metody hodnocení podniku, jejichž výpočet je založen na aplikaci statistických metod. Avšak interpretace takto získaných výsledků je velmi jednoznačná. Výsledek vždy odpovídá hodnotě určitého intervalu. Komplexní metody hodnocení podniku jsou velmi často používány pouze jen jako doplněk finanční analýzy odvozené z metodiky Schmalenbachovy společnosti (u nás profesor Syněk) [5].

Příspěvek se zabývá druhou skupinou ukazatelů, tzn., řeší konkrétní aplikaci vybraných bankrotních a bonitních modelů na praktickém příkladu společnosti Bernard, a.s. v letech 2002 až 2007.

Společnost Bernard, a.s. byla zvolena především proto, že její výkazy jsou veřejně dostupné, společ-

nost je známá a výsledky lze tudíž snadno konfrontovat.

METODIKA A CÍL

Cílem příspěvku je hodnocení finanční situace podniku Bernard, a.s. pouze za použití vybraných metod komplexního hodnocení podniku, respektive vybraných bankrotních a bonitních modelů.

Pro výpočet byly zvoleny dva bankrotní modely a dva bonitní modely. Bankrotní modely hodnotí, zda je podnik schopen přežít případnou finanční krizi.

Z bankrotních modelů byla vybrána Altmanova analýza ve verzi pro firmy obchodovatelné na finančních trzích, neobchodovaných na finančních trzích a v modifikaci pro české prostředí a Taflerův index. Bonitní modely se zabývají úrovní financí v podniku. Pro tento příspěvek byly zvoleny Index bonity a Rychlý Kralickýv text ve verzi původní a ve verzi modifikované v roce 1999.

Altmanova analýza pro firmy obchodované na akciových trzích vychází ze vztahu:

$$Z = 3,3 * \frac{EBIT}{\text{celková aktiva}} + 1 * \frac{\text{tržby}}{\text{celková aktiva}} + 0,6 * \frac{\text{tržní hodnota jmění}}{\text{účetní hodnota dluhu}} + 1,4 * \frac{\text{zadržené výdělký}}{\text{celková aktiva}} + 1,2 * \frac{\text{pracovní kapitál}}{\text{celková aktiva}}$$

kde Z představuje Z-skóre (Altmanův index),
 $EBIT$ zisk před úroky a zdaněním (Earnings Before Tax and Interest).

Altman hodnotí podnik v těchto intervalech:

- $Z > 3$: podnik je schopen přežít případnou finanční tíseň,
- $1,8 < Z < 2,99$: podnik se nachází v šedé zóně

$Z < 1,8$: podnik upadá.

Ve verzi pro podniky neobchodované na akciových trzích Altman změnil váhy použitých poměrových ukazatelů tímto způsobem:

$$Z = 3,107 * \frac{EBIT}{\text{celková aktiva}} + 0,998 * \frac{\text{tržby}}{\text{celková aktiva}} + 0,42 * \frac{\text{tržní hodnota akcií}}{\text{účetní hodnota dluhu}} + 0,847 * \frac{\text{zadržené výdělký}}{\text{celková aktiva}} + 0,717 * \frac{\text{pracovní kapitál}}{\text{celková aktiva}}$$

Altman hodnotí výsledky analýzy podniku takto:

- $Z > 3$: podnik je schopen přežít případnou finanční tíseň,
- $1,8 < Z < 2,99$: podnik se nachází v šedé zóně
- $Z < 1,8$: podnik upadá.

podniky, přinesla specifikum českých podniků - zohlednila podíl závazků po lhůtě splatnosti a výnosů. Váhu přitom stanovil zápornou. Znamená to, že ukazatel podniky zatěžuje a jedná se o významný faktor vedoucí podnik k bankrotu.

Třetí verze, kterou modifikoval Synek pro české

Upravený vztah vypadá takto:

$$Z = 3,3 * \frac{EBIT}{\text{celková aktiva}} + 1 * \frac{\text{tržby}}{\text{celková aktiva}} + 0,6 * \frac{\text{tržní hodnota jmění}}{\text{účetní hodnota dluhu}} + 1,4 * \frac{\text{zadržené výdělký}}{\text{celková aktiva}} + 1,2 * \frac{\text{prac. kapitál}}{\text{celková aktiva}} - 1 * \frac{\text{závazky po lhůtě splatnosti}}{\text{výnosy}}$$

Hodnocení vychází z původního pro firmy obchodované na akciových trzích modelovaného tvaru:

- $Z > 3$: podnik je schopen přežít případnou finanční tíseň,
- $1,8 < Z < 2,99$: podnik se nachází v šedé zóně
- $Z < 1,8$: podnik upadá.

výsledky pouze ve výroku, zda podnik spěje či nespěje k bankrotu. Šedou zónu vypouští:

- $0,2 > T$: podnik spěje k bankrotu,
- $0,3 < T$: podnik nespěje k bankrotu.

Druhým zvolený model, Taflerův index, hodnotí

Taflerův index je konstruován podobným způsobem jako Altmanova Z-skóre. Jedná se o několik poměrových ukazatelů, které jsou váženy:

$$T = 0,53 * \frac{EBT}{\text{krátkodobé závazky}} + 0,13 * \frac{\text{o. aktiva}}{\text{cizí zdroje}} + 0,18 * \frac{\text{krátkodobé závazky}}{\text{aktiva}} + 0,16 * \frac{\text{tržby}}{\text{aktiva}}$$

kde T představuje Taflerův index,
 EBT zisk před zdaněním (Earnings Before Tax).

Index bonity již škálu hodnocení rozděluje do více intervalů. Je samozřejmě otázkou, zda jemnější členění intervalů nezpůsobuje ve svém důsledku nepřesnou interpretaci výsledků:

- $IB < -2$: podnik má extrémně špatnou bonitu,
- $-2 \leq IB < -1$: velmi špatná bonita,
- $-1 \leq IB < 0$: špatná bonita,

- $0 \leq IB < 1$: určité problémy,
- $1 \leq IB < 2$: dobrá bonita,
- $2 \leq IB < 3$: velmi dobrá bonita,
- $3 \leq IB$: extrémně dobrá bonita.

Index bonity byl sestaven stejným, nebo spíše podobným, způsobem jako předcházející bankrotní modely:

$$IB = 1,5 * \frac{\text{Cash Flow}}{\text{cizí zdroje}} + 0,08 * \frac{\text{aktiva}}{\text{cizí zdroje}} + 10 * \frac{\text{zisk}}{\text{aktiva}} + 5 * \frac{\text{zisk}}{\text{výnosy}} + 0,3 * \frac{\text{zásoby}}{\text{výnosy}} + 0,1 * \frac{\text{výnosy}}{\text{aktiva}}$$

Posledním modelem, který bude použit, je Rychlý Kralickův test. Nejedná se o ryze bonitní model, ale spíše bonitně-bankrotní model. Původní i modifikovaná verze vycházejí z poměrových ukazatelů. Ukazatele však nejsou váženy. Dílčí výsledky jsou porovnávány na intervalu, kdy příslušnost ke konkrétnímu intervalu znamená známku v pětistupňové hodnotící škále.

Původní Rychlý Kralickův test je hodnocen ve dvou intervalech:

- 2 body > RT: bonitní podnik (RT znamená Rychlý Test),
- 3 body < RT: bankrotní podnik.

Způsob výpočtu hodnoty původního RT je uveden v tabulce číslo 1.

Tab. č. 1: Rychlý Kralickův test - původní (postup výpočtu).

Ukazatel	Výborný (1)	Velmi dobrý (2)	Dobrá (3)	Špatný (4)	Ohrožený insolventností (5)
$\frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{aktiva}}$	> 30%	> 20%	> 10%	> 0%	≤ 0%
$\frac{(\text{závazky} - \text{fin. majetek})}{\text{cash flow}}$	< 3 roky	< 5 let	< 12 let	< 30 let	≤ 30 let
$\frac{\text{cash flow}}{\text{tržby}}$	> 10%	> 8%	> 5%	> 0%	≤ 0%
$\frac{\text{čistý zisk} + \text{nákladové úroky} * (1 - \text{sazba daně z příjmů})}{\text{aktiva}}$	> 15%	> 12%	> 8%	> 0%	≤ 0%

Modifikovaný Kralickův test zjemňuje škálu na pět úrovní:

- 4 a více bodů: jedná se o velmi dobrý podnik,
- 3 - 3,99 bodu: dobrý podnik,
- 2 - 2,99 bodu: průměrný podnik,

- 1 - 1,99 bodu: špatný podnik,
- 0 - 0,99 bodu: velmi špatný podnik.

Postup výpočtu modifikovaného Rychlého Kralickova testu je uveden v tabulce číslo 2.

Tab. č. 2: Rychlý Kralickův test - modifikovaný v roce 1999 (postup výpočtu).

Ukazatel	Výborný (1)	Velmi dobrý (2)	Dobrá (3)	Špatný (4)	Ohrožený insolventností (5)
$\frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{aktiva}}$	< 20%	< 40%	< 60%	< 80%	≥ 80%
$\frac{(\text{celkové závazky} + \text{bankovní úv.})}{\text{provozní cash flow}}$	< 20%	< 40%	< 60%	< 80%	≥ 80%
$\frac{\text{EBIT}}{\text{aktiva}}$	< 20%	< 40%	< 60%	< 80%	≥ 80%
$\frac{\text{provozní cash flow}}{\text{tržby z hlavní činnosti}}$ nebo $\frac{\text{provozní cash flow}}{\text{tržby za prodané výrobky, služby a zboží}}$	< 20%	< 40%	< 60%	< 80%	≥ 80%

V závěru tak budou výrokové části jednotlivých metod shrnuty do jedné tabulky, aby mohla navázat poslední část textu - zhodnocení výsledků.

Mezitím však bude provedeno škálování výsledků, aby bylo možné odvodit trend vývoje finanční situace hodnoceného podniku.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Získané výsledky komplexního hodnocení podniku jsou shrnuty v tabulce číslo 3, která zobrazuje výsledné hodnoty spolu s výrokovou částí aplikovaných metod. Veškerá data pro výpočet byla převzata z výročních zpráv společnosti Bernard, a.s. 2002 až 2007.

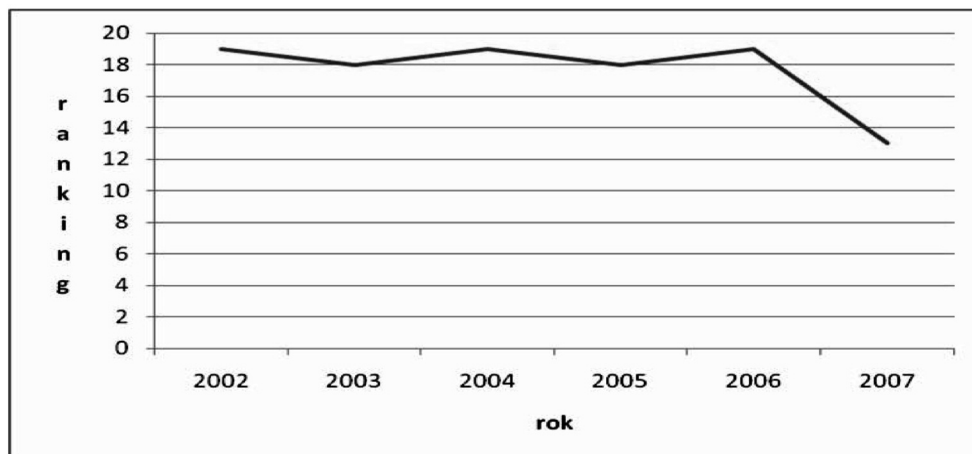
Tab. č. 3: Výsledky a výrokové části použitých metod.

Položka/rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. Altmanova analýza						
1.1 Firmy obchodované na akciových trzích	0,50	0,65	0,65	0,76	0,71	0,49
	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá
1.2 Firmy neobchodované na finančních trzích	0,51	0,67	0,67	0,77	0,71	0,53
	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá
1.3 Modifikace vhodná pro české podniky	0,50	0,65	0,65	0,76	0,71	0,49
	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá	podnik upadá
2. Taflerův index	0,27	0,37	0,33	0,37	0,35	0,19
	podnik nespěje k bankrotu	podnik nespěje k bankrotu	podnik nespěje k bankrotu	podnik nespěje k bankrotu	podnik nespěje k bankrotu	podnik spěje k bankrotu
3. Index bonity	0,08	0,88	0,60	0,61	0,74	0,02
	určité problémy	určité problémy	určité problémy	určité problémy	určité problémy	určité problémy
4. Rychlý Kralickův test						
4.1 Původní verze	3	1,75	2,75	1,75	1,75	3
	bankrotní podnik	bonitní podnik	bankrotní podnik	bonitní podnik	bonitní podnik	bankrotní podnik
4.2 Verze modifikovaná v roce 1999	2	1,75	2,75	1,75	2,75	2,5
	průměrný podnik	špatný podnik	průměrný podnik	špatný podnik	průměrný podnik	průměrný podnik

Výroky jednotlivých použitých metod se mezi sebou liší. Je tedy nutné udělat sumář, škálovat výsledky a připravit podmínky pro odhad trendu vývoje finanční situace s hodnoceného podniku. Obrázek č. 1

zobrazuje vývoj posuzované společnosti. Do grafu byl zanesen součet hodnot jednotlivých metod, kdy každá dílčí metody byla známkována na stupnici 1 až 7 bodů, kdy nejméně příznivou hodnotou bylo číslo 1.

Obr. č. 1: Grafické znázornění vývoje finanční situace Bernard, a.s. v letech 2002-2007.

Zdroj: Vlastní výpočty.

Společnost Bernard, a.s. je hodnocena na základě zvolených metod v průběhu let 2002 až 2007 jako podnik, který má potíže, a který upadá. Na tomto hodnocení se shodují všechny modifikace Altmanovy analýzy, Index bonit a modifikovaná verze Rychlého Kralickova testu Původní verze Kralickova testu hodnotí podnik v jednotlivých letech sledovaného období jako nevrovaný (třikrát jako bonitní podnik

a třikrát jako bankrotující podnik). Taflerův index na druhou stranu dává informaci, že hodnocená společnost vykazuje pozitivní výsledky (kromě roku 2007). Na základě syntézy všech použitých metod, kdy jsme žádné z nich nedali větší váhu, docházíme k názoru, že podnik má určité finanční problémy a legislativní změny (například z hlediska vyššího daňového zatížení) či změny okolí podniku mu mohou způsobit vážné

problémy, které mohou vyústit v ukončení podnikatelské činnosti subjektu. Po celou dobu je zřejmé, že se podnik pohybuje po vyrovnané trajektorii. Z ní se odchyluje pouze rok 2007, kdy je situace podniku ještě o něco horší než v předchozích letech. Je otázkou, co podniku přinesou budoucí roky. Avšak doporučení vůči podniku jsou jednoznačná. Je nutné se připravit na možné ekonomické problémy změnit strategii finančního řízení společnosti.

ZÁVĚR

Na základě provedené analýzy můžeme konstatovat nejen splnění cíle práce, ale rovněž lze zodpovědět, zda je možné a vhodné použít metody komplexního hodnocení při analýze finanční situace podniku. Je zřejmé, že použití jedné metody může přinést zavádějící výsledek. Avšak použití souboru metod nás může posunout ke korektnímu výsledku.

ADDRESS & ©

Ing. Marek VOCHOZKA, MBA, Ph.D.
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vochozka@mail.vstech.cz

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. KISLINGEROVÁ, E. et al. (2004): *Manažerské finance*. Praha, C. H. Beck. ISBN 80-7179-802-9.
2. KISLINGEROVÁ, E. (2001): *Oceňování podniku*. Praha, C. H. Beck. ISBN 80-7179-529-1.
3. MULAČ, P. - VOCHOZKA, M. - MULAČOVÁ, V. (2009): *Podniková ekonomika*. 2. dopl. vyd. České Budějovice: VŠTE. 176 s. ISBN 978-80-87278-25-3.
4. SYNEK, M. (2003): *Ekonomická analýza*. [s.l.]: [s.n.], 77 s.
5. SYNEK, M. (2005): *Metodika Schmalenbach* [online]. [cit. 2009-11-17]. Dostupný z [www: <http://nb.vse.cz/~synek/Metodika_Schmalenbach.doc>](http://nb.vse.cz/~synek/Metodika_Schmalenbach.doc).
6. *Výroční zprávy společnosti Bernard, a.s., 2002-2007*.

Ing. Petr MULAČ
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
mulač@mail.vstech.cz

2 VYBRANÉ PŘÍSPĚVKY Z DALŠÍCH HUMANITNÍCH OBORŮ · SELECTED ENTRIES FROM OTHER FIELDS IN THE HUMANITIES

SVOBODNÝ SOFTWARE V KOMERČNÍ A SPRÁVNÍ SFÉŘE

Free Software in Business and Administration

Kamil DEDECIUS

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Využití svobodného, resp. otevřeného softwaru v prostředí informačních a komunikačních technologií (ICT) moderní komerční a správní sféry zaznamenalo v posledních letech značný rozmach. Kromě redukce nákladů na pořízení a provoz takového softwaru je totiž jeho výhodou například i snadná uživatelská rozšiřitelnost, větší možnost nastavení na míru danému subjektu aj. Důkazem může být kromě stále rozšířenějšího používání svobodného kancelářského balíku OpenOffice.org i kompletní přechod Newyorské či Londýnské burzy na operační systém GNU/Linux. V České republice přešla na tento operační systém například Česká pošta, sp.

Klíčová slova: svobodný software - ICT - informační a komunikační technologie

ABSTRACT: The use of free or open-source software in the environment of information and communication technologies (ICT) of the modern commercial and administration sector has significantly increased in the last few years. If we abstract from the reduction of the purchase and operational costs, the scalability and usability play the key role, too. This has been proven e. g. by the increasing use of the office suite OpenOffice.org or the switch of the New York Stock Exchange and London Stock Exchange to Linux-based operating systems. In the Czech Republic, e. g. the Czech Post has made such a change.

Key words: free software - ICT - information and communication technologies

ÚVOD

Svobodný či otevřený software se poslední roky stále výrazněji prosazují nejen v akademické, ale i komerční a správní sféře. Důvodů pro tento jev je hned několik, vedle nemalých finančních úspor oproti softwaru komerčnímu totiž k rozsáhlejšímu rozšiřování poněkud paradoxně přispěly i aktivity Světové obchodní organizace (WTO) a Mezinárodní aliance duševního vlastnictví (IIPA), tlačící na další ochranu autorských práv a duševního vlastnictví, což vede organizace k odklonu od tradičního komerčního softwaru firem jako Microsoft, Apple aj.

Mezi zástupci svobodného softwaru, se kterými se můžeme běžně setkat, jsou například webový prohlížeč Mozilla Firefox, kancelářský balík OpenOffice, jádro operačního systému Linux nebo nejrozšířenější webový server Apache. Mezi formáty, které aspirují na běžně používané standardy, potom řadíme zejména OpenDocument, umožňující výměnu dokumentů bez závislosti na platformě či editoru.

SVOBODNÝ SOFTWARE VE STÁTNÍ SPRÁVĚ

Zastoupení svobodného softwaru ve státní správě se v reakci na cenu komerčního softwaru a současné zvyšování uživatelské přívětivosti softwaru svobodného rapidně zvyšuje. Typickým představitelem takové koncepce je Španělsko, kde je podle dokumentů [4] a [5] povinností státní správy využívat softwaru licencovaného pod svobodnými licencemi před softwarem komerčním (resp. proprietárním), pokud dosahuje stejné úrovně funkcionality. Explicitně je potom zmínován operační GNU/Linux a formáty ODF (Open Document Format) a PDF (Portable Document Format). V německých zemích se k podobnému kroku odhodlalo město Mnichov, které převedlo kompletní správu na SUSE Linux [1] či spolkové Ministerstvo zahraničí, jež podle slov svého zástupce ušetří tímto krokem zhruba dvě třetiny nákladů na provoz desktopových prostředí [2].

SWOBODNÝ SW V KOMERČNÍ SFÉŘE

Svobodný software si v komerční sféře již po několika letech nachází své místo, a to nejen v oblasti serverových řešení, ale i na desktopech. V roce 2008 oznámila společnost IBM přechod od produktů Microsoftu, zejména operačního systému Vista a balíku MS Office k otevřenému softwaru - GNU/Linuxu, doplněnému o vlastní produkty IBM Lotus Notes a Lotus Symphony. Důvodem k tomuto kroku byla nespokojenost společnosti se strategií Microsoftu [3]. Jiným příkladem budiž známý internetový knižní obchod Amazon.com, systémy společnosti Google, internetová encyklopedie Wikipedia či Newyorská resp. Londýnská burza (NYSE resp. LSE), jejichž přechod je považován za jeden z nejvýznamnějších milníků nasazení tohoto typu softwaru.

Z významných českých společností jmenujme například Českou poštu, sp., jež v roce 2006 provedla kompletní migraci na systém APOST, provozovaný na operačním systému SUSE Linux. O velikosti této změny svědčí nutnost převést 4 000 serverů a cca 12 000 terminálů na nový systém, což by bez zásadního důvodu bylo těžko prosaditelné.

DŮVODY PŘECHODU NA SWOBODNÝ SOFTWARE

Mezi hlavní důvody přechodu od komerčního, resp. proprietárního softwaru na software otevřený nebo dokonce svobodný patří zejména signifikantní redukce nákladů na jeho pořízení a provoz. Pomineme-li skutečnost nižší až nulové pořizovací ceny, je významný rovněž fakt, že licence svobodného softwaru umožňuje jeho legální stahování na internetu zdarma. Takový software má navíc otevřený kód, do něhož je možné legálně zasahovat a upravovat si jej tak, aby splňoval specifické požadavky subjektu, který jej provozuje. Další výhodou představuje snadnost updatu a upgradu, které je možné provádět přímo prostřednictvím internetu, většinou bez nutnosti registrace či ověřování licence. Poněkud paradoxní je fakt, že např. operační systém GNU/Linux má nižší hardwarové nároky při stejné nebo vyšší funkcionalitě, jako má nejrozšířenější operační systém Microsoft Windows. Pro běžné využití si vystačí s nižším výpočetním výkonem a menším diskovým prostorem, přitom nabízí například výhodu více virtuálních desktopů. Rovněž řešení problémů přínalováním celého softwaru odpadá, neboť tento operační systém je rozdělen do mnoha balíčků a případná degradace jednoho z nich nepředstavuje až na výjimky riziko pro celý systém. Navíc tyto výjimky jsou velmi bedlivě hlídány. K dalšímu zvýšení bezpečnosti přispívá poměrně běžně zavedená praxe elektronického podepisování softwaru, umožňující odhalit útočníkem upravený software a předcházet tak problémům.

FALEŠNÉ DŮVODY PROTI SWOBODNÉMU SOFTWARE

Obecně vzato, existuje jen velmi málo důvodů proti nasazení svobodného softwaru v jakémkoliv sféře, včetně komerční a správní. Zrekapitulujeme několik z nejčastěji zmiňovaných, spolu s vyvracejícími argumenty:

- svobodný či otevřený software nemůže být bezpečný, je-li zdarma - tento argument je prostou, avšak velice častou dezinformací. Za vývojem takového softwaru totiž stojí nejen malé firmy a jednotlivci, ale i velcí softwaroví giganti jako IBM, Sun či Novell, tedy subjekty, které by nedovolily, aby jejich pověst byla pošramocena. Dalším protiargumentem je srovnání bezpečnosti serverových aplikací jako Apache versus Microsoft IIS a desktopových aplikací jako Mozilla Firefox versus Microsoft Internet Explorer. Za zmínku stojí i fakt, že škodlivého softwaru, např. počítačových virů, existuje mnohem více pro proprietární produkty Microsoftu (desítky tisíc virů), zatímco pro GNU/Linux jen několik málo desítek, s nimiž se naprostá většina uživatelů nikdy nesetká.
- za vznikem svobodného softwaru nestojí významná společnost - tento argument byl vyvrácen výše.
- náklady na nasazení a administraci svobodného softwaru jsou příliš vysoké - tento argument neobstojí jednak vzhledem k často nižším hardwarovým nárokům ve srovnání s běžnými komerčními alternativami. Zatímco například operační systém GNU/Linux využívá sdílené systémové knihovny, čímž redukuje nezbytnou diskovou kapacitu, u komerčního softwaru je situace často opačná. Rovněž schopnost běhu bez grafického rozhraní umožňuje využít výpočetní výkon vhodnějším způsobem.

Samostatnou kapitolou jsou schopnosti a vzdělání IT pracovníků. Zatímco v případě administrátorů UNIX-like operačních systémů (GNU/Linux aj.) je téměř pravidlem vyšší úroveň znalostí samotného systému a souvisejících problematik, jako například networkingu či počítačové bezpečnosti, u administrátorů operačních systémů striktně využívajících GUI (Graphic User Interface) rozhraní je realita často opačná. Prosté klikání totiž dává lidem falešný pocit schopnosti a orientace. Nevalná kvalita takových administrátorů je bohužel často patrná.

Velmi důležitou charakteristikou svobodného a otevřeného softwaru je existence komunity, sestávající se z uživatelů a vývojářů, ochotných nezištně a přitom většinou velmi pohotově pomáhat ostatním s jejich problémy, což ve světě softwaru proprietárního prakticky nemá obdoby.

ZÁVĚR

Je zřejmé, že svobodný a otevřený software se již několik let dostávají do centra pozornosti nejen akademické sféry, kde často vznikaly, ale že svou

pozornost na ně soustřeďuje i sféra komerční a správní. Zatímco na serverech všech zmíněných uživatelů jej bylo možné nalézt již po celou řadu let, na desktopy běžných uživatelů proniká až v souvislosti s vývojem kvalitního grafického rozhraní. Ve výsledku tedy poskytuje stejné služby jako software proprietární, ovšem za nesrovnatelně nižší cenu.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BLAU, J. - MCCARTHY, K. (2004): *Munich Finally Reaches Linux Migration Plan* [online]. [cit. 2009-12-7]. Dostupný z <<http://news.techworld.com/operating-systems/1754/munich-finally-reaches-linux-migration-plan/>>.
2. HILLENUS, G. (2008): *DE: Foreign ministry: 'Cost of Open Source desktop maintenance is by far the lowest'* [online]. [cit. 2009-12-7]. Dostupný z <http://www.osor.eu/news/de-foreign-ministry-cost-of-open-source-desktop-maintenance-is-by-far-the-lowest>
3. RYAN, P. (2008): *IBM targets Microsoft with desktop Linux initiative* [online]. [cit. 2009-12-7]. Dostupný z <<http://arstechnica.com/open-source/news/2008/08/ibm-targets-microsoft-with-desktop-linux-initiative.ars>>
4. *Propuesta de recomendaciones a la Administración General del Estado sobre utilización del software libre y de fuentes abiertas*. NIPO: 326-05-044-3.
5. *Criterios de seguridad, normalización y conservación de las aplicaciones utilizadas para el ejercicio de potestades*. NIPO 326-04-044-9.

ADDRESS & ©

Ing. Kamil DEDECIUS
Katedra aplikovaných věd
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
dedecius@mail.vstecb.cz

ONLINE VÝUKA JAKO KOMPLEXNÍ VÝUKOVÁ METODA

Online Learning as Complex Educational Method

Lenka HRUŠKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Jednou z komplexních výukových metod je výuka podporovaná počítačem. Studentovy funkce ve výuce se změnila ve směru větší otevřenosti k technickým inovacím, které student v terciární sféře výuky přijímá se samozřejmostí a vstřícností. Moderní didaktická technika a zvláště počítače vytváří pro studenty bohatší senzorický prostor pro přijímání a zpracování informací. V procesu pedagogické interakce a komunikace se technika stává stále více prostředníkem mezi učitelem a studentem, ale neměla by nikdy nahradit mezilidské kontakty, oslabovat a ochuzovat sociální vazby.

Klíčová slova: výuka - vyučovací styl - strategie - komplexní výukové metody - online výuka

ABSTRACT: Computer education is one of the complex educational methods. Students' functions have changed in education in a way of a bigger openness to the technical innovation, which the student of the tertiary educational sphere considers obvious and open. Modern didactic technology, especially computers, make a richer sensorial place for accepting and processing information. In the process of teaching interaction and communication, the technology becomes still more a mediator between a teacher and a student but it should never replace interpersonal contacts, weaken and deplete social relations.

Key words: tuition - educational style - strategy - complex educational methods - online learning

ÚVOD

Za jeden ze základních požadavků na vzdělání moderního člověka se považuje počítačová gramotnost, která mu má umožnit pohodlněji zvládat narůstající rozsah informací. Online výuka jako způsob výuky podporované počítačem odborných předmětů a jazyků na dálku prostřednictvím internetu má podporovat autonomní učení, aktivizovat studenta a podpořit jak jeho samostatné učení, tak i kooperaci.

KONCEPCE VÝUKY

Základní činností vysoké školy je výuka neoddělitelně propojená s výzkumem, vývojem a dalšími tvůrčími činnostmi. U vysokých škol neuniverzitního typu stojí výuka a spolupráce s aplikační sférou na prvním místě.

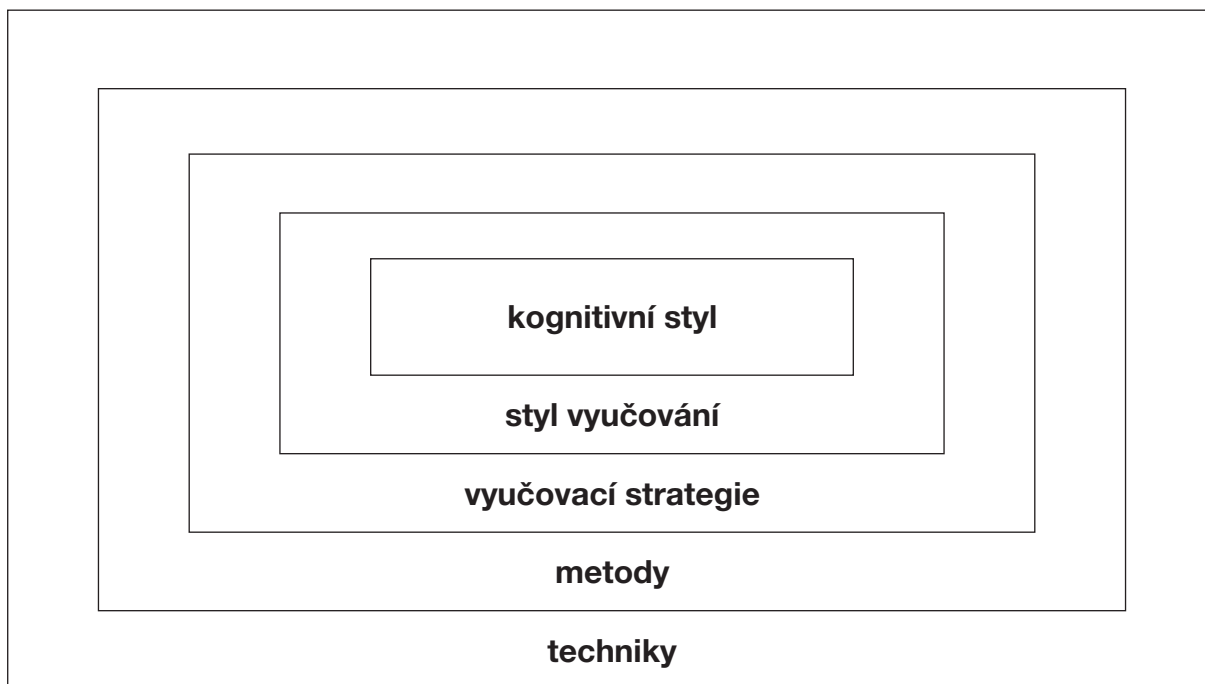
Z pedagogického hlediska je možno rozčlenit proces výuky na několik sekvencí, částí tzn. na fázi motivační, na expozici, fixaci, diagnózu a aplikaci. Edukační proces představuje složitý otevřený systém, který sleduje určitý cíl. Jedním z charakteristických znaků moderní výuky v terciární sféře je zvyšování zájmu všech zúčastněných. Podle J. Vašutové je výuka „aktivita procesuálního charakteru, která představuje metodické uspořádání záměrného učení.“ Podstatou výuky je interakce vyjádřená vzájemným působením vyučovací činnosti učitele a učební činnosti stu-

denta. Vyučování jako činnost učitele a učení jako činnost studenta jsou tedy dva procesy, které tvoří jádro pedagogické komunikace ve škole.

V pedagogické praxi se velice často, avšak bez bližšího vymezení obsahu, používají pojmy kognitivní styl, vyučovací styl, strategie, metody a techniky. Strategie vyučování bývají často vymezovány právě vzhledem k dalším klíčovým proměnným determinujícím vyučování jako je strategiím „nadřazený“ kognitivní styl a styl vyučování či obvykle subordinované techniky vyučování. Vztah kognitivního stylu, stylu vyučování, vyučovacích strategií, metod a technik lze označit za vztah hierarchický. Kognitivní styl coby způsob vnímání a poznávání tvoří nejhlubší a převážně vrozenou vrstvu, na niž se nabaluje vrstva vyučovacího stylu. Zde se jedná o učitelův způsob vidění učiva, studenta, výukových metod, komunikace, který se promítá do jeho vyučování. J. Mareš v užším pojetí (1998) charakterizuje vyučovací styl jako „svěbytný postup, jímž učitel vyučuje“. „*Vyučovací styl vzniká z učitelových předpokladů pro pedagogickou činnost, rozvíjí se spolupůsobením vnějších a vnitřních faktorů. Vede k výsledkům určitého typu, ale zabraňuje dosažení výsledků jiných. Je relativně stabilní, obtížně se mění*“ (Průcha - Walterová - Mareš 2001: 226). „*Vyučovací styl, jako komplexní charakteristika učitelova způsobu uvažování a jeho jednání v pedagogických situacích, se promítá do učitelových vy-*

učovacích strategií a do jeho vyučování.“ (Maňák - Švec 2003: 39). Vyučovací styl učitele má tedy charakter metastrategie, která stojí nad všemi vyučovacími strategiemi.

Schéma č. 1: Schéma vyučování.

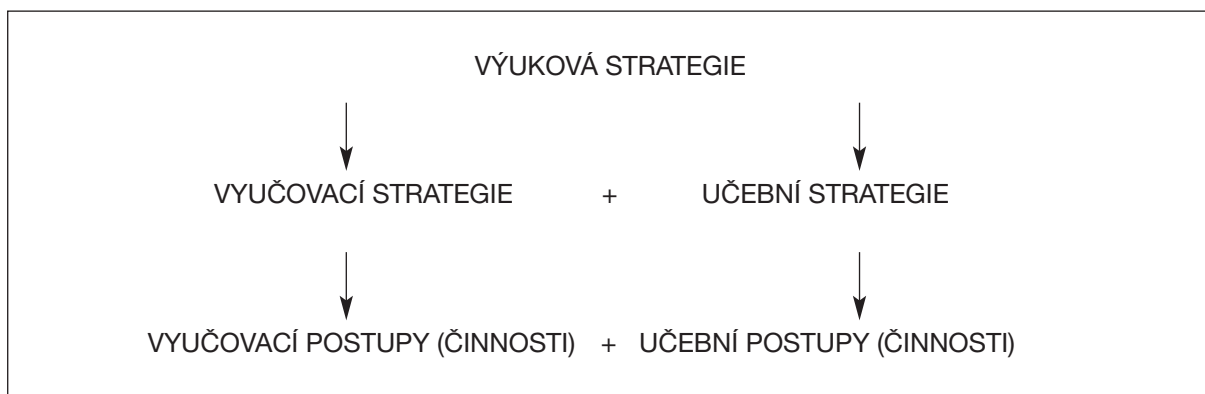
Zdroj: Vlastní tvorba.

Strategie mohou mít jak celostní, tak i dílčí charakter. Ve druhém případě se obvykle týkají jednotlivých etap vyučování (Solfronk 1990). Vývoj vyučovacích strategií závisí na teoriích, na přijatých koncepcích vzdělání a na dalších souvislostech a podmínkách. Vyučovací strategie zdůrazňuje roli učitele ve výuce. V nedávné době jej takto vymezili například J. Maňák a V. Švec v knize Výukové metody (Maňák - Švec 2003).

Metodické jednání učitele plyne z určité koncepce výuky, podílí se na organizaci výukového procesu a zajišťuje optimální vztah mezi všemi působícími činiteli.

Výukové strategie jsou chápány podobně široce, jako bývají vymezeny výukové metody. Může se jednat o konkrétní aktivity, jako jsou zápisky studentů do sešitu, domácí úkoly nebo obecnější přístupy jako kooperativní výuka, zjišťování podobností a rozdílů v učivu apod. Výukové strategie jsou sice formulovány na obecné „nadpředmětové“ úrovni, ale jejich realizace je determinována učivem a liší se podle vyučovacího předmětu, ve kterém je použita. Následující schéma vyjadřuje vztah základních didaktických pojmů, jak se ve většině případů používá.

Schéma č. 2: Vztah základních didaktických pojmů.

Zdroj: Vlastní tvorba.

V Anglicko-českém pedagogickém slovníku (Mareš - Gavora 1999) není bohužel uveden překlad pro sousloví *instructional strategy*. Pojem *instruction* ve významu „výuka“ není všeobecně rozšířen. V anglicky psané odborné literatuře je rozšířené spojení *educational strategy* - v překladu: pedagogická strategie, výchovná strategie, vzdělávací strategie (Mareš - Gavora 1999: 57).

Obecně znamená strategie určitou linii postupu, způsob rozhodování a řešení problémů vedoucí k danému cíli. Strategii však nesmíme zaměnit za jednotlivou metodu nebo formu vyučování, neboť má komplexnější charakter a vyšší míru obecnosti. V praxi se nemusí vyučovací strategie týkat jen člověka, dokonce ani živých tvorů. Tento pojem je koncipován obecně a lze jej použít i při výzkumu umělé inteligence apod.

V užším pojetí je možné vyučovacímu stylu rozumět „jako souboru výukových metod, které učitel uplatňuje“ (D. Hübelová 2009).

Stavebními kameny vyučovacích strategií jsou organizační formy a metody, jejich cílová dimenze, činnostní dimenze, úkolová dimenze a uspořádání v čase. Rozhoduje o nich vyučující a konkrétně postihují střet vzdělávacích zájmů pedagoga a studenta vyjádřený v definování cílů a hodnocení výsledků vyučování/učení (Vašutová 2002).

KOMPLEXNÍ VÝUKOVÉ METODY

V současnosti termín výuková strategie splývá u některých autorů (Švec; Maňák; Hübelová) s pojmem komplexní výuková metoda, která je vázána na celkovou koncepci výuky. Vytvořit komplexní klasifikaci výukových metod je velice obtížné, proto se běžně u odborníků používají rozličná kritéria. Vodítkem v klasifikaci výukových metod je v současnosti kniha „Výukové metody“ od J. Maňáka a V. Švece (2003). Vedle klasických výukových metod (metody slovní, názorné - demonstrační, dovednostně - praktické) a aktivizujících výukových metod (metody diskusní, heuristické, situační, inscenační, didaktické hry) vymezují autoři komplexní výukové metody, které „rozšiřují prostor výukových metod o prvky organizačních forem, didaktických prostředků a mnohem více reflektují též celkové cíle výchovy a vzdělávání“ (Maňák - Švec 2003). Jedná se o složité metodické útvary, o kombinaci a propojení několika prvků didaktického systému, jako jsou:

- metody
- techniky
- didaktické prostředky
- organizační formy výuky

Výuková metoda je dynamickou komponentou výukového systému, nemůže vystupovat izolovaně, protože je součástí četných činitelů. Vedle toho, že plní funkci informační vazby, zprostředkovává a zajišťuje dosažení edukačních cílů. Výhodou komplexních výukových metod je postižení většího úseku

didaktické reality ve výuce (Maňák - Švec 2003).

Vedle frontální a kooperativní výuky můžeme do komplexních výukových metod zařadit například *brainstorming*, projektovou a partnerskou výuku, otevřené učení, výuku dramatem a televizní výuku, ale vedle hypnopedie a sugestopedie a *superlearningu* též výuku podporovanou počítačem.

ONLINE VÝUKA (ONLINE LEARNING)

Student přichází do terciární výukové sféry poznamenán určitými zkušenostmi a vědomostmi získanými vně školy i na jiné škole. Na tomto základě má osobitou představu o pojetí vyučování na vysoké škole. Studentovo očekávání souvisí do značné míry s jeho motivační strukturou a stylem učení. Toto vše by mělo být zahrnuto v cílech vyučování. Jednou z možností zamezení rozporu mezi pedagogem a studentem je zapojení studentů do přípravy vyučování s tím, že se sami podílejí na stanovení cílů. Tato varianta se však nedá vždy a na každé škole terciárního stupně uplatnit. Na druhé straně se vyučující může vždy se studenty cíle společně dohodnout.

Student v terciární sféře výuky je osoba, která se zaměstnává studiem na vyšší úrovni odbornosti a intelektové náročnosti než žák na sekundárním stupni výuky. „Je relativně nezávislý na učiteli. Očekává se od něho vyšší míra samostatnosti a osobní zodpovědnosti při získávání vědomostí a dovedností, především cestami zkoumání, objevování, konstruování, řešení a ověřování“ (Vašutová 2002). Proto je výuka na vysokých školách pojata více abstraktně, teoreticky, metodologicky. Tím, že učící se jedinec není chápán jako objekt, ale jako subjekt procesu učení a vyučování, mění se přirozeně tradiční didaktické koncepty. Přestává například převažovat přesvědčení, že učitel dosáhne u studentů očekávaných cílů tím, že jim něco „dá či zprostředkuje“ a student to potom pochopí a uchová v paměti. Stejně tak začíná pokulhávat přesvědčení o tom, že učitel musí být iniciátorem a pánelem všech procesů (Janíková, 2009). Podle Peterse (1997) je student autonomní tehdy, jestliže přejímá funkce učitele a sám je provádí. To tedy znamená, že je schopen:

- rozpoznat vlastní potřeby
- formulovat cíle
- vybírat obsahy
- obstarat si učební materiály
- používat efektivní učební strategie
- identifikovat jiné zdroje a pro své učení je využívat
- sám své učení organizovat, řídit, kontrolovat a hodnotit.

Důležitou roli ve výuce může sehrát i změna tradičního vzdělávacího systému, a to i prostřednictvím počítačů. Aplikaci nových výukových koncepcí umožnil nejen technický vývoj počítačů, ale i rozvoj psychologického poznání základů učení. V učebních procesech tak dochází k respektování osobnosti člověka, jeho sebezpojetí.

Online výuka je způsob výuky podporované počítačem odborných předmětů a jazyků na dálku prostřednictvím internetu. Pro tyto účely se musí vytvořit speciální webová platforma, která umožní uskutečnit vyučovací hodinu mezi studentem (studenty) a vyučujícím (odborníkem z aplikační sféry, lektorem) v reálném čase. Ve srovnání s e-learningovými kurzy, kde student pracuje na svém počítači s interaktivně zpracovaným materiálem a stává se tak defakto samoukem, nabízí online výuka studentovi plnohodnotnou výuku.

K výhodám této multimediální komplexní výukové metody patří možnost studia i vyučování z jakéhokoli (příjemného) místa, kde je možnost připojení k internetu a kde je možno disponovat sluchátky, mikrofonem a web kamerou. Při výuce podporované počítačem není nutné nikam dojíždět, ušetří se čas i peníze. Výuka může probíhat:

- individuálně - kdy vyučující hodnotí splnění daného kritéria uznáním
- kooperativně - má přímý vztah k principu uznávání osobní hodnoty každého a respektu ke každému. Těží se z rozdílnosti silných stránek všech členů týmu. Odlišnosti je využito, není pouze tolerována.
- kompetitivně - kdy se hodnotí seřazení od nejlepších studentů až po nejhorší. Jednotliví studenti chtějí být lepší než druzí, chtějí soutěžit a vyhrávat.

(Ve virtuálních skupinách mohou studovat studenti z různých ročníků dané školy, z různých vysokých škol, z různých zemí, v neomezeném počtu osob.) Obrovskou výhodou je fakt, že veškerý výukový materiál je k dispozici na webové platformě, přičemž obrazovka funguje jako interaktivní tabule (výuka je velmi náročná).

Díky počítači se mění též funkce učitele a studenta ve výuce. Učitel se stává:

1. organizátorem a manažerem vyučovacího procesu
2. partnerem studenta, jeho pomocníkem a rádcem
3. didaktickým programátorem
4. technologem vyučovacích prostředků
5. výzkumníkem v oboru didaktiky (Maňák 1999).

Podle Maňáka - Švece (2003) připadá nenahraditelná úloha učiteli ve výuce podporované počítačem při orientaci studenta v záplavě informací, které mu např. online learning poskytuje. Jelikož moderní mediální technologie zaujímají v učitelově instrumentáriu výukových metod stále důležitější místo, proto musí moderní pedagog tyto prostředky bezpodmínečně zvládnout a promyšleně integrovat do ostatních technik, metod, strategií a prostředků.

ZÁVĚR

Využití počítačů je při moderní výuce mnohostranné. Jak již bylo zmíněno, stále více se, hlavně na vysokých školách, začíná uplatňovat počítačová podpora výuky, která je vázána na celkovou koncepci výuky a na organizační formy. Základním organizačním

útvarem a metodicky ustálenou formou vysokoškolské výuky je přednáška. Často bývá spojována s tradičním modelem vzdělávání. V současnosti se lze setkat s názory, které zpochybňují opodstatněnost přednášky v podmínkách terciárního vzdělávání na konci 20. a začátku 21. století (Vašutová 2002). Jiné hlasy ale mluví právě o alternaci přednášky online výukou či e-learningem či edu-learningem nebo jinou komplexní výukovou metodou podporovanou počítačem. Autoři J. Slavík a J. Novák ve své knize „Počítač jako pomocník učitele“ (1997) uvádějí tyto možnosti počítačové podpory výuky:

- multimediální programy
- simulační programy, modelování
- testovací programy
- výukové programy
- informační zdroje
- videokonference
- distanční formy výuky
- virtuální realita

Počítač, elektronické zařízení na zpracování informací, vyznačující se obrovskou rychlostí operací a velkou pamětí, může v procesu postupného osamostatňování studenta tento postup výrazně individualizovat, urychlovat a citlivě přizpůsobovat aktuálnímu stavu studenta. Výsledky empirických studií potvrzují, že učitel a student mají své pevné místo jak v sekundární, tak i v terciární sféře výuky i v éře počítačů, že však počítače mohou komunikačními a kooperativními formami svého působení výukový proces obohacovat a facilitovat. (Maňák - Švec 2003).

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. HŮBELOVÁ, D. (2009): *Výukové metody a styly učitelů zeměpisu: případové (video)studie*. In: Pedagogická orientace 2/2009. Brno.
2. JANÍKOVÁ, V. (2009): *Autonomie v procesu učení a vyučování cizímu jazyku*. Brno.
3. KASÍKOVÁ, H. (2001): *Kooperativní učení a vyučování*. Praha: Karolinum.
4. MAŇÁK, J. (1999): *Nárys didaktiky*. Brno: MU.
5. MAŇÁK, J. - ŠVEC, V. (2003): *Výukové metody*. Brno: Paido.
6. MAREŠ, J. (1998): *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál.
7. MAREŠ, J. - GAVORA, P. (1999): *Anglicko-český slovník pedagogický*. Praha: Portál.
8. PETERS, O. (1997): *Didaktik des Fernstudiums*. In: Erfahrungen und Diskussionsstand in nationaler und internationaler Sicht. Neuwied; Kristel; Berlin: Luchterhand.
9. PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. (2001): *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
10. SLAVÍK, J. - NOVÁK, J. (1997): *Počítač jako pomocník učitele*. Praha: Portál.

11. SOLFRONK, J. (1990): *Organizační formy vyučování*. Praha: SPN.
12. VAŠUTOVÁ, J. (2002): *Strategie výuky ve vysokoškolském vzdělávání*. Praha: UK PF.

ADDRESS & ©

Mgr. Lenka HRUŠKOVÁ, Ph.D.
Katedra cizích jazyků
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
hruskova@mail.vstech.cz

METODIKA IMPLEMENTACE INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ PRO MALÉ PODNIKY

Implementation Methodology of Information Systems for Small Enterprises

Jana KALOVÁ - Věra KURCOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Implementace informačního systému podniku je odborně, časově i finančně náročná záležitost, a přitom poměrně velké procento implementací končí neúspěšně. Systém se buď nezavede vůbec, nebo se zavede v podobě, se kterou uživatelé nejsou příliš spokojeni. Nevhodně implementovaný informační systém ovlivní existenci podniku na několik let. K eliminaci tohoto rizika může napomoci implementační metodika. Existující metodiky jsou však často orientovány na velké podniky a rozsáhlé projekty, které i finančně překračují možnosti malých firem. V článku je diskutována metodika implementace informačního systému, orientovaná především na malé podniky. Důsledně se vychází z rozdílů mezi malými a velkými firmami v potřebách a požadavcích na informační systém v různých etapách jeho životního cyklu, počínaje výběrem, samotnou implementací, až po údržbu a další rozvoj.

Klíčová slova: malé podniky - informační systém - implementační metodika

ABSTRACT: As the process of a new information system implementation is a very complicated task, it leads to a significant number of unsuccessful attempts. The high rate of the unsuccessful implementations is caused by various reasons, e.g. the underskilled staff, insufficient time reserves or underfinancing. Because the result of the implementation influences the future of the enterprise, it seems reasonable to introduce the methodology for such a process. Obviously, many methodologies for large business projects exist, however, the lack of similar procedures for small enterprises still remains. Such a methodology is discussed in the article. It rigorously results from the differences between small and large enterprises and their requirements for an information system in various stages of the life cycle, from the beginning until the maintenance and further development.

Key words: ERP - cost calculation - cost price - evaluation

ÚVOD

Současné informační systémy podniku jsou stále rozsáhlejší a dokonalejší a jejich zavedení a implementace vyžaduje značné finanční a časové náklady. Implementace informačního systému se proto neobejde bez detailního plánu implementace, kde jsou popsány jednotlivé kroky, úkoly, aktivity, které je třeba realizovat k dosažení vytčeného cíle. Dále je nezbytné určit organizační strukturu projektu, která stanoví povinnosti a odpovědnosti jednotlivých prvků organizační struktury během implementace, způsob komunikace, používané dokumenty, schvalovací procesy, apod.

Většina SW firem zabývajících se implementací informačního systému má svou vlastní metodiku. S metodikou systému SAP se lze např. seznámit v knize G. W. Andersona (2003), pro systém Oracle lze nalézt stručný popis používané metodiky v článku S. Ananda (2007). Tyto produktové metodiky vycházejí často z obecných principů, například z metodiky GDPM (Goal Directed Project Management), kterou

poprvé publikoval E. S. Andersen (2009). Stručný popis zavádění informačních systémů do podniků, včetně metodik ITL a COBIT, uvádí rovněž J. Basl (2008).

Uvedené metodiky jsou univerzální, SW firmy je používají (s některými modifikacemi) stejně pro všechny typy firem. Moderní informační systémy jsou složité, s rozsáhlou funkčností, velkým množstvím parametrů (řádově několik tisíc tabulek, úloh, parametrů, apod.). Jednotlivé podniky se rovněž velmi liší, téměř každý implementační projekt je jiný. Implementační metodiky jsou pro malé a střední firmy zbytečně robustní. Rozumná racionalizace jejich postupu může vést ke snížení implementačních nákladů.

METODIKA A CÍL

Na začátku každé implementace je třeba určit cíle, kterých chce podnik dosáhnout. Cílem může být prostá náhrada stávajícího systému (např. z důvodu ztráty podpory dodavatele současného systému, morálního zastarání systému, apod.), ale také komplexní reorga-

nizace podniku včetně přebudování firemních procesů. Cílům je třeba přizpůsobit postup implementace a konkrétní aktivity a kroky. Při komplexní reorganizaci je postup implementace náročnější.

Implementace informačního systému mění podnik (i při zdánlivě jednoduché náhradě stávajícího systému) ve třech oblastech. Jde o samotný informační systém (hardware, software), lidské zdroje (jejich vzdělání, schopnosti), a organizaci podniku (podnikové procesy a procedury, organizační členění). Postup implementace by měl zahrnovat jednotlivé kroky a aktivity pro každou z těchto oblastí.

Na počátku implementace je třeba definovat strukturu projektu - rozdělit projekt na menší části, které se dají snadno řídit a kontrolovat. Těchto struktur může být několik - v každém projektu existuje nabídková struktura, rozpočtová struktura, řídicí struktura, organizační struktura. Mezi těmito strukturami je třeba udržovat vazby tak, aby šlo projekt vyhodnocovat, tj. například porovnat náklady na realizaci s nabídkou.

V případě, kdy dodavatel informačního systému má propracovanou metodiku implementace, je vhodné se s ní podrobně seznámit a snažit se jí při vypracování detailního postupu řídit. Metodika bývá obvykle dodavatelem vytvořena na základě zkušeností z mnoha dalších implementací, a navíc zaručuje, že dodavatel informačního systému a lidé v podniku budou mluvit stejným jazykem.

Ze zkušeností z implementace informačních systémů v malých podnicích však plyne nutnost upozornit na některé odlišnosti, specifické právě pro malé firmy. Obecně je třeba projektové struktury „odlehčit“, maximálně zjednodušit. Uvedme jednotlivé možnosti:

- Organizační struktura projektu. Obvykle se ve výše uvedených metodikách používá víceúrovňová organizační struktura projektu - např. koncoví uživatelé, projekční tým, řídicí výbor. V malé nebo střední firmě je tato struktura příliš složitá - někdy není k dispozici ani dostatečný počet vhodných pracovníků firmy k vyplnění všech pozic této struktury. Klíčovou postavou pro malé a střední podniky je interní vedoucí projektu. V malé firmě by měl mít na starosti nejen řízení projektu implementace, ale měl by se účastnit školení a plnit roli klíčového uživatele, případně uživatelů. Těmto úkolům odpovídají i nároky na tento post a příslušné ohodnocení. Samozřejmým požadavkem je plná podpora vedením firmy a časové uvolnění pro práci na projektu.
- Blueprint. V první fázi implementace dodavatel informačního systému na základě získaných informací vytváří dokument, ve kterém doporučuje základní nastavení systému, použitou funkčnost, specifikuje potřebné softwarové úpravy, zpřesňuje potřebný rozsah školení a konzultací. Je výhodné nejprve uzavřít smlouvu na zpracování tohoto Blueprintu a další smlouvu na následné fáze a etapy implementace.

- Specifika firmy. Je důležité prosadit specifická školení uživatelů uzpůsobená na míru a vyhnout se obecným školením o možnostech systému. Školení je nutné kapacitně maximálně využít. Je třeba dbát, aby se vždy vyškolilo (na stejnou problematiku) více lidí, na každou roli alespoň dva zaměstnanci (zaměnitelnost).
- Outsourcing. Pro menší podniky je vhodné některé činnosti outsourcovat - například technickou správu a administraci systému.
- Sestavy. Pro podnik je výhodné, aby získal know-how na export dat nebo vytváření sestav z informačního systému. V informačním systému existuje velký počet standardních sestav, požadavky uživatelů a manažerů se však neustále vyvíjejí a mění. Je neekonomické si drobné softwarové úpravy objednávat u dodavatele.
- Minimalizace softwarových úprav. Je výhodné snažit se o minimalizaci větších softwarových úprav. Každá úprava způsobuje náklady firmy. Navíc je třeba předpokládat údržbu případných úprav při každém upgrade systému. Pokud se úpravy systému jeví jako nezbytné, je vhodné zvážit jejich realizaci v další etapě zavádění systému.
- Etapizace. Obecně lze implementaci systému rozdělit na etapy. Při implementaci skladů se například v první etapě zavede standardní funkčnost skladů a teprve v další etapě se nasadí použití čárových kódů. Rozdělením systému na části se rozloží i požadavky na zdroje a kapacity a sníží náklady na první část implementace. Další části pak, na základě získaných zkušeností, mohou probíhat rychleji a s menšími náklady.
- Paralelní provoz. Mnoho podniků požaduje, aby při přechodu k novému softwaru byl starý podnikový systém zachován a oba systémy běžely vedle sebe po nějaké „zkušební“ období. Tento způsob je pro uživatele velmi náročný a málo efektivní. Práci s novým systémem a jeho testování je třeba maximálně podporovat před startem ostrého provozu, paralelní provoz přináší spíše nevýhody.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Pro malé a střední podniky je výhodné převzít metodiku implementace dodavatele, a snažit se ji maximálně odlehčit. Nejdůležitější je vybrat vhodného odborníka na pozici interního vedoucího projektu, osobu s velkým přehledem a schopností obsáhnout co největší díl funkčnosti systému.

Velkým problémem v malých a středních firmách je požadavek na uvolnění pracovníků na práce spojené s implementací informačního systému. Rozhodně je třeba počítat se zapojením klíčových pracovníků v rozsahu desítek procent jejich fondu pracovní doby. S tím je spojena potřeba motivace pracovníků zapojených do procesu implementace. Jednou z možností, jak problém kapacit na projektu řešit, je outsourcing.

Řešení kapacitních problémů je vhodné hledat i v možnosti rozdělení projektu implementace na dílčí etapy.

ZÁVĚR

V článku jsou nastíněna některá specifika malých a středních firem při implementaci podnikového informačního systému. Je doporučeno vycházet z metodiky dodavatele a provést takové úpravy, které by snížily časové a finanční nároky na zavedení systému. Je zdůrazněna potřeba motivace pracovníků a podpora vedení na projektu implementace. Jsou naznačeny možnosti, jak řešit možné kapacitní problémy (outsourcing, rozdělení projektu do etap).

ADDRESS & ©

RNDr. Ing. Jana KALOVÁ
Katedra aplikovaných věd
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
kalova@mail.vstecb.cz

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. ANAND, S. (2007): *What is Oracle's Application Implementation Methodology (AIM)* [online]. [cit. 1. 12. 2009]. Dostupný na: <http://www.oracleappshub.com/methodology/what-is-oracles-application-implementation-methodology-aim>.
2. ANDERSEN, E. S. - GRUDE, K. V. - HAUG, T. (2009): *Goal Directed Project Management*. 4th edition. London: Kogan Page.
3. ANDERSON, G. W. (2003): *SAP Planning: Best Practices in Implementation*. Sams Publishing.
4. BASL, J. - BLAŽÍČEK, R. (2008): *Podnikové informační systémy*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Mgr. Věra KURCOVÁ
Katedra aplikovaných věd
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
kurcova@mail.vstecb.cz

STÁTNÍ SPRÁVA VE VÝSTAVBĚ

State Administration in Construction

František KONEČNÝ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: V řízeních a jednáních dle stavebního zákona dochází někdy k zásahům představitelů radnic do výhradních pravomocí stavebních úřadů. Většinou jsou tyto zásahy „neškodné“ a nemají nezákonný charakter. V některých případech však může jít o velmi „tvrdý“ zásah představitelů obce do činnosti stavebního úřadu. Při těchto zásazích nemusí jít pouze o osobní prospěch daného představitele obce, ale o zvýhodnění takové obce proti jiným subjektům. Nedokonalost našeho právního systému těmto praktikám často nahrává. Záleží pak jen na mravních hodnotách zástupců obcí a také na odvaze pracovníků stavebních úřadů nepodlehnout takovému tlaku. Jednou z možností, jak tyto zásahy omezit, je přerušení personálních a mzdových vazeb mezi pracovníky vykonávající státní správu a danou obcí.

Klíčová slova: státní správa - stavební úřad - představitelé obcí

ABSTRACT: Sometimes the town hall representatives intervene into the exclusive competence of building offices in various proceedings and negotiations according to the Building Act. Usually these interventions are harmless and do not have an illegal character. Nevertheless, in some cases it might be a very hard interference by municipal representatives with the work of the building office. These interferences are not only the matter of the personal benefit of the municipal leaders but they are also about gaining the advantage over other subjects. The imperfection of our legal system often plays into the hands of people who are not afraid to use these practices. Then it depends only on the moral values of municipal representatives and on the courage of the employees of building offices to be able to keep up this pressure. One way how to reduce these interventions is the severance of personnel and labour relations between workers performing state administration and the municipalities.

Key words: state administration - building office - representatives of municipalities

ÚVOD

Mezi výkon přenesené působnosti státní správy v oblasti výstavby patří i činnosti stavebních úřadů. Tyto úřady jsou začleněny v rámci „vybraných“ obecních úřadů, kde vykonávají „čistou“ státní správu. Při rozhodování by měly stavební úřady postupovat nezávisle na přáních a příkazech zástupců obcí.

METODIKA A CÍL

Cílem tohoto článku je poukázat na nedokonalost současných zákonů v oblasti výkonu státní správy, přenesené na příslušné obce. Současně je zdůrazněno postavení úředníka stavebního úřadu a jeho závislost na morálních vlastnostech představitelů radnic. Uvedená zjištění a tvrzení vychází zejména z dlouhodobé praxe na různých pracovních pozicích.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Z každodenní praxe je zřejmé, že zásahy představitelů příslušných obcí do výkonu státní správy existují, byť to právě někteří zástupci obcí popírají. Již sama

skutečnost, že pracovníci stavebních úřadů jsou personálně, a tím i mzdově začleněni do struktury obecních úřadů, způsobuje závislost takových úředníků. V obcích, kde je zřízena funkce tajemníka, by tato skutečnost mohla zmírnit závislost těchto úředníků na obci, v praxi ale pouze teoreticky. V obcích, kde není zřízen tajemník, je většinou přímým nadřízeným vedoucího stavebního úřadu starosta. Je logické, že starosta musí co nejlépe zastupovat svou obec. Zároveň je nadřízeným úředníka, který této obci povoluje jejich stavby. Odpověď na otázku, či zájmy bude starosta zastupovat, je zřejmá. Nezávislost stavebních úřadů je pak pouze deklarovaná, ale ve skutečnosti nemůže nikdy existovat v případech, kdy je obec stavebníkem a v rámci její struktury je i povolovací stavební úřad. Ještě větší závislost nastává v případech, kdy úředník stavebního úřadu musí současně vykonávat i agendu samosprávnou. Takový úředník je pak velmi lehce ovladatelný. Může nastat i situace, kdy jedna osoba zajišťuje a vyřizuje za obec podklady ke stavebnímu řízení, a následně ta samá osoba, již jako úředník stavebního úřadu, žádost převezme a obci požadovanou stavbu povolí.

Pomineme-li prosazování osobního prospěchu představitelů obcí, které není tak častým jevem, projevuje se závislost úředníků stavebních úřadů zejména v případech, kdy je obec stavebníkem. Nejčastěji nastává situace, kdy dokumentace a doklady, předložené obcí k řízení stavebnímu úřadu, jsou neúplné. Obec pak „tlačí“ na stavební úřad, aby takovou stavbu co nejrychleji povolil. Jak bude v takových případech úředník postupovat, je opět zcela zřejmé. Takové postupy obcí nelze snad ani označit za nezákonné nebo nemorální. Obce postupují stejně, jako jiní stavebníci v obdobných situacích. Rozdíl je pouze v tom, že úředník závislý na svém zaměstnavateli bude vůči němu vstřícnější, než k jinému stavebníkovi. Je obecně známá pravda, že nejhůře připravené doklady k územním a stavebním řízením mají obce, ve kterých je začleněn stavební úřad. Je to snad tím, že by takové obce spoléhaly na větší benevolenci „svého“ stavebního úřadu?

ZÁVĚR

Stávající právní systém začleňuje stavební úřady pod vybrané obecní úřady. Přestože stavební úřady vykonávají „čistou“ státní správu, podléhají do jisté míry přáním a příkazům představitelů radnic. Při

současné právní úpravě záleží pak jen na mravních hodnotách těchto zástupců obcí a také na odvaze, nezávislosti a odpovědnosti pracovníků stavebních úřadů. Vzhledem k nevalné morální úrovni celé naší společnosti, je jedinou trvalou zárukou nezávislosti stavebních úřadů, jejich oddělení od obecních úřadů. Nemusi to být nutně oddělení fyzické, ale zejména v oblasti personální a mzdové. Žádné kontrolní mechanismy nejsou schopny zajistit nezávislost stavebních úřadů na představitelích obcí. Oddělení stavebních úřadů (personální a mzdové) od obecních úřadů, lze jen cestou legislativní změny stávajících zákonů. Jen tak lze omezit případy, kdy by někteří představitelé obcí chtěli využívat nebo v horším případě zneužívat nedokonalost zákona k vlastnímu prospěchu, nebo k neoprávněnému zvýhodňování „svých“ obcí.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. Zákon č. 183/2006 Sb. v platném znění - O územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).
2. Zákon č. 128/2000 Sb. v platném znění - O obcích (obecní zřízení).

ADDRESS & ©

Ing. František KONEČNÝ
Katedra stavebnictví
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 517/10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
konecny@mail.vstecb.cz

PŘÍSPĚVEK K PROBLEMATICE ROZVOJE AGROTURISTIKY V ČR NA PŘÍKLADU REGIONU VYSOČINA

Contribution to Development of Agri-tourism in Czech Republic on Vysočina Region Example

Petra PÁRTLOVÁ - Dagmar ŠKODOVÁ PARMOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Příspěvek se zaměřuje na vysvětlení základních pojmů v oblasti agroturistiky, nastiňuje základní trendy a problémy odvětví agroturistiky a venkovské turistiky v České republice. Hlavní část příspěvku vychází z dotazníkového šetření provedeného na vzorku členů Svazu venkovské turistiky z regionu Vysočina. V této části je popsána metodologie šetření a doporučení vyplývající z analýzy výsledku provedeného dotazníkového šetření včetně nastínění dalších možností a návrhy pro rozvoj agroturistiky v regionu.

Klíčová slova: agroturistika - Svaz venkovské turistiky - region Vysočina - dotazníkové šetření

ABSTRACT: The contribution focuses on explaining the basic concepts in the field of agri-tourism, outlines the basic trends and problems of the tourism and rural tourism in the Czech Republic. The main part of the paper is based on a questionnaire survey carried out on a sample of members of the Union of Rural Tourism in the Vysočina Region. This part describes the methodology of the studying and the recommendations arising from the analysis of the results of the questionnaire survey, including the outline of other options and proposals for the development of agri-tourism in the region.

Key words: agri-tourism - the Union of Rural Tourism - Vysočina Region - questionnaire survey

ÚVOD

Jednou z možností, jak zlepšit ekonomickou a sociální úroveň českého zemědělství zejména v horských a podhorských oblastech, je rozvoj multifunkčních forem zemědělských aktivit v podnikatelských subjektech na bázi diverzifikace jejich činností. Pod diverzifikací⁹ se nejčastěji rozumí přidružená výroba, zemědělské služby a agroturistika. Pozitivní vliv na rozvoj diverzifikace měla možnost čerpání finančních prostředků z programu SAPARD. V komparaci se sedmadvaceti zeměmi Evropské unie se diverzifikace zemědělství v České republice blíží průměru.¹⁰ Na současné diverzifikaci v ČR se nejvíce podílí zpracování zemědělských produktů (3,8), zpracování dřeva (2,5 %) a agroturistika (1,2 %). Přičemž agroturistika zaznamenala v posledních letech největší rozvoj zvláště u rodinných farem. Její podíl na tržbách je však malý.

V současné době je stále více zaznamenáván odklon od masové turistiky k novým formám cestovního ruchu. Prosazují se komornější formy dovolené a odpočinku s důrazem na šetrnost k životnímu prostředí a ohleduplnost vůči kulturnímu a historickému bohatství. Agroturistika je specifická forma venkovského cestovního ruchu, pro kterou je vedle využívání přírody a krajiny venkova charakteristický přímý vztah k zemědělským pracím.¹¹ Agroturistika zahrnuje ubytovací, stravovací a ostatní služby na farmě, které jsou návštěvníkům poskytovány za účelem rekreace. Tento způsob turismu je šetrný k přírodě, může se významně podílet na rozvoji regionu a je také stimulem pro rozšíření výroby, protože se vytváří dodatečný odbyt zemědělských výrobků. Nejenže oživuje tradiční řemeslnou výrobu, ale pomáhá udržovat folklórní a jiné tradice obce. Tím, že vytváří pracovní příležitosti, přispívá ke snížení odlivu lidí z venkova a tím i pomáhá řešit nezaměst-

⁹ Moudrý, J. *Analýza struktury ekologického zemědělství*. Vystoupení na konferenci *Ekologické zemědělství*. Česká zemědělská univerzita, Praha, 6. 2. 2007.

¹⁰ Špička, J., Picková, A. Stav, vývoj a možnosti diverzifikace podnikatelských aktivit v zemědělství ČR a EU 27. In Štolbová, M. (ed.) *Méně příznivé oblasti pro zemědělství a venkov. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 7.-10. listopadu v Jihlavě*. 1. vyd. Praha: VÚZE, 2007, 256 s.

¹¹ Pourová, Marie. *Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České republice*. Monografie. ČZU v Praze, Praha 2000, 1.vydání. 114 s. ISBN 80-213-0672-6).

nanost v dané oblasti. Kromě toho je pro návštěvníky finančně zajímavý, možná i proto jsou nejčastějšími klienty rodiny s dětmi.

Agroturistika je provozována podnikateli v zemědělské prvovýrobě (§ 2, odst. 2, písm. D zákona 513/1991 Sb. - Obchodní zákoník), kteří jsou zapsáni na obecním úřadu, jako vedlejší doplňková činnost, sloužící k získání dodatečných finančních prostředků, s tím, že zemědělská činnost je dominantní (minimálně 51 % celkových tržeb by mělo pocházet ze zemědělské výroby)¹². Ubytování je zpravidla poskytováno v zemědělské usedlosti nebo rekreačních objektech ve vlastnictví nebo užívání zemědělského podnikatele (chaty, sruby, chalupy, rekreační domky, kempy). Jde o decentralizované ubytování hostů v takřka rodinném prostředí. Maximální ubytovací kapacita činí 25 lůžek.¹³

Podmínky pro rozvoj agroturistiky jsou v současné době v České republice více než příznivé. To se potvrzuje v několika oblastech, kde venkovská turistika již velmi úspěšně prosperuje. Jde zejména o oblasti Jižních Čech včetně Šumavy, Krkonoše, Vysočinu a Jihomoravský kraj, který je navíc velmi atraktivní vinařskou a cykloturistickou lokalitou. Naopak jako lokalita nepříliš vhodná pro rozvoj agroturistiky se ukázala oblast Severních Čech, která je stále ještě postižena sníženou kvalitou životního prostředí a vysokou mírou nezaměstnanosti. Navíc zde nefunguje ani vhodné sociální zázemí založené na pohostinnosti domácího obyvatelstva.

METODIKA A CÍL

Cílem příspěvku je jednak poukázat na současný stav v rozvoji agroturistiky v ČR, specifikovat hlavní bariéry rozvoje této nesporně přínosné aktivity a naznačit možné způsoby řešení, současně prezentovat shrnutí výsledků analýzy zaměřené na stav venkovské turistiky v regionu Vysočina.

Nástrojem sběru dat byl pětistránkový dotazník rozeslaný výzkumnému (testovacímu) souboru - provozovatelům objektů venkovské turistiky v regionu Vysočina, jejichž seznam byl vytvořen dle databáze členů Svazu venkovské turistiky zveřejněné na serveru www.svazvt.cz.

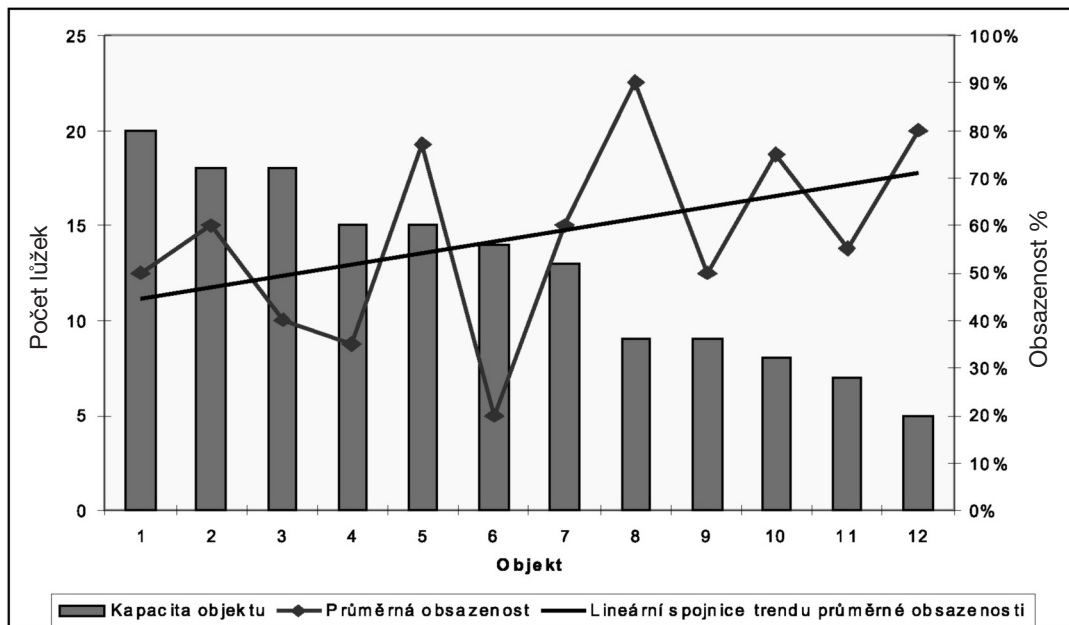
Celkový počet členů Svazu venkovské turistiky je 119, z toho cca 25 poskytuje služby na území kraje Vysočina. Ne všechny objekty odpovídaly kritériím práce a proto nebyly zahrnuty do výzkumu. Počet vhodných objektů tak dosáhl čísla 17. Dotazníkové šetření a terénní průzkum probíhalo v letech 2008-2009.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Obsazenost objektů

Průměrná obsazenost objektů dle majitelů je více méně uspokojivá, a to zejména v hlavní letní sezóně, mimo sezónu je však nedostatečná, což v celoročním průměru celkovou obsazenost snižuje.

Graf č. 1: Obsazenost objektů.

Zdroj: Vlastní šetření (použitelná data od 12 subjektů; od 5 subjektů byla data neúplná).

¹² Volně převzato z: kolektiv autorů: (1994). *Turistika na venkově*. Ministerstvo zemědělství ČR.

¹³ Škodová Parmová, D.: *Agroturistika*. České Budějovice: EF JU. s. 35, ISBN 978-80-7394-009-6.

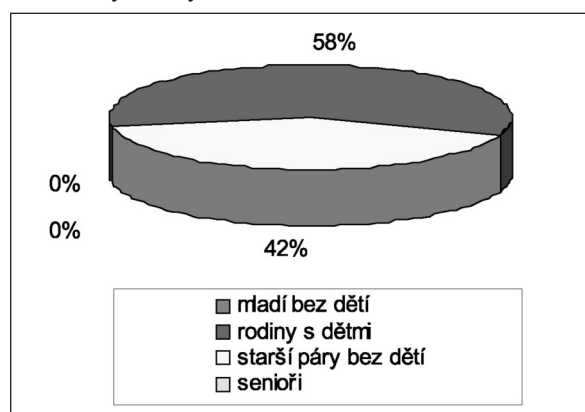
Z tohoto důvodu je zapotřebí zaměřit se na propagaci celosezónní aktivity a motivovat turisty, aby navštívili Vysočinu i na jaře, na podzim a v zimě. Provozovatelé ubytovacích zařízení by se měli více zaměřit nejen na propagaci svého objektu jako takového, ale zejména na propagaci aktivit, které může návštěvník v dosahu jejich lokality realizovat. Kraj Vysočina nabízí bezpočet stálých expozic, hradů a zámků, církevních staveb, velmi lákavou je i zoologická zahrada v Jihlavě. Právě propagace těchto aktivit ve spojení s nabídnutím určitých slev na mimosezónní balíčky služeb by mělo zajistit provozovatelům agroturistiky alespoň částečné obsazení svých kapacit mimo hlavní sezónu. Dalším z možných řešení je rozšířit nabídku aktivit i do odlišných oblastí, např. umožnit školení, semináře pro firmy, umožnit pobyt školním skupinám dětí v rámci ekologické výchovy. Toto ale vyžaduje dodatečné vybavení, dostatečnou kapacitu, zajištění stravování, což může být hlavní překážkou rozvoje tzv. incentivního cestovního ruchu.

Analýza obsazenosti objektů dále poukázala na jeden velmi zajímavý fakt specifický právě pro tuto oblast turistiky - objekty s menší ubytovací kapacitou mají zpravidla vyšší obsazenost než objekty s rozsáhlejší kapacitou. Důvodem je zejm. skutečnost, že klientela mířící do této oblasti turistiky vyhledává zejména klid a soukromí. Dochází také k vytvoření lepší atmosféry sprátením se či včleněním se do rodiny hostitele.

Věková struktura návštěvníků

Mezi návštěvníky dominují rodiny s dětmi, jak znázorňuje graf. č. 2.

Graf č. 2: Typologie návštěvníků dle rodinného stavu a struktury rodiny.

Zdroj: Vlastní šetření.

Provozovatelé objektů by se měli snažit motivovat k pobytu také ostatní věkové skupiny. Ať už pro starší generaci nebo mladé lidi by měli nabízet různé aktivity, i když pro obě skupiny zcela odlišné.

Starší generace vyžaduje spíše pohodlí a služby navíc (nabídka převozu hostů, možnost společenského vyžití, společenská místnost, knihovna, nabídka míst-

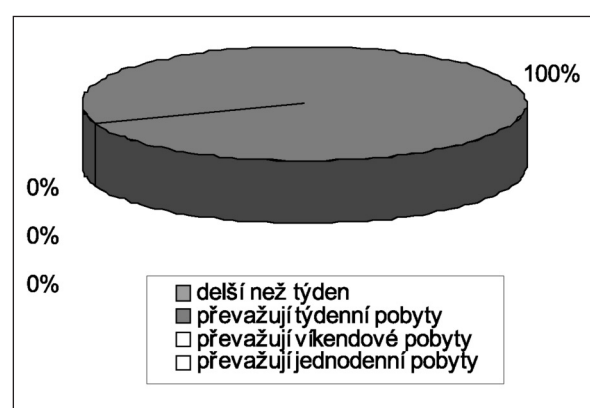
ních slavností, návštěvy hradu, muzea, aj.). Jednou z možností zatraktivnění oblasti pro cílovou skupinu seniorů by mohlo být spojení více provozovatelů agroturistiky a nabídka společného „zájezdu“ právě pro seniory, vč. organizace ranních svozů, rozvozů po památkách vč. průvodce a opětovného rozvozu seniorů po jednotlivých ubytovacích objektech. Bohužel určitou bariérou ve vybraných objektech výzkumu je opět absence bezbariérového přístupu.

K motivaci mladých lidí by přispěla nabídka nebo alespoň zprostředkování večerní zábavy, vybavit okolí objektu sportovním zázemím a půjčovat potřebné sportovní nářadí. Ke zvýšení návštěvnosti tímto segmentem by mohlo vést i cílené zaměření na prezentaci agroturistiky mladým lidem bližšími komunikačními kanály jako je mobil marketing, buzz marketing či virální marketing. Z vícedenních exkurzí studentů je zřejmé, že agroturistické kapacity včetně doplňkových jsou touto věkovou skupinou velmi dobře přijímány, avšak je vždy otázkou takového hosta na konkrétní nabídku upozornit a k trávení volného času na farmu nalákat.

Délka pobytu

Přestože je uspokojiví, že u délky pobytu u objektů nabízejících agroturistiku převažují týdenní pobyty (viz graf 3), bylo by vhodné zatraktivnit i kratší pobyty, které mohou lákat mimo hlavní letní sezónu - pro pobyty nebo dokonce jednodenní výlety nabízí kraj Vysočina dostatečný program. Vysočina v zimě nabízí velmi příznivé podmínky pro běžecké a v určitých oblastech i pro sjezdové lyžování - toho by se dalo využít ve prospěch objektů venkovské turistiky.

Graf č. 3: Převažující délka pobytu.

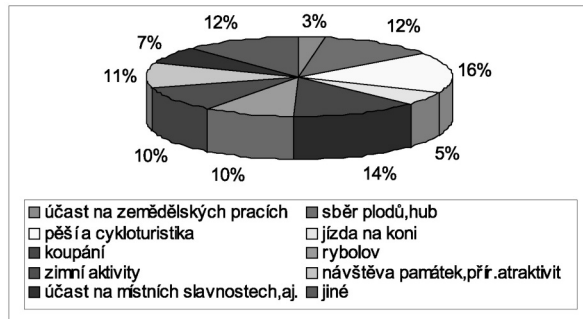
Zdroj: Vlastní šetření.

Propagování víkendových pobytů s nabídkou možných aktivit by mohlo vést ke zvýšení obsazenosti objektu během zimních měsíců. V létě jsou pak velmi atraktivní pěší túry podél řek, návštěvy měst a památek v jejich okolí nebo cykloturistika. Velmi módním trendem, na který je agroturistika též připravena, je hipoturistika a výuka jízdy na koni.

Možnost účasti na zemědělských pracích

Pouze 3 % dotázaných subjektů umožňuje návštěvníkům účastnit se zemědělských prací, (viz graf 4), ale právě to by mělo být jednou z hlavních věcí, co na agroturistice láká.

Graf č. 4: Nabízené aktivity.

Zdroj: Vlastní šetření.

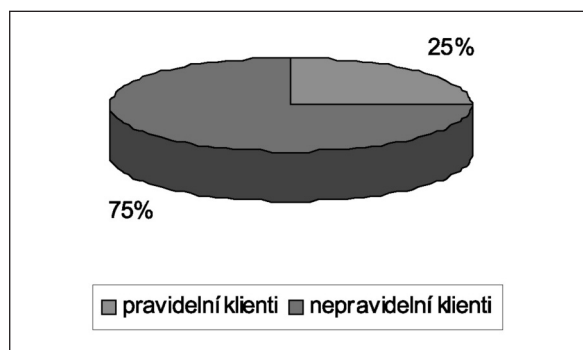
Dle statistik zájem o agroturistiku neustále roste, a to i mezi zahraničními turisty přijíždějícími do České republiky. Dá se očekávat, že tyto činnosti spojené přímo se zemědělstvím budou vyžadovány, a proto by měly být více zahrnuty. Samozřejmě je třeba brát v úvahu náročnost a bezpečnost nabízených aktivit. Širší nabídka a propagace těchto aktivit může dále napomoci řešení výše zmíněnému problému sezónnosti zatraktivněním jarního a podzimního období právě těmito aktivitami.

Prodej vlastních produktů je značně rozšířený. Návrhem pro zatraktivnění by mohla být nabídka tradičních jednodušších venkovských jídel připravených z domácích surovin.

Zastoupení stálé klientely

Šetření prokázalo (viz graf č. 5), že procento pravidelných klientů není příliš vysoké (25 %). Tento výsledek je pro nás velmi překvapující, neboť u obdobného šetření realizovaného v regionu Šumava (který však nebyl cílen na poskytovatele agroturistiky, ale zejm. na menší hotely a penziony) byl výsledek zcela opačný - téměř 80 % klientů tamních ubytovacích zařízení tvoří stálá klientela.

Graf č. 5: Struktura hostů.

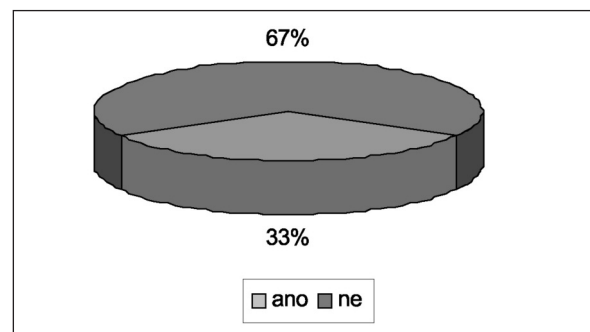
Zdroj: Vlastní šetření.

Do budoucna by proto bylo vhodné zaměřit se na výzkum důvodů pro tak nízký poměr stálé klientely. Poskytovatelé by se měli více zajímat o dojmy a zejména o výhrady či nesplněná očekávání ze strany odjíždějících klientů - jedním z možných důvodů může být i skutečnost, že agroturistika není u nás stále ještě plně rozvinuta a poptávka (tj. to, co klienti očekávají) se stále ještě plně nepotkává s tím, co poskytovatelé nabízejí.

Bezbariérové přístupy

Velkým problémem objektů využívaných pro agroturistiku, jak znázorňuje graf č. 5, je jejich stáří a s tím související absence bezbariérového přístupu, příp. je bezbariérový přístup omezený (např. pouze do společných prostor zejm. v přízemní části objektů, jako je jídelna, ale již není dobudován bezbariérový přístup do ubytovacích místností). Přitom na část klientely s nejrůznějšími pohybovými handicapy by se tento sektor měl cíleně zaměřovat. Poskytovatelé služeb venkovské turistiky by měli zvážit umožnění přístupu pro pohybově handicapované návštěvníky, pro které je např. pobyt v přírodě, možnost různých aktivit a především jízda na koni (tzv. hipoturistika) velmi důležitou součástí rehabilitace. Tito potenciální návštěvníci budou rozhodně vybírat z objektů s bezbariérovým přístupem a pro takto vybavené objekty to bude bezpochyby znamenat konkurenční výhodu.

Graf č. 6: Ubytovací zařízení s bezbariérovým přístupem.

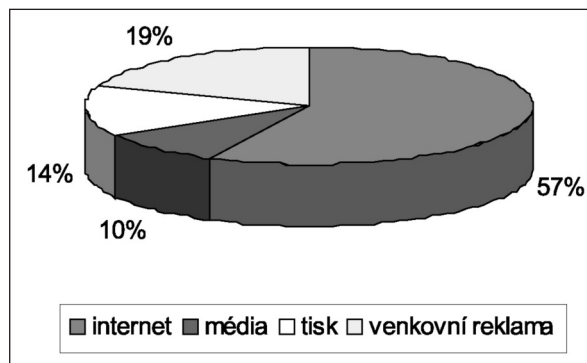
Zdroj: Vlastní šetření.

Propagace

Propagace nabízených služeb v rámci agroturistiky je zabezpečována zejména prostřednictvím internetu, viz graf 7.

Mladší věkové skupiny hostů by bylo vhodné oslovit i jinými komunikačními kanály. Jak již bylo zmíněno, většina poskytovatelů omezuje svou propagaci pouze na nabídku své ubytovací kapacity, popř. s tím souvisejících služeb poskytovaných tímto provozovatelem. Velmi účelné by však bylo zahrnout do propagace i akce a aktivity provozované jinými subjekty, které leží v dosahu poskytovatele ubytování (uvést možnost návštěvy blízkého hradu, zámku, zveřejnit seznam kulturních akcí, které se v okolí konají v průběhu roku, nabídnout na svých stránkách přímo odkazy

Graf č. 7: Způsob propagace.

Zdroj: Vlastní šetření.

na vyhledávače akcí v kraji Vysočina aj.). Takové ucelené balíčky, které by vedly i k většímu spojení hostů s navštíveným regionem, by mohly nejen zvýšit návštěvnost, ale také vést k vyšší loajalitě hostů. Z dotazníkového šetření vyplynula minimální spolupráce s podobnými zařízeními. Zde je tedy znatelný velký potenciál v účelné a cílené komunikaci s klienty. Účelné by bylo společně se podílet na zajištění aktivit, zprostředkovávat je u těch poskytovatelů služeb venkovské turistiky, kteří mají potřebné vybavení, spolupracovat při propagaci, a také se podílet na vzniklých nákladech. Společný cílený destinační marketing a management v rámci agroturistických služeb lze také finančně podpořit ze zdrojů Programu rozvoje venkova.

ZÁVĚR

Provedený výzkum naznačuje, že agroturistika se v České republice teprve rozvíjí a nedosahuje takové úrovně na kterou jsou hosté zvyklí např. v Rakousku nebo Maďarsku. Tam, kde se tato forma podnikatelských aktivit rozvíjí, je zřejmý její pozitivní vliv na některé problémy venkovských oblastí - snižuje nezaměstnanost, vytváří pracovní příležitosti i v navazujících oborech, jejichž služby účastníci agroturistiky využívají; zvyšuje návštěvnosti méně významných památek a přispívá k zachování historických tradic venkova. To vše výrazným způsobem přispívá ke stabilizaci osídlení venkova.¹⁴

ADDRESS & ©

Ing. Petra PÁRTLOVÁ, Ph.D.
Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova KSP
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Česká republika
vachalova.p@seznam.cz

Průzkum rovněž jednoznačně prokázal, že zásadní význam pro budoucí vývoj agroturistiky na našem území má zájem a aktivní podpora ze strany vedení obcí a v rámci spolupráce i na bázi místních akčních skupin. Ukázalo se, že pro obce a regiony má agroturistika řadu nesporných a trvalých výhod¹⁵:

- Přispívá k využití stávajícího bytového fondu včetně budov nevyužívaných nebo zanedbaných;
- Umožňuje dodatečný odbyt zemědělských produktů a stimuluje k rozšiřování výroby;
- Zkvalitňuje úroveň vybavenosti obce;
- Udržuje a podporuje tradiční řemeslnou výrobu;
- Oživuje folklór a tradice;
- Přispívá k zachování rázu krajiny v okolí obce;
- Vytváří podmínky pro tvorbu nových pracovních příležitostí v místě bydliště;
- Zvyšuje příjmy jak obyvatel, tak obce samotné.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. HESKOVÁ M. et al. (2006): *Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy*. Praha: Fortuna. 224 s. ISBN 80-7168-948-3.
2. KOLEKTIV AUTORŮ (1994): *Turistika na venkově*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR.
3. MOUDRÝ, J. (2007): *Analýza struktury ekologického zemědělství*. Vystoupení na konferenci Ekologické zemědělství. Česká zemědělská univerzita, Praha, 6. 2. 2007.
4. PÁSKOVÁ, M. - ZELENKA, J. (2002): *Cestovní ruch - výkladový slovník*. Česká republika: Ministerstvo pro místní rozvoj. 448 s.
5. POUROVÁ, M. (2000): *Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České republice*. Praha: Česká zemědělská univerzita. 114 s. ISBN 80-213-0672-6
6. ŠKODOVÁ PARMOVÁ, D.: *Agroturistika*. České Budějovice: EF JU. 92 s. ISBN 978-80-7394-009-6.
7. ŠPIČKA, J., PICKOVÁ, A. (2007): Stav, vývoj a možnosti diverzifikace podnikatelských aktivit v zemědělství ČR a EU 27. In ŠTOLBOVÁ, M. (ed.) *Méně příznivé oblasti pro zemědělství a venkov. Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 7.-10. listopadu v Jihlavě*. 1. vyd. Praha: VÚZE, 249-250 s.

Dr. Ing. Dagmar ŠKODOVÁ PARMOVÁ
Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova KSP
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Česká republika
parmova@ef.jcu.cz

¹⁴ Volně převzato z: *Program rozvoje venkova*. MZe. Praha, květen 2007, s. 327.

¹⁵ Volně převzato z: Pourová, M. *Agroturistika*. Česká zemědělská univerzita. Praha 2002, s. 65-66.

LÁTKOVĚ-ENERGETICKÉ TOKY A EFEKTIVNOST HOSPODAŘENÍ

Material Power Flows and Management Effectiveness

Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ - Radka VÁCHALOVÁ - Jarmila STRAKOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Příspěvek je zaměřen na problematiku sledování a hodnocení látkově-energetických toků na různých úrovních lidských aktivit počínaje přírodními systémy až po hospodářské podnikatelské jednotky. Poznání obecných zákonitostí těchto toků vyjádřené v energetických tocích a bilancích otevírá možnost zpětně, na základě vypočtených bilancí, definovat s odpovídajícím stupněm pravděpodobnosti probíhající transportní a transformační procesy v těchto jednotkách. Případně ekokrizové situace (střetové oblasti) indikované na základě poruch (nepravidelnost, směrová heterogenní orientace a podlimitní nebo nadlimitní intenzita látkově-energetických toků) lze řešit prostřednictvím zásahů do strukturálně-funkčních vazeb v hierarchii od nejnižších jednotek k vyšším a tím přispět k jejich k vyšší efektivitě hospodaření. Na příkladu Zvíkovského povodí o rozloze cca 6.5 km² nacházejícího se v podhorské oblasti Šumava je demonstrován postup rozpracování jednotlivých bilančních rovnic a uvedeny jsou průměrné hodnoty mající pouze orientační vypovídací hodnotu za období sledování od roku 1991-2008.

Klíčová slova: látkové a energetické toky - energetické bilance - efektivnost hospodaření

ABSTRACT: This article is aimed at problems of material-power flows on different levels of human activities and its monitoring and evaluation, starting with natural systems up to an economic entrepreneurial unit. The knowledge of this common regularity of these flows expressed in energetic flows and balance opens up the possibility to re-define, on the basis rated balance, with corresponding rate the probability instant transport and transformation process in these units. Contingent ecocrisis situation (clash areas) indicated on the base of disorders (irregularity, directive heterogeneous orientation and below-limit or above-limit intensity of material-power flows) is possible to be solved through hits into the structural-functional structures in hierarchy from the lowest units to the higher ones and thereby contribute to its higher management effectiveness. For instance, the Zvíkov drainage area of about 6.5 km², situated at the foot of the mountain area of the South Bohemian Forest, demonstrates the process of single balance quadratics elaborating and average values having only orientation values for the period between 1991- 2008.

Key words: material and power flows - power balance - management effectiveness

ÚVOD

Přestože kategorie ekonomika a ekologie mají společný základ, jednotky a procesy, které vyjadřuje každá z nich, mají rozdílné postavení i funkci. Je-li pro ekonomickou oblast charakteristický oběh finančního kapitálu (Vochozka 2008) se všemi svými fázemi (vznik, oběh, zánik), v oblasti ekologické je nositelem dějů, procesů a vztahů tok energie. Tím je definován zásadní rozdíl mezi těmito kategoriemi: *finanční kapitál je v oběhu, obdobně jako látky, energie však neobíhá, nýbrž dochází k její neustálé přeměně* s tím, že ji nelze ani vytvořit, ani způsobit její absolutní zánik. Na druhé straně energie je využita příslušnou přírodní a hospodářskou jednotkou (krajina, region, podnikatelský subjekt - dále jen PaHJ) pouze jednou (na rozdíl od látek), je nakonec přeměněna v teplo a tím je pro příslušnou PaHJ dále nepoužitelná. Takto je definována i hlavní

podmínka existence života na naší planetě, resp. existence. Všechny životní projevy ve svém obecném pojetí jsou podmíněny změnami látkových a energetických toků (přestože žádná energie nevzniká ani nezániká) a lze ji v daném okamžiku na příslušné produkčně-ekologické úrovni kvantitativně i kvalitativně hodnotit prostřednictvím bilancí.

Významná je i skutečnost, že v reálném, objektivně vymezeném hospodářském systému neexistuje prvek, vazba ani funkční vztah, který by neobsahoval jako svou materiální základnu *energetický náboj*. Na základě této skutečnosti lze *energetickou rovinu považovat za všeobecně srovnatelnou základnu všech oblastí a dějů v antropologickém systému země*.

METODIKA A CÍL

U každé přírodní a hospodářské jednotky lze definovat tyto tři základní oblasti:

- oblast vstupů;
- oblast transportních a transformačních procesů;
- oblast výstupů.

Sumu látkově-energetických toků (LET) toků, v syntetizující rovině energie, která projde v daném časovém úseku (např. kalendářní rok, vegetační období, biologický cyklus), lze vymezit z antropoekologického hlediska (člověk jako registrátor, ale současně i uživatel a v některých případech i tvůrce vstupů) na:

- energii primární;
- energii volnou;
- energii vázanou;
- energii druhotně podvázanou.

Za předpokladu možné kvantifikace výše uvedených kategorií (v rámci přírodního systému již částečně rozpracováno a ověřeno, viz výsledky a diskuse) v daném časovém okamžiku a při zohlednění závislosti mezi množstvím všech druhů energií a časovým intervalem lze předpokládat jejich oscilující, ale pro danou jednotku charakteristický průběh. LET lze diferencovat z hlediska nabývajících hodnot (kvantitativní hlediska) na:

- maximální;
- minimální;
- průměrné;
- zachovného (udržovacího) charakteru.

Pro jednotlivá stanoviště budou tyto hodnoty rozdílné v závislosti na funkci a prvkové základně. Vyplyvá to z charakteristiky těchto jednotek jako dynamických, otevřených systémů. Zohlednit je nutné i skutečnost, že tok energie se na každém produkčně ekologickém stupni snižuje o ztrátu tepla, která nastává při každé přeměně energie z jedné formy v jinou. Tyto tzv. *přechodové konstanty* bude nezbytné jednoznačně vymezit a případné zjištěné odchylky (\pm) od jejich hodnot nám budou rovněž signalizovat vznikající nebo již existující *ekokrízové ekonomické situace*.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Praktická ukázka z řešení a rozpracování LET v modelovém území Zdíkov - Šumava je uvedena dále. V povodí Zvíkovského potoka je obhospodařováno 510 ha půdy, změna struktur v modelovém území uvádí tab. 1.

Tab. č. 1: Změna struktur v modelovém území Zdíkovského potoka.

Struktura	do roku 1989		v roce 2004	
	plocha (ha)	%	plocha (ha)	%
Orná půda	315	18,29	110	6,39
TTP intenzivní	137	7,96	202	11,73
TTP extenzivní	80	4,65	198	11,50
Lesy	1 048	60,87	1 079	62,67
Vodní plochy	8	0,46	8	0,46
Plochy sídel	70,8	4,11	72	4,18
Ostatní	63	3,66	52,8	3,07
Celkem	1 721,8	100	1 721,8	100

Zdroj: Váchal, Macán, 2004.

A-Látkově-energetické vstupy do přírodní jednotky

Za vstupní energetické náboje KJ (krajinné jednotky) jsou klasifikovány následující formy:

a) energie sluneční - E_s

Její využitelnost v KJ je dána zejména celkovým kvantem sluneční energie (sk) dopadající na dané GES (geoekologické stanoviště) za časový úsek, biologickým druhem (p), vlastnostmi vegetace (mp), expozicí (ex), svažitostí (si), vodně-vzdušnými (wa), teplotními (te) a živinnými (ch) poměry.

Pak platí:

$$E_s = F_s (sk, p, mp, ex, si, wa, te, ch)$$

b) energie živin - E_{Ch}

Je dána množstvím (w_{ch}) a druhem (k_{ch}) živin nacházejících se v příslušné jednotce za dané časové období a zahrnuje energii živin obsažených ve srážkách (E_{rv}), spadech (E_{fm}), podpovrchových vodách (E_{uwi}), v půdě (E_{chsi}) i v dodaných organických a anorganických hnojivech (E_f) a v komunálních zdrojích (E_{ca}).

Pak platí:

$$E_{Ch} = F_{chi} (w_{ch}, k_{ch}) = E_{rv} + E_{uwi} + E_{chsi} + E_{fm} + E_{ca} + E_f$$

c) energie edafonu - E_{EDi}

Její množství je určeno druhem (k_{ed}) a množstvím (w_{ed}) edafonu v KJ, množstvím (w_{edf}) a druhem (k_{edf}) organických látek, druhem a formou vegetace (k_{edp}) a závisí zejména na teplotním, vodním a vzdušném režimu (ai) v KJ.

$$E_{EDi} = F_{edi} [k_{ed}, (wa, te, ai, w_{edf}, k_{edf})w_{ed} (wa, te, ai, w_{edf}, k_{edp})]$$

d) energie fyzikální - E_{PHi}

Je vymezena jako množství energie, kterou je třeba dodat do KJ, aby její příslušná vlastnost (k_{phi}) změnila hodnotu (v_{phi}) o danou jednotku. Zahrnuje energii určenou stávajícími fyzickými vlastnostmi jednotky (E_{phi}) závislými především na klimatu (cl), matečném substrátu (ms), antropoekologickém činiteli (E_t) a energii vnesenou účelnou kultivací do KJ (E_{lc}).

$$E_{PHi} = F_{phi} [k_{phi} (cl, ms), v_{phi} (cl, ms)] = E_{phi} + E_t + E_{lc}$$

e) energie biologická - E_{Bi}

Zahrnuje energetickou hodnotu biologického materiálu (E_{se}) a energetickou hodnotu zůstatkových biologických látek z minulých cyklů (E_{rel}) a obě jsou funkcí množství (w_{bi}) a druhu (k_{bi}) těchto prvků.

$$E_{BLi} = F_{bii} (k_{bi}, w_{bi}) = E_{se} + E_{rel}$$

Poznámka: nejsou zahrnuty ostatní druhy biologické energie, které jsou využívány v oblasti biotechnologií, specializované druhy půdního edafonu atd.

f) energie regulačního a ochranného charakteru - E_{PEi}

Jde o energii např. pro výrobu pesticidů, provoz závlahových staveb, výstavbu komunikací, aplikova-

ných na jednotku v daném časovém intervalu (E_{pei}) a energii z těchto úseků ve formě reziduí z předešlých realizací (E_{peri}). Celková hodnota závisí na druhu prvku (k_{pei}) a jeho množství (w_{pei}).

$$E_{PEi} = F_{pei} (k_{pei}, w_{pei}) = E_{pei} + E_{peri}$$

B-Energetické výstupy z přírodní jednotky

Jako energetické výstupy KJ měřené v průběhu a po ukončení daného sledovaného cyklu (kalendářní rok, biologický cyklus atd.) se uvažují tyto formy:

a) energie živin E_{CHO}

Jedná se o energetickou hodnotu živin zbylých v KJ (E_{chso}), živin uniklých vodou (E_{chwo}) a živin uniklých ovzduším (E_{chaio}). Opět závisí na množství (w_{ch}) a druhu (k_{ch}) živin.

$$E_{CHO} = F_{cho} (w_{ch}, k_{ch}) = E_{chso} + E_{chwo} + E_{chaio}$$

b) energie edafonu E_{EDO}

Představuje pouze energii edafonu KJ danou skladbou (k_{ed}) a množství (w_{ed}) edafonu.

$$E_{EDO} = F_{edo} (k_{ed}, w_{ed})$$

c) energie změn fyzikálních vlastností KJ - E_{PHO}

Je charakterizována druhem fyzikálních vlastností (k_{ph}) a její hodnotou (v_{ph})

$$E_{PHO} = F_{pho} (k_{ph}, v_{ph})$$

d) energie biologická E_{BIO}

Reprezentuje jednak pro člověka nejdůležitější část výstupní - produkčně materiálový tok hlavní (E_{mc}) a vedlejší (E_{bc}), dále energii obecných ztrát (E_{ret}). Její celková hodnota závisí na druhu (k_{bio}) a množství (w_{bio}) hlavní a vedlejší produkční činnosti.

$$E_{bio} = F_{bio} (k_{bio}, w_{bio}) = E_{mc} + E_{ret} + E_{bc}$$

e) energie regulačního a ochranného charakteru E_{PEO}

se zjistí z množství (w_{peo}) a druhu (k_{peo}) těchto prvků zbylých v KJ po ukončení daného cyklu.

$$E_{PEO} = F_{peo} (w_{peo}, k_{peo})$$

Vychází-li se z předpokladu, že jsou pokryty v souhrnu všechny energetické vstupy do KJ a jejich výstupy za danou časovou periodu, pak platí, že:

$$E(input) = E(output)$$

$$E_S + E_{CHI} + E_{EDI} + E_{PHI} + E_{BII} + E_{PEI} = E_{CHO} + E_{EDO} + E_{PHO} + E_{BIO} + E_{PEO}$$

tj. množství energie do jednotky vstupující je rovno množství energie z jednotky vycházející. Změnou některé ze vstupních složek energie (např. zlepšení bioenergetického potenciálu GES v rámci ASK - antropoekologický systém krajiny) můžeme zvětšit celkovou energii vstupů a důsledkem bude zvýšení výstupní energie z KJ (např. zvýšení E_{PHO} resp. E_{BIO}).

Tab. č. 2: Praktické ukázky z řešení LET v modelovém území Zdíkov - Šumava.

	Oblast výsledných vstupů							Oblast energetických výstupů			
	Energie sluneční	Energie živin	Energie antropogen. zdrojů	Energie primárních zdrojů	Energetický podíl prvků technosféry	Energie reg. a ochr. Charakteru	Energie biologická	Energetické vstupy celkem	Energie transport. živin	Energie biologická	Energetické výstupy celkem
	E_s	E	E_w	E_f	E_m	R_u	E		E	E	
		ch_i				E_{PHI}	BI_i		ch_i	ch_o	
A	$5,25 \cdot 10^{11}$	$1,6 \cdot 10^{10}$	$1,73 \cdot 10^7$	$5,8 \cdot 10^9$	$1,6 \cdot 10^9$	$4,54 \cdot 10^9$	$3,57 \cdot 10^8$	$5,524 \cdot 10^{11}$	$2,17 \cdot 10^9$	$6,48 \cdot 10^9$	$6,697 \cdot 10^{10}$
B	95,229	2,896	0,007	1,049	0,090	0,083	0,646	100	0,392	11,729	
C	-	58,306	0,063	21,136	5,832	1,654	13,009	100	7,907	23,614	

A) Absolutní hodnoty měřené energie (J)

B) Relativní vyjádření jednotlivých druhů energie vzhledem k celkové energii (%)

C) Relativní vyjádření jednotlivých druhů energie vzhledem k celkové dodatkové energii (%)

ZÁVĚR

Poznání obecných zákonitostí antropoekologických, látkových a energetických toků na příslušných hospodářských úrovních, vyjádřené v energetických tocích a bilancích otevírá možnost zpětně, na základě vypočtených bilancí, definovat s odpovídajícím stupněm pravděpodobnosti probíhající transportní a transformační procesy v těchto jednotkách. Případné ekokrizové situace (střetové oblasti) indikované na základě poruch (nepravidelnost, směrová heterogení orientace

a podlimitní nebo nadlimitní intenzita látkově-energetických toků) lze řešit prostřednictvím zásahů do strukturálně-funkčních vazeb v hierarchii od nejnižších jednotek k vyšším.

Na základě obecných modelů hospodaření pro příslušné jednotky z hlediska prostorové základny, funkčních vztahů, vazeb, látkových a energetických toků (v souhrnu vyjádřené bilancemi) lze očekávané situace simulovat, modelově řešit a tím předcházet jejich ekonomické nestabilitě a nefunkčnosti.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. CULEK, M. (2005): *Biogeografické členění České republiky II. Díl*, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. ISBN 80-86064-82-4
2. FORMAN, R. - GORDON, M. (1993): *Krajinná ekologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0464-5.
3. MÍCHAL, I. (1994): *Ekologická stabilita*. Veronica, ekologické středisko ČSOP, Brno. ISBN 80-85368-22-6.
4. ODUM, E. (1977): *Základy ekologie*. Praha: Academia.
5. SKLENIČKA, P. (2003): *Základy krajinného plánování*. Praha: Naděžda Skleničková. ISBN 80-903206-1-9.
6. VÁCHAL, J. (2000): *Metoda postupné projekce ekologických systémů hospodaření*, České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta - Habilitační práce.
7. VÁCHAL, J. - MOUDRÝ, J. (2002): *Projektování trvale udržitelných systémů hospodaření*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta. ISBN 80-7040-536-8.
8. VOCHOZKA, M. (2008a): Pojem efektivnosti v ekonomické literatuře. *Littera Scripta*, ročník 1, číslo 1, s. 103-113. ISSN 1802-503X.

ADDRESS & ©

prof. Ing. Jan VÁCHAL, CSc.
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vachal.jan@seznam.cz

Ing. Petra PÁRTLOVÁ, Ph.D.
Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova KSP
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
vachalova.p@seznam.cz

Ing. Radka VÁCHALOVÁ, Ph.D.
Katedra aplikovaných rostlinných biotechnologií
Zemědělská fakulta
Jihočeská univerzita
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
r.vachalova@seznam.cz

Ing. Jarmila STRAKOVÁ
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
strakova@mail.vstecb.cz

STANOVENÍ POTENCIÁLU KRAJINY - PŘEDPOKLAD REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Landscape Potential Assessment as a Regional Development Presumption

Radka VÁCHALOVÁ - Jan VÁCHAL - Petra PÁRTLOVÁ

České Budějovice, Czech Republic

ABSTRAKT: Představena je nová metoda k vymezení a hodnocení Celkového produkčního potenciálu zemědělských půd CPP_{zp} . Teoretickým základem pro výpočet CPP_{zp} je definice produkčních a environmentálních funkcí v zemědělské krajině, návrh metodického postupu pro výpočet uvedených funkcí a konstrukce výpočtových vzorců, včetně stanovení bodového rozpětí pro jednotlivá čísla kódu BPEJ, resp. HPJ. U produkční funkce byly nově navrženy opravné koeficienty pro deficitní parametry, u výpočtu environmentální funkce jsou navrženy opravné environmentální parametry. Za účelem objektivního posouzení nově navrhovaného metodického postupu i vlastního algoritmu výpočtu, bylo přistoupeno k praktickému ověření v marginální oblasti Šumava - Zdíkovsko a Vimperk.

Klíčová slova: celkový produkční potenciál - environmentální funkce - marginální oblast Šumava

ABSTRACT: I present a new method for the determination and evaluation of the Total Production Potential of farmland - TPP_f . The theoretical basis for TPP_f calculation consists in the definition of production and environmental functions in agricultural landscape, the proposal of methodological procedure for the calculation of mentioned functions and the construction of the formulae for the calculation, including the determination of point span for particular numbers of BPEJ (or HPJ) code. Considering production function we have proposed correction coefficients for critical parameters; in the calculation of environmental function we have included correction environmental parameters. To verify the newly proposed method as well as the algorithm of the calculation itself we decided to launch practical tests in the marginal area Šumava - Zdíkovsko and Vimperk.

Key words: Total Production Potential - environmental functions - marginal area Šumava

ÚVOD

Při řešení problematiky krajinného potenciálu byl použit klasifikační systém půd ČR navazující na dřívější návrhy: - MKSP (Hraško - Lineš - Němeček - Novák - Šály - Šurina 1987, 1991), - klasifikační systém lesních půd, uplatňující MGKSP (Vokoun - Macků et al. 1991, 1993, 1996, 2000), - návrhy Němeček et al. (1988, 1990) podané v závěrečných zprávách, - návrhy Němečka et al. Publikované v monografii (Němeček J. - Smolíková L. - Kutílek M. 1990). Čerpá i ze slovenských prací Šályho (1978, 1986) a nového návrhu klasifikačního systému půd Slovenska (Sobocká - Šály et al. 2000). Je propojen i s klasifikačními systémy, podle nichž byl proveden systematický průzkum zemědělských půd (Němeček et al. 1961, 1967) a půdoznalecká část lesotypového průzkumu (Houba 1965, 1970; Plíva 1971, 1976).

Do nedávné doby se pod pojmem „kvalita půdy“ rozuměla v podstatě pouze její produkční schopnosti (Cook 1970, Bedrna 1988, Klečka et al. 1984), ovšem již při tomto hodnocení tito autoři upozorňo-

vali, že hodnocení kvality půdy závisí na celé řadě dalších faktorů prostředí.

Značnou úlohu v tomto nazírání na půdu sehrál W. Blum (1988, 1990), který prosazoval náhled na půdu jako na přírodně-historický útvar, který se rozhodující měrou podílí na stabilitě životního prostředí.

METODIKA A CÍL

- Nově navržený vzorec pro výpočet CPP_{zp} sestává ze dvou částí:
 - ze stanovení produkčního potenciálu zemědělských půd PP_{zp}
 - ze stanovení environmentálního (mimoprodukčního) potenciálu zemědělských půd EP_{zp}
- Výpočet produkčního potenciálu zemědělských půd PP_{zp} vychází z již stávajícího vzorce pro hodnocení půdně-klimatických vlastností bodovou metodou - BH_{BPEJ} (Němec 2001). Vzniká tzv. výchozí produkční potenciál zemědělských půd VP_p , které je poté upraven o nově navržené deficitní parametry s příslušnými bodovými hodnotami (tab. 1).

Tab. č. 1: Opravné deficitní parametry.

Číslo	Opravný koeficient	Bodová hodnota
1	Půdy s nevyvinutým půdním profilem	0,062
2	Mělké půdy	0,062
3	Mělké půdy v infiltrační oblasti	0,062
4	Propustné a propustnější půdy v infiltrační oblasti	0,063
5	Středně skeletovité půdy (25-50 %)v infiltrační oblasti	0,063
6	Půdy na svahu >17°	0,062
7	Strže	0,062
8	Svažité půdy >12°	0,062
9	Půdy na svahu 7-12, faktor erodovanosti půd >0,48	0,063
10	Katény Glr	0,063
11	Nivní lehké a nivní glejové půdy v klimatickém regionu chladném a mírně chladném	0,062
12	Oglejené půdy v klimatickém regionu chladném a mírně chladném	0,063
13	Zamokřené glejové, rašeliništní, zrašelinělé půdy	0,062
14	Katény	0,062
15	Propustnější a propustné půdy zrnitostně lehké, vysušené v akumulaci oblasti	0,063
16	Oglejené půdy, nivní půdy glejové, lužní půdy glejové, zkulturněné hydromorfí půdy	0,063
		Σ1

Vzorec pro výpočet produkčního potenciálu zemědělských půd (PP_{zp})

$$PP_{zp} = [BH_{BPEJ} = (B_{HPJ} + B_Z + B_{SE} + B_{KH}) \cdot K_{KR}]$$

→ VP_p

$$PP_{zp} = VP_p \cdot O_{DIP}$$

Kde: BH_{BPEJ} bodové hodnocení BPEJ
 PP_{zp} produkční potenciál zemědělských půd
 VP_p výchozí produkční potenciál
 O_{DIP} opravný deficitní parametr
 B_{HPJ} body za hlavní jednotku v rozsahu 1-50 bodů
 B_Z body za zrnitost v rozsahu 1-25 bodů
 B_{SE} body za svažitost (S) a expozici (E) v rozsahu 0-10 bodů
 B_{KH} body za kamenitost (K) a hloubku půdy (H) v rozsahu 0-15 bodů
 K_{KR} koeficient za klimatický region v rozsahu 0,60-1,00

- Stanovení environmentálního potenciálu zemědělských půd EP_z vychází z tzv. výchozího environmentálního potenciálu zemědělských půd VE_p , který je poté upraven o opravné environmentální parametry (Demó 1998). Uvedené opravné parametry byly ověřeny, dopracovány (viz tab. 2). Při stanovení VE_p se vychází z předpokladu, že $VP_p + VE_p = 100$ (maximální možná hodnota se nachází

v rozmezí 0-100) → vzájemný poměr mezi složkou produkční a environmentální vyjadřuje rajonizační vzorec přirozeného potenciálu řešeného území, resp. krajiny viz teoretická východiska.

Tab. č. 2: Opravné environmentální parametry.

Environmentální funkce půd - opravný koeficient	bodová hodnota
1 produkce biomasy	0,1
2 filtrační	0,2
3 akumulaci	0,3
4 transformační	0,15
5 pufraci	0,2
6 transporní	0,1
7 biologická základna, genová rezerva, asanační funkce	0,2
8 půda jako historické médium	0,1
9 zdroj surovin	0,1
10 prostor pro lidskou aktivitu	0,2

VÝSLEDKY A DISKUSE

Prezentovány jsou výsledky za modelovou oblast Zdíkovsko a Vimpersko-Šumava.

Tab. č. 3: Výpočet produkčních a environmentálních potenciálů z.p. za řešené území.**ZDÍKOVSKO**

Kategorie B6	výměra (m ²)	PP _{zp}	EP _{zp}	CPP _{zp}
936 040	281 624,72	41	20,5	79,5
936 240	584 810,49	39	19,5	80,5
936 440	79 265,80	35	17,5	82,5
936 540	16 859,35	33	16,5	83,5
940 680	216 047,43	24	12	88
950 040	146 012,35	32	16	84
950 140	41 463,88	32	16	84
950 440	55 993,79	30	15	85
972 010	564 491,09	16	8	92
976 430	32 860,81	4	2	98
Celková výměra území	2 000 000,00	28,6		85,7

$$CPP_{zp(\text{území})} = 14,9$$

VIMPERK

Kategorie B6	výměra (m ²)	PP _{zp}	EP _{zp}	CPP _{zp}
936 040	115 401,61	41	20,5	79,5
936 210	180 116,15	44	22	78
936 240	1 924 667,09	39	19,5	80,5
936 310	22 072,86	43	21,5	78,5
936 340	569 808,54	39	19,5	80,5
936 410	43 899,70	39	19,5	80,5
936 440	518 521,21	35	17,5	82,5
936 540	16 2941,24	33	16,5	83,5
937 160	132 555,40	32	16	84
937 460	161 406,96	27	13,5	86,5
937 560	93 269,52	25	12,5	87,5
939 190	6 093,25	12	6	94
939 290	3 279,32	12	6	94
939 390	8 467,97	12	6	94
940 670	50 508,50	32	16	84
940 680	384 565,70	24	12	88
950 110	1 072 002,71	36	18	82
950 140	1 025 604,98	32	16	84
950 410	90 178,01	32	16	84
950 440	200 363,41	30	15	85
950 540	272 603,40	26	13	87
968 110	280 167,05	14	7	93
972 010	1 127 553,75	16	8	92
973 110	455 971,28	16	8	92
973 130	84 493,50	12	6	94
974 110	338 942,99	11	5,5	94,5
Celková výměra území	10 000 000,00	27,5		86,3

$$CPP_{zp(\text{území})} = 14,0$$

	CPP _{zp(území)}	PP _{zp}	EP _{zp}	RP
Bodová hodnota	14 %	28 %	86 %	15 %

ZÁVĚR

Za hlavní přínosy nově navrženého postupu lze považovat:

- metodický postup zohledňuje celkový potenciál krajiny, produkční potenciál zemědělsky využívané krajiny ve své integrální jednotě;
- zpřesnění stávajícího metodického postupu a zvýšení jeho vypovídací a rozlišovací schopnosti;
- vznikl reálný podklad pro stanovení optimálních zásad využívání krajiny prostřednictvím rajonizačních vzorců, navržený postup může tvořit významný podklad pro tolik potřebný, avšak dosud neschválený krajinný plán pro Českou republiku;
- po dopracování se tato metoda může stát výchozí relevantní základnou pro dotační a subvenční politiku státu i pro čerpání finančních prostředků z fondů EU zejména pak z fondů strukturálních;
- využití lze také spatřovat v oblasti tvorby a ochrany životního prostředí a krajiny, zejména na úseku vymezování chráněných území, resp. režimu hospodaření v nich realizovaných při vyhlášení ochranných pásem;
- navržený metodický postup, zejména pak předpokládané výstupy se mohou stát jedním z rozhodujících podkladových materiálů pro zpracování strategických rozvojových plánů;
- praktické výstupy při uplatnění této metody v územích se zemědělskou činností mohou sloužit k optimalizaci struktur i výrobní základny u podnikatelských subjektů, včetně uplatnění prvků multifunkčního hospodaření.

Půda je nejrozšířenější matricí krajinné struktury a autoři předpokládají, že proto je možné považovat půdní prostředí resp. jeho produkční schopnost jako základní východisko pro stanovení produkčního potenciálu příslušného území.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

1. BEDRNA, Z. (1988): *Parametry pôdnej úrodnosti*. Zborník referátů VUPU Bratislava, s. 8-20.
2. BIELEK, P. (1983): *Ochrana pôdy*. Kodex správnej poľnohospodárskej praxe v Slovenskej republike. VUPU Bratislava, 44 s. ISBN 80-85361-01-9.

3. BLUM, W. H. (1990): *The challenge of soil protection in Europe Environmental Conserv*, pgs. 72-74.
4. COOK, G. W. (1970): *The control of soil fertility* Crosby Lockwood and Son: London, 526 pgs.
5. DEMO, M. et al. (1998): *Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohospodárskej krajiny*. SPU Nitra a VUPU Bratislava, 31-37 s. ISBN 80-7137-525-x.
6. DŽATKO, M. et al. (1985): *Hodnotenie pôdno-ekologických podmienok pre účely racionálneho využívání poľnohospodárskeho pôdneho fondu*. Syntetická správa. Bratislava: VUPUR, 61 s.
7. DŽATKO, M. (1981): *Hodnotenie agroekosystémov pre účely špecializácie rastlinej výroby a usporiadanie pôdneho fondu*. Výzkumná správa, Bratislava: VUPUR, 37 s.
8. HRAŠKO, J. - BEDRNA, Z. (1983): *Aplikované pôdoznalectvo*. Bratislava: Príroda, 136-137 s. ISBN 80-901152-0-9.
9. HRAŠKO, J. et al. (1991): *Morfogenetický klasifikační systém pôd ČSFR*. VÚPÚ Bratislava, 160.
10. KOZÁK, J. - NĚMEČEK, J. (2002): *Current development of soil GIS in the Czech Republic*. In: Current trends in the Research in the soil of environment, Proceeding of International Conference, Brno, Research Institute for Foddu crops.Ltd, s.269-273. ISSN/ISBN 80-902436-7-3.
11. NĚMEC, J. (2001): *Bonitace a oceňování půd České republiky*. VÚZE Praha, s. 1-257, ISBN 80-85898-90-X.
12. NĚMEČEK, J. et al. (2001): *Taxonomický klasifikační systém půd ČR*, ISBN 80-238-8061-6.
13. NĚMEČEK, J. - KOZÁK, J. (2003): *Approches to the solution of a soil map of the Czech Republic at the scale 1:250 000 using SOTER methodology*. Plant Soil Environment, 49, (7): 291-297.
14. SOBOCKÁ, J. - ŠÁLY, R. (2000): *Morfogenetický klasifikační systém pôd Slovenska*. VÚPOP Bratislava, SPS, 76 s.
15. VOCHOZKA, M. (2008a): *Pojem efektivity v ekonomickej literatúre*. *Littera Scripta*, 2008, ročník I., číslo 1, str. 103-113. ISSN 1802-503X.
16. MULAČ, P. - VOCHOZKA, M. - MULAČOVÁ, V. (2009): *Podniková ekonomika*. 2. dopl. vyd. České Budějovice: VŠTE, 2009. 176 s. ISBN 978-80-87278-25-3.

Tento příspěvek vznikl za přímé finanční podpory grantu MSM 6007665806 a QH92298.

ADDRESS & ©

Ing. Radka VÁCHALOVÁ, Ph.D.
Katedra aplikovaných rostlinných biotechnologií
Zemědělská fakulta
Jihočeská univerzita
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
r.vachalova@seznam.cz

prof. Ing. Jan VÁCHAL, CSc.
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vachal.jan@seznam.cz

Ing. Petra PÁRTLOVÁ, Ph.D.
Katedra strukturální politiky EU
a rozvoje venkova KSP
Ekonomická fakulta
Jihočeská univerzita
Studentská 13, 370 05 České Budějovice
Czech Republic
vachalova.p@seznam.cz

3 RECENZE · REVIEWS

Marie HESKOVÁ - Peter ŠTARCHOŇ: *Marketingová komunikace a moderní trendy v marketingu*. Praha: Oeconomica, 2009, 180 s., ISBN 978-80-245-1520-5.

Marie Hesková - Peter Štarchoň: Marketing Communication and Modern Trends in Marketing

Publikace autorské dvojice Hesková, Štarchoň je určena čtenářům se zájmem o marketing, resp. pro ty, kteří si chtějí rozšířit znalosti v oblasti marketingové komunikace. Volba strukturovaného textu podporuje efektivní postup studia. Autoři čtenářům předkládají řadu případových studií jak v základním textu publikace, tak v její přílohové části. Případové studie č. 2 „Společnost Air Asia „Teď může létat každý“ a č. 3 „Prodejny Bread Talk“ vznikly se souhlasem autora Hooi podle publikace Kotler, P., Kartajaya, H., Hooi, D. H. Think Aseani. Mc.Graf-Hill Education. Asia, 2006, ISBN 978-0-07-125405-2.

Publikace je členěna do dvanácti samostatných kapitol. První kapitola „Marketing 21. století“ uvádí čtenáře do problematiky současného marketingového managementu. Autoři akceptují holistický přístup k marketingovému managementu, předkládají sondu do marketingu v mezinárodním prostředí.

Druhá kapitola „Nové techniky a tendence v marketingu“ upozorňuje na nové trendy uplatňované v marketingu. Příklady nových marketingových praktik jsou doplněny krátkými případovými studiemi, názorně dokumentují jejich použití v marketingových strategiích firem. Jak autoři konstatují, výčet trendů není konečný a kontinuálně se objevují nové možnosti, což koresponduje s posláním marketingového managementu firem a hledáním cest pro strategie diferenciaci.

Třetí kapitola „Marketingová komunikace“ je teoretickým fundamentem marketingového nástroje „promotion“. Seznamuje s historií marketingové komunikace a používanou terminologií. Jsou prezentovány základní komunikační modely, formy komunikace a nástroje komunikačního mixu. Komunikační mix je rozšířen o nástroj event marketingu.

Čtvrtá kapitola je praktickým návodem pro sestavení „Strategie marketingové komunikace“. Model obsahuje všechny zásadní kroky od určení příjemce zprávy, identifikace cílové skupiny, sestavení cílů komunikace, určení očekávané reakce, výběru sdělení, výběru komunikační cesty a zdroje zprávy, rozhodnutí o skladbě komunikačního mixu, zpracování časového harmonogramu s určením rozpočtu na marketingovou komunikaci. Závěrečnou fází představuje návrh zpětné vazby a systémů měření účinnosti komunikace.

Pro návrh strategie marketingové komunikace je

nutné respektovat další faktory působící na marketingové činnosti firmy.

Pátá kapitola „Faktory ovlivňující komunikační strategii“ upozorňuje na atributy, které mají vliv na sestavení komunikační strategie, např. výběr typu strategie, životní cyklus, brand management.

Šestá kapitola „Reklama“ dává náhled na klasický „nadlinkový“ nástroj marketingové komunikace. Vysvětluje zákonnou úpravu reklamy a etické normy samoregulace pomocí Etického kodexu reklamy, a to jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. V nutné míře jsou naznačeny způsoby měření účinnosti jednotlivých reklamních nástrojů a sestavení návodu na reklamní program.

„Podpora prodeje“ je předmětem teoretických i praktických problémů **sedmé kapitoly**. Podpora prodeje jako typický představitel „podlinkových aktivit“ nabírá na svém významu v komunikačních strategiích firem. Jde o nástroj, který umožňuje diferencovat a kreativně ovlivňovat rozhodování spotřebitelů. Závěrem kapitoly autoři upozorňují na pravidla pro přípravu programu podpory prodeje.

Kapitola osmá prezentuje nástroj marketingové komunikace, který rozšiřuje „klasický“ komunikační mix. Jde o „Zážitky a události“ - event marketing. Event marketing je úzce propojen s dalšími komunikačními nástroji a pro svou kreativitu dokáže diferencovat marketingové přístupy firem. Zpravidla event marketing je spojován se synergickými efekty komunikace ve smyslu integrované komunikace.

„Public relations“ je základním tématem **deváté kapitoly**. Public relations patří k dynamicky se rozvíjejícím oborům v české komunikační praxi. O uvedeném svědčí stále větší okruh oblastí činnosti, na které se public relations zaměřují. Autoři upozorňují i na aktivity spojené s Asociací public relations agentur a problematiku etického kodexu.

Desátá kapitola rozebírá nástroj marketingové komunikace „Osobní prodej“. Vedle charakteristiky osobního prodeje zde čtenář najde náhled na vedení prodejních sil a návod na strategie k efektivnímu využívání prodejního personálu.

Jedenáctá kapitola „Přímý marketing“ je věnována poslednímu komunikačnímu nástroji, který zpravidla najdeme v publikacích marketingu. Vedle charakte-

ristiky přímého marketingu jsou objasněny nástroje přímého marketingu, význam databázového marketingu a možnosti měření účinnosti přímého marketingu. Neoddělitelnou součástí je i exkurz do etiky a zákonné úpravy přímého marketingu.

Poslední **dvanáctá kapitola** „Komunikace na mezinárodních trzích“ logicky uzavírá problematiku marketingového nástroje - marketingové komunikace. Výchozím je naznačení charakteristiky mezinárodního marketingu, marketingové strategie vstupu na zahraniční trh a komunikační strategie na mezinárodních trzích. Jsou naznačena specifika, která je nutná respektovat při vstupu na mezinárodní trhy, např. z důvodů mezikulturálních rozdílů.

Přílohová část je rozdělena na dva tematické okruhy. První část příloh doplňuje a navazuje na základní text (příloha č. 1-4), druhá část obsahuje tři komplexní případové studie. Po odborné stránce lze pozitivně hodnotit zařazení případových studií č. 2 „Společnost AirAsia „Teď může létat každý“ a „Prodejny Bread Talk“, kde autoři získali souhlas k jejich překladu a úpravě od autora Hooi Den Huaan (Associate Dean Nanyang Business School) vybrané z publikace kolektivu autorů vedených profesorem Kotlerem. Uvedené případové studie slouží jako názorný příklad mezinárodní komunikační strategie, ale i jako námět pro inovace komunikačních strategií

firem. Na závěr publikace je sestaven „**Anglicko-český terminologický a výkladový slovník**“.

Jistou nevýhodou publikace je minimální prostor věnovaný samostatně marketingové komunikaci trhů B2B. Jde o oblast, která má svá specifika a v poslední době je nutné věnovat zvýšenou pozornost i tomuto tržnímu segmentu.

„Marketingovou komunikaci a moderní trendy v marketingu“ lze doporučit jak studentům vysokých škol, tak odborné veřejnosti a pracovníkům hospodářské praxe. Autorská dvojice zkušených vysokoškolských pedagogů zvolila efektivní strukturu publikace, která podporuje individuální přístup ke studiu marketingu v kontextu současného pojetí marketingového managementu. Čtenáři najdou řadu praktických návodů a podnětů pro sestavení komunikační strategie jak v oblasti podlinkových i nadlinkových aktivit, zpracování seminárních projektů, bakalářských a diplomových prací.

doc. Ing. Ladislav SKOŘEPA, Ph.D.

Katedra krajinného managementu

Zemědělská fakulta

Jihočeská univerzita

Studentská 13, 370 05 České Budějovice

Czech Republic

ladislav.skorepa@gmail.com

Tomáš KAFKA: *Průvodce pro interní audit a risk management*. Praha: C.H. Beck, 2009, 167 s., ISBN 978-80-7400-121-5.

Tomáš Kafka: *Guide to Internal Audit and Risk Management*

Autor knihy, jak vyplývá z názvu, soustředí svou pozornost na dvě na první pohled autonomní témata. Interní audit definuje autor shodně s Institutem interních auditorů, tj. jako „nezávislou, objektivně ujišťovací činnost zaměřenou na přidávání hodnoty a zdokonalování procesů v organizaci. Interní audit napomáhá organizaci dosahovat jejích cílů tím, že přináší systematický metodický přístup k hodnocení systému risk managementu, vnitřního řídicího a kontrolního systému organizace (Internal Control) a Corporate Governance.“

Risk management vidí jako „komplexní, dlouhodobá a systematická pravidla pro to, jak přistupovat k nejistotě a riziku“.

Vztahem mezi interním auditem a risk managementem se zabývá již na první stránce svého textu, kde tvrdí, že risk management je obsažen již v samotné definici interního auditu. Později, v části knihy 2.9 Interní audit založený na rizicích, pak vazbu ještě více utvrzuje tvrzením autorů Bookala a LeRoye: „Potřeba řídit rizika v posledních letech nebyvale narostla a stala se tak součástí posuzování dostatečnosti a efektivnosti Corporate Governance. Mnoho interních auditorů se pravidelně pohybuje mezi manažery a členy řídicích orgánů, kdy vnímá sílící tlak na identifikaci všech rizik

souvisejících s danou organizací a čelí neustálým dotazům, jak daná rizika řídit.“ Sám Kafka pak říká: „Pokud chce interní auditor pracovat v souladu se Standardy, musí mít plánování interního auditu založené právě na rizicích.“

Kafka jednoznačně prokázal souvislost interního auditu a risk managementu. Sám však zastává názor, že by se interní auditor neměl podílet na řízení rizik. Měl by pouze úzká místa identifikovat a pomáhat je eliminovat.

Autor se snaží čtenáři přiblížit „nové“ pojetí interního auditu. Vysvětluje, že interní audit, ať se zdá být fenoménem doby, má za sebou poněkud delší historii. Zajímavým se zdá srovnání tzv. tradičního pojetí interního auditu a jeho moderní verze (tvrdé kontroly versus měkké kontroly, minulost versus budoucnost, detekce versus prevence atd.).

Rovněž způsob řízení interního auditu v organizaci přináší zajímavý pohled. Vše je dle autora taženo poplávku po auditu a motivy k realizaci vnitřního auditu, jako je legislativa nebo dobrá praxe. Uživatelé interního auditu jsou povýšeni na zákazníky. Celkově se autor snaží uplatňovat v oblasti interního auditu, byť v rámci jedné organizace, zákaznický přístup.

Kniha dále přechází plynule k samotnému procesu, výkonu interního auditu. Popisuje jednotlivé fáze realizace interního auditu. Dále řeší detailně plánování auditu, průběh auditu na místě, dokumentaci, komunikaci výsledků interního auditu a vzorové formuláře pro výkon interního auditu.

Část knihy věnovanou internímu auditu zakončuje autor logicky měřením výkonnosti a hodnocením interního auditu. Seznamuje čtenáře s důvody, proč audit hodnotit, přehledem nástrojů k měření výkonnosti auditu a možnými kritérii vhodnými k hodnocení výkonnosti interního auditu.

Analogicky postavil autor i druhou část knihy věnovanou risk managementu. Začíná definicí risk managementu a pokračuje jeho historií.

Dále se zabývá nastavením risk managementu v organizaci. Opět naznačuje, že potřeba risk managementu je dána v zákaznickém typu řízení organizace poptávkou po risk managementu.

Jako velmi zajímavou a velmi přínosnou hodnotíme především kapitulu osm. Zde autor přináší přehled celosvětově uznávaných rámců systému risk managementu. Představuje Australský standard AS/NZS, IRM's Risk management standard, integrovaný rámec COSO a Kanadský standard CAN/CSA.

Část knihy je rovněž zakončena mařením výkonnosti systému risk managementu.

Knihu doplňuje CD, kde čtenář najde například

statut útvaru interního auditu, Strategický plán či vzorový program auditu.

Knihu považujeme za velmi zdařilou. Jejím přínosem je především její praktická orientace, systémový přístup a logická struktura. Je jí tak možno použít jak v praxi při zřizování útvaru interního auditu, manuál při výkonu auditu či jeho hodnocení interního auditu, tak při výuce vysokoškolských studentů. Autor píše celý text s lehkostí. Proto je přístupný zkušenému odborníkovi i laikovi, který dosud nemá představu, co interní audit je a co znamená risk management.

Ing. Marek VOCHOZKA, MBA, Ph.D
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vochozka@mail.vstech.cz

Ing. Petr MULAČ
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
mulac@mail.vstech.cz

Jana GERŠLOVÁ: Vádemékum vědecké a odborné práce. Praha: Professional Publishing, 2009, 148 s., ISBN 978-80-7431-002-7.

Jana Geršlová: Vademecum of Scientific and Scholarly Work

Kniha Vádemékum vědecké a odborné práce prof. Geršlové byla vydána nakladatelstvím Professional Publishing v roce 2009.

Kniha vyšla jako autorčin příspěvek do diskuse nad odbornou úrovní vědeckých a odborných prací a jistě osloví jak všechny tvůrčí pracovníky, tak i studenty vysokých škol. V současné době obecně převládají názory, které vědu a odbornou činnost posunují do kvantifikovatelných výstupů. Přitom kvalita výstupů musí nutně devalvovat. Autorka však podporuje odlišný a z hlediska počtu svých zastánců nemalý názorový proud. Snaží se ujistit vědeckou a čtenářskou obec, že vědecká práce je stále kreativní prací. V úvodu své knihy uvádí: „Vědecká a odborná činnost je tvořivá, kreativní činnost, napínavá a obohacující, která vede nejrůznějšími cestami - málokdy jsou přímé.“ Avšak dále doplňuje: „Dobrodružství výzkumu a objevování však musí mít jistý řád, bez jehož znalosti se neobejde ani začátečník, ale ani zkušený odborník.“ Kreativní činnost je v případě každého z nás unikátním myšlenkovým procesem. Nelze ji tak pro širokou čtenářskou obec paušalizovat. Na druhou stranu pravidla pro realizaci výzkumné činnosti je možné explicitně definovat. Autorka se ve svém textu zaměřila právě na tuto oblast.

Knihu rozdělila do deseti kapitol. První kapitola nazvaná „Kde stojím a kam směřuji?“ řeší vztah mezi základním rozhodnutím (zda psát či nepsat odborný text), tématem práce a jejím názvem. Jediným motivem pro rozhodnutí, zda odborný text (dobrý článek, vědecký článek, seminární práci, kvalifikační práci apod.) psát či nepsat má být dle autorky uspokojení, které práce může přinášet. Zajímavějším způsobem se však staví k samotnému názvu práce. Oproti mnohde zavedeným uzancím při psaní kvalifikačních prací požaduje, aby témata odborných prací byla stanovena jen rámcově, případně ve formě pracovního názvu. Samotný název práce by měl vzniknout až: „po dokončení hlavních výzkumných prací.“ Autor odborné práce se díky tomu vyhne velmi časté chybě, že název práce neodpovídá jejímu obsahu. Mnohdy bývají témata bakalářských či diplomových prací ztotožněna s jejich názvy a autoři se často dostávají do neřešitelných situací. Jejich práce je sice po věcné stránce v pořádku, avšak název je oproti obsahu širší či naopak užší, nebo neodpovídá věcně. Autorka též konstatuje, která témata nejsou vhodná obecně (například módní témata) a která nejsou vhodná pro bakalářské a diplomové práce. Kapitola je zakončena myšlenkami o kontextu práce

a autora s časem (harmonogramem prací, termíny pro odevzdání) a místem (kde je psána, se kterým souvisí).

Ve druhé části se autorka věnuje méně populárním tématům. Je jím „Vědecká argumentace - téma a metody“. Především metody a sestavení metodiky nejsou příliš mezi studenty a začínajícími vědeckými pracovníky oblíbeny. Autorka však jednotlivé metody přibližuje pro čtenáře snadno pochopitelnou a názornou formou.

Ve třetí kapitole „Vlastní odborná práce“ se věnuje především kvalitativnímu posunu autora odborného textu od samotného nápadu k definici cílů práce. S tím souvisí především práce se zdroji informací, jejich výběrem a jejich hodnocením. Profesorka Geršlová tvrdí, že: „je nezbytné, abychom informace zpracovávali systematicky, v souvislostech, uměli v nich číst a kriticky je zhodnotit.“ Velmi užitečný se jeví konec této kapitoly ve vztahu k vedení kvalifikačních prací. Velmi často ani vedoucí práce, ani samotný student netuší, co mají vzájemné konzultace přinést, jak nastavit mantinely spolupráce a jak se k sobě chovat.

Ve čtvrté části se posunuje autor odborného textu k samotnému psaní. Profesorka Geršlová se věnuje stylům vyjadřování, definuje druhy a žánry odborných textů a především zvažuje osobu autora odborného textu. Pomáhá čtenáři orientovat se v problematice výstavby textu. V neposlední řadě vysvětluje smysl verzování odborných textů.

V páté části navazuje prací se zdroji a jejich citacemi. Zdůrazňuje nutnost autora seznámit se s hlavními i vedlejšími názorovými proudy řešícími zpracovávanou problematiku. Rozebírá rovněž etickou stránku používání a reprodukce myšlenek a duševního vlastnictví jiných autorů.

Následuje část věnovaná formální úpravě textu. Ta vychází především z normy ČSN 01 6910. Zabývá se strukturou textu, jeho rozdělením do jednotlivých logických celků, číslováním stránek, číslováním kapitol, vkládáním tabulek, grafů či obrázků apod.

V porovnání s ostatními publikacemi zabývajícími se problematikou psaní odborných textů považujeme sedmou kapitolu za velmi přínosnou. Každý samozřejmě hodnotíme odborný text ze svého subjektivního pohledu, na základě svých zkušeností. Profesorka Geršlová však navrhuje logicky strukturovanou sestavu dotazů, pomocí níž se ono subjektivní hledisko stává obecnějším, objektivnějším. Dotazy klade z pohledu těchto kritérií:

- strukturování problematiky (logická výstavba textu, „červená nit“ příběhu atd.),
- stanovení cíle (vazba cíle a řešeného problému, promyšlenost cíle atd.),
- porozumění tématu (souvislost diskuse a cíle práce, odkazy atd.),
- úplnost zpracování tématu (nejdůležitější aspekty, systematická postup autor apod.),
- definice (zvládnutí pojmosloví a odborné terminologie),

- literatura a prameny (volba odpovídající literatury, použití cizojazyčných zdrojů apod.),
- vlastní přínos (myšlenky autora, kreativita atd.),
- forma (přiměřený rozsah, použití grafických objektů, formální náležitost, gramatická správnost atd.).

V navazující osmé kapitole se věnuje autorka prezentaci výsledků práce autora odborného textu. Naznačuje, jak má být připraveno mluvené slovo. Zabývá se přípravou prezentace, její strukturou a formou. Dále zaměřuje svou pozornost na samotnou prezentaci - přednes včetně výrazové stránky prezentace a řeči těla. V závěru přidává autorka několik rad, jak zvládnout případnou trému.

Předposlední částí jsou „Nevážně míněné rady k vědecké práci“. Kapitola je psána spíše humorně s cílem odlehčit předkládanou problematiku. Nabízí se drobný úryvek: „nikterak se nezatežuj rozlišování obsahu tezí a hypotéz. Proč bychom měli namáhavě sbírat a shromažďovat důkazy pro vlastní tvrzení, když jsme o nich sami hluboce přesvědčeni. Tím podnitíš své čtenáře k sbírání důkazů - pro nebo proti je zcela vedlejší, neboť pouze ti posunou hranice vědy kupředu, kdo pytel s bramborami vysypou a ne ti, co ty brambory znovu posbírají.“

Závěr knihy přenechává autorka známému autoru Umbertu Ecovi. Nicméně dodává: „to nejdůležitější je pracovat se zaujetím a s chutí.“

Celá kniha je zakončena Heslářem, který nabízí velmi přívětivý a výstižný popis jednotlivých slov, která se v textu vyskytují. Autorka takto vysvětluje pojmy jako separát, abstrakt, akronymum či další, jejich náplň nemusí být čtenáři zcela zřejmá.

Vádemékum vědecké a odborné práce je psáno s lehkostí, která v podání většiny autorů metodiky vědecké a odborné práce naprosto chybí. Autorka „zlidšťuje“ probírané téma i vložení několika ilustrovaných anekdot známého autora Vladimíra Renčina. Připojuje zároveň citáty velkých osobností nejen vědeckého života, jako Alberta Einsteina, Reinholda Messnera, Umberta Eca, atd.

V každém případě čtenář dostává do rukou publikaci, která je odlišná od podobných metodik jednak osobitým přístupem autorky a jednak svou čtivostí. Určitě každý ocení nejen nevážně míněné rady, ale určitě i rozbor nejčastějších chyb, které nám pomáhá si uvědomit, a tím i eliminovat.

Publikaci vřele doporučujeme začínajícím vědeckým pracovníkům, studentům i vysokoškolským pedagogům.

Ing. Marek VOCHOZKA, MBA, Ph.D
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vochozka@mail.vstecb.cz

Ing. Pavel ROUSEK
Katedra ekonomiky a financí
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
rousek@mail.vstech.cz

prof. Ing. Jan VÁCHAL, CSc.
Katedra managementu a marketingu
Vysoká škola technická a ekonomická
v Českých Budějovicích
Okružní 10, 370 01 České Budějovice
Czech Republic
vachal@mail.vstech.cz

SEZNAM RECENZENTŮ VĚDECKÝCH ČLÁNKŮ DO AUSPICIA Č. 3/2009 A PRŮBĚH RECENZNÍHO ŘÍZENÍ

Jednotliví oponenti (48) recenzovali 1–5 článků ze sekcí 1.–2. tohoto čísla (vč. článků posléze vyřazených). Redakce od nich obdržela na každý příspěvek 2 posudky, celkem 68 posudků.

RNDr. Vladimír BLAŽEK	<i>(Gemma Systems, s.r.o., Brno, ČR)</i>
Ing. Petr BOUKAL , Ph.D.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Josef BRČÁK , CSc.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Petr CIMLER , CSc.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Eva CUDLÍNOVÁ , CSc.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
Ing. Jiří ČEJKA , Ph.D.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
doc. Ing. Miroslav DUMBROVSKÝ , CSc.	<i>(Vysoké učení technické, Brno, ČR)</i>
prof. Ing. Jiří DVOŘÁČEK , CSc.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Hana EZROVÁ , CSc.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Ivana FALTOVÁ-LEITMANOVÁ , CSc.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
doc. Ing. Markéta FANTOVÁ ŠUMPÍKOVÁ , Ph.D.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Mojmír HELÍSEK , CSc.	<i>(Vysoká škola finanční a správní, ČR)</i>
doc. Ing. Aleš HES , CSc.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Darja HOLÁTOVÁ , CSc.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
prof. Ing. Jaroslav HOMOLKA , CSc.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Milan HRDÝ , Ph.D.	<i>(Západočeská univerzita, Plzeň, ČR)</i>
PhDr. Dana HŮBELOVÁ , Ph.D.	<i>(Masarykova univerzita, Brno, ČR)</i>
doc. Ing. Jiří JELÍNEK , CSc.	<i>(Mendelova univerzita, Brno, ČR)</i>
doc. RNDr. Bohumil KÁBA , CSc.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
Ing. Blanka KAMENÍKOVÁ	<i>(Univerzita Tomáše Bati, Zlín, ČR)</i>
RNDr. Vladimír KOSTKA	<i>(Střední průmyslová škola stavební, České Budějovice, ČR)</i>
doc. Ing. Jindřiška KOUŘILOVÁ , CSc.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
doc. Ing. Jaruše KRAUSEOVÁ , CSc.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Václav KUPILÍK , CSc.	<i>(České vysoké učení technické, Praha, ČR)</i>
JUDr. Martin LANDA	<i>(Ekonomicko-účetní a manažerské centrum, ČR)</i>
doc. Ing. Pavla MACUROVÁ , CSc.	<i>(Vysoká škola báňská, Ostrava, ČR)</i>
doc. Dr. Ing. Miroslav MERENDA	<i>(Vysoká škola báňská, Ostrava, ČR)</i>
Ing. Martin MUSIL	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
Ing. Jakub NOVOTNÝ , Ph.D.	<i>(Vysoká škola polytechnická, Jihlava, ČR)</i>
prof. Ing. Radimír NOVOTNÝ , DrSc.	<i>(České vysoké učení technické, Praha, ČR)</i>
JUDr. Irena POUROVÁ	<i>(České vysoké učení technické, Praha, ČR)</i>
JUDr. Tomáš RICHTER , LL.M., Ph.D.	<i>(Univerzita Karlova, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Eva ROSOCHATECKÁ , CSc.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Ladislav SKOŘEPA , Ph.D.	<i>(Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice, ČR)</i>
doc. PhDr. Miroslav SOMR , DrSc.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
doc. Ing. Petr SUCHÁNEK , Ph.D.	<i>(Masarykova univerzita, Brno, ČR)</i>
doc. Ing. Vlasta SVATÁ , CSc.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
prof. Ing. Emil SVOBODA , CSc.	<i>(Mendelova univerzita, Brno, ČR)</i>
Ing. Daniela ŠÁLKOVÁ , Ph.D.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
Ing. Ladislav ŠÍŠKA , Ph.D.	<i>(Vysoká škola ekonomická, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Ivana TICHÁ , Ph.D.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Emil VACÍK , Ph.D.	<i>(Západočeská univerzita, Plzeň, ČR)</i>
prof. Ing. Jan VÁCHAL , CSc.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
Ing. Ida VAJČNEROVÁ , Ph.D.	<i>(Mendelova univerzita, Brno, ČR)</i>
doc. Ing. Antonín VALDER , CSc.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
prof. Ing. Drahoš VANĚČEK , CSc.	<i>(Jihočeská univerzita, České Budějovice, ČR)</i>
doc. Ing. Vladimír VÍT , CSc.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>
doc. Ing. Roman ZUZÁK , Ph.D.	<i>(Česká zemědělská univerzita, Praha, ČR)</i>

CELKOVÝ POČET OBDRŽENÝCH VĚDECKÝCH ČLÁNKŮ: **34**
 CELKOVÝ POČET RECENZOVANÝCH VĚDECKÝCH ČLÁNKŮ: **34**
 CELKOVÝ POČET OSLOVENÝCH RECENZENTŮ: **64**
 - z toho vypracovali posudek / posudky: **48**

- recenzenti odkud (1 stát, 7 měst, 15 pracovišť):

ČR (48; 100 %) - *Brno* (MU - 2; MZLU - 3), *České Budějovice* (JU - 8, VŠERS - 1), *Jihlava* (VŠPJ - 1), *Ostrava* (VŠB-TU - 2), *Plzeň* (ZČU - 2), *Praha* (VŠE - 9; ČZU - 10; UK - 1, ČVUT - 3), *Zlín* (UTB - 1), *ne VŠ* (3);

- z nich s titulem prof. nebo doc.: **71 %**

- z toho se omluvili (z důvodu zaneprázdnění, nemoci, jiné odbornosti): **6**

- z toho na oslovení nereagovali: **10**

CELKOVÝ POČET OBDRŽENÝCH RECENZNÍCH POSUDKŮ: **68**

Z toho recenzenti doporučili:	Sekce 1.	Sekce 2.	CELKEM
- přijmout beze změn:	21	7	28 (41 %)
- přijmout po malé úpravě:	10	6	16 (23 %)
- přijmout po velké úpravě:	13	1	14 (21 %)
- odmítnout:	8	2	10 (15 %)
CELKEM	52	16	68 (100 %)

CELKOVÝ POČET PŘÍSPĚVKŮ ZAŘAZENÝCH DO Č. 3/2009: 17 (sekce 1.); 7 (sekce 2.); 3 (sekce 3.): **27**

DO SAZBY ČÍSLO 3/2009 PŘEDÁNO PO PRVNÍCH KOREKTURÁCH: 15. 4. 2010 (poté ještě jedny korektury)

CHARAKTERISTIKA ČASOPISU A POKYNY AUTORŮM

1 CHARAKTERISTIKA ČASOPISU

Časopis *Auspicia* je nezávislým recenzovaným neimpaktovaným časopisem pro otázky společenských věd.

Je založen na **5 základních principech**:

- řádné a přísné recenzní řízení;
- mezinárodnost;
- otevřenost;
- výběrovost;
- kontinuální zvyšování kvality.

Je zaměřený zejména na **oblast řízení, správy, administrativy** (EU, státní správa a samospráva), sekundárně i na **další společenskovední otázky**.

Je vydáván šestým rokem (od r. 2004) Vysokou školou evropských a regionálních studií (VŠERS) v Českých Budějovicích, Filosofickým ústavem Akademie věd ČR a Jihočeskou pobočkou České společnosti pro politické vědy. Časopis založil prof. Dr. Josef Dolista, Ph.D., Th.D., druhý rektor VŠERS. Vychází dvakrát ročně. Je již zavedeným a renomovaným časopisem. Od 1. 1. 2008 je jeho šéfredaktorem PhDr. Jan Gregor, Ph.D.

V dosavadních 13 číslech bylo celkově otištěno cca 349 vědeckých a odborných článků a řada recenzí k otázkám fungování státní správy a samosprávy, EU, bezpečnosti apod. Všechna dosavadní čísla, redakční rada a další informace jsou k dispozici na webovém adresě www.vsiers.cz/manazereo.php.

Uveřejňuje **původní vědecké a odborné práce** s danou problematikou. V tomto smyslu akceptuje pouze příspěvky, které nebyly dosud publikované a nejsou přijaty k publikování v jiném časopise, o čemž autor předloží prohlášení.

Obsah časopisu je strukturován takto: nejprve příspěvky z oblasti **veřejná správa, řízení, administrativa**, vč. sféry evropské integrace a bezpečnosti, dále z oboru **politologie a politické vědy**. Tuto základní kostru doplňují **vybrané příspěvky z dalších humanitních oborů**, jako např. jazykověda, historie, sociální politika apod. Čtvrtou částí časopisu jsou **recenze** a konečně poslední součástí je sekce **varia**, v níž se tisknou zprávy z konferencí, vědeckých a odborných akcí, anotace, informativní texty, zmínky o jubileích vědeckých pracovníků apod.

Články lze publikovat v **šesti jazycích** (češtině, slovenštině, angličtině, němčině, ruštině a polštině). U každého příspěvku musí být před jeho odesláním redakci dodržena jednotná struktura a úprava textu (vizte níže pokyny pro autory). **PŘI NERESPEKTOVÁNÍ REDAKČNÍCH POKYNŮ K ÚPRAVĚ PŘÍSPĚVKŮ SE PŘÍSPĚVKY AUTORŮM VRACÍ K DOPLNĚNÍ A ÚPRAVÁM**. První i druhé **korektury** všech příspěvků provádí pracovníci redakce, přičemž autoři i recenzenti mají příležitost se k nim vyjádřit (recenzenti navíc k zohlednění případných doporučených úprav).

Všechny zasláné příspěvky jsou podrobeny **nezávislému, oboustranně anonymnímu, objektivnímu, tajnému, avšak současně pro možné ověření transparentnímu recenznímu řízení**. Vždy dva externí oponenti dostávají k posouzení bezejmenný text a vyplní recenzní posudek. Oponenti tak neví, kdo je autorem textu (to se mohou dozvědět až po uveřejnění tohoto textu v časopisu, pokud onen text poznají) a oficiálně o tom nejsou nikdy informováni. Stejně tak se autor nedozví, kdo zpracoval posudek na jeho článek. Vybraný recenzent je vždy nejen z jiného pracoviště, ale většinou i z jiného města (či ještě lépe - státu) než autor a sám v *Auspici* zpravidla nepublikuje. Recenzenti jsou odměňováni částkou 300,- Kč (ta se jim na konci roku zasílá na BÚ po podpisu dohody o provedení práce), autoři článků autorským výtiskem s jejich článkem. Takto profesionálně zabezpečené recenzní řízení odpovídá všem parametrům kvalitních recenzovaných (ale i impaktovaných) časopisů.

2 POKYNY AUTORŮM

Příspěvky lze redakci zasílat **v průběhu celého roku**. **Data uzávěrek**: 31. března pro 1. číslo a 30. září pro 2. číslo.

Rukopisy zasílejte na adresu:

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., Žižkova 4, 370 01 České Budějovice,
e-mail: auspicia@vsiers.eu, předmět: Auspicia, tel.: 00420 387 201 156.

Za výdaje spojené s uveřejněním vědeckého příspěvku v sekcích 1.-3. hradí autor částku **600,- Kč**, a to nejpozději do uzávěrky příslušného čísla převodem na účet vydavatele (VŠERS) u Oberbank AG České Budějovice č. 7000012206/8040, nebo v hotovosti na ekonomickém oddělení VŠERS. Variabilním symbolem je IČO autora/ pracoviště. Do zprávy pro příjemce se uvede jméno autora / autorů.

STRUKTURA PŘÍSPĚVKU

Představuje formální členění v souladu s konvencí pro vědecké sdělení. Autoři by se měli držet **šablony**, k tomuto účelu speciálně předpřipravené, a do ní psát svůj článek. Tato šablona je ke stažení na www.vasers.cz/manazereo.php.

Nadpis (název článku) v jazyce českém (slovenském, anglickém, německém, ruském či polském) a anglickém - stručný, výstižný, poskytující jasnou informaci o obsahu článku (do deseti slov). Použít velká písmena, začínat od levého okraje. Jako první se uvede název práce v českém (slovenském, německém, ruském) jazyce, pak název práce v jazyce anglickém.

Jméno autora (autorů) článků se uvádí bez titulů, v pořadí – jméno, příjmení, např. Josef NOVÁK. Příjmení se v případě potřeby opatří indexem.

Abstrakt v českém (slovenském) jazyce. Jasně se stanoví cíl a metody výzkumu, stručný popis pokusů, průzkumů, výsledky a závěry. Rozsah 100 až 200 slov, tj. cca 15-20 řádků (Word – Panel nástrojů – Nástroje – Počet slov). Neopakuje se název článku, neuvádí se všeobecně známá tvrzení.

Klíčová slova v jazyce českém (slovenském) nemají přesáhnout 5 slov, řadí se od obecnějších ke konkrétnějším, navzájem se oddělují pomlčkou.

Abstract nejprve v anglickém (německém, ruském) jazyce. Platí zde stejná pravidla jako pro abstrakt v českém (slovenském) jazyce.

Key words - klíčová slova v angličtině (němčině, ruštině). Platí zde stejná pravidla jako pro klíčová slova v češtině (slovenštině).

Úvod - obsahuje nejnütnější údaje k pochopení tématu, krátké zdůraznění, proč byla práce uskutečněna, velmi stručně stav studované problematiky. Je možné uvést citace autorů vztahující se k práci, zejména z posledních let. Doporučuje se vyhnout rozsáhlým historickým přehledům.

Materiál a metodika - umožňuje zopakování popsaných postupů. Podrobný popis metodiky se uvádí tehdy, je-li původní, jinak postačuje citovat autora metody a uvést případné odchylky. Způsob získání podkladových dat se popisuje stručně.

Výsledky - zahrnují věcné, stručné vyjádření výsledků, zjištění, nálezů a pozorovaných jevů. Vedle tabulek se doporučuje používat grafů. Graf nemá být kopií tabulky, má vyjadřovat nové skutečnosti. Tabulky mají shrnovat výsledky statistického vyhodnocení (ne být přehledem jednotlivých měření). Popis výsledků má být věcný, obsahovat pouze faktické nálezy, nikoliv závěry a dedukce autora.

Diskuse - vyhodnocuje zjištěné výsledky, konfrontuje je s literárními údaji, zaujímá stanoviska, diskutuje o možných nedostatcích. Srovnává je s dříve publikovanými údaji. Vyžaduje-li to charakter práce, je možné popis výsledků a diskusi spojit do jedné stati „Výsledky a diskuse“. Pokud to autoři považují za účelné, může být do příspěvku zařazen závěr.

Závěr - zahrnuje základní informace o materiálu a metodice, stručně vystihuje nové a podstatné znaky. Je nekritickým informačním výběrem významného obsahu příspěvku, včetně statistických dat, nikoliv jen jeho pouhým popisem. Má být psaný celými větami (ne heslovitě) a nemá překročit 10 řádků.

Podle uvážení autora je možné na tomto místě uvést poděkování spolupracovníkům.

Použitá literatura a informační zdroje - se uvádí pouze ta, která byla skutečným podkladem pro napsání příspěvku. Musí odpovídat současné platné normě.

Uvádění jednotlivých titulů v seznamu literatury - abecedně podle příjmení (prvního) autora.

Uvedení publikace zahrnuje:

1. velkými písmeny **příjmení** autora /čárka, mezeřa/ **iniciála křestního jména** /tečka, mezeřa/;
2. levá závorka, **rok** vydání, pravá závorka /dvojtečka, mezeřa/;
3. plný **název** kurzivou /tečka, mezeřa/;
4. **místo** vydání /dvojtečka, mezeřa/;
5. **název vydavatele** /tečka/.

Příklad uvedení publikace (monografie, učebnice atd.):

LATTIMORE, O. (1962): *Inner Asian Frontiers of China*. Boston: Beacon Press.

Uvedení článku z časopisu zahrnuje:

1. velkými písmeny **příjmení** autora /čárka, mezera/ iniciála **křestního jména** /tečka, mezera/;
2. levá závorka, **rok** vydání, pravá závorka /dvojtečka, mezera/;
3. plný **název** článku /tečka, mezera/;
4. **název** časopisu kurzivou nebo jeho obvyklá zkratka /čárka, mezera/;
5. číslo **ročníku** /čárka, mezera/;
6. číslo **sešitu** /tečka, mezera/ + pořadové **číslo** /čárka, mezera/;
7. zkratka **strany** s tečkou („s.“ pro češtinu, „pp.“ pro angličtinu, „S.“ pro němčinu, „c.“ pro ruštinu apod.), /mezera/;
8. první a poslední **strana** citovaného článku (mezi nimi pomlčka, nikoli rozdělovník (spojovník), bez mezer /tečka/).

Příklad uvedení článku z časopisu:

ŠTÍCHA, F. (1990): K syntakticko-sémantické konkurenci aktivních konstrukcí. *Slovo a slovesnost*, 42, č. 3, s. 183–192.

Uvedení článku ze sborníku zahrnuje:

1. velkými písmeny **příjmení** autora /čárka, mezera/ iniciála **křestního jména** /tečka, mezera/;
2. levá závorka, **rok** vydání, pravá závorka /dvojtečka, mezera/;
3. plný **název** článku /tečka, mezera/;
4. „**In**“ /dvojtečka, mezera/;
5. **editor/editoři** sborníku + „(eds.)“ /čárka, mezera/;
6. **název** sborníku kurzivou /tečka, mezera/;
7. **místo** vydání /dvojtečka, mezera/;
8. **název vydavatele** /čárka, mezera/.
9. zkratka **strany** s tečkou („s.“ pro češtinu, „pp.“ pro angličtinu, „S.“ pro němčinu, „c.“ pro ruštinu apod.), /mezera/;
10. první a poslední **strana** citovaného článku (mezi nimi pomlčka, nikoli rozdělovník (spojovník), bez mezer /tečka/).

Příklad uvedení článku ze sborníku / kolektivní monografie:

JANČÁK, P. (1997b): Mluva v severozápadočeském pohraničí. In: F. Daneš – J. Bachmannová – S. Čmejrková – M. Krčmová (eds.), *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, s. 239–249.

Uvedení článku nebo jiného příspěvku v elektronickém seriálu

Příklady:

VŠETEČKA, R. (2008): *Český internet má rekord. Používá jej více než 6 milionů lidí*. [online]. Praha: iDNES [cit. 25. 5. 2008]. Dostupný na: <http://technet.idnes.cz/cesky-internet-ma-rekord-pouziva-jej-vice-nez-6-milionu-lidi-p4l-/sw_internet.asp?c=A080226_105146_sw_internet_vse>.

KUBROVÁ, R.: *Nástroj online marketingu. Ikaros* [online]. 1998, č. 6 [cit. 25. 5. 2008]. Dostupný na: <<http://technet.idnes.cz>>.

Odkazy v textu na použitou literaturu a informační zdroje za textem, práce s uvozovkami - vždy uvádíme iniciálu křestního jména před příjmením; odkaz na literaturu za článkem se pak uvádí v textu článku v závorce kulaté (bezprostředně za příjmením citovaného autora), nebo i hranaté (jen číslo, které se shoduje s pořadovým číslem příslušné položky v seznamu literatury, řazené abecedně).

Příklady:

J. Novák (2008) zdůrazňuje, že... (u parafráze nemusí být uvedena strana)

J. Novák (2008: 135) zdůrazňuje, že „u přesné citace musí být uvedena strana“.

J. Novák (2008: 135) zdůrazňuje: „U přesné citace musí být uvedena strana.“

„U přesné citace musí být uvedena strana“ (Novák 2008: 135).

„U přesné citace,“ říká J. Novák (2008, 135), „musí být uvedena strana.“

N. F. Alefírenko (Алефиренко 2005: 35) отмечает, что «...».

...zejména program Erasmus Mundus [5].

Address: (kontaktní adresa za článkem) - se uvádí jako poslední údaj v příspěvku. Obsahuje v tomto závazném pořadí:

1. řádka: titul(y) + jméno + příjmení (+ titul(y));
2. řádka: katedra / ústav
3. řádka: fakulta

4. řádka: univerzita
5. řádka: ulice + č.p., PSČ+ město (jde o přesnou adresu pracoviště (příp. bydliště))
6. řádka: stát
7. řádka: e-mail

Například:

ADDRESS & ©

prof. Ing. Jan NOVÁK, CSc.
Ústav managementu
Provozně ekonomická fakulta
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita
Zemědělská 1, 613 00 Brno
Czech Republic
novak@mendelu.cz

Nadpis u recenze uvádějte takto (vše tučně, Times New Roman, velikost 14):

1. křestní **jméno** autora /mezera/ velkými písmeny **příjmení** autora /dvojtečka, mezera/;
2. plný **název** recenzované práce kurzivou /tečka, mezera/;
3. **místo** vydání /dvojtečka, mezera/;
4. název **vydavatele** /čárka, mezera/;
5. **rok** vydání /čárka, mezera/;
6. počet **stran** / čárka, mezera/;
7. **ISBN** /tečka/.

Příklad psaní nadpisu u recenzí:

Patrik MITTER: Složená hybridní substantiva s prvním komponentem cizího původu v současné češtině. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2003, 190 s., ISBN 80-7044-554-8.

Kontaktní údaje autora za recenzí se uvádějí stejně jako v případě autora článku, pouze se zarovnávají vpravo.

Jak uvádět svůj článek, otištěný v *Auspicii*, v seznámech literatury?

Příklad:

NOVÁK, J. (2008): Současný vývoj českého hospodářství. *Auspicia*, 5, č. 1, s. 10–15.

TECHNICKÁ ÚPRAVA RUKOPISU

Způsob záznamu:

Rozsah: max. 5 stran

Elektronická podoba: **.txt, .doc, .rtf** na e-mail redakce (viz výše)

Způsob psaní textu:

Velikost písma: 12 pt, řádkování 1,5, formát A4, okraje 2,5 cm

Neoddělovat odstavce mezerami, pouze klávesou Enter.

Nestránkovat.

Mezitoluky neoddělovat mezerami.

Názvy kapitol a mezitoluky psát minuskami /malými písmeny/.

Jména pište v plném znění.

Nadpisy či potřebu zvýraznění textu – nepodtrhávejte.

Odkazy neuvádějte pod čarou na téže straně, ale na konci rukopisu.

Fotografie, ilustrace, loga (v časopise otištěny černobíle):

Fotografie a kresby předávejte:

a) v originále, ostré a nepoškozené, očíslované na zadní straně tužkou. Obrázky převzaté z časopisů (výstřižky apod.) nebudou přijímány;

b) v elektronické podobě, skenované na rozlišení 300 DPI, uložené ve formátech **.tif** nebo **.eps** pod čísly, např. **foto-1.tif**

Loga: předávejte ve vektorových formátech **.ai, .eps, .cdr, .wmf**

Na fotografii musí být v textu odvolávka.

Tabulky (v časopise otištěny černobíle):

Na tabulku musí být v textu odvolávka.

Závěrečné upozornění:

Autor odpovídá za jazykovou a gramatickou správnost textu. Redakce podrobuje rukopisy recenzím dle vlastního uvážení. Rukopisy, jejichž úprava nesplní uvedené požadavky nebo budou v rozporu s etickými zásadami pro publikování, nebudou přijaty.

Sestavil Jan Gregor

CHARACTERISTICS OF THE JOURNAL AND INSTRUCTIONS TO AUTHORS

1 CHARACTERISTICS OF THE JOURNAL

The journal *Auspicia* is an independent, reviewed, non-impact journal dealing with social sciences.

It is based on the **five following principles**:

- regular and strict review process;
- internationality;
- openness;
- selectiveness;
- continuous quality improvement.

It deals mainly with the **management sphere and the administration** (the EU, state administration and self administration); secondarily it concerns **other social-science questions**.

It has been published since 2004 by the College of European and Regional Studies (VŠERS), the Institute of Philosophy (the Academy of Sciences of the Czech Republic) and the South Bohemian office of the Czech Society for Political Science. The journal was founded by prof. Dr. Josef Dolista, Ph.D., Th.D., the second rector of VŠERS. The journal is issued twice a year. It is a well-established and renowned journal. PhDr. Jan Gregor, Ph.D. has been its editor-in-chief since 1st January 2008.

349 scientific and professional contributions and reviews have been published dealing with the function of state administration and self administration, the EU, safety etc. in 13 issues. All issues, the members of the editorial board and further information are available at www.vsers.cz/manazereo.php.

Original scholarly and professional papers are published in the journal. Therefore only contributions that have not been published before and have not been accepted to be published in another journal can be submitted. All authors are requested to submit a proclamation confirming that.

The content of the journal is structured as follows: first, there are contributions dealing with **public administration, management and administration** including the sphere of European integration and safety, then there are contributions dealing with **political science**. This basic structure is completed with **selected contributions from other humanities** such as linguistics, history, social politics and so on. The fourth part of the journal is aimed at **reviews** and the fifth part is called **miscellaneous** where readers can find informative texts, reports from conferences and scientific or professional events there as well as annotations, notes on notable scholars' jubilees etc.

Articles can be published **in six languages** (Czech, Slovak, English, German, Russian and Polish). All articles must be structured and formatted in one way (see below instructions for authors). **IF NOT RESPECTING EDITORIAL INSTRUCTIONS, CONTRIBUTIONS ARE SENT BACK TO THEIR AUTHORS TO BE COMPLETED AND FORMATTED**. The first as well as the second **corrections** of all contributions are made by editorial staff. Authors and reviewers have the opportunity to express their opinions to the corrections (reviewers can also see how the authors took into account the recommended make-ups).

All delivered contributions are remitted to **independent, anonymous, objective, secret but at the same time transparent review process**. Two external opponents are given anonymous texts and fill in a review report. Thus the peers reviewing the contribution will not know who the author of the submitted paper is (they can learn it only after it is published in the journal) and they are never informed on that officially. In the same way, the authors never learn who reviewed their articles. Chosen reviewer comes always from another workplace and most of the time from another town, too (or from another country) and does not usually contribute to *Auspicia*. The reviewers are compensated with 300 CZK (which is sent to their bank accounts after signing the service contract at the end of the year). The authors of published contributions are rewarded with the author's copies containing their articles. Such a professionally supported review process relates to all parameters of quality reviewed (and even impact) journals.

2 INSTRUCTIONS TO THE AUTHORS

The contributions can be sent to the editorial office **all year round**. **Closing dates** are as follows: 31st March for the first issue and 30th September for the second issue.

Manuscripts please send to this address:

College of European and Regional Studies, o.p.s., Žižkova 4, 370 01 České Budějovice, e-mail: auspicia@vsers.eu, subject: Auspicia, tel.: 00420 387 201 156.

The authors of the papers (contributions) are to pay the amount **600 CZK** for the expenses connected with the publishing the scholarly contributions in sections 1-3. They are to do this by the closing of a certain volume either by means of the payment order transferred to the publisher's bank account No. 7000012206/8040, Oberbank České Budějovice, or they can pay it by cash at the economic department of College of European and Regional Studies. Registration numbers of authors' workplaces are variable symbols then. The information for payee involves the name of author / authors.

STRUCTURE OF CONTRIBUTIONS

Structure and formatting follow a formal structure according to the rules of scholarly works. The authors should follow the template made especially to suit this and write their contributions into it. The template can be downloaded at <http://www.vsers.cz/manazereo.php>.

Title (the title of the article) in Czech (Slovak, English, German, Russian, Polish) and English - a brief, concise phrasing giving the information on the content of the article (up to 10 words). It is necessary to use capital letters and to start writing at the left margin. First, there is the title of the work in Czech (Slovak, German, Russian) and then in English.

The name of the author (or authors) of the article is stated without academic degree in the following form: first name, surname, e. g. Josef NOVÁK. The surname can be stated with an index if necessary.

Abstract in Czech (Slovak). It clearly determines the aim and the methods of the research and it briefly describes tests, surveys, results and conclusions, i. e. in 100-200 words, app. 15-20 lines (Word - Options - Tools - Number of Words). The title of the article is not repeated, and well-known generalities are not stated.

Key words in Czech (Slovak) should not exceed by five in number, and they are ranged from the general ones to the more concrete ones, a dash is used to sort them.

Abstract first in English (German, Russian). There are the same rules as for the Czech (Slovak) abstract.

Key words in English (German, Russian). The same rules apply as for the key words in Czech (Slovak).

Introduction - it concerns the information necessary for understanding the topic, a short statement giving reasons why the article was written as well as a brief description of a problem. It is possible to add quotations of the authors relating to the article, especially the most recent ones. It is highly recommended to avoid giving comprehensive historical information.

Material and methodology - it enables repeating procedures mentioned above. A description of methodology in detail is stated when it is original otherwise it is sufficient to quote the author of the method and present possible variations. The way of data gathering which the article is based on is described briefly.

Results - it involves factual findings, briefly stating the results, findings and observed effects. Graphs are strongly recommended to be used besides tables. A graph should not be a copy of a table, it should depict new findings. Tables should sum up results of statistical evaluation (not every single measure). The description of results should involve factual findings rather than the conclusions or deductions of the author.

Discussion - it assesses the acquired results and compares them to literary data, and it makes statements and discusses any drawbacks. It compares them to previously published data. If it is needed according to the character of the article, the description of the results and the discussion can be made as one termed „Results and Discussion“. If the authors consider it useful, they can add the conclusion to the discussion.

Conclusion - it involves basic information on materials and methodology having been used, it emphasises new and significant effects, including uncritical information selection from essential content of the article, including statistical data. It is not only a description of the article. It should be written in whole sentence exposition and it should not exceed 10 lines.

Following the author's consideration, there may be a place for acknowledgments here.

Literature used and information sources - only such sources that the article is based on are stated. The form of statement must comply with current standards.

Listing the titles of sources - alphabetically according to surnames of the (first) author.

Citing an issue involves:

- 1st **surname** of the author in capitals /comma, space/ initial of **first name** of the author /dot, space/;
- 2nd in brackets, the **year** of publishing, brackets closed /colon, space/;
- 3rd full **title** in italics /dot, space/;
- 4th **place** of publishing /colon, space/;
- 5th **name** of the publisher /dot/.

Example of stating an issue (monography, textbook etc.):

LATTIMORE, O. (1962): *Inner Asian Frontiers of China*. Boston: Beacon Press.

Citing an article excerpted from a magazine involves:

- 1st **surname** of the author in capitals /comma, space/ initial of **first name** of the author /dot, space/;
- 2nd in brackets, the **year** of publishing, brackets closed /colon, space/;
- 3rd full **title** of the article /dot, space/;
- 4th **title** of the magazine in italics or its common abbreviation /comma, space/;
- 5th number of the **volume** /comma, space/;
- 6th number of the **copy** /dot, space/ + sequence number /comma, space/;
- 7th **page** abbreviation with a dot („s.“ for Czech, „pp.“ for English, „S.“ for German, „c.“ for Russian etc.), /space/;
- 8th the first and the last **page** of the excerpted article (with a dash between them, not a hyphen, without space /dot/).

An example of stating an excerpted article:

ŠTÍCHA, F. (1990): K syntakticko-sémantické konkurenci aktivních konstrukcí. *Slovo a slovesnost*, 42, č. 3, s. 183-192.

Citing an article excerpted from proceedings involves:

- 1st **surname** of the author in capitals /comma, space/ initial of **first name** of the author /dot, space/;
- 2nd in brackets, the **year** of publishing, brackets closed /colon, space/;
- 3rd full **title** of the article /dot, space/;
- 4th „In“ /colon, space/;
- 5th **editor/editors** of the proceedings + „(eds.)“ /comma, space/;
- 6th **title** of the proceedings in italics /dot, space/;
- 7th **place** of publishing /colon, space/;
- 8th **name** of the publisher /comma, space/.
- 9th **page** abbreviation with a dot („s.“ for Czech, „pp.“ for English, „S.“ for German, „c.“ for Russian etc.), /space/;
- 10th the first and the last **page** of the excerpted article (with a dash between them, not a hyphen, without space /dot/).

Example of stating an article excerpted from proceedings / a collective monography:

JANČÁK, P. (1997b): Mluva v severozápadočeském pohraničí. In: F. Daneš - J. Bachmannová - S. Čmejrková - M. Krčmová (eds.), *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, s. 239-249.

Citing an article or another kind of a contribution in electronic form:

Examples:

VŠETEČKA, R. (2008): *Český internet má rekord. Používá jej více než 6 milionů lidí*. [online]. Praha: iDNES [cit. 25. 5. 2008]. Dostupný na: <http://technet.idnes.cz/cesky-internet-ma-rekord-pouziva-jej-vice-nez-6-milionu-lidi-p4l-sw_internet.asp?c=A080226_105146_sw_internet_vse>.

KUBROVÁ, R.: *Nástroj online marketingu*. Ikaros [online]. 1998, č. 6 [cit. 25. 5. 2008]. Dostupný na: <<http://technet.idnes.cz>>.

Textual references to literature used or information sources after the text, the work with inverted commas -

it is necessary to state the initial of a first name before a surname; literary references stated after the article are cited in the text in round brackets (just right after the surname of the quoted author) but they can also be cited in square brackets (it is just a number identical with the number of the appropriate item in the list).

Examples:

J. Novák (2008) concludes that... (paraphrases do not have to be accompanied with the number of the page)

J. Novák (2008: 135) emphasizes that „an exact quotation must be accompanied with the number of the page“.

J. Novák (2008: 135) stresses: „An exact quotation must be accompanied with the number of the page.“

„An exact quotation must be accompanied with the number of the page“ (Novák 2008: 135).

„An exact quotation,“ J. Novák says (2008: 135), „must be accompanied with the number of the page“.

N. F. Alefirenko (Алефиренко 2005: 35) отмечает, что «...».
...Erasmus Mundus programme particularly [5].

Address: (a contact address after the article) - it is stated as a last item in the contribution. It contains the following:

- 1st line: academic degree(s) + first name + surname + academic degree(s);
- 2nd line: department / institute
- 3rd line: faculty
- 4th line: university / college
- 5th line: street + No., postcode + town / city (address of a workplace or a place of living)
- 6th line: country
- 7th line: e-mail

Example:

ADDRESS & ©

prof. Ing. Jan NOVÁK, CSc.
The Institute of Management
Faculty of Business and Economics
Mendel University of Agriculture and Forestry
Zemědělská 1, 613 00 Brno
Czech Republic
novak@mendelu.cz

Please follow these instructions in writing the title of the **review** (everything in bold, Times New Roman, size 14):

- 1st **first name** of the author /space/ in capitals **surname** of the author /colon, space/;
- 2nd full **title** of a reviewed work in italics /dot, space/;
- 3rd **place** of publishing /colon, space/;
- 4th **name** of a publisher /comma, space/;
- 5th **year** of publishing /comma, space/;
- 6th number of **pages** /comma, space/;
- 7th **ISBN** /dot/.

An example of writing a title of a review:

Patrik MITTER: *Compound hybrid nouns with the first component of a foreign origin in current Czech.* Ústí nad Labem: The University of J. E. Purkyně in Ústí nad Labem, 2003, 190 pp., ISBN 80-7044-554-8.

Reviewers' contacts are stated in the same way as authors' contacts but aligned to the right margin.

How to cite an article published in *Auspicia* in lists of literature?

Example:

NOVÁK, J. (2008): The Development of Czech Current Economics. *Auspicia*, 5, No. 1, pp. 10-15.

PREPARATION OF THE MANUSCRIPT

The way of recording a text is as follows:

Extent: 5 pages maximum

Electronic version: **.txt**, **.doc**, **.rtf** via e-mail of editor's office (see above)

Follow these instructions how to type a text:

Font size: 12 pts, line spacing 1,5, A4 format, margins 2,5 cm.

Do not format the text because formatting is cancelled in the setting program.

Do not space the paragraphs, but use just the Enter key to distinguish them.

Do not type the numbers of pages.

Do not space the crossheadings.

The titles of chapters as well as crossheadings should be written in normal letters.

Names should be written in full.

Do not underline the titles or any other parts of the text that should be stressed.

Do not state the references in footnotes on the same page but at the end of the manuscript.

Photographs, Illustrations, Logos:

Please send the photographs and illustrations as follows:

- a) pictures should be original, sharp and undamaged, numbered with a pencil on the back. Pictures that will be taken out of the magazines (e.g., scraps etc.) will not be accepted.
- b) pictures in electronic form should be scanned in 300 DPI resolution, saved in **.tif** or **.eps** formats and numbered, e. g. **photo-1.tif**

Logos should be passed in vector formats as follows: **.ai, .eps, .cdr, .wmf**.

There must be a reference to the photograph in the main text above.

Tables:

Please put notes under the table. Every table must be referred to in the main text above it.

Final statement:

Every author is responsible for the linguistic and grammar correctness of their contribution. Manuscripts are submitted to the reviewers in through the editor's own discretion. Contributions which are not in compliance with the format requirements stated above or which are in conflict with the ethic publishing rules will not be accepted.

From Czech language translated by Chris Koy

ХАРАКТЕРИСТИКА ЖУРНАЛА И УКАЗАНИЯ АВТОРАМ

1 ХАРАКТЕРИСТИКА ЖУРНАЛА

Журнал *Auspicia* - это независимый рецензируемый журнал, предназначенный для обсуждения вопросов, касающихся общественных наук.

5 основных принципов журнала:

- тщательный и точный порядок рецензирования;
- международность;
- открытость;
- избирательность;
- постоянное повышение качества.

Он направлен главным образом на область деятельности общественных органов, **экономики, управления и администрирования** (Евросоюз, государственное управление и самоуправление), а также на **другие общественно-научные вопросы**.

Журнал издается шестой год (с 2004 г.) Высшей школой европейских и региональных исследований (VŠERS) в городе Ческе Будейовице, Философским институтом Академии наук ЧР и Южночешским филиалом Чешского общества политических наук. Журнал основал проф. Dr. Josef Dolista, Ph.D., Th.D., второй ректор VŠERS. Журнал выходит два раза в год, уже известен среди специалистов. С 1 января 2008 г. его главным редактором является PhDr. Jan Gregor, Ph.D.

В 13 номерах было опубликовано примерно 349 научных и специальных статей и ряд рецензий, посвященных вопросам работы государственного управления и самоуправления, ЕС, безопасности и под. Все существующие номера, редколлегия и другая информация представлены на сайте www.vrsers.cz/manazereo.php.

В журнале публикуются **оригиналы научной и специальной работы** по данной проблематике. В журнал принимаются только работы, которые прежде не были опубликованы и не готовятся к публикации в другом журнале, о чем автор предоставляет заявление.

Содержание журнала структурировано следующим образом: сначала работы из области **общественных органов, управления, администрации**, в том числе сферы европейской интеграции и безопасности, далее из сферы **политологии и политической науки**. Эту основу дополняют **избранные работы из других гуманитарных специальностей**, таких, как лингвистика, история, социальная политика и т. п. Четвертая часть журнала - это **рецензии**, и, наконец, последняя - это секция „**разное**“, где печатаются новости с конференций, научных и специальных мероприятий, аннотации, информационные тексты, напоминания о юбилеях научных работников.

Статьи можно публиковать на **шести языках** (на чешском, словацком, английском, немецком, русском и польском). Каждая работа перед отправлением в редакцию должна быть проверена на соблюдение единой структуры и оформления текста (смотрите ниже указания авторам). **ПРИ НЕСОБЛЮДЕНИИ РЕДАКЦИОННЫХ ТРЕБОВАНИЙ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ РАБОТЫ БУДУТ ВОЗВРАЩЕНЫ АВТОРАМ ДЛЯ ДОПОЛНЕНИЯ И ИСПРАВЛЕНИЯ**. Первая и вторая **корректур**а всех статей проводится работниками редакции, причем авторы и рецензенты могут высказать свое мнение относительно поправок (более того, рецензенты могут узнать, учли ли авторы их рекомендации).

Все присланные статьи подвергаются **независимому, анонимному, объективному, тайному, но при этом открытому для возможного контроля рецензированию**. Всегда два внештатных оппонента получают неподписанный текст и пишут рецензии на данную работу. Таким образом, оппоненты не знают, кто автор текста (могут узнать это только при опубликовании в журнале, если при прочтении вспомнят, что рецензировали именно эту работу), и официально никто об этом не информирован. Точно также автор не узнает, кто писал заключение на его статью. Выбранный рецензент всегда не только с другого места работы, но и в большинстве случаев из другого города (а что еще лучше - государства), и сам в журнале „Auspicia“ не публикуется. Рецензенты получают вознаграждение в размере 300 чешских крон (которое им в конце года посылается на банковский счёт при подписанном договоре о выполнении работы), авторы статей - экземпляр журнала с их работой. Такой профессиональный процесс рецензирования отвечает всем параметрам качественных рецензируемых журналов.

2 ИНСТРУКЦИИ АВТОРАМ

Статьи принимаются в редакцию **в течение всего года. Материалы должны быть присланы не позднее:** 31 марта для первого номера и 30 сентября для второго номера.

Рукописи присылайте на адрес:

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., Žižkova 4, 370 01 České Budějovice, e-mail: auspicia@vsers.eu, předmět: Auspicia, tel.: 00420 387 201 156.

За затраты, связанные с опубликованием научной статьи в секциях с 1-3, автор выплачивает сумму в **600 чешских крон**, это должно быть сделано не позднее последнего срока принятия материалов в соответствующий номер журнала на счет издательства (VŠERS) в Oberbank AG České Budějovice č. 7000012206/8040. Переменным символом является ИНН места работы автора. В графе „Сообщение для адресата“ необходимо указать ФИО автора / авторов статьи.

СТРУКТУРА СТАТЬИ

Представляет собой формальное членение в соответствии с конвенцией о научной информации. Авторы должны придерживаться **типовой схемы**, специально подготовленной для этой цели, и по ней писать свою статью. Модель статьи доступна на www.vsers.cz/manazereo.php.

Заголовок (название статьи) на чешском языке (словацком, английском, немецком, русском или польском) и английском - краткий, точный, дающий ясную информацию о содержании статьи (до десяти слов). Использовать прописные буквы, начинать с левого края. Первым приводится название статьи на чешском (словацком, немецком, русском) языке, затем на английском.

Имя автора (авторов) статьи приводится без званий, в порядке - имя, фамилия, например, Josef NOVÁK. Фамилии при необходимости нумеруются.

Резюме на чешском (словацком) языке. Ясно определить цель и методы исследования, его краткое описание, результаты и выводы. Объем - 100-200 слов, т.е. приблизительно 15-20 строк (Word - Панель инструментов - Сервис -Статистика). Не повторяется название статьи, не приводятся общеизвестные факты.

Ключевые слова на чешском языке (словацком) - не более 5 слов, от более общих к более конкретным, должны быть отделены друг от друга с помощью тире.

Резюме вначале на английском языке (немецком, русском). Здесь действуют такие же правила, как для резюме на чешском (словацком) языке.

Key words - ключевые слова на английском языке (немецком, русском). Здесь действуют такие же правила, как для ключевых слов на чешском (словацком) языке.

Введение - содержит самую необходимую информацию для понимания темы, краткое пояснение выбора данной темы, вкратце степень изученности проблемы. Можно привести цитаты авторов, относящиеся к рассматриваемой тематике, особенно последних лет. Рекомендуется избегать широкого исторического обзора.

Материал и методика - позволяет повторение описанных действий. Подробное описание методики приводится в том случае, если она оригинальна, разработана самим автором, в противном случае достаточно процитировать автора метода и привести необходимые отличия. Способ освоения фундаментальных данных описывается кратко.

Результаты - включает содержательное, краткое представление результатов, открытий, анализов, объектов наблюдения. Наряду с таблицами советуем применять графики. График должен быть не копией таблицы, а содержать новую информацию. В таблице обобщаются результаты статистического исследования (не перечень отдельных измерений). Описание результатов должно быть предметным, содержать только фактические открытия, а не умозаключения и догадки автора.

Дискуссия - оценка выявленных результатов, сопоставление их с литературными фактами, занятие определенной позиции, обсуждение возможных недостатков. Сравнение с ранее опубликованной информацией. Если этого требует характер работы, то можно описание результатов и дискуссию соединить в одну часть „Результаты и дискуссия“. Если авторы посчитают это целесообразным, то может быть включено также заключение.

Заключение - включает основную информацию о материале и методике, сжатое представление новых и существенных показателей. Является кратким изложением главных положений работы, в том числе статистических данных, а не только простым описанием содержания статьи. Заключение должно быть написано с помощью целых предложений (не конспективно), по объему не должно превышать 10 строк. По усмотрению автора можно также привести благодарность своим коллегам и др.

Использованная литература и информационные источники - приводится только та, которая действительно была основой для написания статьи. Должна отвечать современному действующему стандарту.

Оформление отдельных названий в списке литературы - в алфавитном порядке по фамилии (первой) автора.

Оформление издания:

1. прописными буквами **фамилия** автора /запятая, пробел/ инициала **имени** /точка, пробел/ инициала **отчества** /точка, пробел/;
2. левая скобка, **год** издания, правая скобка /двоеточие, пробел/;
3. полное **название** курсивом /точка, пробел/;
4. **место** издания /двоеточие, пробел/;
5. название **издательства** /точка/.

Пример оформления издания (монографии, учебника и т.д.):

LATTIMORE, O. (1962): *Inner Asian Frontiers of China*. Boston: Beacon Press.

Оформление статьи из журнала:

1. прописными буквами **фамилия** автора /запятая, пробел/ инициала **имени** /точка, пробел/ инициала **отчества** /точка, пробел/;
2. левая скобка, **год** издания, правая скобка /двоеточие, пробел/;
3. полное **название** статьи /точка, пробел/;
4. **название** журнала курсивом или его сокращение /запятая, пробел/;
5. номер **журнала** /запятая, пробел/;
6. номер **выпуска** /запятая, пробел/ + порядковый номер /запятая, пробел/;
7. сокращение **страницы** с точкой („s.“ для чешского, „pp.“ для английского, „S.“ для немецкого, „с.“ для русского и т. д.) /пробел/;
8. первая и последняя **страницы** цитированной статьи (между ними тире (не дефис), без пробела /точка/).

Пример оформления статьи из журнала:

ŠTÍCHA, F. (1990): K syntakticko-sémantické konkurenci aktivních konstrukcí. *Slovo a slovesnost*, 42, č. 3, s. 183-192.

Оформление статьи в сборнике:

1. прописными буквами **фамилия** автора /запятая, пробел/ инициала **имени** /точка, пробел/ инициала **отчества** /точка, пробел/;
2. левая скобка, **год** издания, правая скобка /двоеточие, пробел/;
3. полное **название** статьи /точка, пробел/;
4. „In“ /двоеточие, пробел/;
5. **редактор/редакторы** сборника /запятая, пробел/;
6. **название** сборника курсивом /точка, пробел/;
7. **место** издания /двоеточие, пробел/;
8. название **издательства** /запятая, пробел/.
9. сокращение **страницы** с точкой („s.“ для чешского, „pp.“ для английского, „S.“ для немецкого, „с.“ для русского и т. д.), /пробел/;
10. первая и последняя **страницы** цитированной статьи (между ними тире (не дефис), без пробела /точка/).

Пример оформления статьи в сборнике / коллективной монографии:

JANČÁK, P. (1997): Mluva v severozápadočeském pohraničí. In: F. Daneš - J. Bachmannová - S. Čmejrková - M. Krčmová (eds.), *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, s. 239-249.

Оформление статьи или другой работы в электронном виде:

Примеры:

VŠETEČKA, R. (2008): *Český internet má rekord. Používá jej více než 6 milionů lidí*. [online]. Praha: iDNES [cit. 25. 5. 2008]. Dostupný z http://technet.idnes.cz/cesky-internet-ma-rekord-pouziva-jej-vice-nez-6-milionu-lidi-p4l-sw_internet.asp?c=A080226_105146_sw_internet_vse.

KUBROVÁ, R.: *Nástroj online marketingu. Ikaros* [online]. 1998, č. 6 [cit. 25. 5. 2008]. Dostupný z <http://technet.idnes.cz>.

Сноски в тексте на использованную литературу и информационные источники после текста, работы в кавычках - всегда приводим инициалы перед фамилией; сноски на литературу в тексте статьи могут приводиться в круглых скобках (непосредственно после фамилии цитируемого автора), или в квадратных (только номер, который соответствует позиции в списке литературы).

Примеры:

J. Novák (2008) подчеркивает, что... (при перефразировании не должна быть приведена страница)

J. Novák (2008: 135) отмечает, что „у точной цитаты должна быть приведена страница“.

J. Novák (2008: 135) обращает внимание: „У точной цитаты должна быть приведена страница.“ „У точной цитаты должна быть приведена страница“ (Novák 2008: 135).

„У точной цитаты,“ говорит J. Novák (2008: 135), „должна быть приведена страница.“

N. F. Alefirenko (Алефиренко 2005: 35) отмечает, что „...“.

...особенно программа Erasmus Mundus [5].

Адрес (контактная информация после статьи) - приводится как последний элемент работы. Приводится в обязательном порядке:

1. строка: звание (звания) + имя + фамилия (+ звание (звания));
2. строка: кафедра
3. строка: факультет / институт
4. строка: университет / высшее учебное заведение
5. строка: улица + порядковый номер, индекс + город (точный адрес места работы (или же места жительства))
6. строка: государство
7. строка: электронная почта

Например:

ADDRESS & ©

prof. Ing. Jan NOVÁK, CSc.

Ústav managementu

Provozně ekonomická fakulta

Mendelova zemědělská a lesnická univerzita

Zemědělská 1, 613 00 Brno

Czech Republic

novak@mendelu.cz

Название рецензии оформляется следующим образом (жирный шрифт, Times New Roman, размер 14):

1. **имя** /пробел/ **отчество** /пробел/ прописными буквами **фамилия** автора /двоеточие, пробел/;
2. полное **название** рецензируемой работы курсивом /точка, пробел/;
3. **место** издания /двоеточие, пробел/;
4. название **издательства** /запятая, пробел/;
5. **год** издания /запятая, пробел /;
6. количество **страниц** /запятая, пробел/ + сокращение **страницы** с точкой („s.“ для чешского, „pp.“ для английского, „S.“ для немецкого, „с.“ для русского и т. д.), /пробел/;
7. **ISBN** /точка/.

Пример оформления названия в рецензии:

Patrik MITTER: *Složená hybridní substantiva s prvním komponentem cizího původu v současné češtině.*
Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2003, 190 s., ISBN 80-7044-554-8.

Координаты автора после рецензии приводятся таким же образом, как координаты автора статьи, только выравниваются по правому краю.

Как привести свою статью, напечатанную в журнале „Auspicia“ в списках литературы?

Пример:

NOVÁK, J. (2008): Současný vývoj českého hospodářství. *Auspicia*, 5, č. 1, s. 10-15.

ТЕХНИЧЕСКОЕ ОФОРМЛЕНИЕ РУКОПИСИ

Объем: max. 5-8 страниц

В электронном виде: **.txt**, **.doc**, **.rtf** на электронную почту (см. выше).

Оформление текста:

Размер шрифта: 12, межстрочный интервал 1,5, формат A4, поля 2,5 см

Не отделять абзацы пробелами, только клавишей Enter.

Не нумеровать страницы.

Внутренние (промежуточные) заголовки - не отделять пробелами.

Названия глав и внутренних (промежуточных) заголовков писать строчными буквами. Имена пишете в полной форме.

Названия с целью выделения в тексте - не подчеркивайте.

Фотографии, иллюстрации, символы:

Фотографии и рисунки сдавайте:

- a) в оригинале, четком и неповрежденном, пронумерованном на задней стороне ручкой. Изображения, взятые из журналов (вырезки и т.д.) не принимаются;
- b) в электронном виде, сканированные в расширении 300 DPI, сохраненные в форматах **.tif** или **.eps** под номерами, например: **foto-1.tif**

Символы: принимаются в векторных форматах **.ai, .eps, .cdr, .wmf**.

В тексте на фотографию должна быть ссылка.

Таблицы:

Объяснения пишите под таблицей. В тексте на таблицу должна быть ссылка.

Заключительные замечания:

Автор несет ответственность за языковую и грамматическую правильность текста. Редакция отдает работы на рецензирование для собственного рассмотрения. Рукописи, чье оформление не выполняет приведенные требования либо противоречат этическим нормам для публикации, приняты не будут.

Перевод с чешского языка сделан Е. А. Анисимковой.

FORMULÁŘ NA PŘEDPLATNÉ ČASOPISU

OBJEDNÁVKA PŘEDPLATNÉHO ČASOPISU AUSPICIA V R. 2010

Recenzovaný neimpaktovaný časopis pro otázky společenských věd (formát A4, cca 150-220 stran, ISSN 1214-4967, 2x ročně). Roční předplatné činí 200,- Kč za 2 čísla. Číslo účtu VŠERS: Oberbank AG České Budějovice č. 7000012206/8040.

ODBĚRATEL

Titul

Jméno

Příjmení

Instituce

Ulice + č. p.

PSČ

Město

Telefon

E-mail

Fax

IČO

DIČ

V dne 2010.

.....
podpis, razítko

Tuto závaznou objednávku zašlete prosím na adresu:

Radim JANEČEK

Knihovna

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s.

A. Trägers 44

370 04 České Budějovice

00420 386 350 125

knihovna@vsers.cz

JOURNAL SUBSCRIPTION FORM

ORDER OF THE SUBSCRIPTION OF THE AUSPICIA JOURNAL IN 2010

Reviewed, non-impact journal dealing with social science (A4 format, cca 150-220 pp, ISSN 1214-4967, twice a year). Annual subscription fee is 200,- CZK for 2 issues. Bank account of VŠERS: Oberbank AG České Budějovice č. 7000012206/8040.

SUBSCRIBER

Degree

First name

Surname

Institution

Street + No.

Postal code

City

Telephone

E-mail

Fax

Ident. No.

In on 2010.

.....
signature, stamp

Please send this form order to:

Radim JANEČEK
Knihovna
Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s.
A. Trägers 44
370 04 České Budějovice
00420 386 350 125
knihovna@vsers.cz